DORU DAVIDOVICI

„V" DE LA VICTORIE

roman

EDITURA MILITARĂ, BUCUREȘTI, 1987

Redactor: ELENA MARINESCU
Coperta : ION ȚARĂLUNGĂ
Tehnoredactor : GH. CUCOȘ

*

Bun de tipar 25.12.1986. Apărut 1987
Coli tipar 15. B/02 86

*

Comanda nr. 60 879
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piața Scînteii nr. 1, București.
Republica Socialistă România

Prietena mea e înaltă, subțire, păr castaniu, roșu în soare, nas obraznic, gură mare, tristă, plină cu dinți nemaipomenit de albi, și o grămadă de pistrui pe obrajii cu pometi înalți. O cheamă Ioana, uneori Johanna, Ion, ziua face pe inginera la șantierul naval, șantierul naval e de fapt o curte mare pe malul înclinat al fluviului unde se nasc pe butuci groși care se înfundă în pămîntul moale tot felul de șalupe cu cabine cochete și catarge înclinate elegant înapoi, sugerînd avînt ; nici nu știu cum și cînd se construiesc șalupele albe, albastre, portocalii. Sînt așezate pe bușteni groși, roși la mijloc de metalul corodat, sînt așezate profile și table galbene de rugină, scînteiază flăcări violete de sudură, se țipă mult, scrîșnește îngrozitor o macara mică cu abur, bubuie ciocane, tablele se încovoaie în forme dinainte știute, se lipesc de coaste din metal, se acoperă cu punți din scînduri înguste și groase mirosind a rășină, un tip bărbos toarnă fire incredibile de smoală dreaptă, subțire, lucioasă, între scîndurile acelea. Se vopsește alb, albastru, portocaliu, scînteiază elice mititele din bronz cu trei pale, cîrme date cu miniu de plumb oscilează stînga-dreapta în spatele acelor elice. Se strigă comenzi răgușite, butucii cei groși se rostogolesc pe jumătate înfundați în pămînt, nu se lipește noroi, pămîntul de jos este amestecat cu rumeguș, saturat cu rumeguș, de fapt mai mult lemn tocat decît pămînt, cu așchii lungi, groase, ascuțite, smulse amarnic de etravele avîntate, de chila ascuțită, din trun-

chiuri masive — şalupele acelea se leagănă pe apa puţină, galbenă, miloasă. Zboară prin aer colaci de parîmă albă, cîngi lungi cu vîrfuri îndelung lustruite, pe catargul cel mititel se înalţă triumfal un pavilion absolut misterios, care nu seamănă cu nimic. Bronzul elicei bate apa, şalupele dispar în valuri înalte de spumă, sclipindu-şi cristalul parbrizelor în rame de alamă care strălucesc orbitor. Muncitori bărboşi intraţi pînă la şolduri în cizme de cauciuc negru prind trunchiurile groase, le trag sus, pe mal, le aliniază şi trintesc din nou pe lemnul mîncat longeroane în formă de U şi table îngrozitor de ruginite.

Acolo lucrează Ioana, arătînd celorlalţi ce să facă, fără să se sfiască să pună şi ea mîna pe ciocan, pe aparatul de sudură, pe cange — nu pe cele cu vîrf lucios, acelea sînt numai pentru şalupele cochete, cîngile din zestrea curţii celei mari sînt foarte groase şi apucă ce este de apucat, ori ţin la distanţă ceea ce e de ţinut la distanţă, cu cîrlige grele din fier negru. Acolo lucrează Ioana şi după ce termină treaba vine la mine, agaţă în cuier canadiana cu fermoare, geanta de mască de gaze în care ţine planurile şalupelor trase la heliograf, tot felul de Stas-uri, un piepten, ţigările, bricheta şi face duş. Are corp frumos, subţire, rotunjit pe unde trebuie, picioare nesfîrşite, ştie bine asta şi ştie să pună pe ea exact lucruri care îi fac picioarele şi mai lungi, dar nu pentru că urmăreşte asta, totul se întîmplă pentru că aşa ştie ea că e bine, aşa gîndeşte, aşa îşi cumpără haine şi îşi construieşte şalupele, aşa e alcătuită şi cu asta basta. Nu iese niciodată din baie înfăşurată în halatul scurt, se îmbracă acolo, în aburi, pe cimentul ud, cu fuste în carouri mari din stofe groase, scoţiene, moi, calde, peste care trage bluze severe cu croială militară, transformate din cămăşile mele vechi, kaki, cu epoleţi.

Am învăţat o grămadă de marinărie de cînd sîntem împreună — pupă, provă, artimon, gabier, vela mare, vela randă, crucetă, straiuri, sarturi şi pataraţine — am învăţat să leg şi să dezleg noduri mărineşti, pe lîngă care nodul gordian este de departe o treabă de amator, şi am rămas cu gura căscată cînd, de ziua mea, Ioana mi-a adus o timonă. O roată de cîrmă mică, groasă, cu opt mînere strunjite generos în stejar dens, cu o coroană de alamă strălucitoare prinsă în şuruburi îngropate şi cu spiţe scurte,

solide, mătăsoase de lustruite ce erau. Nu lăcuite, lustruite numai pînă dincolo de ele, și mirosind cald a lemn adevărat. Timona aia este de departe cea mai frumoasă treabă ieșită din șantierul naval. mai frumoasă decît elicele de bronz. mai frumoasă decît șalupele însești — și cînd Ioana mi-a pus-o în mînă, n-am putut spune absolut nimic. Ți-am explicat doar că eram cu gura căscată. În orice caz, timona aceea este tot ce am primit eu mai frumos de ziua mea. Mai prețios, pentru că nu am ce face cu ea. Mai adevărat, pentru că este făcută să servească strict la ceva, și de fapt nu servește la nimic. Timona aceea n-a cîrmit, niciodată, nici o barcă. Mai tîrziu am pierdut-o, nici eu nu știu cum. Într-o zi n-a mai fost, gata, s-a dus, cum se duc vapoare întregi, avioane, colegii mei care pilotează acele avioane. Dar asta s-a întîmplat mult mai tîrziu ; atunci, de ziua mea, cînd Ioana mi-a dat timona, n-am putut decît să întind mîinile și s-o iau. Și să mîngîi mînerele — cavile îndelung șmirgheluite. Bineînțeles că n-am spus „mulțumesc !". Nu puteam, și nici n-avea rost să spun „mulțumesc !". Era un dar pentru care puteam mulțumi numai cu mine.

Nopțile cu Ioana sînt prea scurte și niciodată complete, pentru că încearcă să fie tandră. Încearcă să fie tandră, și asta este altfel decît cum își face șalupele și cum își alege fustele scoțiene. Ioana nu e genul de femeie care trebuie să încerce să fie tandră. Este foarte în regulă așa cum a lăsat-o Dumnezeu pe pămînt, dar ea vrea să fie mai presus de Dumnezeu. Vrea să fie femeie completă și încearcă să astupe niște chestii care crede ea că îi lipsesc cu ceea ce bănuiește că ar fi tandrețe. Nu-i merge. Nu e nevoie să fie tandră. De fapt, Ioana e o tigroaică latentă, dar cred că nu își dă seama de asta. Tandrețea nu este pentru ea, cum nu sînt pentru ea rochiile de seară, cizmele peste genunchi, pălăriile cu boruri largi. Nu se potrivesc. Simte asta instinctiv, nu își face nici un fel de probleme cu rochiile de seară, cizmele peste genunchi și pălăriile cu boruri largi. Numai că instinctul ei se oprește aici. Nu-i dictează ce să facă mai departe. Cum să se poarte, și ce să spună, și mai ales cînd să tacă. Probabil simte asta, și se neliniștește, atunci încearcă să fie tandră. Nu știu unde a învățat asta. Nu vine din ea, precis, e absolut armonios construită

și tot ce vine firesc din construcția armonioasă i se potrivește de minune. Rîde cînd îi spun toate astea, cu rîs gros, nefiresc, împrumutat de la șantier. Prima oară cînd am auzit-o rîzînd cred că m-am speriat puțin. Mai cred că fără rîsul acela și fără încercările nefericite de a părea altfel decît este am rămîne mereu împreună. E frumoasă, mai mult, e *interesantă*, și, la urma-urmei, ce nu i se potrivește se petrece strict între noi, niciodată *în lume*. E genul de față după care oricine întoarce capul și produce impresie pe unde trece, dacă lucrurile astea te mulțumesc. Dar pe mine mă interesează exact ce se întîmplă strict între noi. Ce se întîmplă cînd ieșim împreună și cam ce impresie lasă Ion pe unde trece nu mi s-a părut niciodată ceva foarte important. Dacă vrea să fim împreună, nu trebuie să existe nimic care să nu se potrivească. Asta sună a idealism, dar n-am ce face. Mă cutremură rîsul ei gros. Rîde de parcă ar fuma pachete de mahorcă în fiecare zi, dar adevărul e că fumează foarte rar, și numai țigări lungi, albe, subțiri, cu filtrul învelit în hîrtie aurită. Țigările alea au o coroană albastră pe ele și nu se aprind decît cu chibritul, niciodată cu bricheta. Nici cu chibritul nu se aprind oricum, ci numai după ce gămălia de fosfor arde complet, și mai ard încă trei-patru milimetri din lemnul subțire. E o întreagă teorie. Mă rog, în seara asta, după ce și-a aprins țigara cu chibritul căruia i-au ars complet gămălia de fosfor și trei-patru milimetri din lemnul de brad, Ioana își trece degetele prin părul meu, se adună toată lîngă mine, îmi suflă în față fumul amar, mentolat, aromat :

— Spune ceva !

Mă simt foarte bine, n-am chef să spun nimic. De fapt, cred că nici n-ar fi ceva de spus.

— Spune ceva ! repetă Ioana.

— Bompres, zic. Ghiu. Cîrmă. Etravă. Etambou.

Ioana rîde cu rîsul ei cel gros.

— Tambuchi, spun. Bocaport. Și, pentru că rîde mai departe, o rog :

— Nu mai rîde !

— De ce ?

Nu pot să-i spun de ce. Face parte din lucrurile pe care,

dacă cineva nu le înțelege singur, e inutil să le explici.

— Nu e nimic de rîs. Vreau să-ți arăt doar că am reușit să învăț o grămadă de cuvinte imposibile de cînd sîntem împreună. Că poate ai reușit să te *infiltrezi*, prin cuvintele alea. Poți să crezi orice.

— Oh ! exclamă Ioana și începe să recite : ampenaj, derivă, unghi diedru. Mach 1, Mach 2. Plafon static, jambă principală, Boeing 747, Panavia-Tornado. F-15, F-16. Head-up display.

Spune toate astea și rîde din nou, cu rîsul ei special.

— Dacă găsești ceva de rîs, vorbesc încet, înseamnă că ce se întîmplă vine numai din mine, și atunci nu are nici un rost.

— Oricum nu are rost, răspunde Ioana. Chiar dacă ar veni din toate părțile deodată.

Ți-am spus că nu e proastă. Rîde oribil, dar nu e proastă deloc.

— Dacă îți face plăcere, continuă, după ce termin țigara, pot și eu să mă fac că vine din mine.

Se ridică răsucindu-se, stinge țigara, stă cu mîinile pe umerii mei, ne sărutăm și simt iar cum miros țigările cu coroană albastră. Ne sărutăm foarte lung și în timpul ăsta am timp să mă gîndesc la o grămadă de lucruri, dar nu vreau să mă gîndesc la nimic. Nici măcar la zborul de mîine. Mă gîndesc doar că sînt cu o fată în brațe, și cum ne sărutăm.

Cu zborul de a doua zi este o întreagă poveste, pentru că de dimineață plouă, a venit un plafon jos de strați, nori stratus care se tîrîie peste salcîmii negri, contorsionați, lucioși de apă.

— Azi nu zburați, mă anunță Ioana cînd pleacă la șantierul ei.

Mă răsucesc cu fața în pernă, mai dorm exact șase ore. Pînă cînd ceasul Levis țiuie de două ori și cîntă. Cîntă ascuțit, în falset, dar îmi place. E un ceas trecut prin multe și în microprocesorul cît o gămălie de ac, cît un ou de fluture, încap fix șapte melodii. Cîte una pentru fiecare zi din săptămînă. În ziua asta cîntă melodia cu sfinții care

mărşăluiesc pe stadion, mă trezesc, văd pe geam cer albastru, frunze galbene, soare sărac de octombrie. Încă puternic la amiază, încă reuşind să *încălzească*, dar toate astea se întîmplă voalat cumva, cu riduri, printre perdele de aer umed. Nu este hotărîtor acrul umed, soarele a obosit din motive mult mai complicate, poziţia Pămîntului în raport cu Soarele, înclinarea axului faţă de planul eclipticei, anotimpuri. Ar mai fi ora trecută de prînz, avem zbor mixt, trei ore de zi, amurgul, trei ore de noapte, zborul de amurg se consideră tot de noapte. Pentru că se lasă ceaţa aceea roşie, groasă, în care bîjbîim aducînd avioanele la aterizare. Pentru că e linia neagră a plafonului pe cerul orbitor portocaliu-roşu-verde-albastru de la apus spre zenit, şi îngrozitor de vînăt, cu dungi pale de pîclă cenuşie despre care nimeni nu ştie nimic, spre soare-răsare. Adică, de unde o să răsară soarele mîine, dacă va mai răsări. Anul ăsta sfîrşitul de octombrie e atît de aiurit, nu mă miră nici ploaia putredă de dimineaţă, nici soarele fanat de la prînz. Nu mă miră nimic. Zburăm în ziua senină cum numai zilele de octombrie pot fi, decolăm, după ce băgăm trenul, flapsul, decuplăm forţajul, avem munţii în stînga, ferestruind negru cerul la apus. Cerul care începe să fie roşu la apus, şi negrul acela care şi el începe să fie roşu, foarte vag. Nu pot niciodată să spun — acum! — clipa cînd albastrul începe să se închege spre roşu, şi munţii negri îşi îngustează şi ei conturul, îşi îmblînzesc tăişul crestelor spre roşul acela de apus care uniformizează cerul şi piatra, zăpada care începe să fie pe munţi, pe Platou, acolo e Mike Sîrbu, mai sînt Manoliu, Dan Sîrbu, prietenii mei aspri din Salvamont cu ciinii lor Saint-Bernard, tot felul de cabane şi turişti care îşi aruncă de pe umeri curele late de rucsacuri încărcate cu mîncare şi aleargă pe creastă strigînd : minunat, ce degradeu splendid. Cum joacă *culorile astea*. Şi prietenii mei din Salvamont, uitîndu-se la ei nemişcaţi de pe stînci înalte, fără să spună nimic. Fără să clatine capetele, măcar. Numai că ăsta se întîmplă la două sute de kilometri şi mie îmi pare că se întîmplă sub avion, atît sînt de limpezi acele după-amiezi de octombrie.

Virez, şi pe urmă zbor cu soarele chiar în bot, rostogolesc orbitor bila incandescentă între botul avionului argintiu şi munţii negri, muiaţi de amurg, cerul rămîne în-

gheţat chiar în baia aceea de lumină, albastru-sticlos îngheţat, n-a venit încă ora benzilor de culoare, cînd lucrurile se amestecă între ele, sînt încă în minutele limpezi dinainte cînd totul mai este foarte clar, delimitat limpede de rest prin contururi tăioase de lumină foarte curată, doar crestele acelea muiate în roşul abia bănuit, şi avionul meu sorbind aerul puţin cu ace de gheaţă al stratosferei, şi totul e atît de firesc în cabina strîmtă, caldă, în cabină *la mine*, dacă înţelegi, toate minunile astea devenite fireşti şi înţelese minuni doar jos, după aterizare, cînd cineva întreabă în treacăt — cum e pe sus ? —, atunci *se developează* toate culorile şi pămîntul este — nu şters, nu tern — strîmt, pe pămînt s-a făcut deja întuneric după ce aterizăm din zboruri în amurg, lucesc palid în pîclă cenuşie balize roşii, verzi, albe, miroase stins a petrol ars, a cauciuc încins, se roteşte din ce în ce mai încet metalul negru-arămiu al turbinelor în fuselajele mate, argintii, care prind de acum culori de noapte, şi pămîntul nu este în nici un fel pus în faţă cu cerul îngheţat din care coboară avioanele noastre. E, simplu, altceva. Nu se pot alătura, cerul din care venim şi pămîntul pe care călcăm, şi asta naşte surd, dureros, înăbuşit, o nelinişte numai de noi ştiută ; iscusit tăinuită, nemărturisită tehnicilor de avioane, navigatorilor-prieteni, soţiilor, nouă înşine, psihologilor de la Centrul Medical Aeronautic. În nici un caz psihologilor de la Centrul Medical Aeronautic ! Călcăm apăsat cu ghetele de zbor, glasurile sînt limpezi, lucesc nedesluşit în penumbra din microbuz căşti albe, fermoare late, capete roşii de ţigări aprinse, ne adună strîns între noi, mai mult decît bluzele şi căştile identice, neliniştea aceea fără nume. Exact asta ne face să fim altfel — deşi foarte puţini o ştiu —, noi cîntărim cele întîmplate jos — se întîmplă destule — cu valori şi legi deprinse în cabină, cînd toate se despart între ele prin contururi tăioase de lumină foarte curată. Nu vreau să spun că sîntem grozavi şi mai ştiu eu ce, poate cei grozavi sînt tocmai cei de jos şi noi cădem aşa, între ei, fără să înţelegem foarte bine ce se întîmplă ; dar toţi simţim că ne deosebim, şi exact asta stîrneşte neliniştea. Pentru că am vrea să fim exact la fel ca ceilalţi, pînă dincolo de identitate, dar nu se mai poate. Pentru că a fi

altfel naște o grămadă de confuzii, și răspunderi, și nedumeriri doar cu greu și arar rezolvate, nesfîrșit conflict surd și dorința — nici măcar stupidă — de a alătura lucruri de nealăturat. De a explica ce nu este de explicat, a povesti cînd nu se poate, simplu, povesti ; a lămuri lucruri al căror rost este să rămînă absolut nelămurite. Nu vrem să fim, în nici un fel, diferiți de tehnicii noștri cu mîinile din aur bătucit și năclăit, mîini cu miros onest de unsoare ce închid cupole concave deasupra noastră despărțindu-ne complet și fără să știe de lumea în care avem să venim abia după o raită foarte depărtată prin noi înșine, pe care cei neștiutori o numesc zbor ; de navigatorii cu ochii scoși în lumina forforescentă a ecranelor de radiolocație, laminați *conștient* peste ecrancle acelea pulverizate pe dinăuntru cu nu știu ce sare radioactivă, ca să fie mai fosforescente decît pot ele fi. De toți cei luați într-un fel sau altul cu noi în zbor, măcar pentru că zborul nu se poate întîmpla fără tehnici sau navigatori. Aiurea, ascultă-mă pe mine, credem că plecăm cu grămada asta de lume după noi, dar plecăm singuri. Cumplit de singuri, în cabinele avioanelor noastre din dural mat și flacără scînteietoare, și singurătatea aceea este de neîmpărțit. Nu e nimeni alături, cînd te lasă ceva la bord. Cînd arde în pale de lumină roșie becul SORȚ și pe tabloul de avarie se aprinde ca o condamnare becul roșu Incendiu, sau Supraîncălzire motor, sau mai știu eu ce. Sînt o grămadă de becuri roșii acolo. Sau cînd venim spre casă amețiți, tîmpiți de ora de zbor petrecută în plafon, cu ochii lipiți de indicațiile bordului, numai cine a zburat ore în nori, cu ceturi gri lipite de cabină, cu sus-jos, stînga-dreapta, față-spate, cu cei nouă sute-o mie de kilometri pe oră la șapte-opt-zece mii de metri înălțime, toate astea devenite simple convenții, pare atît de simplu, nu mai vrei, oprești și gata, deschizi cabina, te dai jos ca din simulator —, dar sînt ăcele aparatelor de bord, și trepidajul metalului, inconfundabil, sîntem în zbor chiar dacă zborul nu se vede, luptăm cu noi înșine, pentru că ieșim la iveală din străfunduri exact atunci și acolo, și străfundurile noastre, simplu, nu sînt făcute pentru zbor instrumental, așa se cheamă povestea asta oarbă—zbor instrumental, pe urmă cerem o poziție celor care joș șed

pe scaune cu picioarele înfipte pînă în inima Pămîntului — cerem o nenorocită de confirmare a poziției cu greu adunate în creierii storși sub cască din jocul ăcelor de busolă, radiogoniometru, dublul ac ZK pe cadrane negre și ele rotitoare, și așteptăm confirmarea aceea care pentru noi înseamnă că încă existăm în toată nebunia aceea al cărei firesc este exact anularea existenței noastre — și confirmarea nu vine, dumnezeule, vine doar bruiajul din căști și mai mult nu spun ce înseamnă bruiajul acela. Știe cine are de știut. Cum ar putea să fie cineva lîngă noi în acele momente ? Cine s-ar băga de bunăvoie lîngă noi, în asemenea momente ? Nu vreau să spun că sîntem grozavi, fiecare e grozav în felul lui, în cabina avionului sau pe pămînt tare, dar așa se întîmplă atunci lucrurile, și de asta spun că zburăm de fapt cumplit de singuri. N-o să mă apuc să explic ce nu este de explicat. Dar vreau să arăt doar că ne deosebim de cei care nu zboară, și încerc să arăt *de ce* ne deosebim. Și de ce nu le putem spune întotdeauna ce așteaptă ei de la noi, chiar dacă îi iubim. Cînd știm foarte bine că zborul nostru nu se poate întîmpla fără ei, dar asta e altceva. Nu le putem spune totul, chiar cînd sîntem prieteni, și așa mai departe. Chiar cînd sîntem mai mult decît prieteni, și încercăm, trecînd peste noi, *să explicăm* și să fim cu ușurare *la fel*. Dar nu se poate, uneori nu se mai poate, nu mai merge, ne trezim însemnați cu un semn numai al nostru, pe care ni-l citim în ochi, în fețele adînc săpate de marginea măștii de oxigen, în umerii vineți, sub elegante costume cu fermoare, de strînsoarea chingilor de parașută, un semn pe care putem numai să-l citim, fără să știm prea bine ce se ascunde în ochii, fețele, umerii noștri tăiați de chingile parașutelor PSM-1M, și exact asta naște neliniște. Că habar n-avem ce se ascunde sub semnul acela. Știm sigur doar atît, că nu ascunde nici o mare fericire.

*

Pîcla de amurg se împrăștie foarte repede, cînd decolez în prima ieșire de noapte vizibilitatea e surprinzător de bună, văd clar luminile gării, lampa roșie de pe silozuri, de la o mie de metri își încurcă între ele luminile

o grămadă de sate ; orașul se curbează clipind după cotul fluviului, ape negre, argintii, lumini albe de neon, luminile galbene ale becurilor obișnuite. Sus e încă lumină slabă, roșul stins al apusului peste roșul lămpilor din cabină, albastrul acela vînăt care cade spre răsărit ca o perdea de beznă ; la zenit, prin cupola cabinei, se vede o stea palidă. Una singură. Urcăm spre zona doi, și așa, în urcare, trebuie să reglez lumina din cabină pentru că în jur se întunecă foarte repede, doar atunci văd că ce vine din noaptea de la răsărit este de fapt un nor foarte mare, foarte negru, acoperă orizontul de la nord la sud în stînga noastră, arcuindu-se larg și cuprinzîndu-ne în arcul acela — orașul, aerodromul, avionul de dublă comandă. Cotul fluviului sub avion, e foarte negru, noi zburăm acum spre sud, spre zona doi, și cînd ieșim din viraj avem în stînga zidul negru și în dreapta cerul roșu-albastru de amurg. Și steaua aceea palidă de deasupra noastră. Fulgeră neașteptat, difuz, îndepărtat, în norul acela negru. A fost foarte scurt, ca și cum ar fi clipit violet, și pe cerul vînăt nici nu știu dacă a fost într-adevăr flacără, sau o părere. Și oricum, în octombrie nu fulgeră.

— Ai văzut ? întreabă Truță.

Nu răspund imediat.

Cînd fulgeră așa, difuz, poate însemna orice. Poate fi un fulger la optzeci de kilometri. Poate fi lumina farului de la Mangalia sau de la Nos Eminé, reflectată, amplificată, naiba știe cum, de nori. Poate fi un nor de furtună mascat de alți nori, rătăcit între nori negri și pașnici, fără fulgere în ei. Dar asta se întîmplă foarte rar, și niciodată în octombrie.

— N-am văzut nimic, spun.

Exact atunci fulgeră din nou și nu mai pot spune că n-am văzut nimic. Pentru că este de fapt un lanț de fulgere mici, care traversează potcoava aceea de beznă, de la nord la sud, și pentru că, fiind ceva mai sus decît ele, vedem clar cum se reflectă în apa mării. Asta se întîmplă departe, noi sîntem la patruzeci de kilometri de litoral, vedem clar fulgerele mici cum se aprind, întîi la nord, pe urmă coboară spre sud urmînd arcuirea norului negru, sînt reflectate jos de ceva care poate fi doar marea.

— E departe, spun.

— Corect, apreciază prietenul meu, instructorul meu pentru zborul ăsta. E încă pe mare.

Noi zburăm acum spre est, cu asfinţitul roşu, ce mai rămîne din asfinţitul roşu, în spate, trasăm cu tubul Pitot o linie apăsată, stacojie, peste potcoava aceea de întuneric.

— Urcăm deasupra.

— O.K., spun. Ţine-l puţin, să-mi strîng masca.

Se simte, în vîrful degetelor, cum Truţă a luat comanda ; mă aplec în chingi, strîng curelele măştii de oxigen, stau aplecat şi citesc cifre roşii de lumină pe cadranele negre ale bordului ; urcăm cu treizeci de metri pe secundă dincolo de cinci mii de metri, cu 870 de kilometri pe oră la acul subţire, pantă-regim. Se albesc dintr-o dată, s-au împrăştiat cifrele roşii, se topesc violete sub scăpărarea bruscă de lumină iscată dincolo de cupola cabinei ; dubla se cutremură sub noi, s-a ridicat nu ştiu cum de spate, urcă acum în poziţia aceea incredibilă, cu ampenajul înalt spînzurat peste cupola cabinei. Loveşte crunt peste ochi întunericul, bici de beznă şi clipesc orbit, încercînd să reconstitui pe retinele arse cifre, ácele bordului, macheta orizontului artificial. Se adună din pete negre, ţin ochii holbaţi şi clipesc, atunci se adună, din pete negre, pete albe de lumină, se strîng gămălii de lumină roşie alcătuindu-se în cifre, ace indicatoare, becuri. Linia albă verticală traversînd de sus în jos tabloul de bord... Atunci vine din nou, nu cu zgomot, nici măcar, masele acelea de aer dislocate de lumină se prăbuşesc tăcute peste avion, trec prin cupola cabinei ermetice, le simt ca pe ceva care presează orbitor şi mirosind îngrozitor a ozon, ca atunci cînd explodează o lampă cu raze ultraviolete. Vine la fel de neaşteptat ca prima oară, şi din nou clipesc cu ochii goi care nu văd decît lumină. Trec fîşii late de lumină ; se adună sus, la marginea stratosferei, naiba ştie de unde, o grămadă de curent electric, clocoteşte crescînd nemăsurat şi pleacă adunat într-un pumn de flacără violetă să ardă pămîntul, trecînd prin norul imens, trecînd prin avionul care începe să trepideze, prin noi. Casc ochii cît pot, îi închid strîns, parcă nu i-am închis, rămîn pe retină aceleaşi linii frînte de lumină albastră, cînd ridic iar pleoapele sîntem în

beznă şi nu se vede nimic, dar absolut nimic din tabloul de bord. Doar găuri negre, rotunde, foarte adînci, săpate în retinele de culoarea flăcării de magneziu.

Abia acum vorbeşte Truţă în căşti, dubla cade sub noi într-un întuneric străbătut de şuvoaie compacte, cenuşii, zdrenţuite :

— Ce facem ?

— Stînga în coborîre, propun.

Habar n-am de ce stînga. Manualul de pilotaj spune : degajezi imediat în partea luminoasă, numai că norul ăsta n-are nici o parte luminoasă. Are doar beznă, şi fulgere care ard ochii. De fapt e bine, nu mai avem probleme cu indicaţiile bordului. Putem să citim şi ziarul, nu numai bordul. Sîntem deodată într-o baie de lumină violetă, fiecare pală de lumină presează prin cupola ermetizată sufocînd cu mirosul greu de ozon, şi vedem cifre orbitor de albe pe cadrane orbitor de negre, şi avionul cade cu noi în poziţia aceea ciudată, cu apenajul spînzurat deasupra cabinei. S-a înclinat avionul spre stînga, trebuie să ţinem manşa cu amîndouă mîinile, se înclină primejdios, peste 90 de grade, asta e de fapt o prăbuşire prelungă şi duralul trepidează mărunt...

— Nu peste 60 de grade, vine în căşti vocea lui Truţă.

— Dacă tu... apăs intercomunicaţia, vreau să spun : dacă tu crezi că eu înclin mai mult de 60 de grade, ne aruncă pe planul stîng, se joacă cu noi curenţi verticali, fluviile acelea groase de aer curgînd copleşitor în sus, în jos, prin aerul alb de fulgere, coloane de văzduh masiv urcă cu sute de metri în fiecare secundă, se prăbuşesc cu sute de metri pe secundă, au răsucit brusc, brutal, ca o rupere definitivă, acul variometrului în coborîre. Orizontul artificial dat peste cap, cădem sub verticală, dubla s-a smucit, revine pe faţă dar picăm mai departe şi manşa oscilează stînga-dreapta, o simt în palme altfel decît înainte, fremătînd de o viaţă a ei, atunci ştiu că Florin a cuplat pilotul automat pe STABILIZARE. Coborîm, cu fiecare sută de metri se face mai întuneric, dacă se poate, cînd începe ploaia, cînd am atins, întîi cu aripa, după aceea ne prăvălim într-unul din şuvoaiele acelea compacte, cenuşii, zdrenţuite, curgînd prin beznă de abur,

apa aceea *este* de fapt neagră, sură doar **prin întunericul** din jur...

— Dreapta, geme Florin în intercomunicație, chiar, poate ieșim în dreapta, ținem comenzile cu amîndouă mîinile, manșa se zbate, asta nu mai vine de la pilotul automat, asta e *de afară*, și clipe nesfîrșite simțim comenzile întinzîndu-se, rezistînd încrîncenat unor eforturi pentru care nu sînt calculate, nici măcar nu puteau fi concepute forțele acelea bezmetice care se adună de peste tot, așteptăm șocul, secunda cînd manșa tresare, se lasă moale într-un fel special, definitiv, și știm dinainte, fără să fi trăit vreodată, mișcarea înnebunită înainte-înapoi, știu foarte limpede ce o să fac, manșa în tablou, manșa în burtă, cînd avionul nu va mai reacționa și, Florică, dacă nu ne curățăm acum nu ne mai curățăm niciodată și putem face orice, chiar zbura în nemurire un avion fără comenzi, dar asta durează numai o clipă, pînă stabilizăm virajul pe dreapta, tonele acelea de apă cenușie-neagră cad pe noi, simțim *fizic* cum vin, copleșesc aripile cascade din granule de gheață rotundă, translucidă, învelite în straturi dure ca diamantul și străvezii ca lumina albă. Se adună straturi concentrice în jurul unui nucleu alb de gheață amorfă, grindină, se prăvălesc șuvoaie de apă și grindină, bat bezmetic în duralul fuselajului, în aripi, în plexiglasul cabinei, respirăm cu înghițituri mari, înghițim oxigenul din mască pentru că sîntem practic sub apă, sub gheață, cădem din beznă la trei mii de metri deasupra pămîntului înecat în apă și întuneric, motorul, cum naiba merge, cum arde flacăra de viață în camerele de ardere, așteptăm poticnirea flăcării în apa aceea înghețată. Se aruncă bezmetic avionul pe planul drept, dacă rezistă comenzile întinse, vibrînd de întinse, rezistă, așteptăm să se pulverizeze plexiglasul cabinei, plexiglasul armat al cupolei, coloana aceea de gheață vie prăbușită în ropot de-a valma cu cioburi din plexi cu fulgere, cu fișii de lumină roșie recompuse numai sutimi de secundă, fără să spună nimic pe retinele arse... Am timp să mă gîndesc la General, nu la ceva anume legat de el, Generalul în sine, dar asta înseamnă foarte mult *aici*, și mai am timp să gîndesc că, uite, m-am gîndit la General...

— În sus !

Nu știu care din noi a spus-o : Truță Florin, cu, avionul. Dar are o logică, logică amărită și îndărătnică de viață înecată de ploaie, sfîrtecată de lumina albă, învinețită de grindină și zgribulită în bezna aceea care învelește sfîșiat totul, dacă jos nu, dacă jos-stînga nu, dacă jos-dreapta a fost mai rău decît jos-stînga, nu mai rămîne decît în sus. Cuplez forțajul, avem probleme pînă să aducem la orizontală, pînă să cabrăm avionul, mai tîrziu am știut — era mai bine să aducem la orizontală mai întîi, pe urmă să cuplăm, urcăm în norii aceia de apă, de gheață, de lumină și întuneric, urcăm printre fulgere de magneziu cu forțajul cuplat, noi înșine fulger, apă, gheață, lumină, am mai auzit de motoare oprite în ploaie, ce este în jurul nostru nu-i ploaie, zburăm în apa aceea, în gheața aceea și cum rezistă totuși focul camerelor de ardere, nu se stinge înăbușit de apă, manetele de catapultare, *mă văd* ghemuit, dezarticulat, ud, flasc, acoperit de kapronul alb al parașutei, nu catapultarea, de aici nu mai ieșim decît împreună sau nu ieșim deloc.

Urcăm dincolo de spaimă într-o șandelă abruptă la șaptezeci de grade, cu ochii agățați de giroorizont, înțepenind cu mîini scoase din umăr manșa de podeaua cabinei — urcăm, și întîi nu mai este grindină, se desface sub botul dublei un trident de fulgere albastre dar acum știu, cîteva secunde orb, ochii căscați aiurea, urcăm, se recompune bordul în jurul machetei giroorizontului, nu mai plouă, ieșim din șuvoaiele cenușii, s-a deschis negrul din jur, s-a liniștit avionul, pe urmă se zguduie iar sub o pală de lumină solidă ; ce poate fi, și iar ne-am înfipt într-un strat de întuneric pe lîngă care ce a fost pare o jucărie, cum se duce avionul, n-o să înțeleg niciodată mișcarea aceea, *a ricoșat pe beznă* — și ținem afară, la lumină, la 9 500 de metri sînt nori cenușii, spînări de nori obișnuiți jur-împrejur, noi urcăm într-un crater de aer curat spre cerul senin, întuneric albastru cu stele galbene, cu ultimele benzi de portocaliu stins și roșu prăfuit spre apus.

Bunicul meu a luptat în primul război mondial în Regimentul 40 Călugăreni, și a fost decorat pentru eroism, așa scrie cu litere migălos caligrafiate pe hîrtia îngălbenită a brevetului de decorare. Ne-au mai rămas de la el cizmele cu pinteni și o sabie lungă, grea, din oțel negru de Solingen, cu totul altceva decît lama suplă, strălucitoare, filigranată pînă la jumătate, pe care obișnuim noi să o numim sabie. Vreau să spun, sabia bunicului a fost gîndită foarte strict, numai pentru ce era ea făcută să facă, nu și-a bătut nimeni *atunci* capul cu ce impresie o să producă, tocmai de aceea produce impresie după 70 de ani așa cum stă agățată pe perete deasupra patului, lîngă brevetul cu decorația. Întinsă sub sabie, ca Damocles, Johanna citește. Vine lumina de la becul alb, aurește părul castaniu-roșcat strîns într-un coc sever, cum stă cu spatele la lumină pistruii nu se văd aproape deloc. Și ochii aurii sînt aproape negri. Și, în general, așa cum stă cu spatele la lumină pe cerga groasă, și încă, acoperită cu o pătură la fel de groasă, Ioana e caldă, toropită, nerușinat de destinsă.

— Salut!

— Salut! răspunde Ioana, ridică ochii de pe carte, de fapt atunci văd că ochii sînt aproape negri.

— Ai venit devreme azi, constată.

— Am venit, spun, și Ioana, care de cînd sîntem împreună a învățat ceva, devine brusc atentă. Adică i se arcuiesc umerii sub pătură și, cum se uită la mine, gata. s-a dus toropeala, o clipă îmi pare rău pentru fată, nu e nimic comun între ea și locul de unde vin, dar Johanna n-are nici o vină, nici eu nu sînt de vină, nu e nimeni vinovat. O clipă prefer ca Johanna să nu fi venit, pe urmă îmi pare bine că e aici, merg spre patul-canapea, cerga, pătura, cum iese fata de sub pătură, cocul aurit de lumină, gîtul înalt, gura mare deschisă ușor a așteptare, umeri strînși în tricoul negru de bumbac, tricoul meu, brațe bronzate și acum, în octombrie, mîinile puternice, liniștite, așteaptă lîngă cartea lăsată pe pătură cu copertele în sus, cum nu se lasă cărțile. Johanna e subțire dar are mîini puternice, mișcă degetele așa așteptînd, urcă mîș-

carea ca o undă, se încordează tendoane, se topesc neted sub pielea bronzată undeva departe, aproape de umeri. Avem același număr la mănuși, fata poartă iarna mănuși îmblănite de zbor, cu capse și curelușă îngustă din piele neagră la încheietură. Mai am timp să văd, așa cum vin spre ea, dinții albi mușcînd buzele uscate, se amestecă niște lucruri, se ridică mîna bronzată între mine și lumină, smulge din părul strălucitor agrafe mari topite în același metal negru ca sabia bunicului. Se risipește părul fetei, mă acoperă mirosul cald, luciu moale, o strîng în brațe absolut ca un cretin, adică o sufoc puțin pentru că trebuie să fie ceva de care să te poți agăța, Ioana, trebuie să existe, pentru dumnezeu, ceva *stabil*, la care să poți veni cu sufletul în palme ca la Zidul Plîngerii, să te topești în cuvinte așa cum pietrele se topesc sub cuvintele tale, și pe urmă mă prind de umerii fetei și mă las în voia ei. Pleacă nu-știu-unde mirosul de metal încins, petrol ars, iarba cîmpului și ozonul înăbușind prin masca de oxigen, corpul subțire al Ioanei e fierbinte, zbaterea sînilor sub tricou, vin cuvinte necăutate, iubita mea, iubita mea, fulgerele din dosul ochilor se îndepărtează doar acum, s-au șters, au dispărut. Deschid ochii în răstimp peste ochii închiși ai fetei, zbaterea pleoapelor, fața ușor adunată, într-un geamăt mut cu buze răsfrînte, sclipirea umedă a dinților albi, Ioana. Pe urmă deschidem ochii în același timp, ne vedem unul în ochii celuilalt, ochii mei în pupilele fetei o repetă la nesfîrșit cum se uită la mine, simt o afurisită de certitudine fierbinte, o liniștită certitudine, aici, patul, cerga, sabia, pămînt. Ioana deschide ochii larg, mă prăvălesc în ochii ei larg deschiși, și îi închide peste mine suspinînd cînd nu îi mai poate ține deschiși de tot ce se întîmplă între noi. Totul e așa cum se întîmplă foarte rar, o dată — de două ori, dacă se întîmplă, dar, uite, așa e acum cu noi și nu îmi pare rău, chiar dacă știu că n-o să mai fie niciodată. Chiar, n-a mai fost niciodată așa. N-am mai fost niciodată atît de golit de mine, și plin de fata cu care eram. Nici nu știu dacă o să mai fie. Nu știu nici dacă lucrurile astea sînt trecute undeva, și le ține cineva socoteala, dar cred că e

necesar să se întîmple doar o dată — de două ori, pentru ca toți să aibă parte de ele.

*

3517 stă husată pe platoul din fața hangarului, numerele de avion nu se citesc : trei-mii-cinci-sute-șaptesprezece, se citesc mai special : 35—17, un fel de nume și prenume. 3517 este o dublă din seria Bătrînei Doamne 1120, cu pilot automat pe un singur canal, cine a zburat asemenea avioane știe ce înseamnă asta. Înseamnă ceva bun, în orice caz. Manșa ușoară, avionul sensibil la intențiile pilotului. Mă rog, noi cu 3517 am zburat aseară, acum dubla e trasă în fața hangarului, mai la o parte de celelalte avioane, celelalte avioane sînt dehusate, lucrează tehnicii la ele, capace scoase, trape deschise, 8108 s-a cățărat pe cricuri roșii, îi încearcă trenul, tren escamotat, tren scos, roțile mari, negre, trasează sferturi de cerc prin aerul albastru ; ziua de azi e senină, călduță, albastră și aurie, pierdută într-un abur subțire. Bufnesc înăbușit trape, șuieră ciudat supapa de coordonare cînd trenul se zăvorăște pe escamotat. Ciudat, pentru că de obicei astea sînt sunete care nu se aud. Mă uit cum se mișcă jambele nichelate, Truță mă trage de mînă, hai odată, ne ducem la avionul acela tras la o parte, ascuns sub huse mohorîte, care nu se potrivesc cu ziua aurie.

Se face un cerc de oameni tăcuți în jurul dublei 3517, așa husată, ăștia știu ceva, pe mine m-a luat Truță de la masă, m-a cărat cu un aer misterios pînă la hangare, plutește nu-știu-ce în aer, un nu-știu-ce de aerodrom, cînd toți au habar de un lucru pe care nu îl spune nimeni : a căzut undeva un avion, s-a catapultat un pilot, uneori nu s-a mai catapultat. Eu n-am habar, dar bineînțeles că nu întreb, nu e de întrebat și lucrurile astea se află oricum, și chiar dacă nu le afli, în fond n-ai decît de cîștigat. Tehnicul cu sprîncene groase desface husa, prelata se încheie sub husa avionului, trece un șnur prin bride de chingă subțire, împreunîndu-le, trage cineva șnurul acela, husele grele alunecă pe beton. Strîng ochii, lucesc razele soarelui în cupola cabinei, se desfac pe fuselaj într-un evantai de lumină mată, este ceva în neregulă, nu lunecă îmbră-

cînd uniform duralul ca la celelalte avioane, se frîng razele de soare nu știu cum în zgrunțuri irizați care n-au ce căuta acolo. Pe urmă văd vopseaua conului, jupuită, de fapt lipsesc aschii mari, lungi, adînci, din textolitul dur al conului, materialul acela sofisticat care rezistă unor viteze și înălțimi la care nu rezistă multe materiale. Ne apropiem, îmi scot mănușile, pipăi cu vîrful degetelor conul verde mutilat. De aproape se vede clar, inelul difuzorului ciocănit mărunt, ca de un orfevier dement, fuselajul șifonat pînă în dreptul cabinei, tabla de dural vălurită adîncitură lîngă adîncitură, bordul de atac al aripilor înfundat, lămpile de poziție sparte, smulse, oarbe, se cască negre locașurile lor. Spre marginea planului atîrnă bîjbîind un fir electric subțire, roșu în izolația lui, stingher, atîrnă din gaura cascată în aripa stîngă. Antenele stației SOD, antena verde din vîrful derivei sparte, găurite, se văd sîrme aurii rulate pe cadre dreptunghiulare din material izolant alb, sîrmele acelea pe care iar, de regulă nu le vede nimeni. Se aude zgomotul surd al trenului zăvorît, cei de la 8108 își fac treaba lor, și cei de la 9807, se vede numărul înscris cu cifre roșii pe duralul fuselajului, dural neted, lucește mat în soarele subțire.

Noi am aterizat noaptea trecută, am venit prin ploaia aceea despletită în trîmbe sure pînă la brațul fluviului, jos era întuneric, rulam cu farul, am degajat pista, am tras avionul la guri, n-am stat să ne uităm cum arată. Nu mi-am închipuit nici o clipă că trebuie să ne uităm cum arată. Ne interesa doar că am ajuns jos și pe urmă ne-am urcat în microbuz, grăbiți să ajungem la celula de alarmă.

— Cam greu de crezut..., spune încet Florică.

Îmi amintesc cum se smucea dubla în norul cel negru și cum am stat agățați de manșă. Cum se prăvăleau coloane de apă, de gheață peste noi, și așteptam să spargă, să zdrobească cabina, să înece, să rupă, să inunde năvălind peste noi cu nouă sute de kilometri pe oră. Cum așteptam și ne întrebam ce-o să facem cînd cupola se va sparge, și cupola nu s-a spart. Cred că și Truță se gîndește la asta, se lasă de pe un picior pe altul, a ridicat mîna, atinge conul jupuit.

— Trebuia să ne dăm seama.

Rămînem singuri lîngă avion, ceilalți au plecat la treburile lor de aerodrom, peste coama dublei se înșiră ampenaje înfipte în cerul albastru, așa cum ne uităm de jos derivele înalte își suprapun bordurile de atac într-o scară care urcă atît de sus, pînă unde n-a reușit niciodată să ajungă vreun avion.

*

S-au adunat o grămadă de zile libere de luat, încărcăm în ARO-10 cortul, saci de dormit, scurte îmblănite, cutii de conserve și o lădiță scundă, dreptunghiulară, din scînduri groase, plină cu pesmeți cazoni. Trecem prin oraș ocolind ca să ajungem la intersecția cu stopuri, roșu în față, interzis la stînga, asta înseamnă un singur lucru : la mare. Cine se duce la mare în noiembrie, mă uit cu coada ochiului la Ion, Ion privește nepăsătoare prin parbriz, dar o simt încordată, n-are rost să trișăm, măcar pe noi să nu ne păcălim, claxonează scurt un camion mare din spate, clar, valuri cenușii, nisip înghețat, ceturi de noiembrie și sirene tînguindu-se lung prin ceață, am luat-o la dreapta.

A merge cu ARO-10 pe șoselele țării e mai mult chestie de psihologie, toată lumea te crede zarzavagiu, parvenit, și încă o grămadă de chestii nelămurite. Șoseaua e dreaptă, netedă, uscată, depășim un R-16 vișiniu care se tîrîie leneș în soarele călduț, asta e ceva împotriva firii, „vine", mă avertizează Johanna, văd în oglindă cum R-16 s-a înălțat pe roți și mănîncă șoseaua să ne ajungă. Ne ajunge, trece în trombă pe lîngă noi, ne macină, ne strivește, ne laminează și ne facem mici sub privirile disprețuitoare ale celor din „Renault" ; cu cei 75-80 kilometri pe oră am înghețat cînd mașina vișinie ne depășește, se topește, se face una cu asfaltul undeva foarte departe în față. Trecem Dunărea pe la Giurgeni, la postul de control sîntem opriți, trași pe dreapta, cîntăriți prudent din priviri de un plutonier-major.

— Actele, spune.

Strecor legitimația militară între carnet și certificat, nici nu se uită la ea, o pune deoparte, răsfoiește permisul

de conducere, certificatul de înmatriculare, o clipă îngheț, adresele nu coincid, în permis e adresa veche, din Spătarului, în certificatul cenușiu sînt domiciliat în Colentina, la mama. Am plătit o grămadă de amenzi pe chestia asta, și cred că acum am să mai plătesc una. Nu, bagă preocupat actele în porthart, ocolește mașina, mă pune să aprind farurile, pozițiile, să semnalizez, la fiecare din manevrele astea se simte obligat să-mi privească ARO-10 din față, spate și lateral. ARO se lasă privit și funcționează ca lumea, plutonierul-major se apropie, se reazemă de portiera deschisă :

— Unde mergeți ?

— La mare..., și pe măsură ce secundele de tăcere curg îmi dau seama că am greșit grav, chiar, cine merge la mare în noiembrie ?

— Doamna ?

— Soția mea, spun, și Ioana surîde fermecător milițianului cu dinții ei albi înșirați în gura tristă.

— Unde lucrați ?

Se răzvrătește ceva în mine, avionul, fulgerele, privirile nimicitoare ale celor din „Renault"-ul ăla nou. Sar din mașină, mă înfig în fața milițianului :

— Maior... Pilot de vînătoare în Aviația militară română !

Sînt posibile două reacții, una defensivă, alta ofensivă, gen : ce-mi pasă mie că sînteți... Plutonierul-major mă privește lung de jos în sus, ghetele de zbor, blugii, jacheta veche cu fermoare și ecusonul „Aviația militară" scos, a rămas o urmă întunecată, rotundă, pe umărul drept, scoate actele din porthartul burdușit cu permise de conducere confiscate, mi le întinde.

— Drum bun.

— Mulțumesc, spun din vîrful buzelor, urc în ARO, acolo dau de Ioana care mă privește lung, oscilînd între admirație și ceea ce crede ea că ar fi ironie.

— Chiar ești major ? întreabă.

— S-a întîmplat, mă scuz.

— Asta e mult, sau puțin ?

— Depinde cum o iei, spun, accelerez, apăs ambreiajul, cînd să bag în viteză plutonierul-major îmi face semn ; dau drumul ambreiajului, cobor geamul.

— Ce s-a mai întîmplat ?

— Să vă treceți aceeași adresă în certificatul de înmatriculare și în permisul de conducere, spune, își strînge buzele sever, pe urmă rotește important rigla alb-roșie prin aerul de toamnă tîrzie, aer străveziu, auriu, albastru, cu fire lungi, argintii, iscate de nu știu unde, cu cețuri moi, subțiri la orizont, cu siluetele dealurilor sterpe înmuiate în acele cețuri.

— Circulați !

Și pentru că a făcut semn să circul spre Tulcea, o iau spre Tulcea.

*

— Ce dracu facem la Tulcea ? întreabă Ioana. Au o fabrică de conserve din pește, un combinat de aluminiu pentru avioanele tale, și cam atît.

— Vizităm fabrica de conserve, spun. Trebuie să ne depășim condiția.

— Care condiție ?

— Asta, de ignoranți.

Ioana se înfundă în gulerul șubei, adoarme. ARO se cațără pe serpentine scurte, dealurile sînt rotunde, domoale, pietroase, bolovani lustruiți ies în șiruri de sub pămîntul subțire, ros, acoperit cu petice de iarbă cenușie, uscată, sfărîmicioasă. Trece un lac plat, întins, puțin adînc, dincolo de lac e alt deal, pe vîrful dealului s-a cățărat acum cîteva secole bune o cetate. A trecut vreme, s-au prăbușit bolțile, s-au ruinat ziduri, cetatea aia e alcătuită din rămășițe semețe cu urme de ghiulele, de săgeți, cu dîre de smoală uscată — smoala aceea incandescentă, aruncată de pe metereze în capul atacatorilor. Vulcanul mititel din stînga șoselei înseamnă că ne apropiem de aeroport, pista scurtă, îngustă, fără bretele, am zburat aici o vară, ce vară, se adunau șapte-opt avioane pe buzunarele-platforme de întoarcere din capetele pistei, era înghesuială, vuiau motoare. Tremurau dealurile, zebra, aerogara, în jeturi fierbinți izbucnite din ajutaje, vuiau strecurîndu-se printre avioane care și ele se strecurau, totul dominat de dealul acela ascuțit, mult prea aproape

de pistă, de care ne feream cum puteam cînd zburam pe vizibilitate proastă.

— Unde mergem ? o scutur de umăr pe fată, e seară, se întunecă devreme, noi am plecat tîrziu de acasă, am pierdut o grămadă de vreme pe drum cu toate opririle acelea stupide. Ioana se freacă la ochi, „unde sîntem ?". Vede statuia lui Mircea cel Bătrîn pe cerul de seară, luminată de proiectoare „a, zice, sîntem în Tulcea".

— Exact. Unde naiba mergem ?

— Să vizităm fabrica de conserve, face Ioana. Să aflăm tot felul de lucruri noi.

— Nu în seara asta, spun. În seara asta mă simt perfect așa cum sînt.

Ne învîrtim prin oraș, pînă la urmă ajungem la hotel Delta, mare, înfipt deasupra cheiului, cu terasă ca un cozoroc și o grămadă de geamuri imense. Găsim cameră fără bătaie de cap, obișnuitele fasoane de la recepție, pînă la urmă totul se aranjează mai repede și mai ieftin decît în alte părți. Urcăm cu un lift inteligent care oprește singur pe drum să ia alți pasageri, debarcăm la etajul patru cu sacii noștri de voiaj fabricați de Ioana din pînză cenușie de corabie, se înfundă tălpile în mocheta groasă, pufoasă, ca o iarbă engleză crescută pe coridor. Deschid ușa, mă opresc ametit, camera are tavan, podea, pereți în stînga, în dreapta, peretele din față e de fapt unul din geamurile alea imense văzute din stradă, cînd intrăm în cameră parcă sîntem pe jumătate afară, zburăm deasupra cheiului, deasupra vapoarelor mici, cochete, albe în întuneric, înșirate la chei.

— Ah ! face Johanna și se lasă în fotoliul jos. Ce frumusețe ! E frumos, dar groaznic de frig. Sacii de dormit sînt jos, în mașină, mi-e lene să merg după ei.

Ion e de serviciu, fierbe pe spirtieră ceai Lipton, stingem lumina, bem ceaiul căscînd ochii la vapoare, la apa neagră a fluviului în care se reflectă felinarele de pe chei, lămpile de poziție și proiectoarele vapoarelor. Ne înghesuim în patul de lîngă geamul imens, de lîngă geamul-vitrină, acoperiți cu tot ce am găsit de acoperit, s-a făcut cald, e bine, și dintr-o dată toată noaptea luminată de afară se răsucește lent și mă acoperă cu o perdea imensă, stacojie, cu miros de trup de fată.

Mă trezește Ioana tremurînd îngrozită, săltată în fund cu pătura trasă pînă la gît, poză clasică „ce e ?", scoate mîna de sub pătură, brațul gol, lung, arămiu, pe umărul rotund șuvițe de păr, mă uit în lungul brațului, prin peretele din sticlă o prova imensă de navă oceanică se prăvălește peste noi. Vine călcînd valurile galbene, navele mici înșirate la chei, cheiul însuși, mai înaltă decît etajul patru de hotel ; în dreptul nostru sînt găuri rotunde, simetrice, cu chenare groase nituite și ancore monstruoase atîrnînd din găurile acelea. Se văd smocuri de alge pe ghearele ancorelor, etrava boantă se năpustește peste chei spre noi, simt între ochi metalul rece, ud, cu gust de vopsea și rugină, o să se umfle arcuindu-se incredibil geamul hotelului Delta, va sări în cioburi imense rotindu-se lent prin aer, și... Nu, la cîțiva metri de noi botul uriaș acoperă orizontul, tot orizontul e bot de vapor, botul uriaș virează brusc, și peste port răsună gros „uuuu", tremură sticla, lemnul, zidurile, a sunat sirena navei. Defilează bordul murdar cu hublouri rotunde, pe tabla groasă se scurg zemuri ruginite de vapor, prin hublouri atîrnă rufe ude puse zadarnic la uscat. Trece și un cap bărbos cu căciulă tricotată de scafandru, nu știu dacă ne vede, scuipă prin geamul rotund, scuipatul se pierde în apa mîloasă a fluviului.

A trecut, Ioana se prăbușește lîngă mine palidă, cu ochii închiși.

— Uf, era să mor.

— Credeam că e visul tău, zic, să stai în pat și să vezi vapoare adevărate. Credeam că de asta m-ai adus la mare.

— Nu sîntem la mare, se strîmbă fata. Și visul meu e un brick din lemn de sus pînă jos, cu trei catarge înalte, cu vergi înguste și vele albe umflate în vînt.

Se răsucește așa, cu ochii închiși, mă prinde în brațe.

— Sărută-mă.

Îi sărut buzele uscate, netezesc pe fruntea înaltă șuvițe de păr castaniu umezite de sudoare.

— Ce chestie aiurită, spun, noaptea ai părul negru, cînd e soare te faci blondă, acum ești așa, maro-aurie, ca un cocker spaniel.

— Ca un cocker spaniel, șoptește Ioana. E ceva rău în asta ?

Îmi frec obrazul neras de obrazul ei, așa cum o țin în brațe :

— E în regulă, spun. E foarte în regulă. Cînd plecăm?

— Unde să plecăm ? întreabă fata.

Chiar, unde să plecăm ? Stăm toată dimineața în pat, cînd coborîm la restaurant avem probleme cu chelnerul, ce ne servește, micul dejun, prînzul, dați-ni-le pe amîndouă odată, se decide Ioana. Mai ales dînsul — mă arată cu bărbia — e mereu nemîncat.

*

Șoseaua șerpuiește între ziduri de pămînt roșu prin păduri de stejari pitici cu frunze de aur, sus e cerul adînc de toamnă, în mijlocul drumului apare un soldat cu cască, centură albă, face semne disperate cu două steguleți, unul roșu ca lutul, altul galben ca frunzele crestate.

— Ce vrea ? întreabă Ioana, de unde să știu ce vrea, trebuie să știi, spune fata. Doar ești militar !

— Tu știi Morse ? o întreb, apăs frîna, ARO derapează pe asfalt, pe frunze căzute, soldatul nu se mișcă, înșurubat în șosea, oprim cu botul în stegulețele lui.

— De ce să știu Morse ? se miră Ioana.

— Pe aici nu e voie, spune soldatul. Ocoliți prin stînga.

Chiar, la stînga se face un drum îngust, tot asfaltat, urcă abrupt printre dealurile rotunde, se termină în ceața de dincolo de dealuri.

— Unde duce drumul din stînga ?

— Nu știu, spune soldatul, dar pe aici nu e voie. Ocoliți prin stînga.

— De ce să știu Morse ? întreabă Ion, după ce am ocolit prin stînga și acum urcăm în viteza a doua drumul îngust, uneori înțelege greu.

— Doar lucrezi în marină, spun, faci vapoarele alea mici cu tot felul de pavilioane înșirate pe catarg, Morse ăsta e ceva elementar pentru un marinar.

— Pavilioanele le știu, spune Ioana, dar Morse habar n-am. Pavilion galben înseamnă ciumă la bord.

Drumul urcă la nesfîrșit, în ritmul ăsta ajungem curînd în cer ; orizontul e foarte aproape, sub botul mașinii, frînez, sîntem pe creastă, ce coboară mai departe nu e șosea, e un tobogan foarte înclinat, în crăpăturile asfaltului crește iarbă cu firul galben, subțire, copacii sînt atît de aproape de marginea drumului îngust, parcă am fi pe aleea dosnică a unui parc vechi. ARO e greu, lupt cu el din frîne, ne rostogolim cu motorul supraturat în viteza întîi ; ajungem din nou într-o șosea lată, fără nici un fel de marcaje, indicatoare ; opresc în mijlocul drumului, nici măcar nu trag pe dreapta. E atîta liniște încît, atunci cînd vorbesc, Ioana tresare :

— Dă-mi ceasul !

Se uită la mine într-un fel pe care nu îl înțeleg ; îmi întinde ceasul, mic, extraplat, oroare, sub geamul plesnit cristale lichide pulsează în cifre și litere care nu-mi spun nimic.

— Poate vrei și inelul, spune Johanna, se chinuie să își scoată inelul din deget, luxul ei, fir de aur prăpădit pe care cineva a lipit ciobul de sticlă de sifon numit de fată „ametist". Îi întind ceasul cu afișaj și nici nu mă uit la inel ; doar după ce pornim mai departe, Ioana se simte obligată să explice :

— Am crezut că mă jefuiești și mă lași aici.

— Am vrut să mă orientez, spun, iei ceasul, limba mică în soare, bisectoarea unghiului format de limba mică cu cifra 12 indică întotdeauna sudul...

— Nu zău.

— Sută la sută. Am simțit nevoia să știu măcar în ce parte mergem, dar a fost doar o slăbiciune trecătoare.

— Să nu mai faci, spune Ioana.

— În regulă, spun, mergem înainte pe șoseaua aceea care încalecă dealul, vezi de departe unde o să ajungi pentru că orizontul e larg și dealurile — ți-am spus, pămînt pietros, sărac, coaste dezgolite din piatră lustruită, uneori o vale de torent sfîrtecată brutal în pămîntul-piatră, nepotrivită cu ziua albastră, cu lumina molcomă, căldura aurie care n-o să mai fie multă vreme căldură. Satele sînt mici, albe, casele au gardurile din felii de calcar așezate una peste alta, denumirile lor mai mult încurcă și ne fac să mergem mai departe, unde întîlnim alte sate

cu nume aiurite și gardurile caselor albe din felii de calcar. Uneori tăiem de-a curmezișul, cînd banda drumului e limpede o luăm drept peste culmi de deal ; roțile groase strivesc tulpini alburii, uscate, cu miros amar și Ioana rîde cu rîsul ei care mă scoate din minți, se leagănă în scaun izbită, clătinată, aruncată în toate părțile de zdruncinăturile mașinii. Tușește motorul, se înfundă, gata, s-a oprit. S-a oprit într-un defileu de întuneric dintre două culmi golașe, între roți, pe pietre galbene, curge un fir sărac de apă limpede ; a ieșit dintre pietre, s-a amestecat cu pămîntul puțin, a făcut o baltă în care, uite, mașina s-a oprit. Panta abruptă, noroiul de sub roți, ARO încremenește cu botul gros proptit în cer. Nu e prima oară, știu bine ce poate mașina scurtă, albă, pătrățoasă, cuplez tracțiunea pe toate patru roțile, diferențialul, ARO se smulge din noroi parcă tras de păr, urcă vioi pe linia văii între dealurile care se deschid, în fața noastră se înșiră sub soarele de apus spinări după spinări rotunde de piatră seacă, iarbă veștedă, pămînt uscat, se rostogolesc tăcute rămășițele acelea de munți străvechi, lume tăcută, se opresc rezemate într-un zid neștiut de cetate rămas în picioare, pleacă din nou să se prăvălească tăcute, ostenite, fără să găsească nici măcar acolo odihnă, în mare.

— Thalassa. Thalassa, zbiară Ioana, bate cu pumnii în bordul mașinii cînd galbenul prăfuit al țărmului se termină pe apa vînătă, unită foarte aproape cu cerul prăfuit, albastru închis, cu dungi groase de roșu murdar. Știu bine ce înseamnă asta : mîine, timp frumos. S-a făcut frig cînd oprim, din spate soarele galben nu mai încălzește, mă întorc, bila galbenă, mată, perfectă, coboară poticnit spre orizont ; umbra mașinii s-a lungit nemăsurat, se pierde dincolo de marginea falezei, a căzut în apă. Ioana se apleacă, se dă un pas înapoi, clătinîndu-se : ascultă, spune, nu se poate. Vino să vezi ce-i aici.

Vin să văd și nu văd nimic, doar straturi de aer dens, din întunecat mai întunecat, bătînd jos în negru-albastru-verde, așa cum e aerul în apus cînd soarele apune după faleză și pe creastă e încă lumină, dar, jos, fîșia îngustă de plajă și apa umbrită de malul înalt sînt de-a binelea în beznă. Și văd pînă la urmă ce n-am văzut în viața

mea, cînd se obişnuiesc ochii cu întunericul verzui, faleza e atît de înaltă, şaptezeci-optzeci de metri, cît turnul de paraşutism sportiv, întunericul îl dublează înălţimea, şi acolo jos, la picioarele zidului de piatră retezat brutal, în bezna de acolo, atît de departe încît nici nu le aud, fierb înăbuşit şi se sparg valuri imense, negre-verzui, cu creste fosforescente.

* * *

— Eu nu mă mai mişc de aici, spune Ioana, bate cu călcîiul bocancului portocaliu, înalt, cu talpă groasă şi zimţată, în pămîntul pietros. În calcarul acela perpetuu, cu chelii de pămînt subţire pe el.

— Poţi să te duci unde vrei — cum se întoarce spre mine stă cu faţa în ce-a mai rămas din soare, ochii ei ard efectiv, clocleşte peste auriul ştiut ceva roşu şi tulbure —, eu aici rămîn.

Nu scot un cuvînt, mă uit la ea cum se agită şi măsoară din ochi fîşia de pămînt spînzurată pînă dincolo de creasta falezei, pe care vrea să pună cortul. Mă uit la rădăcinile negre ale firelor acelea subţiri de iarbă galbenă, cum străpung pămîntul şi atîrnă la optzeci de metri deasupra valurilor mute. Mă uit din nou la Ioana mea, urcă dinăuntru un ghem fierbinte, se răsuceşte tăcut, uneori o iubesc pe Johanna. Atunci cînd reuşeşte să fie ea însăşi, ca acum. Cu blugii tociţi vîrîţi în bocancii aceia nou-nouţi. Cu hanoracul din pînză de cort purtat, răspurtat, bazonat la coate. Habar n-am cît cîştigă un inginer care face şalupe albastre şi le dă drumul în jos pe fluviu. Aşa o iubesc pe Ioana, rar şi puţin, dar ei îi este de ajuns, şi asta ne mulţumeşte pe amîndoi; se putea şi mai rău. Se putea să nu ne iubim deloc.

Scoate cortul din ARO, chiar se apucă să-l aşeze îndîrjită acolo, exact pe creasta falezei. O las pentru că ştiu unde o să se-ncurce, la ţevile de aluminiu, acolo greşeşte mereu, greşeşte şi acuma, nu se potrivesc ca lumea bucăţile din dural între ele.

— Hei, şuieră, ce dracu' stai?

— Dacă punem cortul exact acolo, spun, la noapte, cînd ne răsucim în somn, cădem în gaură.

— Și unde ai vrea tu să-l punem ?

— Mai înspre continent.

Înălțăm cortul o jumătate de metru mai înspre continent, strîngem grămezi mari de mărăcini, iarbă, cruste uscate din dumnezeu știe ce, dar care ard, facem focul. Fata toarnă apă din canistră în ceainic, punem ceainicul afumat în jarul subțire, de fapt cenușă incandescentă, care a prins deja o pojghiță foarte fină, brună, întunecată ; bate vîntul, slab, sar roiuri de scîntei mici, rotunde, aurii din pojghița aceea. Bem ceai, rontăim pesmeți, totul în tăcere, ca oamenii care sînt de mult împreună și n-au nevoie de cuvinte. Ioana scoate o cutie de conserve, mi-o arată, clatin din cap — asta nu e o seară de conserve —, fata încuviințează, pune cutia la loc. Ne băgăm în sacii de dormit, stăm așa, rezemați în coate, cu capul afară din cort, ne uităm cum se stinge focul. Și după ce s-a stins de tot distingem linia neagră a orizontului, negru pe negru, cer înstelat în apă nemișcată, neagră-argintie de atîtea stele mari, rotunde, nemișcate, flăcări înghețate despre care nici habar n-avem dacă mai există. Simt, prin sacul meu, prin sacul ei, corpul fetei ; îi simt mîna, cum iese din sac, se plimbă nehotărîtă prin întuneric, se lasă ușoară peste mîna mea. Palma aceea, nu aspră, nu moale — viguroasă. Netedă, și în unele locuri pielea este dură, lucioasă.

— Ascultă, spune lungind cuvintele, palma fetei mînglie, am citit nu-știu-ce carte cu o tipă care era împreună cu un aviator, dar ei nu i se întîmplau lucrurile astea care mi se întîmplă cu tine — corturi, mașini tout-terraine, ăia primea toată ziua cadouri formidabile, și mergea mereu la restaurant.

— Și eu te-am dus la restaurant, spun. Chiar azi am fost.

— Nu, rîde gros Ioana, ăia doi se duceau la Athéné Palace, la Pescăruș, la Intercont. Îi cunoșteau personalul, li se păstrau mese — tot felul de chestii.

— Ce înseamnă : Athéné Palace, Intercont ?

— Intercontinental. Restaurante mari din orașul București.

— A, da. Fumau țigări străine ?

— De unde știi ? se miră Ioana. Se foiește în sacul ei, îmi lasă mîna. Chiar, zice, știam eu că lipsește ceva.

Se întinde, caută în întunericul din cort, apare în penumbra slabă cu una din țigările ei subțiri.

— Unde dracu' sînt chibriturile ?

Habar n-am unde sînt chibriturile. Îi arăt vatra stinsă, cenușa, Ioana iese tîrîș din sac, suflă, aprinde țigara din sîmburele de jar ivit ; tușește, trage fum în piept, mi se face frig cînd îi văd în întuneric brațele goale, ieșite bine-înțeles dintr-un tricou de bumbac.

— De unde știi, spune Ioana, că fumau țigări străine ?

— A pilit-o cu whisky, a sedus-o în apartamentul lui luxos, și pe urmă căscau gura la videocasetofon, vizionînd filme de artă ?

— Ai citit cartea, face Ioana.

— Era pilot la TAROM, spun. Ce să-ți fac dacă te-ai încurcat cu un pilot de vînătoare ?

— Nu-mi pare foarte rău, face Ioana, și-mi trimite fum de țigară drept în nas. N-are același gust, aprinsă pe cărbuni. Știi ce, mi-ar place să scriu o carte bună. Nu grozav de groasă, dar așa... cinstită. Curată.

— Dă-i drumul, spun. Cine te oprește ?

— Ca să scrii o carte curată trebuie să fii tu însuți curat, vorbește Ioana fără să mă asculte.

Bate vîntul, umflă pînza cortului ; din Ion se vede o pată slabă de lumină roșie adunată în jurul țigării, gura mare, bărbia frumos desenată, rădăcina nasului. Tace îngrijorător de mult, întreb ca să umplu tăcerea aceea :

— Altfel nu se poate ?

— Nu. De asta plecau să se aerisească cîteva luni în deșert tipii ăia care au scris Biblia. Se purificau.

— Esenienii.

— Poftim ?

— Tipii ăia se numeau esenieni. Se îmbrăcau cu halate din păr aspru de capră, și aveau o mînăstire la marginea pustiului.

— Mă rog. Ioana a terminat țigara, o aruncă în cenușa din fața cortului. Mamă dragă, spune, ce le-aș face personajelor mele dacă m-aș apuca să scriu...

— Ce le-ai face ?

— Unul mare, face Ioana. Unul mare și alb.

Dau din mînă, m-am întors spre cort, fac un pas, doi pași, Johanna nu cheamă înapoi, asta înseamnă ceva. Privesc peste umăr, văd cum fata se duce, se subțiază, se topește în lumina aceea de început, călcînd neauzit cu tălpile groase ale bocancilor portocalii. Merg după ea și, Johanna, nu știu cum ți-a rămas ție drumul acela prin noapte, mie mi-ai rămas cum te duceai singură printre bolovani de argint, erau acolo bolovani mari, prăvăliți de nu știu unde, n-aveau de unde să cadă, coasta dealului se rotunjea netedă, acoperită cu petece de iarbă albă, casantă, cu fir subțire ca o blană veche, tu ai trecut printre bolovani, aproape te-am pierdut, drumul cobora ușor, ai sărit într-o cută de beznă și chiar n-am mai văzut nimic, pe urmă te-ai înălțat tăcută dincolo, era o vale dintre acelea de torenți, te-ai înălțat tăcută pe cealaltă margine a văii, urcai singură, îndărătnică, spre orașul tău care n-avea cum să fie, atunci am fugit, am sărit valea de torent, cînd te-am ajuns nici nu te-ai uitat la mine dar era clar că ți-ai îndreptat umerii, urcai cu pași mai mari, dacă nu m-a înșelat lumina aceea înșelătoare, ți-ar tremurat colțul buzelor. Atît. Urcam împreună, creasta dealului s-a topit în altă creastă de deal, nici n-am știut că am ajuns în vîrf ; doar cînd să fac un pas, am pus talpa în lumina de lună, călcînd în gol. Și doar atunci am văzut la picioarele noastre, într-o vale rotundă deschisă largă spre mare ca un amfiteatru...

— Uite ! spune Ioana încet, fără triumf, ca și cum orașul odată dezvăluit nu i-ar mai aparține, îmi strînge mîna înghețată în mîna ei înghețată. Nu-i așa că e mare ?

Zidurile albe se netezesc spre uscat, dispar, pier în umbră ; doar dimineața o să vedem că, de fapt, acolo pereții se micșorează, se dizolvă amestecîndu-se cu pămînt pietros, trag o brazdă mai mult bănuită sub pietre, licheni, solul acela spulberat înainte de a se forma, și pe urmă chiar nu mai sînt, au dispărut în piatra din care au ieșit. Dar spre mare orașul se înalță pe zidurile lui, pînă la mijloc, pînă la umerii noștri, se surpă în bolovani de care ne lovim cu genunchii, pe urmă se înalță iar, uneori în coloane măcinate, mai înalte decît noi, și chiar pe faleză, unde Ioana numără una, două, trei, patru, cinci coloane negre, subțiate de lună pe marea strălucitoare, foșnește

lumina albă așa cum privim marea printre coloanele acelea — acolo e o arcadă întreagă, se curbează ca un semicerc de întuneric între ultimele coloane, a patra, a cincea, ultimele din dreapta. Mîngîi piatra acelor ziduri, aspră, păstrînd în ea ceva, foarte puțin, din căldura soarelui de ieri.

— Calcar.

— Da, șoptește Ioana. De asta e atît de ros.

Orașul e ros de-a binelea, asta se vede clar în lumina crudă, albă, care aici izvorăște de peste tot. Pare chiar mai ros decît e de fapt din cauza luminii crude, o să vedem asta mîine sub altă lumină, palidă, galbenă, cu căldura sleită. Mergem ținîndu-ne de mînă, ni se ating umerii în mers, pe străzi înguste cu lespezi ieșite din pămînt, uneori încălecate, uneori nici nu sînt lespezi, e stînca de dedesubt lustruită de pași, de vreme, de vînt. Și acum uite, din nou de pași. Mergem printre ziduri în care se cască ferestre înguste cu pervaz proeminent cioplit gros în același calcar, dincolo de ferestre e un gol negru-argintiu, după aceea din nou pereți de lumină alcătuiți din pietre rămase una peste alta, din obișnuință, spune Ion, s-au obișnuit așa și gata, nu mai cad, aici sînt niște ani, băiete — spune, nu știu de ce, cu tristețe. Eu nu sînt trist între zidurile astea, nu sînt în nici un fel. De fapt, nici nu mai sînt. Așa, ca un fel de aer. Parcă am fost dintotdeauna aici, și nu pot să-i spun asta Johannei. Nu pot s-o spun nimănui. Nici mie, nu e comod s-o recunosc. Cum nu îmi este comod să recunosc nici că o iubesc cumplit pe Ioana de cînd a dispărut în frîntura aceea de beznă și am văzut-o iar urcînd îndîrjită spre oraș, pierdută între bolovanii de argint, și cum i-au tremurat colțurile gurii cînd m-a simțit lîngă ea. Cum s-a îndreptat, ușurată de toată lumina acelei nopți, cînd am ajuns lîngă ea. Ioana habar n-are că o iubesc de o jumătate de oră cum n-am iubit-o — cu duioșie, cu răspundere, cu avioanele, cu cîinele meu cocker de la București. Total. Dau o raită prin mine, mă conving, cutremurat, că o iubesc total. Adică, cu tot ce mă alcătuiește. Fata merge tăcută lîngă mine, mîngîie în mers bolovanii rotunzi prinși cu aer și lumină de argint de alți bolovani rotunzi. Aiurea, o să vedem mîine, ce ni se pare acum lumină de argint sînt de fapt foițe scînteietoare din mică prinse

într-un mortar al dracului de tare în care Ioana, cuprinsă brusc de zel arheologic, va rupe vîrful cuțitului meu de parașutist. Dar asta a doua zi, gata. Pînă atunci mai e o noapte lungă de noiembrie, mergem împreună, strada îngustă se termină în piața mare cam cît un sfert din platoul din fața hangarelor ; de aici pornesc drumuri, ne despărțim, fiecare pe drumul lui, ne întîlnim uneori la intersecții sau trecem tăcuți în sens opus pe aceeași stradă îngustă, atunci ne facem loc lipindu-ne de ziduri. Orașul coboară spre mare, acolo sînt cele cinci coloane rămase în picioare, arcada aceea de umbră avînd ea însăși umbră pe pardoseala unei încăperi mari în comparație cu ce am văzut pînă acum, casele acelea cu ferestre înguste și pereții năruiți. Spînzură chiar deasupra mării o clădire arcuită, se rotunjesc ziduri albe în lumină, cînd mi-e cumplit de dor de Ioana, se adună în mine lipsa fetei într-un gol fierbinte, rotund, atunci aud fosnetul tălpilor zimțate pe lespezi albe și Ioana se alcătuiește subțire din lumină, din umbrele coloanelor stinghere, din curbura arcadei. Se lipește de mine, șoptește :

— Cred că sînt o grămadă de șerpi aici.

— Na, spun fericit, de unde atîția șerpi ?

Îmi întinde în palmă o rază de lumină rece contorsionată în fel și chip, pe care strălucirea argintie se frînge în cele mai inimaginabile moduri alcătuind desene aliniate, șiruri paralele de solzi și recunosc în vîrf două gămălii de lumină înghețată care mă țintesc fix, rece, încremenit, fără să acorde șanse : ochi de șarpe. Atunci netezesc, împăturesc, bag în buzunar pielea subțire, pergamentoasă, copiind pînă la delirul amănuntului șarpele năpîrlit.

— Ei ? face Ioana.

— Ăștia dorm noaptea, spun. Dorm și ziua, pe frigul ăsta. N-au nici zi, nici noapte, au numai somn, de toamna pînă primăvara. N-o să vezi picior de șarpe aici.

— Promiți ? întreabă fata nu foarte convinsă.

— Promit !

Ziua orașul e mai întreg, se împletesc într-o rețea irizată raze molcome, lumina galbenă astupă crăpături șerpuitoare, găuri căscate de pietre căzute în pereții caselor,

casele sînt dintr-o dată mici, neîncăpătoare, înghesuite una în alta. Pleacă și vin din toate părțile lipite între ele, înguste, scunde, se aliniază după diagonale frînte în ulițe strîmte, se deschid în ulițele acelea prin praguri tocite, pietrele albe de azi-noapte sînt cald-gălbui, dincolo de galben lespezile roase sînt roșcate, portocaliu-stins, brun-pal, așa, umbre de culoare amestecate între ele.

— Cum naiba, face Ioana, reușeau să trăiască în așa ceva ?

Stă pe un prag dincolo de care acum o grămadă de secole se deschidea totuși ușa, cuprinde cu un singur gest podeaua pardosită cu lespezi strîmbe, pereții din bolovani aspri, cerul foarte albastru, foarte adînc, cu fire argintii întinse de la răsărit la apus.

— Aveau soție, copii, socotește Ioana pe degete, o văd din spate, subțire, zveltă, contrariată, aveau altare cu lari și penați, ceva mobilă, și nu cred că găteau chiar în stradă...

Mă uit peste umărul ei, chiar, nu prea e loc pentru toate astea între pereții din bolovani aspri.

— Habar n-am, spun cu gura în părul ei. Și nici nu mă dau în vînt să aflu.

Ioana nu pierde prilejul, se lasă pe spate, s-a lipit toată de mine.

— De fapt nici nu trăiau cum credem noi, continuă fata, n-am crezut niciodată ce spun arheologii, bănuiam că e ceva în neregulă, dar acum m-am convins, arheologii vin cu tîrnăcoapele lor, dezgroapă de sub treizeci de secole de praf și vînt casa asta, pe urmă spun : aici era baia, aici living-room-ul, în colțul ăsta dormitorul, adică dau simplu înapoi felul nostru de a ne mișca între ziduri, îl întorc în urmă cu două-trei milenii, îl înghesuie în camerele astea mult prea mici pentru a se trăi în ele și zic : uite, așa o duceau grecii de demult. Așția-s greci, Ioana se răsucește spre mine, ceramica de azi-dimineață, mileniu unu înainte de era noastră, nu-i așa ? deschide pumnul, îmi arată *ceramica* de azi-dimineață — ciobul cules dintr-o grămadă de alte cioburi, pămînt fin, roșu, cernut, amestecat cu apă, ars în cuptor, pictat cu o spirală incredibil de neagră care se adună într-un punct perfect rotund, și el atît de negru, străpunge lutul ars de negru ce este.

— Cred că trăiau mai mult pe afară, spun nesigur. Pe dealuri. Sau pescuiau în mare, veneau acasă numai seara, la culcare. Sau cînd îi atacau barbarii.

— Ce frumos spus, mă îngînă Ioana. Cînd îi atacau barbarii...

Pe urmă găsim o platformă pătrată săpată în coasta falezei, unghiul a două ziduri, ce a mai rămas din pardoseală, calcarul e deja încălzit de soare și totul — galbenul palid, apa albastră, tufele veștede, alburii, cu țepi — se amestecă în ziua scăzută, strînsă roturid în ea însăși ca înaintea unei despărțiri care oricum o să vină. Stăm îmbrățișați pe platforma aceea, toropiți blînd de noaptea nedormită, de căldura soarelui, de căldura noastră — habar n-am. Cred că ațipim așa, strînși unul în altul ; mă trezește o umbră oscilînd între mine și soare, dungă îngustă de întuneric legănată pe roșul pleoapelor strînse în lumină. Deschid ochii, printre gene văd capul, corpul de șarpe ieșit din crăpătura zidului deasupra noastră, la cîțiva centimetri. Oscilează, unduie burta galbenă, spinarea neagră, își filfiie în toate felurile limba despicată.

— Cară-te ! spun.

Nu se cară ; vîslește zelos cu tot corpul prin aerul călduț, încearcă să mă sperie cu limba lui cea despicată care țîșnește din gura roză ca doi șerpișori mici, negri și foarte răi.

— Ascultă, spun, știu că nu ești veninos.

Corpul lucios iese dintr-o crăpătură îngustă, urmărește conturul pietrelor crăpătura aceea, se pierde în sfărîmături acolo unde zidul se amestecă cu faleza — bolovani măciuți, nisip, pămînt uscat adunat în bulgări și scurs între rădăcini fibroase ; flutur mîna aproape să ating limba despicată, șarpele, negru pe spate, galben pe burtă, se topește în piatră, pămînt uscat, se face una cu bolovanii de pe marginea falezei.

— Spuneai că nu sînt șerpi aici, toarce moale Johanna, fără să deschidă ochii. Fără să-și întoarcă obrajii, fruntea pistruiată din soare.

— Care șarpe ?

Zîmbește, o sărut pe buzele uscate, Ioana se răsucește rezemîndu-și capul de umărul meu. Trece un avion, nu foarte sus, trei-patru mii de metri, aud zgomotul mo-

torului cînd traversează soarele și silueta e doar un mănunchi incert de raze mititele...

— Nu-i din cele mari, face Ioana.

— Corect. E unul din ale noastre.

Fata se uită cu mîna streașină la ochi, așa cum stă rezemată de umărul meu, are ochi mai buni, parcă ar privi tot timpul printr-un binoclu de marină ; îmi comunică ce vede :

— Nu e ca ale voastre. Seamănă ca siluetă, adică e îngust, dar nu are aripile alea în trei colțuri, lipite de fuselaj. Aripile pleacă tot ca la voi, dar pe urmă se desfac, sînt mai înguste și mult mai lungi.

M-am lămurit.

— MIG-23, spun, cu geometrie variabilă și așa mai departe.

— Oho, face Ioana, ți-am spus că se pricepe la avioane, geometrie variabilă ! Răsucește în ea ideea, pe urmă întreabă : Sînt mai bune ca ale voastre ?

— Așa, spun, ca performanță pură, cam tot pe-acolo.

— Ce înțelegi tu prin performanță pură ?

— Ce înțelege toată lumea : viteză, înălțime. Ce scrie întotdeauna sub o fotografie de avion apărută într-o revistă, dar nu este esențial.

— Dar ce este esențial ?

— A, spun, dacă aș reuși să știu ce este într-adevăr esențial, aș avea și eu masă reținută la Pescăruș sau la Intercontinental.

— Nu asta, rîde oribil Johanna. Eu te-am întrebat de avion.

— E prea complicat să-ți explic. Tipul se crede deștept pentru că zboară cu aripa pe 16 grade...

— Înseamnă că sînt mai bune ca ale voastre, se lămurește Ioana. Se întinde, arată dinții ei mari și mulți ceruri albastru, soarelui fără putere. Cum ai scăpat tu ocazia aș spune, să zbori avioane cu geometrie variabilă ?

— De unde știi că n-am zburat ?

— Nu zău, fata se răsucește spre mine plină de interes, atunci de ce nu mai zbori ? Adică, spune, nu te văd lăsînd un avion mai bun pentru unul mai puțin bun, asta din cît te cunosc eu, înțelegi ?

Înțeleg. Pe mine povestea mă doare și acum, n-am chef s-o răscolesc. Probabil o să mă doară multă vreme. Probabil va durea întotdeauna cînd o să-mi aduc aminte, boturile ascuțite și înguste, atît de înguste, stăteam în cabină legat în chingi, mîinile dincolo de marginea cabinei strîngeau fuselajul între palme, așa îngust era fuselajul anterior, pînă la prizele mari de admisie. Cupola grea se deschidea în față, în sus, oscila, se oprea înfiptă în cer împinsă de un verin scurt, gros, cu tija din metal cromat. Lîngă maneta de gaze era maneta care comanda poziția aripii, 16, 45, 72 de grade, orice poziție între 16 și 72 de grade, o machetă albă arăta pe cadranul negru unghiul de săgeată, valorile admise ale vîtezei și numărul Mach pentru săgeata respectivă ; mai era senzația aceea amețitoare și nu știu cum, totală, n-am reușit să mă obișnuiesc patru ani, cînd schimbam în zbor poziția aripii, adică însăși esența zborului, planurile înguste se adunau lîngă fuselaj într-o mișcare lină dar foarte categorică, se adunau lîngă fuselaj și atunci avionul cumva stingher, parcă frînt în el cu aripile desfăcute, lăsa botul în jos și devenea o teribilă mașină perfectă de străpuns aerul cu coeficienți minimi de rezistență la înaintare pentru că exact asta era amețitor, modificam însuși zborul, era ca și cum aș fi putut schimba jos mișcarea pămîntului pe care călcam, mersul soarelui pe cer, învîrtirea cerului în jurul pămîntului. Așa era cînd schimbam în zbor poziția aripii, ca și cum s-ar fi putut schimba tot ce era de schimbat pentru ca lucrurile să meargă într-adevăr bine, pentru că noi asta făceam acolo, schimbam, simplu, întreaga și sofisticata aerodinamică a unui aparat zvelt, rapid, repezit înainte, o adăptam necontenit regimului de zbor ca o piele de delfin, țineam zborul în vîrful degetelor pe maneta aceea și modelam zborul cum vojam, în avionul cu geometrie variabilă. De la plutirea efectivă cu aripa desfăcută, la înfigerea aceea cu săgeată maximă. Era un aparat foarte complicat constructiv și aerodinamic, dar tocmai asta făcea să simți zborul în el așa cum n-ai fi visat într-un avion cu aripa fixă. Mici măcar într-un avion cu aripă delta, ca cel pe care îl zbor acum. Îmi pare rău, dar așa stau lucrurile. Trebuia să zbori ca să te convingi — restul sînt cuvinte. Eu am zburat patru ani avionul cu geometrie variabilă, și știu

foarte bine toate chestiile astea. Le știu chiar mai bine decît mi-ar fi plăcut să le știu.

— ...adică, vorbește fata, nu te văd lăsînd un avion mai bun pentru unul mai puțin bun, asta din cîte te cunosc eu, înțelegi ?

Dacă m-ar fi cunoscut într-adevăr, n-ar fi întrebat.

— Las-o moartă, spun.

Ioana tace. Se uită la mare, la cer, la dealurile încă verzi, galbene, cenușii. La cele cinci coloane care cresc chiar din spatele nostru și sprijină cerul. Închide iar ochii în soare, se revarsă moale pe pietre dar și eu am început să știu ce înseamnă toate astea, și cînd întreabă așa, cu ochii închiși, nu îmi dau seama foarte bine cam ce trebuie să răspund.

— Tu chiar crezi că lucrurile se rezolvă așa tăcînd, da?

— Uneori, spun.

— Nu acum, face Ioana leneș. Nu lucrurile fundamentale.

— Ce vezi tu fundamental aici ?

— Zborul, explică Ioana. Pentru tine, e ceva fundamental.

— Pentru tine nu ?

Se desfac pleoapele strînse într-o licărire îngustă, aurie, întunecată.

— Cum să nu ? ! Ce fundamental ar fi să nu mai zbori.

— Aha.

— Aha, ce ?

— Aha, era să nu mai zbor.

— Ia te uită, fata se răsucește spre mine, plină de interes. Cum se face ?...

— S-a întîmplat, spun și pe urmă tac, și pe urmă vorbesc din nou, pentru că oricum am tăcut foarte mult și de fapt Ioana are dreptate, nu se rezolvă mare lucru tăcînd.

— S-a întîmplat, spun mai departe, cînd zburam avioane cu geometrie variabilă, să nu fac chiar tot ce era de făcut...

Tac iar, pentru că uneori lucruri clare în tine sînt foarte greu de explicat, chiar Ioanei.

— Parcă ai fi oracolul din Delphi, spune fata. Încurci în cuvinte chestii limpezi...

— Ascultă, încerc să explic, dacă șalupele tale strălucitoare ar face bildîbîc și s-ar duce la fund cu echipaj cu tot, te-ai alege cu felicitări ?

Ioana se strîmbă încert, ridică din umeri, nu vorbește.

— Zborul e ceva mai complicat decît un vapor care se duce la fund...

— Asta o crezi tu, face Johanna.

— Mă rog. Atît de complicat, încît niciodată un pilot nu poate spune : am făcut tot ce era de făcut.

— Și tu ?

— Eu, exact aici am greșit, cînd am crezut că nu mai e nimic de făcut. Cînd am spus : nu e treaba mea.

— Și ?

— Și nimic. Nu mai zbor avioane cu geometrie variabilă, gata.

— Da, face Ioana gînditoare. Chiar nu era treaba ta ?

— Nu înțelegi, spun. Nu era genul de situație în care să spui : nu e treaba mea. Era treaba tuturor, altfel nu se poate.

— Cum naiba, oftează fata, reușiți să trăiți cu mentalitatea asta ? Și încă să vă placă ?

— Mă întreb și eu, spun, și chiar, uneori mă întreb.

Johanna se dezlipește de mine, se reazemă de zidul vechi cu genunchii la gură. Stă așa, mă privește lung, de la cap pînă la picioare, se uită la mare, din nou la mine, sînt fericit că tace. Atît doar, că nu tace multă vreme.

— Deci ești un aviator ostracizat, spune gînditoare. Un exilat. Un tip *trimis* pe malul Dunării.

Mă răsucesc pe burtă ; ziua străvezie cu dungi argintii s-a dus, s-a spulberat. Ziua străvezie miroase a petrol ars, a metal frînt, a praf ridicat de jeturile motoarelor. Lipesc obrazul de lespedea crăpată, dincolo de lespede e un hău de șaptezeci de metri în fundul căruia se agită, se zbate, urlă, se despletește în valuri sfîșiate, în picături de apă sărată, se spulberă în fîșii de spumă, marea alb-verzuie.

— Nu sînt ostracizat, mîrîi, dar mint.

— Și cum..., începe Ioana, acum explodez, femeie, strig, nu pricepi, femeie, că mă doare ? să vorbesc despre lucrurile astea ? Și să scot din mine fiecare cuvîntel, și cum îl scot, dacă spui tu că mă cunoști ? Cum, ce ? cum văd, cum simt, cum respir, cum zbor de *atunci* ? Cîrîind toată viața

în mine chestii pe care nici nu le înțelegi chiar dacă ți le spun ? Asta vrei să știi, da ?

Ioana s-a făcut alb-galbenă, ca piatra de care e sprijinită ; pistruii deodată mari, deodată prozaic de cafenii, mi-o fac străină, bătrînă, urîtă. O clipă nespus de lungă Johanna mea e doar o femeie străină cu blugi cîrpiți și bocanci portocalii în picioare.

— Vrei să afli, întreb, dar acum vorbesc încet, *mă controlez,* și vorbind mi se face rușine de Ioana, de fața ei galbenă, de pistruii cafenii, chiar vrei să afli cum e la treizeci și nouă de ani cînd știi că nu mai ai nici o șansă ?

Ioana tace, își mușcă buzele, dinții ei nu mai sînt foarte albi pe fața palidă, pe buzele fără pic de sînge.

— E tîmpit, spun, acum vorbesc pentru mine, încerc să aranjez interior ce-ar mai fi de aranjat, să păstrez un echilibru al dracului de fragil, de fapt un compromis, exact asta e înnebunitor, că tot ce sînt dincolo de zborul pe avioane cu aripă delta, dincolo de Johanna, de mașina ARO, de cockerul Tomaso și de ce mai alcătuiește *crusta* e de fapt un perpetuu compromis. Între ceea ce sînt în ochii mei, și ceea ce sînt în ochii altora, și cel care ar trebui să fiu la modul absolut, dacă chiar există ceva absolut.

— E îngrozitor de tîmpit, spun tare, și pe fondul cuvintelor Ioana se ridică foarte încet, își îndreaptă picioarele, spinarea honoraculul se freacă de piatra veche, fata se ridică nesfîrșit, o văd în lumină cu părul strîns într-un coc auster la ceafă, cu gura tristă, mult mai tristă decît o știam, se întoarce, pleacă. Și ghetele ei noi, portocalii, triumfătoare, chiar nu se mai potrivesc cu nimic.

Lunecă soarele, a început să cadă spre apus, spre mucheia falezei, cele cinci coloane scormonesc apa vînătă cu degete lungi, tremurate, fără să găsească nimic. N-a mai rămas nimic de găsit. Stau cu picioarele atîrnate în gol, e aproape ca în parașută. Cînd cobor cu parașuta deschisă, și văd printre tălpi ce mă așteaptă jos. Aiurea, spun cu voce tare, nu mă așteaptă nimic. S-a făcut frig, marea e vînăt-cenușie, cerul se închide spre răsărit. Mă cațăr peste zidul în unghi drept care mărginește platforma, o caut pe Ioana pe străzi înguste, prin case strîmte, trec din nou pe lîngă templu, n-o găsesc. A căzut vîntul, s-a tot dus spre vest fluierînd ușor, acum s-a terminat, a rămas liniș-

tea în aerul cu miros rece de buruiană amară ; tălpile OIL RESISTANT ale ghetelor de zbor nu fac nici un zgomot pe pavajul lustruit de vreme. Apoi aud claxonul mașinii ARO, e limpede, urc spre marginea orașului, trec creasta dealului fără să privesc înapoi, cobor spre valea de torent, urc din nou, fumul se țese într-o pînză subțire deasupra pămîntului puțin așternut peste stînca de calcar. Aplecată peste foc, Johanna vrăjește ceaunul de aluminiu din care se prelinge o zeamă suspectă.

Mîncăm în tăcere, ne culcăm în tăcere, iese luna, o admirăm fără să scoatem un cuvînt, Johanna e îngrozitoare în seara asta, arde lîngă mine, ard împreună cu ea, doar într-un tîrziu, cînd mă ocup cu netezitul și aranjatul șuvițelor de păr pe fruntea umedă a fetei, doar atunci Ioana întreabă încet, abia îi aud cuvintele :

— Tu te simți și acum vinovat pentru povestea aia ?

Stau foarte aproape de ea, buzele fetei se mișcă pe gura mea întredeschisă, cuvintele sînt calde și miros a Johanna.

— N-are importanță, spun. Important e *ce* simt de atunci pentru tot ce e legat de profesie.

Și pentru că Ioana nu mai întreabă nimic, spun încet : să nu ți se pară mare cuvîntul ; răspundere.

Îi simt respirația subțire printre buzele uscate ; cred că a terminat cu întrebările, aș, stă puțin, respirăm gură în gură, ca la cursurile pentru salvarea înecaților, pe urmă întreabă iar :

— La voi toți gîndesc așa ?

— Da, spun. Cred că da. Altfel nu se poate.

Johanna se strînge mai aproape de mine, dacă e posibil.

— Înseamnă că sînteți o instituție onorabilă.

Strîng pleoapele în întuneric.

— Da, șoptesc peste gura fetei, sîntem o instituție onorabilă. Cea mai onorabilă instituție.

* * *

Plecăm la aplicație într-un avion mare, verde, greoi, cu o mulțime de motoare. În aripi, în gondolele trenului de aterizare, mai e un motor mic care țiuie îngrozitor la baza

derivei ; nici nu știu cum se descurcă echipajul cu atîtea motoare deodată.

— E cineva înăuntru care se ocupă special de treaba asta, îmi zbiară în ureche Livache. Altfel nu se poate.

Avionul cel mare bubuie, zăngăne, deschide în fața noastră o trapă imensă prin care intrăm trecînd prin jeturi de aer fierbinte răscolit de elice imense ; dau capul pe spate cînd intru, mult deasupra noastră se bolțește un cer galben, metalic, nituit.

— Cum ți se pare ? zbiară din nou Livache. zbiară degeaba, înăuntru s-a făcut aproape liniște după ce au închis trapa, glisează pe șine înguste, negre de unsoare, masive panouri de dural care alunecă din toate părțile combinîndu-se savant între ele, și gata, închid poarta aceea mare ; se clatină ușor, tresaltă, s-au potrivit exact peste marginile deschizăturii, peste șlangul negru de ermetizare. Simt în urechi cum s-a ermetizat, cum crește presiunea în fuselajul arcuit pe cadre groase cu nituri rotunde, coaste de avion, pe urmă vine *liniștea* aceea specială, adică zgomotul uniform al motoarelor, șuierat de supape, pocnet înăbușit de comutatoare, zgomotul lichidului hidraulic plimbat în conducte bej-cenușii și pus să facă treabă la o presiune de 195—210 atmosfere. Fluieratul aerului comprimat și fluieratul celuilalt, din instalația de climatizare. Fîsîitul oxigenului, dacă au cumva oxigen în balena asta. Au, din loc în loc, între hublouri, sînt prinse de cadre butelii cilindrice, albastre, cu robinete cafenii ; măști din cauciuc căptușite cu piele de căprioară pleacă de la acele robinete. Decolăm, mai mult simțim decît auzim bubuitul înăbușit al trenului de aterizare, cînd se zăvorăște pe „băgat". Escamotarea flapsurilor se face discret, pe măsură ce avionul greu intră în viteză ; e un gest tăcut de curtuazie, echivalent cu o recunoaștere între profesioniști. Băieții din echipaj au pus pături și saltele din acelea subțiri de burete peste banchetele tari, dural ștanțat, vopsit, prins în balamale solide. Ne instalăm pe saltele, pături, stăm întinși lîngă hublouri bombate, privim cu fruntea, cu nasul lipit de plexiglas, cum trece toamna pe sub noi. Rămîn în urmă ogoare negre-cafenii, păduri galbene, portocalii, fug dintre păduri orașe albe cu acoperișuri roșii. Toacă discurile fumurii ale elicelor aer străveziu de noiembrie,

asta chiar n-am mai văzut de mult, cerul prin discuri străvezii, fumurii, de elice. Zburăm la 6-7000 de metri, s-a făcut frig. pe suprafața exterioară a hublourilor apar, se întind rapid în toate părțile, s-au țesut între ele fire albe, fine, de promoroacă ; gata, au opacizat hublourile, nu se mai văd ape cafenii curgînd în largi volute sclipitoare din munți negri-galbeni cu pete albe de zăpadă. Nu se mai vede nimic în afară de lumină puternică, irizată, difuză, cu halouri mititele jucînd la marginea hublourilor opace.

Hent e delegat să meargă în cabina piloților, să anunțe că e frig, O.K., băieții dau drumul la aer cald, șuieră prin fantele instalației de ventilație, ne învăluie căldura plăcută, specială, tehnică, miroase a petrol ars. Adormim, adică eu adorm pe salteaua îngustă, cu ochii în hubloul albastru-auriu care, uite, a și început să se dezgheațe în partea de jos. Nu știu cît dorm, sar în picioare terorizat, aiurit de un vuiet gros, cumplit, nepămîntesc, îmi străpunge craniul de la o ureche la alta. Toți sîntem în picioare, ușa deschisă de la cabina echipajului s-a umplut pînă la refuz cu mutre vesele, dinți mulți, ochi strălucitori ; în regulă, au cuplat puțin sirena pentru desant. Cea care șuieră atît de îngrozitor, și parașutiștii nu mai știu cum să iasă din avion, se înghesuie toți în trapa deschisă, își fac vînt în gol numai să scape de sunetul sfredelitor.

Rîdem și noi cum putem, ne culcăm la loc ; mă trezește Ion, arată cu degetul în jos. Prin hubloul bombat se văd munți rotunzi, galben-aurii de atîta iarbă îngălbenită ; nori albi au coborît foarte jos peste iarba aceea. Aleargă, pun pete de umbră, cotește un drum, urcă, se aruncă într-o vale de piatră seacă.

— Ce-i asta ?

— Vîrful Vlădeasa, spune Ion cu nasul în hublou.

Ridic din umeri, mă instalez lîngă colegul meu, ne uităm în jos. Cum trec sate răsfirate și ape înguste, apele se lățesc, se despletesc în volute lenețe, s-au netezit munții în dealuri, în cîmp deschis cu orașe, căi ferate, șosele. Sîntem jos, sub 7-800 de metri ; din dreapta vine un canal, curge între copaci negri, trece sub avion, în partea cealaltă. Satele s-au strîns, se adună în benzi de-a lungul șoselelor : o bandă din pătrate de țiglă roșie-cafenie, aco-

perișuri ascuțite ; în spate, o bandă alcătuită din fișiile verde-stins ale grădinilor pustiite de toamnă. Se zguduie surd avionul, a ieșit trenul. Ne înghesuim toți șase în cabina echipajului, privim peste umerii piloților, peste spinarea mecanicului de bord instalat pe strapontină între piloți, cum se apropie pista ; nu se vede, dar e pe aproape. Se simte, după trenul scos, după indicațiile bordului, tabloul lat dintr-o margine în alta a cabinei, după tot ce se întîmplă cu avionul — se simte și gata. Iese și flapsul, tot așa, din bucăți ; știm că a ieșit doar pentru că mecanicul raportează „flaps scos", și se aprinde pe tabloul PPS becul verde „flaps", și viteza scade ușor. Apare pista, dar e încă departe, doisprezece-cincisprezece kilometri, cu viteza asta, calculez automat, dar viteza e mare încă, e în scădere, trebuie făcută o medie, cincisprezece kilometri înseamnă cam trei minute — peste trei minute. Și patru oameni în echipaj, fiecare știind foarte bine, măcar teoretic, ce are el de făcut, ce face celălalt — ăsta-i lux curat. Trecem peste o pădure ciopîrțită într-un fel cu totul special, reținem cum sînt orientate sectoare de copaci tăiați, asta prinde bine cînd vii pe direcția de aterizare cu vizibilitate redusă și te lasă ARK-ul, sau busola, și ești singur în cabină, mă rog... O fabrică în dreapta axului, chiar în marginea de vest a pădurii, apare și pista, a apărut mai de mult dar eu mă uitam la tabloul de bord și pe urmă m-am uitat la fabrică, radiofarul îndepărtat, un canal îngust face un fel de cot, deviază, s-a dus spre vest-sud-vest. Noi sîntem la o sută cincizeci de metri, două sute nouăzeci de kilometri pe oră, coborîm cu trei-patru metri pe secundă, trecem o șosea nord-sud și chiar unde axul pistei taie șoseaua cresc patru plopi înalți... Pe asfaltul gri o mașină roșie, o mașină albă, e timp să vedem cum *merg*, mecanicul de bord anunță viteza, înălțimea în scădere, radiofarul apropiat, crește din pămînt o pădure de balize galbene cu filtre roșii întoarse spre noi, aproape le luăm în roți, atenție cînd o să vin la aterizare !, capul pistei, fulgeră în stînga o bretelă, gata. Am pus roțile, frînăm violent pe pas invers, trapa se deschide încă înainte de a opri ca lumea. Coborîm, bineînțeles că în spate iar vuiește în draci afurisita aceea de sirenă ; n-au oprit motoarele, avionul cel mare întoarce

incredibil pe-o roată. mătură cerul aripa imensă deasupra noastră. agităm șepcile, mulțumim întinzînd spre parbrizul întunecat pumnii cu degetul mare ridicat, sau cu arătătorul și mijlociul desfăcute în litera V, ultima modă în aviație, V de la victorie. Cu motoarele cele multe în plin, au decolat ; ne învăluie o trombă strict locală de aer fierbinte care miroase îngrozitor a petrol ars. Apare un microbuz. ne culege cu bagaje cu tot — sacii de parașută în care am înghesuit echipament de zbor și blugi pentru eventuale plimbări în oraș.

•

Microbuzul se strecoară printr-un fel de grădină mare lovită bine de toamnă dar altfel pusă la punct, drumul e o alee cu pietriș alb, scrîșnitor, mărginit de garduri vii ; se intersectează cu alte alei mărginite de garduri vii, între alei sînt pajiști veștejite, copaci desfrunziți patetic, ronduri cu trandafiri care mai păstrează petale ofilite pe tulpini ghimpoase. Ne uităm unii la alții, e cu totul altceva decît aerodromul nostru care din grădina asta se vede ca un spațiu pustiu, imens, absolut sălbatic. Necuprins pînă la orizont, care și el e foarte departe. Aici orizontul e împins pînă la marginea pistei de coline unduitoare, case cu acoperișuri roșii se adună în jurul unor turle ascuțite de biserică, pe direcția de decolare, puțin în stînga, se văd antenele orașului devenit blazon pentru cei care zboară pe acest aerodrom. Trecem pe lîngă bazin, trambulină elastică, platformă, block-starturi mozaicate cu cifre roșii înscrise pe ele, să nu se încurce cumva culoarele. Ion pretinde că vede marmură dar exagerează, bazinul e căptușit doar cu faianță albastră și are un briu de plăcuțe portocalii.

Sala de pregătire e foarte spațioasă, foarte luminoasă, cu pereții ascunși de planșe, cu mese electronice de învățămînt programat, tablă, ecran, aspectomat, aparat de proiecție. Ca decor, tipii de aici ne-au luat-o înainte cu cincizeci de ani ; ne-am săturat să mai schimbăm priviri între noi. Mesele cele electronice intimidează, pline de butoane, becuri, contacte, comutatoare ; ne așezăm cu grijă, să nu atingem ceva. Nu știi niciodată ce poți declanșa, atingînd fără să vrei ceva.

— Drepți !

Sărim în picioare, intră Generalul, ochii atît de bine știuți, a început să încărunțească de cînd l-am văzut ultima oară. De cînd stăteam tot așa, drepți, și Generalul s-a răsucit pe călcîie, a plecat fără să privească înapoi, drept, subțire, călca sub tălpile ghetelor de zbor pămînt umed.

Unul din generalii de aviație care mai zboară în sensul dat de pilot noțiunii, adică *pilotînd el* avionul cu care zboară. Unul din foarte puținii generali de aviație care mai zboară pe avioane de vînătoare. Exact generalul de aviație care m-a privit cu ochii cei bine știuți așa cum sper fierbinte să nu mai fiu privit vreodată ; căruia aș fi vrut întotdeauna să-i spun o grămadă de chestii, dar uite cum s-au întîmplat lucrurile și nu i-am spus, niciodată, nimic. Acum prezintă tema aplicației în maniera lui inimitabilă, foarte precis, foarte complet, plasînd neașteptat un zîmbet care îndulcește tonul concis. Misiunea : atac la sol, cu bombe reale și tunul de bord. Obiectiv : rampe de rachete apărate de artilerie antiaeriană. Mod de acțiune : atacăm cu formații de patru, șase, cel mult opt avioane, din picaj, în coloană de celule. Decolarea tot pe celule, adunarea pe traiect, apropierea de obiectiv în zbor razant ; se cuplează forțajul, tragem în viraj de luptă pînă la înălțimea de intrare la atac, bombardament și trageri reale pe machete. Bateriile AA dispuse la distanță de siguranță au fotomitraliere ale căror ceasuri sînt sincronizate la secundă cu ceasurile fotomitralierelor noastre. Dacă ești „doborît" pe fotomitralierele lor înainte de a declanșa armamentul de bord, rezultatele tale nu mai contează ; deci, înregistrez automat, manevră pentru evitarea apărării AA. Se atacă simultan mai multe asemenea obiective, dispuse pe o rază de 30 kilometri, în teren muntos. După atac se vine în formație la aerodrom, ruperea formației în tur de pistă, aterizarea pe celule. Decolarea, adunarea, zborul pînă la obiectiv — în regim de tăcere radio. Cei care au o situație deosebită la bord raportează în clar. Cei care se pierd de formație, adunarea la verticala radiofarului Blandiana, în viraj pe stînga, de la 5 000 de metri în sus. Se învîrt acolo la regim de durată maximă, pînă aterizează celelalte avioane. Să nu vă prind că acționați pe cont propriu, spune Generalul. Veți fi 43 de avioane în zbor, într-un spațiu

relativ restrîns, la înălțimi mici și foarte mici, cu bombe sub aripi, evoluînd între munți cu 900-1 000 de kilometri pe oră, adică 250-270 metri în fiecare secundă. Un strănut înseamnă un kilometru de zbor orb. N-aveți legătură radio, între voi sau cu solul. Sînteți pîndiți de artileria AA. Decolați aproape în același timp, de pe aceeași pistă, aterizați toți în șapte minute, adică douăzeci de secunde între celule. Să nu uitați de voi alergînd după rezultate. Primează securitatea zborului. Analiza acțiunilor de luptă, pe baza celor stabilite de arbitri la obiectiv și a filmelor de fotomitralieră.

Recită o listă cu compunerea, denumirea, capii formațiilor, indică pe o hartă imensă obiectivele. Se uită la ceas, în continuare pregătiți misiunile. Zburăm mîine, oricînd între 09.00 și 16.00. La 08.30 luați în primire avioanele. La 08.50, gata de luptă în gradul doi, lîngă avioane sau la celula de alarmă. Urcarea în avioane, pornirea, decolarea și restul — la rachetă verde. Zborul aviației civile e oprit cît acționați voi. Cît timp acționăm, se corectează Generalul. Vă urez succes.

Pleacă, drept, subțire, călcînd parchetul lustruit al sălii de pregătire ; sărim în picioare, din ușă privește înapoi, îi sclipesc dinții într-un zîmbet scurt. Îmi prinde privirea așa zîmbind, dar nu-mi fac iluzii că mi-a zîmbit mie.

Ne stringem pe formații, sînt capul celulei a treia în grupa de izbire LUP, coechipierul meu e Petre, am indicativ LUP-3. Celula a treia, adică două celule în față, una după noi, preferam de departe să fim ultimii.

— Ce indicative aiurite, spune Petre. LUP, auzi. CORB, CRAP. Parcă am fi la Zoo.

— Ce propui ? întreb.

— Ei, ceva mai deosebit. ACHILE, sau NORMANDIE... mă rog... EXCELSIOR.

— Ca să apeși emisia și să spui LUP e nevoie de două secunde — intervine Ion. Dacă te cheamă EXCELSIOR, povestea asta îți ia cinci secunde.

— Și ?

— Nimic. Dar în alea trei secunde diferență parcurgi 750-800 de metri.

Ridic din umeri, 800 de metri înseamnă oricum foarte mult. Uneori și un singur metru este enorm. Nici nu tre-

buie neapărat să fii pilot ca să știi treaba asta. Sau un singur centimetru, filozofez în continuare, poate însemna *totul*. Uite cum se aplică continuumul spațiu-timp în aviația militară.

Mă întorc spre planșele prinse de pereți, scheme de atac ; mă duc la harta mare, urmăresc traiectele, de la aerodrom adunare în viraj pe stînga, tur de pistă toți opt, intrăm pe cap-compas 90 de grade, traiectul urmărește sinuos valea rîului, șoseaua și calea ferată trec mereu de pe un mal pe celălalt peste poduri duble, un pod, alt pod, la 12 secunde după al treilea pod viraj strîns pe stînga în urcare, pentru atac la obiectiv. Direcția atacului — 20 de grade, turul de poligon peste mînă, pe dreapta. În stînga e un deal abrupt și înalt, o să spînzure tot timpul deasupra noastră ; dar este și un reper grozav. Amplasamentele prezumtive ale artileriei AA sînt trasate cu verde veninos. Prima intrare cu bombe, a doua cu tunurile de bord, gata, venim acasă. Încadrați de două formații a două avioane înainte, și una în spatele nostru. Groaznic de incomod. Cînd intrăm prima oară la atac, cade consemnul de tăcere radio.

Urmăresc pe fotograme asamblate în benzi lungi, lucioase, colorate stins în culori de toamnă, traiectele și manevra la obiectiv. Cum o să ne învîrtim în viraje pe dreapta, amenințați din vest de dealul cel abrupt. Nu sînt fotograme obișnuite, luate la verticală — benzile acelea sînt asamblate din succesiuni de imagini panoramice obținute habar n-am cum dar rezultatul e O.K. se vede așa cum o să vedem mîine prin parbriz. Și înălțimea e cam tot aceeași, 50-100 de metri.

— Ascultă, spune Petre, ce naiba pierdem vremea aici?! Mîine n-avem altceva de făcut decît să ne ținem după cei din față, ne scot ei la obiectiv.

Capul formației LUP e Marin Diaconu, cel care abia încape în cabina avionului de vînătoare. Înalt, foarte lat, bărbie voluntară, ochi mici, pătrunzători, sub arcade proeminente. Îmi învîrte coechipierul cu o singură mînă, îl răsucește, îl oprește cu fața spre el :

— Scumpule, spune, dacă eu mă prăpădesc pe drum ? Trebuie să ducă cineva formația la obiectiv, nu-i așa ?

— Nu-i așa, face Petre înfuriat, mai avem o celulă înainte !

— Aia au căzut primii, murmură blînd Marin.

— Mulțumesc, spune Mișu, capul celulei a doua.

— Mai bine plecăm de-acum, propune coechipierul lui.

— A, da, zice Petre încă furios, cum naiba am uitat ? Erau chiar în fața noastră.

— Vezi, spune Marin zîmbind fermecător.

Ne îngrămădim toți lupii printre ceilalți — corbi, raci —, arătăm cu degetul repere pe fotograme, socotim metri și secunde, calculăm, propunem tot felul de variante. Distracția asta durează trei ore, pe urmă facem o repetiție generală ; în fața avioanelor, pe bretelă, au fost trasate cu cretă colorată traiectele, obiectivele, aerodromul, repere din raionul în care acționăm mîine. Ne înghesuim toți pe pista de cretă, plecăm cîte doi, dînd din mîini, la zece secunde interval pe dunga subțire de culoare, ne adunăm, zburăm în coloane de celule printre munți plați în lungul rîului albastru trasat pe plăci de beton cenușiu. Turul de poligon la obiectiv, adunarea, acasă. Ne înghesuim iar cu toții într-un tur de pistă de cinci pe trei metri, și aterizăm la 20 secunde celulă de celulă. N-a fost bine, încă o dată, de la început, și încă o dată, toate astea sub privirile vesele ale tehnicilor care pregătesc aparatele, sub cele critic-nedumerite ale nelipsiților cîini de aerodrom tolăniți la soare pe betonul călduț, se uită la noi avioanele reflectînd în plexiglasul cabinelor lumina galbenă venită de sus, ultima zi frumoasă din această toamnă.

*

Traversează continentul venind dinspre Atlantic mase reci de aer oceanic ; stoarse de ploi în Franța, Italia, Austria, scuturâ ce a mai rămas deasupra pustei, la noi ajunge doar pîcla subțire, umedă, pătrunzătoare, care estompează conturul dealurilor, al satelor de pe dealurile acelea, nu se mai văd turle de biserici, antenele orașului, pe cer aleargă spre est fîșii joase de nori stratus cu margini sfîșiate de vîntul rece, încă sărat, coroziv. Zburăm-nu zburăm, aceasta-i întrebarea, nu s-au primit obișnuitele ordine, nu s-au primit nici contraordine, umezeala pătrunde

prin costumul de zbor gros, căptușit cu blană sintetică albă trasă în fire lungi din petrol negru-verzui ; avioanele lucesc mat sub o pînză subțire de apă cenușie așternută din aerul pîclos pe duralul rece. Lacătele BHN sînt armate, au prinse în cîrlige bombe boante de 250 kilograme cu elice mititele și ampenaje carenate în cercuri din tablă nituită. S-a potolit agitația specială, tăcută, competentă, care înseamnă pregătirea avioanelor pentru zbor ; linia de avioane e întreruptă din loc în loc de boturile pătrate ale mașinilor de pornire cățărate pe roți înalte.

Bubuie spre pistă, șuieră turbine, se alcătuiesc din văzduhul cenușiu linii prelungi de avion, farurile puternice au halouri albe, lampa de sub burtă mătură cu raze roșii ziua închisă. Pune roțile la 60-70 de metri de noi aeronava de pasageri, mare, cu patru motoare atîrnate sub aripi, cauciucurile chelălăie pe pistă, jeturile reversibile frînează în cîteva sute de metri tonele de metal așezate pe beton, se vede cum lasă botul masiv în jos, a oprit, gata, degajează scoțînd dîre negre de gaze arse prin ajutaje. Mă strigă Petre, vino, spune, lasă-l pe *ăla*, mă trage de mînecă, între avioane. Marin Diaconu își instruiește a mia oară LUPII. Repetăm succesiunea manevrelor, am ajuns la virajul de luptă, frate, spune repezit Mișu Pavica, las-o moartă. Ce facem aici e pierdere de vreme. Chiar crezi că zburăm pe vremea asta ?

Pocnește sec, fîșîie în aer înălțîndu-se dinspre zebră o gămălie albă de flacără, racheta ; lasă o coadă de scîntei aurii, parcă e cometa Halley care anul ăsta a trecut atît de aproape de Pămînt, încît putea fi atinsă cu mîna. Urmărim focul alb din priviri, se desface într-o floare cu trei petale verzi, subțiri, arcuite spre sol. Fugim la avioane punînd din mers căștile de zbor, masca de oxigen, 9807, avionul meu. Mă cuprinde cabina și liniștește brusc, ca o recunoaștere, mirosul știut de metal, cauciuc, ulei, a ce mai miroase o cabină de avion. A zbor. Chingile, cuplele, parcă niciodată nu au fost atît de multe ; undeva, spre capătul liniei de avioane, se urnesc gemînd primele motoare. În stînga urlă Titi Ștefan, coechipierul lui Pavica ; atenție la pornire ! Norul de fum ieșit din ajutaj, limba de flacără portocalie, a luat-o, în dreapta avionului lui Petre, cabina

astupată de spinarea lată a tehnicului aplecat peste pilot, îi strînge chingile probabil. Pornim pe acumulatori, bîzîitul pompelor, cuplarea agregatelor de pornire, se întîmplă niște lucruri în metalul care mă înconjoară, clipesc becuri roșii, verzi, galbene în cabină, oscilează ace albe pe cadranele negre, lucrurile încep să se lege altfel între ele, avionul freamătă trezit la viață, la viața lui specială, filfîie compresorul îndesînd între palete aer pentru camerele de ardere. Presiunea la ulei, presiunea în instalațiile hidraulice — normal. Turaj de relanti, cuplez contacte, becurile roșii se sting, aprind colimatorul, reglez grila luminoasă pentru ziua cenușie de afară, gesturi făcute de mii de ori, de fiecare dată pentru prima oară, semnarea carnetului de bord ca întoarcere de-o clipă în altă lume, închid definitiv cupola peste singura lume valabilă, *lumea mea*. Rulează prin parbriz avioane, totul în tăcerea neobișnuită, nu se aud rapoarte, confirmări, aprobările conducătorului de zbor, avioanele trec pe bretelă, intră la pistă, se duc mult în față făcînd loc altor aparate. Număr spinările de avioane în stînga, una, două, trei, a patra se saltă, se clatină, alunecă înainte : avionul lui Marin. În dreapta, Petre ridică două degete desfăcute din lumea lui închisă sub cupola bombată din plexiglas : „V", de la victorie. Îi răspund la fel, dar pentru noi, așa cum zburăm împreună, gestul înseamnă o grămadă de chestii : la mine e O.K., sînt gata, la tine cum e, fii atent ce faci, în regulă, ține aproape, ochii în patru, în opt, în șaisprezece, succes ; nu, succes nu. Îți doresc dramul de șansă necesar. Succes, după aterizare. Succesul se alcătuiește exact din elemente cumplit de izolate luate împreună, și învelite într-o sferă de flacără albastră, sufletul pilotului. A rulat coechipierul lui Marin, pe urmă avionul lui Mișu Pavica, Titi pleacă din stînga dar înainte de asta se întoarce spre mine, zîmbește prin plexi îngustînd ochii, s-a dus. Liber din stînga, în dreapta avionul lui Petre, motor, dau drumul la frînă, avionul se leagănă ușor în rulaj ; intru la pistă, în periscop coechipierul își ocupă locul din dreapta mea, puțin în urmă. S-au aliniat alte avioane în spatele nostru, în față spinări mate de dural dintr-o margine în alta a pistei, sclipiri stinse de plexiglas, stabilizatoare și derive ascuțite înca-

drează negrul ajutajelor căscate, jeturi de gaze arse măturâ pista, se intersectează în vîrtejuri străvezii aerul fierbinte, curs și răsucit în aerul stins al zilei mohorîte. Trepidează duralul fuselajului pe jambele groase în ronrăitul zecilor de motoare la relanti, acordez inutil busola, grila colimatorului încadrează o coamă de MIG la douăzeci de metri în față, dintr-o dată sîntem doar un avion între avioane multe aliniate pe beton, și știu foarte bine, dar asta e deja psihologie chiar dacă urcă din mine, că nu pot face nimic singur, așa cum nici ceilalți nu pot face mare lucru fără fiecare dintre noi.

*

Plin de gînduri înălțătoare, pierd formația din față chiar în decolare ; se dizlocă mase de pîclă cenușie, jetul motorului răbufnește în flăcări lungi, albastre, portocalii, se clatină betonul sub noi, avioanele zvîcnesc cîte două din clocotul acela amestecat, rulează, intră în viteză, ridică roata de bot, se desprind brusc, se văd printre avioanele din față, prin zidul de aer fierbinte care dansează zguduindu-l pe 9807, văd decolări ciuntite și globurile portocalii ale forțajelor cuplate. Decolează LUPII, primii doi, am cuplat forțajul, privire peste umăr, în spate-dreapta Petre a cuplat și el, țîșnește o limbă subțire de orbitoare flacără alb-azurie din ajutaj, șoyăie, se îngroașă, margini portocalii sfîșie ziua sleită în fîșii de lumină, în vîrtejuri de flacără violetă. Cei din față au ridicat roata de bot, dăm drumul la frîne, MIG-ul se repede înainte presînd în scaun. Atunci îi pierd pe cei din față, cînd colonelul Pavica smulge avionul de pe pistă, Titi îl urmează lipit de el, cum naiba face, menține direcția din palonier între jeturile celor din față, mă uit la vitezometru pentru că nu merge „după mînă“ cu o tonă de bombe sub aripi, cînd mă uit din nou după ei nu mai sînt, gata, s-au dus, se apropie capul pistei, cerul împîclit, înnegrit de jetul motoarelor e pustiu, am probleme cu botul care saltă peste orizont, presez manșa, viteza oscilează între 370 și 380 kilometri pe oră cînd desprind, MIG-ul se leagănă, se înfundă, intră în viteză. Din nou cer gol prin parbriz, prin cupola cabinei, degetele caută butonul emisie pe maneta de gaze,

aiurea, regim de tăcere radio. În dreapta Petre, în linie cu mine, fac semn dar semnul acela poate însemna orice, Petre mă liniștește lipind de plexiglas degetele desfăcute în formă de V. Clar, n-a înțeles nimic ; și chiar dacă a înțeles, el are oricum mai puține șanse să vadă formația din față — a stat, stă tot timpul cu ochii pe mine, atent să nu mă lovească.

Năpădește o spaimă rece în timp ce urc cu 10 grade la giroorizont, Generalul a spus : cei care se pierd de formație, adunare la verticala radiofarului Blandiana, de la 5 000 metri în sus. A mai spus : primează securitatea zborului. A mai spus, dar asta a fost de mult : acest avion a căzut din cauza ta, și tot ce se aduna nespus în spatele cuvintelor, și pe lîngă care cuvintele spuse erau puține și sărace. Cronometrul, a expirat minutul pe cap de decolare, viraj stînga cu 45 de grade ; după viraj, formația mărește viteza la 900 kilometri pe oră. Ce se întîmplă acum în cabina lui 9807 nu e problemă de conștiință, e ceva, simplu, de viață. Viața mea, a avionului, a coechipierului lipit de noi. Mai e formația din spate, ultimii LUPI, cei care urmăresc aparatele noastre. Care se duc unde ne ducem noi, și fac exact ce facem noi, și mai sînt cei cu care ne putem oricînd ciocni pînă ne-am înscris pe traiect, pentru că pînă la verticala radiofarului îndepărtat cerul e plin de formații împrăștiate în patru vînturi, uite cum devine cerul foarte mic, strîmt, înghesuit între plafonul jos și solul tulbure, mai ales cînd patruzeci de avioane trec în trei minute, cu viteze diferite și fără legătură radio, prin același punct ; toate astea se derulează fulgerător dar cumplit de limpezi în virajul cu patruzeci și cinci de grade înclinare, la orizontală, motorul în plin. O sută cincizeci de metri la altimetru, dacă ei zboară la o sută e bine, am șanse să-i văd, argintii pe solul sur, nu-i bine deloc. Eșalonul formației noastre e o sută de metri pentru radiofar, la o sută cincizeci de metri sînt alții. Pînă la urmă ne stabilim la 125, zburăm pe cap invers, încă douăzeci de secunde pînă la viraj spre radiofar și lucrurile stau așa : dacă luăm acum înălțime, plecăm la Blandiana... Dar sînt lucruri care nu se pot face. Descopăr acum, cu trei avioane în spate și virînd în coborîre spre radiofarul îndepărtat, că sînt lucruri care nu se pot face. Ecranul radarului e alb de ținte,

ținte false, solul, norii, clădirile, străzile orașului ; 900 la viteză, 125 la altimetru, ce combinație. Singura soluție : să zbor urmînd la metru și secundă traiectul LUPILOR, ieșind la obiectiv exact în momentul atacului, eventual zece-cincisprezece secunde mai tîrziu. Trecem radiofarul, coborîm la 50 de metri peste dealuri cu 900 kilometri pe oră, Petre în dreaptă, mereu în dreapta mea, ultima formație la un kilometru în spatele nostru, dealurile sînt pustii, pustii, pustii, exact asta înnebunește, avioanele din față sînt undeva aproape, asta *se simte*, la unu-doi kilometri de noi, în emisfera din față, dacă Marin a tăiat virajul nu mai sînt în față și oricînd... Chiar, dacă Marin a tăiat virajul ? Furișat, maneta de gaze redusă greu, smulgînd din mine cîteva zeci din miile de ture pe secundă. Ce porcărie, nu cunosc raionul, înălțime mică, vizibilitate mizerabilă. Ca să ies la obiectiv în condițiile astea și încă la ora fixată, trebuie să fac navigație la sînge cu harta pe genunchi. Trebuie să prevăd intențiile lui Marin Diaconu, să convertesc intențiile în manevre, să fac așa încît să-i rămîn în spate, dar foarte aproape și *în timpul ăsta avionul zboară*. Nu pot să urc, înălțimea norilor permite 400, cel mult 500 de metri, ne prind cei de la radiolocație. Crește între două coame de deal orașul mic, cochet, adunat în jurul bisericii masive, radiolocația abia așteaptă să înștiințeze antiaeriana că venim. Ce naiba, revoltă inutilă, mereu orașele se adună în jurul bisericilor, viraj pe dreapta la reper, aproape de înălțimea turnurilor ascuțite. Alunecă străzi înclinate prin parbriz, între case unite de ziduri cu porți înalte siluete negre, subțiri, nemișcate — oameni — vor ridica privirile cînd sîntem departe. Rîul se desface în bucle ample, sapă maluri înalte în coasta colinelor care spre nord și spre est, încotro zburăm noi, se înalță, se acoperă cu păduri dese, blană de păduri, devin munți. Știu asta din fotograme, pînă acum totul a fost ca în fotograme — șoseaua udă, neagră, lucioasă pe malul nordic împreună cu calea ferată, peste încă treizeci de secunde, după cotul acesta — trece pe malul sudic, malul drept după cum zburăm noi. Uite un tren, vagoane roșii se arcuiesc, șerpuiesc sub o stîncă înaltă. Ocolind *cotul acela*, atenție, curbura malului e mai mare decît pot strînge virajul — cu coechipierul în interior, cu o mie kilograme de bombe

sub aripi, cu viteza și la înălțimea noastră —, se umflă în parbriz un pinten de piatră peste care sărim fără să mai vedem podul, primul pod. Cade între dealuri o perdea de ceață fină, aici îi pierdeam oricum pe cei din față. Motor, viteza a scăzut spre opt sute și optzeci, douăzeci de kilometri pe oră la cele zece minute cît avem noi de zburat prin defileu înseamnă cam trei kilometri, douăsprezece secunde, prea mult pentru ce vrem să facem. Să ieșim la obiectiv exact la locul nostru, după LUP 1 și LUP 2. Urc la șaptezeci de metri, clatin avionul încercînd să văd ce e sub noi, avioanele din față care oricum sînt aproape, care știu bine că sînt undeva în față și mai jos — nu sînt. În dreapta Petre apare de sub rama cupolei, urcă deasupra așa cum sînt înclinat spre stînga, spînzură pe cerul de voaluri cenușii, o ia la vale cînd înclin dreapta fără să înțeleagă foarte bine de ce fac toate astea. Perdele de ceață urcă din chiar arcul celui de-al doilea pod și *ne lipim* cu burțile nituite de vîrfurile copacilor, coamele acoperișurilor, cine își face casă aici, pămîntul se prăvălește incredibil într-o vale cu pereți de piatră, locul de unde încep munții împăduriți, dincolo de vale. Derulez fotograma lucioasă în memoria chircită sub cască, dincolo de vale și chiar sub munte e un sat risipit pe văi divergente ca o mînă cu patru degete desfăcute — uite-l. A trecut pe sub noi, aproape astupat de fuselaj ; trebuia să rămînă puțin în stînga. Vizibilitatea este mai mult decît timpită în cazanul dintre munți, și dacă cei din spate... Salt peste o coamă aruncată absolut imprevizibil de-a curmezișul văii ; dacă cei din față au păstrat 900 kilometri pe oră, pentru că momentul atacului e sincronizat cu atacul celorlalte obiective, al doilea pod trebuia trecut la... N-am calculat timpul intermediar, pîrîie neașteptat în căști frînturi din care nu se desprinde absolut nimic, zburăm foarte jos, între munți, și cel care emite zboară foarte jos, alte pocnituri, șuierături în căști, cred că au început. După oră ar fi CORBII la obiectivul lor ; înseamnă că noi mai avem un minut, cincisprezece kilometri, din nou sudoarea aceea rece, acum trebuia de fapt să ne învîrtim în viraj pe stînga la verticala Blandiana. Valea se deschide aproape dreaptă înaintînd din munte, podul al treilea crește în parbriz, inundă cabina, mare, negru pe prundișul galben, pe apa cenușie, două-

sprezece secunde, cele douăsprezece secunde pierdute, cîştigate, dacă LUPII din faţă n-au ajuns încă avem şanse serioase să nimerim fix sub bombele lor, sau ei să intre în exploziile noastre, în rafalele tunurilor de bord, după schema de atac acum trebuia să bag motorul în plin, să cuplez forţajul, nu încă, ce manevră de întîrziere se poate face în timp util, între munţi, munţii sînt ascunşi în ceaţă, în norii joşi, dacă nu... chiar acum...

— LUP 1, la obiectiv !

Maneta de gaze în plin, încă patru secunde ; la stînga se desprinde din negură, atîrnă deasupra noastră o masă imensă, întunecată, nedesluşită.

— LUP 2, la obiectiv !

Cuplăm, avionul zvîcneşte, cabraj patruzeci de grade, viraj stînga pînă pe cap-compas 30 ; la 1 900 metri de nori sfîrtecaţi aduc MIG-ul la orizontală, corectez capul picînd uşor şi jos, în faţă, joacă cercul colimatorului pe pînze de abur cenuşiu, pe luminişul ştiut dintotdeauna, visat, tăiat dreptunghiular, flăcări lungi şi roşii ţîşnesc în dreapta dintre brazi, antiaeriana Generalului. Picior stînga, palonierul împins la fund, MIG-ul înceşte, glisează pe aripă ducîndu-se în peretele nedesluşit cu Petre atîrnat deasupra, cînd redresez în cercul colimatorului dansează haotic brazi, stînci, şi construcţia aceea din bîrne, din şine, aducînd suficient de bine cu o rampă de rachete. Au izbucnit trombe de pămînt sfîrtecat, aruncat în aer, evantaie ţepoase de ţărînă, stîncă albă şi lemn sfîşiat atîrnă în aerul greu al zilei ; se surpă dintr-o dată cu un vuiet care în cabină oricum nu se aude, cei din faţă sînt în viraj, celula LUP 2, mă uit acolo unde ar trebui să fie... 9807 e aruncat într-o parte, revine, joacă pe mase de aer învălmăşit, am intrat totuşi prea devreme. Înclîn dreapta, cînd am decuplat forţajul, picăm cu treizeci de grade, aduc greu şi menţin în centrul grilei fixe rampa aceea calpă, unghiul de corecţie introdus...

— LUP 3, la obiectiv !

...lansare, avionul se repede înainte uşurat de bombe, adică mişcarea aceea specială, translaţie paralelă cu solul care de fapt n-ar trebui să urce spre noi, „redresăm !" — ţipă Petre, am redresat, aşa cum virăm strîns dreapta am timp să văd patru picături negre de moarte ducîndu-se în

jos dar nu sînt bombele mele, sînt ale coechipierului. Se proiectează pe cer crucea gradată a aparatului de ochire, armez tunul, turul de poligon ținut cu dinții ca să nu intersectez primele două formații... Fulgeră în viraj explozii, exploziile noastre, perdele de piatră smulsă din scoarța planetei, fărîmață, aruncată haotic în aer, suspendate incredibil, cu trunchiuri de copaci învălmășite pe fondul întunecat...

— LUP 4, la obiectiv !

Abia acum mă dezumflu, atîrn în chingi o secundă, două secunde numai pentru mine, trecem de traversul luminișului sfîrtecat în fel și chip sub nori de fum, de praf, de cetină învîrtejită, atunci văd ultima celulă cum pică peste obiectiv, se pierde în valuri de fum amestecate cu franjuri de ceață, de ploaie. LUPII din față raportează a doua trecere, cum nu reușesc să-i văd ? s-au băgat în exploziile ultimei celule, în față flăcări portocalii țîșnesc dintre brazi, din țevi încinse de tun. Trag în noi ăștia, trag în noi din față și din stînga, atenție ! strigă Petre. Cabraj și viraj chinuit, avionul coechipier rămîne în urmă, zboară glisat lateral, ciudat, cu planul drept înainte. Ne repezim spre sol, redresăm chiar peste țevile tunurilor ; mai tîrziu Petre se jură că a văzut artileriștii fugind, sărind de pe afetele lor și gonind printre copaci, dar asta se întîmplă mult mai tîrziu, după aterizare. Acum redresăm chiar peste țevile tunurilor, din nou motorul în plin cu viraj pe dreapta dar luăm înălțime, nu mai sînt probleme cu obiectivul, încadrăm poiana arsă, rafală prelungă, intră în carne fierul striat al trăgaciului, sub mine, sub podeaua cabinei, închizătoare duble trimit în țintă șute de proiectile în cîteva secunde. Gata ! —

Redresăm, întoarcerea acasă e același zbor care mă rupe în două încercînd să-i găsesc pe cei din față. Nu pot spune la radio : LUP 1 dă-mi poziția ta, pentru că tot ce am făcut pînă acum ar deveni inutil, și reușim încă o dată să intrăm în tur de pistă exact la locul nostru, adică așa cred eu pînă la scoaterea trenului. În față Marin Diaconu raportează tren scos, pe urmă coechipierul lui, raportează Mișu Pavica, am timp să-mi spun că, uite, colonelul Pavica mi-a fost comandant de patrulă și am învățat o grămadă de aviație de la el, raportează Țiți : „Tren scos, permiteți

aterizarea", mai este cam o jumătate de minut pînă la travers, scot trenul mai devreme, nu-l scot...

— LUP 4 cu formația tren scos, raportează Feri Stănculescu, nu știu ce să cred, nu cred că au scos trenul de aterizare mai devreme, înseamnă că am intrat în tur *după* ei, oricum sîntem sub conducerea radiolocatorului de aterizare, s-au mai văzut avioane încurcate în tur de pistă și nu... 500 kilometri pe oră, am ajuns la travers, maneta trenului pe „scos", obișnuitul salt de presiune în instalația hidraulică, obișnuitele lovituri înfundate sub aripi, sub fuselaj, cînd trenul se zăvorăște pe „scos" ; măresc turajul, văd cum ies jambe din avionul lui Petre, atîrnă o clipă în curentul de aer, zvîcnesc scurt, gata, s-au zăvorît.

— OK, face Petre în căști.

— LUP 3 cu celula, tren scos, raportez grăbit, pe urmă aștept : ce-o să spună conducătorul de zbor ? Nu spune nimic, are treabă cu unul din CRAPI, CRAPII au zburat la înălțime, ca grupă de înșelare a radiolocației, au coborît prea repede, s-au aburit cupolele, nu se mai văd între ei. Intervine stația de dirijare la aterizare, îi eșalonează în înălțime, îi trimite la radiofar pentru venire la aterizare după schemă ; oricum trebuiau să se ducă la radiofar, altfel nu poți sparge în liniște un plafon ca cel de azi.

— Aprob aterizarea, răspunde scurt conducătorul de zbor, dar asta se întîmplă cam aproape de virajul trei, și se întoarce la CRAPII lui.

Aterizez, vin cu viteză mai mare ca să-i ușurez viața lui Petre, nu mult, zece kilometri pe oră în plus, vîntul bate din spate-stînga, știu asta din decolare, ne-am desprins doar în dreptul aerogării dar atunci n-am *conștientizat*, atunci întindeam gîtul după cei din față și cei din față nu erau ; aterizăm cu vînt de coadă, cu zece kilometri pe oră în plus și bineînțeles se rupe parașuta de frînare, am ceva de lucru pînă reușesc să opresc avionul, degajez normal.

Mă las să atîrn în chingi, abia acum ; rulăm prin fața aerogării, ce de sticlă, înăuntru e cald, umed, ca în seră, cresc ficuși mari în cutii galbene din lemn lăcuit. Pe platforma TAROM avionul cel mare aterizat înainte de racheta verde își încarcă pasagerii : un Boeing 707 Lufthansa vopsit cu mult galben, cu alb, cu albastru, cu coiful ra-

darului din vîrful fuselajului negru, lucios ca un nas de cocker spaniel. Face semne cineva de lîngă avion, pilotul, ridică pumnul cu degetul mare înălțat, ce chestie, ne recunoaștem între noi pe toate meridianele. Aiurea, nu-i pilotul, de cînd își împodobește Lufthansa piloții cu uniformă TAROM ? E comandantul aeroportului, care înainte de a fi comandant de aeroport mi-a fost profesor în școala militară și mă învăța cum se atacă baterii de rachete ascunse în păduri. Răspund cu același semn, pun motorul în plin o clipă mică, doar așa, în semn de respect. Se întîmplă ceva cu pasagerii care urcă prin trapa căscată în coasta lui Boeing, parcă ar vrea să fugă dar nu știu foarte bine unde, doar acum îmi dau seama că, într-adevăr, motorul unui avion supersonic de vînătoare băgat în plin e cam zgomotos, auzit din imediata apropiere.

Cobor la gurile de alimentare, merg alene spre celula de alarmă, Feri vine lîngă mine, stai puțin, rămînem în urma celorlalți.

— Băi, se repede Feri, unde naiba ai fost ?

E genul de situație în care prefer să fac pe timpitul.

— Adică ? mă interesez.

— Unde naiba ați fost, tu și coechipierul tău ?

Ridic din umeri :

— La poligon, împreună cu voi. Am făcut praf o rampă de rachete.

Arăt caseta neagră, filmul fotomitralierei.

— Dacă vrei, îți arăt și filmul...

— Ei, îmi arăți pe dracu. Ați fost voi la poligon — Feri cască ochii la mine de jos în sus — dar nu cu noi. Uite așa mă uitam după tine, ca melcul — îmi arată cum se uită melcul — nu te-am văzut. Erau numai două celule în față, doar în turul de poligon au fost într-adevăr trei, credeam că am vedenii, însă acum, la aterizare, nu v-a mai mers...

În stînga, pe pistă, aterizează ultimele avioane și doar acum realizez, cutremurat, că am făcut absolut toată misiunea de capul nostru, Petre și cu mine, doar la nenorocitele alea de rampe am reușit prin nu știu ce minune să ne intercalăm între avioanele formației.

— Ascultă, pun o mînă grijulie pe umărul lui Feri, n-o să zic nimănui, dar cred că e cazul să mergi la oftalmolog.

Feri nu înghite chestia cu oftalmologul, moare să-mi demonstreze că nu am zburat cu toată formația, îl las să vorbească ; de fapt nu pierd nimic dacă-i arăt ce s-a întîmplat, dar sînt lucruri care nu se spun, așa cum sînt lucruri care, simplu, nu pot fi făcute. Ura nu se spune, dragostea nu se spune, se închid în inimă, se țin tăinuite acolo, doar uneori, foarte rar și negîndit se scot la iveală, pe urmă faci cu ele cam ce ar fi de făcut, le tragi înapoi la prima atingere sau lovești copleșitor pentru că și dragostea poate lovi la fel ca ura, iar ura poate fi învăluitoare ca dragostea. Nu știu dacă e bine, se pare că uneori e preferabil să declari în clar ce ai de declarat, se pare că uneori ceea ce se așteaptă sînt exact declarații, chestie de structură, de *stil*, de conjunctură, stilul meu e tăcerea, complicat în orice caz. Din cauza acestor complicații nu m-am dus să fac viraje pe stînga la Blandiana. Feri e aviator adevărat, ar înțelege cu sufletul lui mare de pilot ce e de înțeles pentru piloți ; în rest ar cere prea multe lămuriri, și exact asta n-am chef, să dau lămuriri. Ar trebui să mă întorc prea mult înapoi, să scot din mine lucruri pe care le cred înmormîntate pentru totdeauna, și așa mai departe. Povestea începe în orice caz pe cîmpul acela pustiu, lîngă avionul îndoit cum n-am crezut că poate fi îndoit un avion. N-am chef să dau lămuriri, am chef să respir orașul frumos așezat pe malurile unei ape lunecînd lîn între cheiuri din piatră sură mărginite de parcuri, parcurile sînt bătrîne, pustiite de toamna tîrzie, pe pajiști galben-cenușii, între stejari înalți, negri, contorsionați, aleargă evident cockeri aurii, sau albi cu pete negre. Aleargă și canișî bezmetici, și dalmațieni stropiți, dar cockerii sînt de departe cei mai minunați. Țîșnește un lup alsacian dintre tufe, se lovește de noi, o fată înaltă aleargă după el cu lesa în mînă.

— Mii de scuze, spune peste umăr.

— Nu face nimic, răspunde Feri cît poate el de fermecător, dar n-are nici o șansă, fata e mult mai înaltă decît el. Și e subțire. Și are blugi strînși pe picioare nesfîrșite. Și are păr de zînă, ca Ioana, numai că părul ei e negru de-a binelea.

— O să sperie cockărașii, spun, fata rîde aruncîndu-și părul de zînă pe spate cu un gest atît de intrat în ea că nici nu-l mai știe, dumnezeule, spune rîzînd, el s-a speriat de urechiații ăștia !

Pleacă în fugă strigînd cîinele. Rex. Rex. Feri zîmbește în felul lui rostogolindu-și ochii oricum rotunzi, ei, spune, cum îți par fetele de aici ?

— Bolo-bolo, răspund indiferent. Nu-s chiar genul meu.

Feri fierbe de patriotism local :

— Dar care-i genul tău, mă rog ?

— Blondele-sauvage, spun alene și arăt cu mîinile prin aer. Au întotdeauna un jeep, pe care știu să-l repare singure, și stîrnesc în oameni dorul de ducă.

— Ca o sirenă de vapor, spune Feri uitîndu-se drept în ochii mei.

— Exact.

— Și nu mint niciodată.

— O, spun, hai s-o lăsăm moartă. Te rog.

— De ce ?

— Prea multe de scormonit, prea multe de explicat.

Sună aproape ca o capitulare, și Feri nu insistă.

Traversăm canalul tîrîndu-ne ghetele de zbor pe un pod cu bolți groase, se văd alte poduri cu bolți groase arcuite peste apa cenușie, unul, încă unul, douăsprezece secunde după al treilea cuplez forțajul, cabrez în viraj pe stînga, peste turnurile catedralei. Oftez, orașul e într-adevăr nemaipomenit, are doar de cîștigat așa, învăluit în pîclă, în amurg, în toamnă.

— Ce înseamnă bolo-bolo ? își aduce aminte Feri.

— Nu știi, spun, cîntecul acela indian ? Mama — bolo-bolo, Papa — bolo-bolo, asta înseamnă.

— Chiar, face Feri. Bolo-bolo. Sigur. Cum am putut să uit.

Pe urmă ne fîțîim tăcuți pe străzi înguste, nu înguste în sensul absolut al cuvîntului, casele sînt înalte și foarte masive, apasă aerul brumat dintre ele, pîclă de seară, lumina ajunge filtrată blînd, se frînge stins, irizată în halouri mititele de fire de mică din pietrele pavajului bătute zdravăn cu maiul acum două sute de ani. Porțile caselor masive se boltesc pînă la etajul trei, dau invariabil

bil în curți pătrate, imense, pustii, mărginite din patru părți de șirurile ferestrelor cu grilaje sofisticate, din fier negru răsucite în fel și chip.

— Haide, Feri mă trage într-o curte interioară, pașii răsună sonor sub boltă, sfîșiem aerul încremenit, timpul scurs se agață în fire lungi, lipicioase, de obraji, umeri, pe frunte, ca o pînză de păianjen. Ne prăvălim în spirala unei scări de lemn, jos e cald, muzică molcomă, lumina roșie iese în raze subțiri din făclii groase înfipte în zidul din cărămizi înguste. Ne rezemăm de bar, stejar lustruit, nu lăcuit, lustruit de coate, pahare, vreme, cum numai stejarul se poate lustrui, bem ceva foarte tare și care miroase frumos, comandat de Feri la urechea barmanului nerușinat de tînăr și subțire pentru locul acela. Zidurile se scobesc în firide adînci, s-au obișnuit ochii cu lumina slabă, în firidele acelea, la mese joase, sînt așezați semenii noștri apropiați și aflați atît de departe...

— Salut, spune Feri, ridică paharul spre mine.

— Poftim ?

— Salut, repetă Feri.

— A, da. Ridic și eu paharul. Pentru ce bem ?

Feri se gîndește cu ochii în tavanul arcuit, arcurile pornesc din coloane scurte și groase, se înalță, se pierd în întunericul de sub bolți.

— Ei, spune, parcă e nevoie de un motiv special. Pentru noi..., explică mai mult cu mîinile —, așa... pentru că sîntem, și...

Și bem pentru că sîntem, lunecă băutura tare în noi, explodează tăcută în difuze pachete de căldură moleșitoare, ne cuprinde căldura aceea, ne apropie înălțător, ne face mai frați decît eram. Ne unește pe toți cei adunați în gaura asta de sub pămînt, noi doi cum stăm în picioare, barmanul tînăr, semenii noștri așezați la mesele scunde. Gînd nedemn, ultimul : ăsta mă pilește ca să-i spun... Aiurea, mai am foarte mult pînă să mă pilesc. Și nu Feri, nu Feri, mi se face rușine pentru gîndul nedemn.

— Ascultă, întreb spăsit, noi de fapt ce bem ?

— Cum ce ? se miră Feri. Bolo-bolo !

Ridică paharul, a început să-mi placă, spun „salut".

— Salut, spune Feri. Pentru ce bem ?

Mă gîndesc la Petre, la fata înaltă din parc, la General, la ce am făcut noi doi în mare secret, 9007 şi cu mine, la tipii ăştia de la mese care habar n-au ce am făcut noi doi în mare secret.

— Pentru toată lumea, spun, dar mint, pentru că de fapt mă gîndesc doar la cîţiva oameni, care nici nu sînt aici, ba unii sînt chiar foarte departe. Iar alţii din cei la care mă gîndesc acum sînt atît de departe, încît n-o să-i mai văd niciodată. Aşa că bem pentru toată lumea, chiar dacă fiecare are viaţa lui despre care habar nu avem, în care nici nu existăm, chiar adevărat, ce chestie ştiută de mult dar simţită *fizic* doar în subsolul ăsta cald, întunecos, fiecare duce o lume în care el e centrul fără să fie dispus să recunoască acest lucru şi celorlalte lumi aflate lîngă el. Lunecă privirea de pilot peste lumile aşezate la mese, se opresc absolut fără voie asupra unui adevărat univers foarte bine pus la punct, pulover gros cu guler înalt, profilul fin ieşit de sub părul lăsat pe umeri, lucesc mat în penumbră, sub fusta moale în carouri, genunchi rotunzi, o clipă îmi amintesc de Ioana, de fustele ei scoţiene, de o grămadă de fuste, de complexul fustei descoperit de doctor Freud.

*

Avionul cel mare şi verde aterizează la Otopeni, tot sud-estul ţării e în ceaţă, balizele se văd doar de la cîteva sute de metri, întîi o licărire vagă, pe urmă haloul mititel de lumină, abia de aproape s-au alcătuit dungi palide care trasează marginile pistei. De la aerodrom la Gara de Est mergem cu un ARO mare, tot drumul ne minunăm profesional cum au nimerit, cum au reuşit piloţii să găsească pista, să aterizeze pe o vizibilitate atît de scăzută. Antivizibilitate — proclamă Henţ. Uite ce-i afară. „Afară" e dincolo de ferestrele microbuzului, Bucureştiul lucios, umed, întunecat, neprietenos, oraşul în care m-am născut şi restul — nu-mi spune nimic. Nu *mai* îmi spune nimic. O grămadă de oameni se dau în vînt după oraşul Bucureşti, fac cam tot ce pot ei să facă, uneori chiar mai mult, lasă marea, cîmpul, muntele, ape limpezi, lasă pădurea, vin să se îngroape pînă peste cap în beton, în asfalt, în fum, în zăngănit de tramvaie, huruit de autobuze

grele, chelălăit de Dacii 1300 accelerate la maximum și omorîte din frîne între două stopuri. Argumente *pro sînt* teatrele, concertele de joi seara de la Radioteleviziune, de vineri seara de la Ateneu, aiurea, am stat trei ani întregi în Capitală, nu m-am dus măcar o dată la teatru sau la concert. Bilete existau, Mihaela Dan alerga înnebunită să ni le vîre pe gît, glumea, plîngea, ne amenința, rămînea cu ele în geanta ei de activistă sindicală. Nu-mi fac punct de glorie că n-am călcat de ani într-o sală de concerte, prefer însă să ascult muzică la mine acasă. Întîi, pentru că home, sweet home. Apoi, pentru că ascult *numai* ce vreau eu ; dacă vreau, dacă sînt, dacă am nevoie într-o seară de J. S. Bach și numai de el, pot asculta J. S. Bach cît îmi place, fără să fiu obligat să aud înainte ceva care nu se potrivește cu mine-cel-din-seara-aceea. Pe urmă sînt aplauzele, asta este o chestie peste care într-adevăr nu se poate trece, aplauzele rup, sfarmă, fac praf tot ce s-au străduit oamenii din orchestră cu instrumentele lor strălucitoare să clădească în noi, să ne adune din cotloane neștiute, să ne facă la loc buni ca la început, astea toate se duc dracului, se risipesc de tusea uscată slobozită în pauzele dintre părți și în aplauzele finale. Mai este înghesuiala de la garderobă, care desăvîrșește ce-au început strănuturile și aplauzele. De teatru tot aplauzele mă țin departe, aplauze, chemări nesfîrșite la rampă, morții din piesă care se ridică să salute publicul ridicat în picioare. Se salută unii pe ceilalți pînă reușesc să se convingă că toate sînt ca înainte, că nimic nu s-a schimbat, la ce mai mergi atunci la teatru ? Am văzut actori laminați peste fiecare centimetru pătrat din scîndura scenei, și care își trimiteau sufletul să colinde în sală, și sufletul lor rămînea cîte puțin în fiecare spectator, George Constantin în *Henric al VIII-lea,* Maria Ploae în *Doi pe un balansoar*, junele Florentin Duse de la Baia Mare — tresăreau la sfîrșit, se cutremurau nedumeriți, aplauzele acelea îi împingeau brutal înapoi, în învelișul din care încercau de-a lungul întregii seri să iasă, și să ne convingă și pe noi că au reușit. Și să ne ia generoși cu ei în lumea aceea a lor unde nu-i lăsăm să ajungă exact cu aplauze nesfîrșite...

Așa văd eu lucrurile, orașul București cu teatrele și concertele lui, și mai cred, în seara asta cu ceață adunată

în farurile mașinii, că supremul omagiu oferit de spectatori actorilor, orchestrei ar fi tăcerea plină de reculegere. Recunoaștere *în sine* a ce datorăm într-adevăr celor care își dau duhul pe scenă, se transformă în arcuș, în gînd, în muzică, în fiecare dintre noi.

Aburii albi-cenușii se răsucesc în perdele opace cu miez strălucitor de lumină dincolo de parbriz, smulg din întuneric siluete negre, zgribulite, dosuri de mașini cu stopuri și numere murdare de noroi. Ajungem la gară în ultima clipă, traversăm fuga peronul, priviri curioase urmăresc jachetele de zbor cu ecuson pe umăr, sacii de parașută, ghetele înalte care lovesc cadențat pardoseala alunecoasă, gresie galbenă sau ciment îndelung lustruit.

— Aștia-s naționala de volei, aud în treacăt o voce. Naționala de volei, de ce nu ? Se putea și mai rău. În tren e cald, vagonul lung se clatină pe șinele căilor ferate de sud-est, de sticla groasă a geamurilor s-a lipit ceață reflectînd lumina lămpilor chioare, tuburi de neon cu fîșii palide de gaz ionizat între electrozi uzați, obosiți, îmbătrîniți înainte de vreme. Bineînțeles că adormim, ne scoală „nașul", controlorul cu bandulieră roșie, gata băieții, spune, deșteptarea. Coborîți la prima.

— De unde știți că ne dăm jos la prima ? se apără timid Ion, controlorul privește suveran, tovule, spune, aviatorii care se urcă în trenul ăsta coboară întotdeauna la prima.

Gara noastră e mică, înecată în cîmp, în noapte, în ceață ; trenul fluieră, scîrțîie, zăngănesc tehnic tot felul de tampoane și cîrlige ; a pornit, pleacă spre orașul mic unde doarme Johanna. Mă las pe sacul de parașută, dacă mă gîndeam puțin rămîneam în tren, coboram în oraș, mergeam la fată. Dacă. Se întîmplau o grămadă de lucruri dacă mă gîndeam puțin, și altele, care s-au întîmplat chiar, nu s-ar fi petrecut niciodată.

— Te culci aici ? se interesă Petre.

Mă ridic, sacul pe umăr, traversez plăci dreptunghiulare, umede, din beton, între care vara crește iarbă cu fir subțire.

— Unde-i mașina ?

— Care mașină ?

Chiar, care mașină ? Cea care trebuie să ne ducă acasă, spune Ion, a vorbit la Otopeni cu piloții avionului verde, să telefoneze la aerodrom, să ceară o mașină pentru trenul de noapte. Vezi să nu fi telefonat, spune Livache.

Toate astea miros a trei kilometri de orbecăit apostolește prin ceață, pe asfaltul acoperit cu noroi subțire, lipicios. Intervine șeful de gară, unde plecați pe mizeria asta?, întreabă, lanterna verde decupează un cerc mare în aerul cețos. Rămîneți pînă se luminează.

Pînă se luminează e foarte mult, dacă se mai luminează vreodată. Șeful gării insistă. Declar că eu unul nu rămîn, băi, spune Petre, nu fi bleg. Pe tine oricum nu te așteaptă nimeni. Mă așteaptă mașina ARO-10 nimeni-n-o-întrece, mă așteaptă drumul pînă în oraș, mă așteaptă fără să știe Johanna, cu părul ei arămiu pe lumină și negru de tot în întuneric, dar astea nu sînt lucruri pe care să i le spun lui Petre. Tușește un motor în întuneric, halouri rotunde în jurul farurilor, Ion se sprijină protector de umărul lui Livache.

— Vezi, colega, piloții sînt oameni de onoare.

— Ce chestie, spune Livache, dar în timp ce vorbește ne înghesuim în microbuz călcîndu-ne pe picioare, am plecat — ce chestie, n-aș fi crezut niciodată !

— De ce ?

— Păi, și tu ești pilot.

Se șterge, dispare în ceață șeful de gară rămas pe peronul gării lui, cumplit de necesar, știind foarte bine cît de necesar este, cu șapca roșie trasă pe frunte, cu lanterna cea verde, cu pantalonii de uniformă băgați în cizme scurte de cauciuc, și de ce se strînge ceva cald în mine cînd mă gîndesc o clipă scurtă la el ?

Avem nevoie de un sfert de oră să ajungem la blocuri, lucesc fosforescent în iarba galbenă, udă, încîlcită a șanțului, ochi de fiare ieșite la vînătoare ; un iepure terorizat traversează șoseaua chiar sub botul mașinii. Am ajuns, frînă, microbuzul derapează, alunecă, oprește de-a curmezișul drumului. Treptele umede din ciment, urc scări în întuneric, acasă la mine, etajul întîi apartamentul din stînga, e cald, e bine, e liniște învăluitoare, miroase stins a Johanna. Ușa de la camera cu sabia bunicului are pictat pe geam un vitraliu multicolor, Tristan cu Isolda în

brațe, o ține strîns, părul blond al fetei îi învăluie pe amîndoi, așa cum nu s-a întîmplat niciodată în viață. Clanța nu vrea să se închidă, aproape trîntesc ușa, mă opresc în ultima clipă, înainte chiar de a-mi da seama de ce am stăpînit gestul repezit ; pe canapea, sub sabia bunicului, doarme cald Ioana cu părul ei de toate culorile răsfirat pe pernă, cu picioarele lungi răsucite incredibil, toate astea luminate roșu de spirele încinse ale radiatorului, și rămîn nemișcat fără să știu bine ce trebuie să fac, fără să știu bine ce trebuie să cred, fără să știu ce se întîmplă cu mine de atîta fericire.

*

Uite cum sînt diminețile cu Ioana : întîi senzația nelămurită de căldură bună, e vis, mă adun în mine să păstrez visul, lumina săracă de toamnă-iarnă ajunge roșie pe retină, filtrată de o rețea foarte fină împletită din fire subțiri, castanii-roșcate. Blonde spre margine, acolo lumina e galbenă. Pe urmă strîng în brațe căldura aceea bună, fata se întinde moale, se lipește așa cum știe ea — de la călcîie pînă în creștet —, dar eu încă habar n-am că e Johanna, mîrîi ceva, atunci fata se răsucește spre mine, brațe subțiri, moi de atîta dormit, mă trag spre sclipirea umedă a dinților între buze uscate de somn.

Sărutul acela e foarte lung, și, cum să spun — total ; exact ăsta e momentul în care Levis începe să-și chelălăie electronic partitura.

Pe urmă ne depărtăm unul de celălalt, stăm așa, întinși, cu ochii în tavanul alb pe care se întîmplă leneș tot felul de chestii, mîna mea caută mîna fetei, sau mîna fetei caută mîna mea, strîngem degetele încleștate și e într-adevăr bine. Sînt ceva gînduri, nu prea multe, colindă între noi fără cuvinte. Sînt cîteva gesturi blînde, niciodată terminate, care nu știu precis ce înseamnă pentru Ioana, pentru mine nu înseamnă mare lucru. Uneori fata se ridică pe jumătate, se uită la mine, dacă mă pricep cumva să citesc în priviri ce văd eu atunci în ochii Ioanei este, simplu, iubire. Pentru mine. Lucesc mocnit cu o lumină limpede, foarte caldă, care nu poate veni decît foarte dinăutru, nu știu bine ce să fac pentru că mi se pare ciudat să mă iu-

bească cineva. Cred că cel mai bun lucru este să privesc în continuare tavanul, sau să închid ochii, dar nici așa nu e bine pentru că Ioana mă sărută pe pleoape, lucru greu de suportat.

— Ascultă, spune fata încet, se uită cu ceea ce eu cred ascuns să fie iubire, pe urmă tace, își mușcă buzele, reia foarte încet, abia o aud, ascultă, spune, poți face dragoste cu... cu o femeie, mă rog, și să te gîndești în timpul ăsta la altă femeie ?

— Tîmpită întrebare.

— Tîmpită, acceptă fata, dar... poți ?

— Tu de fapt vrei să știi dacă *eu* mă gîndesc la altă tipă cînd facem amor.

Ioana trage aer în piept, îi dă drumul într-o răbufnire bruscă :

— Da.

— Nu, zic eu, nici măcar nu mint.

Ion al meu rîde gros de bucurie și gata, s-a terminat.

— Aoleu, spune, iar întîrziem. Cît e ceasul ?

— Dă-l dracului de ceas, spun aproape cu ură. Azi e o zi fără ceas.

Fata privește întrebătoare.

— Aviația militară ne-a dat două zile libere, explic.

— Pentru alea patru cît ai lipsit ?

— Yes, ma'am. Ce-ar fi să rămîi și tu ?...

— Tocmai azi, face Ioana, nu se poate. Azi lansăm la apă cuterul pentru englezi.

— Pentru cinee ?

— Pentru englezi, fata mă privește foarte de sus. Ce crezi ?

— În nici un caz că scoicile alea ajung pînă-n Anglia, spun.

— De ce să nu ajungă ?! se miră fata.

— Acolo e multă ceață.

Ioana rîde.

— Au radar, spune. Au sonde ultrason. Au elice întubate, care permit navigația în ape cu fund mic și întoarceri aproape pe loc...

Se scoală înfășurată în cearceaf, pleacă la baie foarte mîndră de bărcile ei.

— N-au cum să ajungă în Anglia, tip după ca. Asta-i părerea mea, ca pilot.

Fata se răsucește maiestuoasă în mers.

— Voi oricum sînteți o specie controversată, spune, trîntește ușa cu Isolda pictată în brațele lui Tristan. Se întoarce după cîteva minute, miroase proaspăt a săpun bun, apă rece, dor de viață, așa cum miros femeile tinere cînd vin de la baie.

— Recunoaște că le duceți cu trenul, spun. Pînă la Callais. Le treceți dincolo cu ferriboatul, le plimbați iarăși pe calea ferată pînă la Londra.

— De ce tocmai la Londra ?

— Acolo e un lac mic. Sloboziți cuterul în lac, pe urmă englezii dau un șiling ca să se uite la el cum plutește.

Abia acum se supără Ioana.

— Uite ce e, spune, știu că avioanele tale sînt nemaipomenite, ultimul răcnet al geniului uman etc. Dar asta nu înseamnă să rîzi de tot ce nu este avion...

— Asta-i drama vieții mele.

— ...și să crezi că numai voi sînteți grozavi, iar ceilalți sînt făcuți așa, ca să vă admire pe voi.

— Bineînțeles.

— Află că nu vă admiră chiar toată lumea.

— Exact, abia acum îmi aduc aminte, spuneai că sîntem o specie controversată.

— Bineînțeles. Bagă nasul în pernă.

— Te îmbraci ?

— Da, zice Ioana sec. Vii cu mine ?

Întreb așa, cu nasul în pernă :

— Și cine ne controversează, mă rog ? Nu vin cu tine.

— Păi, spune Ioana, și aud cum alunecă hainele pe ea, pînză de piele, lînă de deasupra pe pînză — tot felul de tipi. Cred că-și fac veacul pe la voi pe aerodrom, pentru că știu o mulțime de lucruri.

— Lucruri bune ?

— Amestecate, face Ioana, dar mai bine o lăsăm moartă.

— De ce ?

— O să cam explodezi dacă auzi ce spun tipii ăia despre voi.

— Dă-i drumul, zic. La urma-urmei, ce pot spune ?

— Tot felul de murdării mărunte. Nu știi cum e ? explică Johanna cumva vinovată. Dacă vor să spună timpenii, spun timpenii, indiferent de ce se întîmplă într-adevăr.

— Ascultă, răbufnesc inutil, ce dracu-i interesează viața noastră ? N-au existența lor personală ? s-o întoarcă pe toate părțile ?

— Gata, zice fata, am plecat. Știam că așa o să iasă.

A tras pe ea blugii roși lipiți de fund, puloverul gros cu guler înalt, știu și eu ce o să iasă. Iar o să-și sucească toată lumea gîtul uitîndu-se după ea pe stradă, asta o să iasă. Sar din pat, așteaptă puțin, spun, mă îmbrac și vin cu tine. Să văd cum îți pleacă flota în Anglia.

Îmi pun și eu blugii, mai uzați decît ai ei, pulover pe gît, ghetele de zbor pe sub blugi, coborîm scările împreună, ocolim blocul, traversăm aleea, chiar în fața garajului dăm de doamna Soroșan, vine dinspre „fermă" legănînd găleata de plastic. Pe aerodrom regulile de conviețuire sînt stricte, mă conformez.

— Sărut mîna, doamnă.

— Bună ziua. Mergi în oraș ?

Doamna Soroșan, înaltă, încă dreaptă, încă focoasă, a crescut patru copii risipiți la facultăți și prin viață, știe bine ce se cuvine, ce nu se cuvine, mă privește drept în lumina ochilor legănîndu-și liniștită găleata.

— Da, doamnă. Vreți să vă aduc ceva ?

— Dacă dai prin piață, poate mai găsești ceva mere...

— În regulă, doamnă, spun.

Ioana nici nu există pentru ea. De fapt, mă îndoiesc că în clipa asta Ioana mai există pentru cineva ; doar o siluetă încremenită cu blugi strîmți și cu respirația tăiată.

— Și niște varză, dar nu știu dacă te pricepi...

— O să încerc, doamnă.

Ți-am spus că pe aerodrom regulile de conviețuire sînt stricte.

— Nu știu dacă te pricepi, repetă blînd doamna Soroșan, e mai mult treabă de femeie.

— O să fac tot ce pot, doamnă ; poate găsesc pe cineva care să mă ajute.

— Așa, spune doamna Soroșan cu glasul ei egal. Vreo zece kilograme.

— În regulă, doamnă. Sărut mîna.

— La revedere, spune, dar merită să auzi cum spune asta.

Pleacă fără să privească înapoi, deschid garajul, pornesc motorul, scot mașina ARO mergînd cu spatele, ca racul, doar acum se clintește Johanna din loc. Se așază tăcută lîngă mine, privește fix prin parbriz.

— Ascultă, pun mîna dreaptă pe piciorul fetei, doar nu te-a... doamna asta...

— O, face Ioana, doamna asta e o adevărată lady...

— Atunci ?

— Găleata, explică fata, era goală. Asta aduce ghinion.

Ieșim dintre blocuri, abia acum mă uit atent la Ioana, nu se mai poate ține, rîde lăsînd mult capul pe spate, părul bogat e strîns într-un coc sever, cum purtau atenienele pe vremea lui Pericle, cocul se turtește de speteaza scaunului, se desface într-o explozie de plete castanii-roșcate, rîdem amîndoi, rîde mașina ARO, opresc în ultimul moment cu botul pătrat atingînd bariera vărgată, tabla octogonală, cele patru litere albe pe fond roșu aprins : STOP.

*

Șantierul e curtea aceea cu rumeguș pe jos care se termină prin șine ruginite dispărînd două cîte două în apa mîloasă a fluviului. Totul se întîmplă aici înclinat, malul e lăsat către apă, se ridică spre oraș, între apă și oraș stăpînește Johanna peste muncitori bărboși preocupați, peste o macara veche cu aburi, peste aparate de sudură, cîteva barăci din tablă ondulată și schelete patetice de șalupe cu coaste ruginite curbate rugător spre cerul mohorît. Ghetele de zbor se afundă în pămînt amestecat cu rumeguș, plutește aerul acela suspect de lucruri niciodată terminate, miroase a metal rece, a ulei sleit, a vopselurile portocalii cu care în București sînt vopsite acoperișuri de tablă. Apare spectaculos Johanna vîrîtă în salopetă, cizme de cauciuc, cască albă pe cap ; îmi dă și mie o cască, albastră, ne înconjoară pufoaice groase, salopete pătate, Ioana a devenit ceremonios „domnișoara inginer". Sînt desfăcute scheme trase la heliograf, degete nu prea curate urmăresc pe hîrtie trasee complicate, dintr-o dată sînt

inutil, singur, străin între oamenii ăştia care ştiu ce vor, cel mai străin dintre ei, Ioana spune lucruri de neînţeles cu glas nou, scăzut, hotărît, face gesturi aspre, explică, argumentează, conduce, ăsta-i cuvîntul, se pune scrîşnind în mişcare o maşinărie complicată care bubuie, pocneşte, şuieră, aruncă scîntei albastre de sudură autogenă, totul sub privirea atentă şi pentru că aşa a vrut Ioana. M-a dat la o parte, oamenii aceia strînşi în jurul fetei pleacă cîte unul la treburile lor, rămîn vreo trei cu căşti albastre, ca mine, dispar şi ei abia ţinîndu-se după Ioana care se strecoară printre magaziile de tablă ondulată, grămezi de fiare, stive de cine ştie ce acoperite cu prelate cauciucate — gata, s-au dus. Nu mai sînt. Rămîn singur lîngă o carcasă de tablă nituită, ciocănită, înfundată, culcată pe o parte; ăsta chiar a fost vapor, dar asta se întîmpla demult, un vapor mai mic care acum, uite, se termină încet-încet pe uscat cu cîrma smulsă, cu bronzul elicelor cumplit de corodate înfundat în noroiul acela special, cu ciotul de catarg pe care mai atîrnă firul antenei îndoit, frînt, aproape smuls de pe acoperişul cabinei. Priveşte cu găurile hublourilor căscate apa galbenă, malul celălalt, sălciile negre, cerul mohorît.

— Dumnezeule, Ioana apare de nu ştiu unde, cum am uitat de tine! Să mori de rîs, vocea ei e puţin plictisită, ca cineva cu o grămadă de treburi, şi uite, a mai venit o treabă nu foarte importantă, dar care trebuie neapărat făcută. Hai să-ţi arăt hala de trasaj.

Ne strecurăm printre oameni, lăzi, şalupe în devenire, nimic din ce văd nu pare să pornească chiar azi spre Anglia. Hala de trasaj e una din veşnicele barăci din tablă, cred că cea mai mare dintre ele, la intrare lovitură de teatru, Ioana se descalţă, scoate cizmoaiele, trage în picioare cipici groşi din stofă cu molton pe talpă, hai, spune, ce aştepţi, face semn spre ghetele mele de zbor, abia acum văd, în camera îngustă, pe un raft scund, sînt aliniate perechi-perechi de pantofi, ghete, cizme, ca la intrarea în moschee. Şi o grămadă de papuci cu talpa din molton gros. Deschide uşa, mă orbeşte lumina, clipesc, mai mult mă împinge decît intru, alunec pe duşumeaua groaznic de lustruită, baraca ruginită afară e caldă, albă, imensă înăuntru, oameni serioşi cu cipici se tîrîie pe burtă, în cel

mai bun caz merg pe vine trăgînd după ei rigle lungi din lemn elastic, pe care le fixează cu greutăți din metal lucios, ca niște fiare de călcat. Se uită pe veșniccle scheme de ozalit, trag cu creioane groase, negre, boante, linii nesfîrșite pe cearceafuri de hîrtie gălbuie.

— A, bine că ați venit.

Sare o blondă vîrstnică chiar de sub picioarele noastre, uitați, îi spune Ioanei, acolo nu se potrivește niciodată, nu se racordează cum trebuie cu etamboul.

— Credeam că a rezolvat-o beneficiarul, se încruntă fata, din răspunsul blondei înțeleg că aiurea, nu a rezolvat nimic beneficiarul. Atunci, Ioana mea patinează pe dușumeaua lucioasă, ocolește cu pricepere rigle lungi, hîrtii imense, trece peste fiarele nichelate, patinează așa pînă la o planșă anume, ia creionul bont din mîna blondei, modifică în fel și chip curbura elastică a unei rigle ajutîndu-se de greutăți lustruite.

— E bine?

Blonda trecută se apleacă asupra hîrtiei, părul galben mat se amestecă o clipă cu șuvițe castanii, mătăsoase.

— Cred că e bine.

Ioana trage noua curbă de racordare a etamboului cam cu același aer cu care Alexandru Macedon a tăiat nodul carului de la Gordium, cetatea lui Midas cel bătrîn. Pe urmă patinează pînă la mine, îmi explică cum se croiesc aici tipare pentru tăiat tabla din care e sudat corpul vaselor, lucru ușor în aparență, dar greu de realizat practic. Se transpun pe suprafețe plane tot felul de forme spațiale, pe urmă suprafețele acelea plane, din nou curbate în fel și chip, trebuie să se potrivească la milimetru și să îmbrace perfect etanș coaste în secțiunea dublu T, scheletele alea patetice văzute afară...

— Aha, spun, ce chestie.

Ochii fetei fulgeră scurt, ascultă, spune, n-ai absolut nici un motiv să faci pe nebunul. La avioane e tot așa, să știi. Trebuie să traseze cineva tabla aia de dural.

— Da, spun, dar nu cred că umblă în papuci cu talpă de molton.

— Am uitat, spune fata, la voi trasatorii poartă cipici cu talpă de mătase. Altfel nu se potrivesc bucățile de avion, între ele.

Sînt tras în altă baracă, mă aplec să mă descalț, nu-i nevoie, mă oprește fata, chiar, nu-i nevoie, aici e mai frig ca afară, miroase a fulgere, a ozon, a fum de metal topit. Cîteva fete, drăguțe din ce văd eu ieșind din pufoaice, de sub basmale, copiază cu creta pe table groase de vapor conturul tiparelor din hîrtie galbenă.

— M-am lămurit, spun, vreau să ies, Johanna mă apucă de mînecă, așteaptă, șuieră înciudată, aștept, vine un tip interesant cu blugi aproape noi îndesați la glezne în cizme adevărate de piele moale, încreștită, împinge un căruț din care ies nesfîrșit două fire groase, unul galben, unul verde. Răsucește ceva, plimbă cărucul peste conturul trasat pe tablă, izbucnește o flacără îngustă, verticală, orbitor de albastră, metalul gros e tăiat neted, perfect, argintiu și fierbinte de flacăra aceea.

— Ce zici ? întreabă Ioana.

— Ai o grămadă de tineret pe aici, răspund, fata se strîmbă, da, zice, iar ai observat esențialul.

— Credeam că esențialul sînt moșnegii ăia cu care te-ai certat cînd am venit.

Fața Ioanei se luminează neașteptat de un zîmbet mare, zîmbesc ochii, dinții strălucitori, pistruii de pe pometii înalți.

— A, spune, ai văzut-o și pe asta. Moșnegii ăia sînt stîlpii.

— Was ?

— Stîlpii. De ei mă sprijin. Dacă n-ar fi ei, n-aș face nimic.

— Tocmai aveam impresia că vă certați, spun.

— Bineînțeles că ne certăm, ridică Ioana din umeri și iar nu înțeleg nimic.

Ieșim, șuieră îngrozitor, ăsta-i abur scăpat dintr-o supapă de siguranță, sunetul sfredelitor trece prin urechi lăsînd o dîră roșie, usturătoare ; Johanna se smulge de lîngă mine, rămîn din nou singur între stive de scînduri umede și grămezi de fiare ruginite.

— Ferește !

Trec cîteva pufoaice ducînd agățată în clești lungi o tablă gata croită, marginile argintii, strălucitoare, lasă o

dîră de lumină în ziua mohorîtă. Pufăie, mă învăluie un jet cald de abur uscat ; pămîntul se zguduie sub tălpile OIL RESISTANT, hurducăie neagră, plină de funingine, macaraua cu coș. De pe scara din metal zimțat sare Johanna, pare foarte preocupată, de fapt *este* preocupată și vrea să pară că nu e, asta se simte.

— Tu...

— Uite, o întrerup, dacă te stingheresc cu ceva... vreau să-i spun că nu-i nevoie să-și bată capul cu mine, nu fi prost, face Johanna, doar eu te-am chemat.

Mă conduce pe unde mergeau tipii aceia cu tabla croită, se întinde peste noi brațul lung al macaralei, tinicheaua groasă descrie un arc de cerc peste capete, se lipește de alte tinichele, tot mormanul acela de fier începe fără discuție să semene cu ceva, cu o șalupă mare ; sclipesc flăcări de sudură, tabla pocnește sec, metalul e „cusut" cu dîre portocalii incandescente, roșii, roșu-închis, vînăt — gata, s-a terminat. Rămîn dîre groase de metal albastru pe tabla neagră crescută dintotdeauna peste coastele curbate.

— Hai să-ți arăt un produs finit.

Produsul finit e o șalupă roșie de rugină de la talpa chilei pînă în vîrful catargului mititel, din prova ascuțită pînă la pupa joasă, teșită, rotundă ; o grămadă de oameni intră, ies din cabina șalupei, scot din lăzi cu inscripția FRAGIL, NU MĂ RĂSTURNA tot felul de aparate nichelate și cadrane acoperite cu sticlă strălucitoare. Dispar cu ele în corpul vasului, apar din nou cu mîinile goale, iar scot aparate nichelate din lăzi și intră cu ele în cabină sau prin tambuchiul mititel deschis în puntea prova.

— Aici e antena radar, arată fata o aripă albă, îngustă, orbitor de albă pentru tabla roșie, apa galbenă, ziua cenușie, fixată cu buloane nichelate pe acoperișul cabinei.

— Aha.

Pe mine mă interesează rugina, nu-ți fă probleme, spune Johanna, freacă degetul de corpul vasului, praful roșcat se ia pe piele, rămîne metal curat, negru-cenușiu.

— Vezi ?

— Văd, spun. Așa le trimiteți la englezi ?

Din nou am parte de strîmbătura cunoscută, Ioana nu răspunde, mă duce în spatele vasului să-mi arate elicele întubate. Și o umflătură, o bășică din nu știu ce material

permeabil la ultrasunete, care de fapt este antena sonarului. Şi locul unde va fi antena radiogoniometrului, pe acoperişul cabinei. Şi colierele din alamă în care se fixează un cilindru gros de plastic alb, devin brusc interesat, în caz de naufragiu cilindrul acela se desface, aruncă din el o plută gonflabilă, o staţie radio, învăţată să transmită singură S.O.S., costume termoizolante, multă mîncare bună.

— Hai să-l desfacem acum, propun, să vedem dacă are chiar toate chestiile astea grozave în el.

Pe urmă apar trei marinari în uniforme bleumarin, cînd eram mic tata fuma ţigări puse în cutii pe al căror capac zîmbea trăgînd din pipă un lup de mare bărbos, timpul zboară înapoi o grămadă de ani, simt mirosul ţigărilor de-atunci, primul din marinari, cel care tocmai dă mîna cu Ioana, are exact barba, pipa, zîmbetul matrozului de demult. Toată lumea se salută ceremonios, muncitorii navali, marinarii, Ioana, strîng şi eu mîini, se rîde, se glumeşte, se bate pe umeri, se spun lucruri din care nu înţeleg absolut nimic. Şuieră de trei ori sirena sfredelitoare, e un semnal, toată lumea lasă lucrul, ni se alătură, mergem nu ştiu unde, spre gardul şantierului, gard de scînduri care coboară pînă la apă, se deschide o poartă, trecem dincolo, dintr-o dată e linişte, nu mai vorbeşte nimeni, parcă am trecut un hotar neştiut. Nu văd bine peste umeri, spinările din faţă, ceva foarte alb. ramele de alamă ale hublourilor lucesc chiar şi acum, în lumina cenuşie, catargul nu grozav de înalt, zvelt, lemn galben, împunge plafonul jos. Mai e un ghiu pe care au înfăşurat vela cenuşie, sau husa velei e cenuşie, nu-mi dau bine seama. Mai sînt o grămadă de frînghiuţe, cabluri subţiri din oţel bine întinse printre care ar şuiera vîntul, dacă ar fi vînt, astea — ştiu de la Ioana, şi de la Jules Verne — se numesc fungi, şcote, sarturi, straiuri, atît doar că n-am habar care sînt unele, care sînt celelalte.

Aud glasul fetei peste tăcerea aceea, dar nu-mi dau seama ce spune; aud zgomot de sticlă spartă, catargul lunecă încet spre apă, apare corpul cuterului, gros, neobişnuit de înalt, cu derivor lestat adică neobişnuit de înalt pentru noi, cei care vedem dintr-un vapor doar ce este

peste linia de plutire. E aproape la fel ca la aisberguri, ce se vede afară e abia o treime din ce se află dedesubt. E aceeași șmecherie ca la unii oameni, care arată puțin dar ascund în ei mult mai mult. În bine sau în rău, cum e norocul fiecăruia.

Se leagănă barca albă pe fluviul galben, cu doi marinari albaștri pe punte, al treilea stă la cîrmă, în cock-pit-ul de la pupa, abia acum încep aplauze, țipete, urale. Se strigă urări de bine, pe bordul stîng, acolo unde ies de sub puntea din scînduri înguste gheare ascuțite de ancoră, se scurg în apa murdară dîre spumoase de șampanie. Tușește motorul, deasupra eșapamentului apare un colac de fum negru, se destramă, pe fluviu se aude zgomotul regulat, puțin înăbușit, de Diesel bine pus la punct. La pupa cuterului se agită apa, bolborosește, apare un vîrtej de spumă care împinge vaporul mititel din ce în ce mai repede. Mai departe, lăsînd spre maluri două șiruri de valuri cu creasta ascuțită.

Chiar lîngă apă, Ioana se uită după cuterul ei cam așa cum ne uităm noi după un avion care decolează, dacă avionul acela ar fi gîndit îndelung și făcut pînă la urmă de noi. Vine unul din valurile cu creasta ascuțită, se sparge de malul jos, linge cu limba mîloasă cauciucul negru al cizmei, dar Ion nu bagă de seamă. A îngustat ochii, se uită așa, printre pleoapele întredeschise, dar nu se mai uită după cuter, am ajuns lîngă ea și văd bine — privește sălciile negre, contorsionate, ghimpoase, cu crengi-nuiele aplecate pînă în apă, de pe celălalt mal. Se văd bine pentru că ce-i aici nu este chiar Dunărea, e numai un braț, chiar dacă toți numesc în continuare Dunăre calea îngustă de apă, și știu foarte bine că fluviul adevărat curge cîțiva kilometri mai la sud, dincolo de insula cu sălcii negre, contorsionate.

* * *

— Cum sărbătorim evenimentul ? întreb, fata nu pare foarte încîntată că și-a trimis cuterul în Anglia, ridică din umeri, asta, zice fără nici un chef, că m-ai dus la restaurant, n-a fost sărbătoarea ?

— Asta, spun, a fost pentru că mi-era foame.

— Aha, face Ioana, posacă.

Ne fîţîim pe trotuarul lat din centru, ne uităm la vitrina cu pulovere, la vitrina cu pantofi, la vitrina cu porţelanuri oribile care costă o grămadă de bani şi pînă la urmă tot se sparg, dar probabil că există cumpărători pentru ele, altfel nu s-ar mai face.

— La noi era un dulap întreg cu chestii din astea — arată Ioana farfuriile, ceştile, ceainicele, platourile de toate formele, dimensiunile, culorile imaginabile, cu margini ondulate sau fără. Cu chenare aurii sau flori pictate îmbelşugat, sau şi una şi alta. Cu toarte, mînere, ţumburuşe speciale pentru apucat răsucite în toate felurile posibile. Cu boabe de orez vîrîte în caolinul neарs, şi pe urmă, după ce vasul acela a fost scos din cuptor, boabele devin translucide, ceea ce constituie o culme a rafinamentului.

— Era un dulap mare — precizează fata, pentru că ai mei stau într-o casă veche, cu camere înalte, şi dulapul acela ajungea pînă aproape de tavan.

O privesc lung, flutur degetele la tîmplă.

— Dacă ţii minte, am fost la tine acasă. Cel puţin de şase-şapte ori. Mi-ai prezentat părinţii, şi cred că am văzut şi dulapul. E mare, într-adevăr.

— Nu vorbeam cu tine — explică fata pe acelaşi ton alb.

— Scuză-mă, spun, nu vreau să crezi că am tras cu urechea.

— Nu face nimic, mă linişteşte Ioana. Atît doar, că dulapul cu porţelanuri s-a răsturnat la cutremur, şi tot ce era înăuntru s-a făcut praf.

— Tocmai la asta mă gîndeam şi eu, spun.

— Asta i-a dat ocazia mamei mele să facă o reclasificare a valorilor în funcţie de perisabilitate...

— Tot răul spre bine, filozofez.

— A, nu, mă lămureşte Ioana. N-ai înţeles nimic. Chestiile astea — arată spre vitrină — cioburile virtuale, au trecut pe primul loc.

Nici măcar nu rîdem ; ne uităm unul la altul şi nu simţim gustul amar pe care ar trebui să-l simţim. Nu simţim nimic. Johanna s-a vîrît în ea, s-a făcut mică, slabă, pistruiată. S-a strîns în ea ca oamenii aceia din nuvela

lui Lovecraft, *Culoarea căzută din cer*. Nuvela e într-adevăr formidabilă, dar n-are nimic comun cu ce se întîmplă aici. Mie mi se face dor de Ioana, cumplit de dor, dintr-o dată bag mîinile în buzunarele blugilor ca să nu se vadă cum îmi tremură degetele, de atîta dor.

— Ți-e frig ? se interesează fata.

— Mi-e bine, spun, și chiar s-a făcut bine. Mă uit la cer, încă două ore de lumină, știi ceva, Ioane ? Hai să mergem la Manafu.

Manafu e o casă albă pe malul Dunării adevărate, chiar pe creasta digului, lîngă ea sînt două gropi imense, dreptunghiulare, pline cu apă străvezie strînsă într-un chenar de trestii speciale, galben-verzui, cu tulpini foarte lungi, foarte subțiri și cu frunze ascuțite. În gropile acelea se văd pești care trăiesc în apă străvezie, mănîncă iarbă de pe fund, insecte, mormoloci sau alți pești, fiecare groapă are știuca ei de legendă care apare ca o nălucă doar în amurg și numai pentru cîteva minute, săgetează apa ca un vis, naiba știe cum, nu mișcă nimic din ea și nici în jur nu mișcă nimic, parcă înghețată timpul cînd apar scurt știucile acelea dorite amarnic de toți pescarii, și pe care nici un pescar nu reușește niciodată să le prindă.

Ca să ajungi la Manafu, treci întîi brațul acela căruia toți îi spun totuși Dunăre cu bacul. Avem noroc, nu așteptăm, de fapt ei ne așteaptă pentru că au început să ridice podul cînd ARO apare în capul pantei care coboară la ponton și uite, nu mai desfac parîmele, puntea coboară iar, intrăm pe bac între un camion și o remorcă de tractor, nu credeam să mai avem loc, avem, ARO se întoarce, intră cu botul scurt sub marginea remorcii făcînd loc altui întîrziat, un tip cu o vacă. Brudina se plătește patriarhal, pîine, țuică, țigări, de la străini se acceptă chiar bani. Nu sînt străini, nu sînt nici de-ai casei, dau două pîini albe, Ioana scotocește prin ARO, scoate unul din pachetele ei cu țigări înguste, e refuzată net de șeful bacului.

— De la dumneavoastră, nu.

Oamenii fluviului se recunosc între ei.

Johanna nu mulțumește, asta face parte din ritual. Se strecoară, mîngîie în treacăt vaca cu bot cald, umed, moale, vaca se freacă voluptuos de prelata care n-a fost niciodată partea forte a mașinilor ARO-10. Fata s-a rezemat de

balustrada bacului, mîinile ştiute pe metalul negru, rece, fier cornier umed care trepidează mărunt, o îmbrăţişez din spate acoperindu-i mîinile cu palmele mele. Ioana nu se dă la o parte, stă aşa, cuprinsă între mine şi balustradă, se uită în susul apei. În amonte, mă rog. Acolo unde ziua mohorîtă lasă o crăpătură portocalie prin care se strecoară raze puţine de soare ajuns la capătul puterilor.

— Hei, îi strig în ureche, nu ştiu dacă reuşesc să acopăr zgomotul motoarelor, Dieselul remorcherului care împinge bacul, Dieselul tractorului, al camionului, care n-au fost oprite pentru că niciodată nu ştii cînd porneşte un Diesel oprit, hei, nu se mai vede. S-a dus.

Ioana încuviinţează din cap, da, s-a dus ; părul ei se freacă de obrazul meu.

— Nu înţeleg însă de ce s-a dus încolo, ţip, arătînd cu degetul în amonte.

— Unde vroiai să meargă ? întreabă fata ; cu toate că vorbeşte normal o aud bine, pentru că sînt foarte lipit de ea, şi nu mai ţip nici eu.

— Pe Dunăre în jos, spun expert, pe mare pînă la Ţarigrad, strîmtorile pentru care s-a bătut atîta lume, pe urmă Mediterana, Gibraltar, Golful Biscaya unde întotdeauna e cîte o furtună, Anglia.

— De canalul Rin-Dunăre ai auzit ? întreabă blînd Ioana şi îmi zîmbeşte ca unui cretin.

Coborîm de pe bac, drumul trece printre sălciile negre care s-au tot văzut de dimineaţă, e plin de frunze înguste, umede, alunecoase, pe care ARO dansează pînă îi cuplez tracţiunea faţă, s-a liniştit. Sălciile sînt de fapt începutul, intrăm în pădure, pămîntul ăsta dintre ape se cheamă baltă în graiul băştinaşilor, aici pricep în sfîrşit de ce se numeşte aşa. Copacii groşi, brăzdaţi amarnic, cu crengi încurcate în rădăcinile dezgolite şi împletiţi ameţitor între ei au, toţi, bărbi cărunte din lungi alge uscate, inele din plante de apă la acelaşi nivel, cînd priveşti pieziş parcă ies tulpini foarte groase şi cumplit de scunde din pămînt, aţos, fibros, alb-gălbui şi cu ochiuri mari de întuneric negru în alcătuirea lui nefirească — pînă acolo a crescut Dunărea în primăvară. Pînă la bărbile acelea. Mai sînt ochiuri tăinuite de apă verde între rădăcini roase, moarte de lumină, alb-argintii, mătăsoase în fibra lor dură, şi

pești adevărați ce pot fi prinși cu mîna goală în împletitura nebună a ierburilor subțiri crescute în ochiurile acelea care tot Dunăre înseamnă. Mergem încet, în viteza a doua, torsul lin al motorului încă e prea mult pentru ce se întîmplă în jur. Așa că opresc, doar atunci se aude zgomotul locului, susur de apă curgînd în pămînt saturat și înconjurat de apă, vîntul între crengi fără frunze, păsări ascunse între crengile acelea.

Ioana se furișează în scaun, s-a lipit de mine, atît, nu-și lasă capul pe umărul meu, nu-mi atinge ușor mîna, stă doar lipită de mine și simt cum e caldă, cum respiră, cum trăiește clipe întregi numai pentru mine, ce se întîmplă în noi cînd simțim cum cineva trăiește clipe întregi numai pentru noi ? Ce se sparge, ce se reface la loc din resturi care păreau de nemaiadunat între ele, pentru cît și în ce fel fermecat se încarcă bateriile acelea misterioase numite încredere în sine, chef de viață sau mai știu eu cum ? Ce trebuie să scoți într-adevăr din tine pentru ca cel, cea de alături să simtă cum trăiești cîteva clipe numai pentru el, ea ? Chiar scoți, te pierzi, risipești din tine așa, dăruindu-te blînd fără cuvinte și gesturi, ori, prin nu știu ce alchimie misterioasă, de fapt cîștigi enorm în povestea asta care aparent te-a desființat ? Cum să-ți răspund, iubita mea de acum ? Altfel decît lăsîndu-mă cu arme și bagaje în voia ta, dar nefiind în stare să mă las de fapt în voia nimănui cu arme și bagaje ? Simte Ioana ce se întîmplă, poate asta înseamnă să fii femeie ; întoarce capul, mă sărută în fugă pe obraz.

— Hai să mergem, spune.

Mă scutur, în regulă, să mergem. Unde să mergem ?

— Spuneai că mă duci la Manafu, face Ioana pe tonul ei de toate zilele și atunci știu că, într-adevăr, s-a terminat.

Așa că pornesc mașina ARO-10, drumul coboară spre stratul acela de unde Dunărea iese singură din pămînt, plescăie sub noi noroi gros, ARO înaintează între pînze de apă murdară, gata, s-a terminat și pădurea. Urcăm pe dig, casa pustie e încă albă în lumina care începe să fie înserare. Din Dunărea adevărată nu vedem cine știe ce, s-a lăsat ceață galben-cenușie, fluviul e mat, plumburiu, nemișcat, se amestecă apa cu aburul în felii de lumină tulbure din care nu înțelegem mare lucru. Acolo lăsăm ma-

ţina, lîngă casă ; coborîm spre gropile dreptunghiulare, trestia negînditoare e uscată, galbenă, casantă, mai rară decît o ţineam minte. Călcăm pe tulpini care nu se mai lasă elastice sub noi, ca în vară ; pîriie, se sparg cu zgomot de împuşcătură seacă în aerul rece, în ceaţa uşoară ridicată din pădurea lăsată în urmă, din fluviul abia ghicit în faţă. Apa din groapă e cum o ştiam, foarte limpede dar absolut pustie, ca o apă moartă în care peştii nu pot trăi ; a rămas iarba aceea de pe fund, cu firul subţire, legănată într-un ritm care nouă nu ne mai spune nimic.

*

— Ascultă, întreb, asta se întîmplă deja foarte tirziu, e noapte, ARO doarme în faţa blocului Ioanei, cuterul o fi ajuns la Viena, stăm îmbrăţişaţi în patul îngust al fetei sub raftul cu macheta corăbiei Vassa, cea care s-a dus ca un pietroi la fund exact cu ocazia lansării sale şi a fost scoasă la lumină acum doi ani de scafandrii marinei regale suedeze, ascultă, de fapt ce spun oamenii aceia despre noi ?

— Care oameni ? se miră leneş Johanna, din cum întreabă îmi dau seama că ştie foarte bine despre ce oameni e vorba.

— Cei despre care spuneai azi-dimineaţă că îşi fac veacul pe aerodromul nostru, spun. Şi care ştiu o mulţime de lucruri despre piloţi.

— Aoleu, face Ioana, chiar nu vrei s-o laşi moartă ?

— Păi, spun, nu ştiu cum să-ţi explic foarte bine. Adevărul e că nu vreau s-o las moartă.

— Mizerii mărunte, se scutură fata, ce-ţi trebuie. O să te superi...

Dacă mă supără ceva e exact chestia asta, că vorbeşte ca o femeie *cu experienţă*. Ca o femeie care a trăit mult lîngă mine, şi crede că *mă cunoaşte*, şi se apucă să mă mînuie cum ştie ea că e bine.

— N-o să mă supăr, mîrîi.

— Tu ai vrut, Ioana ridică o mînă în întuneric, simt cum socoteşte pe degete : întîi e ceva cu mîncarea, zice. Că mîncaţi foarte mult.

— Asta o știu. Mîncarea, ciocolata amăruie și primele de zbor, da ?

— Ai uitat esențialul, spune Ioana pe un ton absolut misterios.

— Că nu putem face dragoste. Iubita mea, cu asta ne scoteau ochii colegii care nu zburau, încă din școala militară. Pe urmă ne duceam și le suflam iubitele, asta-i. Și...

— Și ?

— Cred că ești suficient de competentă să dai o replică la chestia asta. Cred chiar că ești expertă, și poți povesti suficient de convingător că lucrurile nu stau tocmai așa.

— Vai ce măgar ești, rîde încet și cald fata, pun pariu că a roșit în întuneric.

— Ar mai fi, e rîndul meu să ridic două degete în întuneric, echipamentul de zbor și cele două săptămîni de recuperare la Poiana Brașov.

— Da, spune Ioana, dar nu e foarte important.

— Ba e foarte important, spun, încă bine dispus. Toți vor ciocolată și Poiana Brașov, dar nimeni n-are chef să se împrăștie pe cîmp. Să-i vezi pe unii : cine v-a pus să vă faceți piloți ? ! Le plac hainele noastre de zbor, poartă fără să aibă dreptul și insigna cu vulturul lui Zorileanu, dar cînd vine vorba să urce în cabină, nu, mulțumesc. În schimb, le stă în gît ciocolata noastră.

— În regulă, spuse Ioana, nu te ambala. N-are rost.

Bineînțeles că n-are rost. Întotdeauna vor fi unii care privesc lucrurile numai din afară, și alții care încearcă să le vadă dinăuntrul lor, e ceva atît de binecunoscut. Atît doar, că pe mine ce vorbim acum mă trimite urgent pe cîmpul gol, s-a întîmplat acum foarte mulți ani, eram locotenent, avioanele erau absolut noi, nu știam foarte multe despre ele, nici despre noi nu știam mare lucru, dar mie mi-a rămas pentru că e unul din lucrurile de care mă sprijin. A fost vara, ziua mirosea înăbușitor a pămînt uscat, a flacără sleită, metal frînt, miros de avion prăbușit în legănări de frunză moartă. Intrat în lanul de grîu sărac și frînt în două cum nu s-a mai văzut, de la jumătate, fu-

selajul posterior rupt din spatele motorului, aruncat spre botul avionului peste fuselajul anterior și el îngropat în solul uscat, nu mult, fix atît cît să dea impresia că dubla s-a dus întreagă, s-a înfipt în pămînt lăsînd afară numai deriva gri-cenușie. Cînd am ajuns noi se adunase deja lume, de unde cîmpul era pustiu pînă dincolo de marginea zării. Oamenii formau un cerc de siluete negre pe răbufnirile de flacără acum domolită, nici nu ieșea prea mult fum, totul se întîmpla molcom, parcă filmat cu încetinitorul, cînd am ajuns acolo ne-am amestecat printre oamenii aceia care se tot mirau cu mîna la gură, fără să știm nici noi prea bine ce trebuie să facem pentru că de fapt nu mai era nimic de făcut. Nimic cu adevărat important. Nimic *fundamental*. Ceea ce era fundamental se întîmplase, nu mai putea fi întors de nimeni.

Poate ar fi trebuit să înconjurăm epava aceea, să nu lăsăm pe nimeni să se oprească, să privească, să se minuneze cu mîna la gură.

Poate ar fi trebuit să ne strîngem umăr la umăr într-un cerc patetic pe pămîntul fierbinte al cîmpului pentru totdeauna însemnat, ocrotind cu pumnii strînși, cu noduri alunecate greu prin gîtlejuri uscate, cu pleoape fierbinți de ce se întîmpla neștiut îndărătul lor, să ocrotim de priviri, de întrebări, de cuvinte, trecerea în neștiut a camarazilor noștri.

Pentru că cei aflați acolo, sub spuma de pămînt clocotit, erau camarazii noștri. Cu care am mîncat de dimineață, am venit la pistă, pe urmă ei doi au decolat în sonda meteo, ne-am uitat cum decolează, am rămas să-i așteptăm. Se duceau să vadă dacă ziua aceea caldă nu ascunde vreun pericol neștiut pentru zborul nostru, aveau să vină să ne spună vizibilitatea, vîntul la înălțime, ce mai era de spus.

Ce-au găsit ei important acolo, în cer, și trebuia aflat de toți.

Noi i-am așteptat, și au venit frîngînd lumina în cupole de plexi largate prea tîrziu, o zecime de secundă prea tîrziu, întotdeauna întîi avionul chiar dacă avionul, e clar, nu mai scapă — dar dacă totuși ? — n-a mai fost nici un totuși. Cum nici de alte dăți nu mai era nici un totuși, dar dacă de data asta ?... Dacă numai *de data asta*, aici erau cifre, sufletul de pilot lupta zadarnic cu o mate-

matică lucidă, neiertătoare, a fi sau a nu fi. Dilema trecea din viață pe hîrtie, de aici din nou în cabina avionului de dublă comandă, dar ce-a fost acolo, ce a putut fi, convorbirile dintre ei, sau tăceau în spaima prăbușirii încremenind aerul într-un bloc străveziu, ce se întîmplă în cabina unui avion care se prăbușește ? Ce se prăbușește întîi în universul acela pilot-avion care oricum se surpă ireversibil și atît de limpede *pentru totdeauna,* avionul sau pilotul ? Au vorbit între ei, s-a *gîndit* în acele clipe de cădere haotică, pentru că altfel săreau. Știu și ce s-a vorbit, nu sări, lasă, auzi, LASĂ-L, NU SĂRII ! ! Lasă-l LA MINE ! s-au strigat clipe de viață în cabina avionului prăbușit în cercuri frînte, filfiind cînd și cînd botul neputincios peste orizont într-o părelnică redresare și exact asta înnebunea, secundele acelea ciuntite cînd dubla șovăire într-un simulacru de zbor, pe urmă se înfigea iar trepidînd cu fărîme de văzduh scămoșat pe aripile scurte, sărim, LASĂ-L LA MINE, ACUM IESE, n-a mai ieșit. Erau între noi unii care au văzut prăbușirea, pe urmă am alergat toți spre coloana de fum, praf, flacără, sînge, viață țîșnită arzînd spre cer, și acum nu știam ce să facem.

...Ar fi trebuit poate să facem o grămadă de lucruri la care nu se gîndea nimeni, pentru că lucrul cel mai important oricum nu mai putea fi făcut ; cînd ne-am gîndit a fost prea tîrziu, lucrurile începeau să intre în tipare dinainte aranjate, mă rog, poate așa e bine, adică poate așa e necesar, atunci cînd nu mai știi de la rădăcină ce e de făcut să vină oameni lucizi, călăuziți și ei de algoritme elaborate în liniște, și noi n-am mai fost atunci nici piloți, nici camarazi, am devenit *martori oculari.*

Venise cu un avion bimotor comisia de anchetă, un procuror militar tînăr măsura distanțele, ca la accidente de circulație, trecea într-un carnet cifre care, practic, nu însemnau nimic. Ingineri de aviație discutau între ei cu jumătate de glas și clătinau din cap. Se săpa, scrîșnea metalul frînt, răbufneau flăcări scurte, șerpești, cu panașe de fum negru care nu s-a mai risipit, a plutit în ziua albastră mult, pînă s-a înserat. Alcătuia o cupolă cenușie deasupra gropii avionului frînt, ne-a înfrățit pe toți în fuioare de funingine prelinsă cu sudoarea pe frunte, gît, atîrna încă deasupra cînd s-a înserat, a doua zi cerul a fost incredibil de

senin, deschis parcă să soarbă peste gaura, rana aceea calcinată, nici măcar foarte adîncă, dar asta a fost a doua zi. Adică după ce trecuse foarte mult timp, noi eram alții, cu noi înșine rînduiți de acum înainte în alt chip, pentru totdeauna. Viața fiecăruia se sprijină și pe cei din jur, dacă cei din jur pleacă, unii din ei, trebuie s-o ici de la început, sprijinit pe ce a rămas. Asta schimbă, și mai era temeiul simplu că oricare dintre noi putea fi în locul celor care au zburat în avionul acela de dublă comandă, mai erau întrebările, afurisitele de întrebări adăugate altor răspunsuri niciodată găsite, bănuite numai, cred că de asta se urcă piloții în avioane după prăbușiri — cu tot ceea ce presupune noțiunea, ca să afle. Ca să se știe mai puternici decît o fatalitate care a fost ea, o singură clipă, mai puternică. Ca să întregească cu noi argumente, adevărul atît de necesar despre noi și mașinile noastre de zburat.

...Dar asta a fost foarte tîrziu, a doua zi, și încă, după o noapte lungă pe care fiecare a trăit-o așa cum a putut el s-o trăiască. Atunci, în ziua aceea, pe pămîntul ars și sub cupola de fum, abia apăreau întrebările. Luceau crud în soare și se auzea șoapta icnită a procurorului tînăr numărîndu-și pașii : paisprezece, cincisprezece, șaisprezece...

Pe urmă a venit macaraua.

A fost o macara imensă, portocalie, lungă, joasă, cu braț telescopic și cabină de sticlă strălucitoare, cu fălci speciale din metal întunecat în vîrful brațului telescopic ; fălcile acelea aveau dinți tăioși din oțel lustruit. A venit strivind cîmpul sub roți neînchipuit de late, adînc zimțate, foarte moi ; se mulau pe bulgări de pămînt sec fără să-i spargă în praf spulberat de vînt. S-a proptit cu patru gheare în pămînt ; acolo unde s-a oprit prima oară și a coborît ghearele acelea solul era instabil, s-a lăsat, luneca în toate părțile de lichidele scurse din avion. Ardeau cu flăcări subțiri, străvezii, albastre, lichidele acelea. Macaraua a dat înapoi cîțiva metri, a înfipt picioare scurte, groase, cu gheare turtite în grîul ars, a coborît brațul lung, a bîjbîit obtuz, se apropia de ampenajul ieșit din pămînt, cînd l-a apucat cu colții lucitori ne-am cutremurat de efortul mașinii, așteptînd să smulgă greu avionul înrădăcinat pentru totdeauna cu pămîntul.

Nu, s-au lăsat ridicate fără efort deriva, stabilizatorul, atunci doar am văzut că fuselajul era frînt și aruncat peste cabinele fără cupole, s-a văzut neclar arcul dintre cabine și sclipirea întunecată de pămînt a parbrizului, s-au văzut parașutele de stabilizare în apărătorile lor pentru că erau deschise la culoare și reflectau lumina puțină, restul s-a amestecat cu întunericul din groapa aceea descoperită. Brațul macaralei a descris un arc, ultimul viraj al acelui ampenaj, terminat fix în bena unui camion de mare tonaj. Pe urmă colții lucioși au clămpănit asupra gropii cu margini arse de petrol coroziv, s-au legănat, au oscilat nehotărît, au plonjat în umbra cu scrîșnet de dural, s-a auzit geamătul metalului prins, strivit, apucat între fălci acționate de cilindri hidraulici. Și am văzut brațul macaralei încordîndu-se, s-a proptit mașinăria portocalie pe picioare scurte închizînd un cerc prin țărîna sfîrtecată și smulgînd pămîntului ceea ce n-ar fi trebuit niciodată să fie al pămîntului. Au ieșit cnit la lumină discul turbinei cu palete frînte, strîmbe, torsionate, motorul cu cutia agregatelor plesnită, se vedeau pinioane cu muchii încă lucioase, brune de uleiul subțire, carcasa deformată, conductele rupte, îndoite, mînjind dîre întunecate prin aerul fierbinte ; curgeau fire subțiri de lichid, rămășițe de viață prin aerul fierbinte al zilei. S-a cutremurat pămîntul cînd macaraua trăgea de coama fuselajului, toți am știut ce-o să se întîmple, macaraua trăgea coama fuselajului centimetru cu centimetru, capacul rezervorului îndoit dar rămas la locul lui, pe urmă cabina, marginea cabinei a doua, șlangul de ermetizare spart, bara primei parașute de stabilizare ieșită, ieșită din locașul ei, exact asta înnebunea pentru că însemna zecimea aceea de secundă încă acordată avionului, „lasă-l la mine", dacă totuși, n-a mai fost nici un *dacă*. N-a mai fost nimic. N-a mai fost nici măcar amărîta aceea de zecime fierbinte de secundă, atît de necesară.

...A fost doar avionul chinuit și Nae Petrovici, Nae cel mic, pistruiat, zîmbind sfios, bun pînă la prostie, mîndru de mașina lui Dacia cîștigată la Loto, ghemul acela de viață și conștiință duse, Nae era dintr-o dată mare, imens, se revărsa flasc umplînd la refuz combinezonul de zbor și țesătura albastră era îmbibată de o sevă fără nume, aplecat

pe veci peste manetele de catapultare trase pe jumătate din locașurile lor, a ieșit la lumină așa frînt, îmens, cu casca albă strivită nefiresc între manșă și scaun, Nae cel mic a ieșit la lumină. Tabloul de bord al cabinei a doua era incredibil de întreg, adică incredibil de întreg pentru un avion prăbușit, geamurile aparatelor plesnite, ace smulse, cifrele albe amestecate cu cadrane negre, cu praf, cioburi de sticlă, pietre, rădăcini, fire de pămînt, dar *la locul lor*. Atunci a scăpat de fapt dubla, a ieșit nu știu cum — brusc — ce mai era de ieșit, a țîșnit aproape brațul macaralei de mișcarea neașteptată proiectînd pe cer jumătatea de avion și am văzut cutremurați cum zbura Titi Adrian în prima cabină — alcătuit doar din filamente de sînge și tendoane trandafirii, țintuit în scaun de chingile blocate, bordurile fuselajului erau smulse și am văzut toți proiectat pe cer cum zbura perpetuu Faps alcătuit din petice senine de albastru și pale de fum prinse între acele cumplite fire roșii, cu mîinile și picioarele pe comenzi, așa era triumfal și înfricoșător, aveai dreapta încleștată pe manșă, stînga pe maneta de gaze, priveai prin vizorul întunecat al căștii drept înainte — nu ne-ai văzut dar eram cu tine, ai schițat viraj pe stînga, peste noi, așa ați trecut amîndoi, ați traversat în viraj ușor înclinat cerul și ați pus jos, neașteptat de lin pentru metalul acela frînt, ați adus pentru totdeauna dubla 326 pe Pămînt.

*

E greu de gîndit atunci cînd hotărăști în sfîrșit să faci ordine în tine, și greu de scris pentru a fi citit de alții, ce se întîmplă în pilot cînd unul dintre noi cade.

Întîi e strigătul roșu pînă la cer de firească revoltă, urletul acela total care urcă mut și izbucnește într-o explozie de tăcere pe care numai aviatorii o recunosc între ei și îi fac pe ceilalți din jur să ridice din umeri și să spună: „eram acolo cînd s-a aflat, *l-am văzut*, nici nu s-a clintit. Nu s-a clintit nimic pe fața lui, tăcea", dar ce tăcere, așa nu se vede, nu se spune, nu se cunoaște, rămîne în fiecare dintre noi răsucit în tainice suluri fierbinți de aducere-aminte intrată de acum în alcătuirea noastră și ieșită atît de rar la suprafață printr-un gest, un cuvînt mai

degrabă scăpat, prin mișcarea scurtă a capului cu cască albă spre lumea aflată dincolo de plexiglasul cabinei : aici a căzut avionul...

Am acceptat profesia pînă dincolo de noi, cu tot ceea ce presupune viața de aerodrom, orele noastre de formidabilă, incredibilă existență în cabina avionului, dar n-am acceptat niciciînd moartea. Moartea nu e o chestie care se acceptă. Moartea e ceva ținut cît mai la distanță, împotriva căreia învățăm să luptăm, de care știm efectiv să ne ferim, să o recunoaștem atunci cînd dă tîrcoale, pe care reușim de foarte multe ori să o învingem, *atunci cînd se pune problema*. Asta e mîndria noastră, că de foarte multe ori reușim să învingem. Că nu acceptăm să murim cînd totul se duce dracului în jurul nostru, și tot ce e pilot în noi urlă că se mai poate trăi.

De aceea e cumplit cînd unul din noi nu mai este.

De aceea refuzăm strălucirea calpă, aureola de veșnic condamnat care, pentru mulți din afara profesiei, ne înconjoară.

De aceea refuz să cînt cîntecelul acela cu „la mormînt eu nu vreau lacrimi", lălăit cu atîtare de oameni pe care altminteri îi iubesc și îi duc în mine oriunde sînt, dar, dragule, simți tu ce-i ăla mormînt ? de pilot ? Ce e sub pala aceea de elice înfiptă în pămîntul cimitirului militar ? Știi tu efectiv ce e acolo ? Glorie, uniforma bleumarin, cerul senin, vulturul de pe piept, tresele de la mîneci, toată fața da aceea cumplit de mototolită, dacă ar fi doar asta da, aș cînta și eu de lacrimi și morminte. M-aș *defula*, în acel cîntecel, poate am și eu nevoie... Dar acolo sînt de fapt aliniate vise frînte, ani care mai erau de trăit, glasuri de copii pustiiți pentru totdeauna și plîns de femeie tînără răsucită fierbinte noapte de noapte în patul acum prea lung, prea larg, și mai e ceva din fiecare dintre noi, lăsat perpetuu în fiecare groapă cu pală de elice deasupra. De asta nu pot să cînt despre morminte.

Pe urmă, nechemate în prima secundă de nemișcare și tăcere, vin statisticile care spun crud, lucid, alb, că la zece mii de ore-zbor se întîmplă o defecțiune majoră la bord, la treizeci de mii — o catapultare, la o sută de mii — se pierde o viață de pilot. Asta nu-i fatalitate, e matema-

tică, ceea ce e cu atît mai îngrozitor, pentru că dacă se mai poate lucra cu destinul, cu matematica nu se poate face absolut nimic. Acolo sînt cifre seci care cuprind totul, se adună obtuz între ele și la zeci mii de ore-zbor chiar, se întîmplă o defecțiune majoră la bord. Mie, sau colegului de lîngă mine, sau celui cunoscut din auzite, sau celui de care habar n-am avut în viața mea și știu de el exact acum, cînd, uite, nu mai e. Aflu despre el direct că *a fost...* Atunci se răsucește ceva în noi, nici măcar laș pentru că acele cifre se puteau prăbuși asupra oricăruia, e frîntură scurtă de gînd liniștitor care se ține după noi de mult, de cînd umblam în piei nici măcar tăbăcite și alergam din zori pînă seara tîrziu agitînd topoare de piatră după mamuți părosi care dădeau cu trompa exact în cel de lîngă noi, atunci a ieșit prima oară la iveală frîntura de gînd liniștitor : ia te uită, am scăpat și de data asta.

Gînd negîndit, dar asta nu înseamnă că n-ar exista.

Pe urmă, în cealaltă secundă de nemișcare și tăcere, vin întrebările *de ce*.

De ce n-au catapultat.

Și *ce s-a întîmplat acolo,* întrebări al căror răspuns e știut mult înainte de a se pune, și altele, care nu vor avea răspuns simplu, niciodată, în ce poziție era avionul, și ce viteză și, mai ales, la ce înălțime, de la trei mii de metri în jos solul devine factor de risc, și din nou pînă dincolo de obsesie întrebarea absolută pentru că răspunsul e atît de ușor, patetic, des întîmplat și plătit cu preț cumplit, de fapt prima întrebare țîșnită : de ce n-au catapultat ? De ce n-ați sărit, Titi Adrian ? De ce n-ai lăsat avionul, trebuia numai să tragi manetele roșii dintre picioare și gata, ieșeați din dubla în prăbușire, te strîngeau chingi, limitatoare, șocul cupolei plecate, tu trăgeai mai departe cu paturile noastre alăturate din liceul militar, cu anii de școală de aviație, cu zăpada de la Bușteni, casa de sub pădure și ce însemna casa aceea pentru tine, pentru mine, mai ții minte că erai campion de schi ? Trebuia să tragi de mînerele roșii cu nici pe departe atît cît forța necesară pentru a te agăța de mînerul teleschiului, culisa scaunul pe șine bine unse, te arunca afară din cabină, vă arunca pe amîndoi, dublele de UM au sistem automat, chiar dacă unul singur dă comanda ambii piloți sînt catapultați, izbea

aerul, se deschidea prima parașută de stabilizare, celelalte parașute de stabilizare, pe urmă plecau scaunele minune cu motor-rachetă și automatele lor de timp, rămîneați între cer și pămînt agățați în parașutele mari, alb cu portocaliu, vă aduceau parașutele jos și nu mai era întrebarea al cărei răspuns e atît de bine cunoscut, de ce n-ați catapultat.

De ce n-ați catapultat ?

Mai e un „de ce", ultimul și al meu.

De ce încerc totuși să explic ce știu bine că nu e de explicat.

De ce încerc să *îmi* explic.

De ce încerc să ridic spre lumină cumplit de tainice lucruri, de nespus, de neînțeles dacă nu sînt citite așa cum le scriu eu acum, cu inima de pilot pe masă, cu destul amar scurs peste triumful absolut al anilor de zbor și cel atît de relativ al cărților în care am încercat să adun exact anii de zbor, colegii aviatori, pe mine însumi.

Cu destul amar.

Pînă la urmă ajunge să te obosească amarul scurs.

De ce fac totuși asta, știind bine, învățînd o dată, și încă o dată, și de încă nenumărate ori, că în fiecare dintre noi lucrurile se pot răsuci pînă la urmă altfel și de multe ori, din mulți care se uită la absolut același lucru, fiecare vede de fapt altceva.

Și la urma-urmei, dacă fiecare citește ce vrea el să citească, de ce mai pierd timpul bîjbîind în explicații *care dor fizic* și nici măcar pentru mine nu sînt totdeauna limpezi ? Cred că știu, pentru că e nedrept, e inuman, e imposibil în lumea asta omenească ca, trecînd peste toate, să nu fie totuși putință de înțelegere ; un amărît de numitor comun, și exact asta vreau, încerc, mă dau cu tot riscul oricum întîmpinat cînd mă dau tot — pentru că pînă la urmă e îngrozitor de nedrept să nu ne înțelegem cu toții în lucrurile într-adevăr mari și atît de puține care ne alcătuiesc : viața, moartea. Iubire, ură, patimă, zbor. Cîntecelul de aerodrom înainte pomenit. Răspunsurile bine știute la inutile întrebări fierbinți, a căror miză rămîne pentru totdeauna cerul albastru tăiat de virajul acela însingerat, ultimul, al colegului meu Titi Adrian.

Partea a doua

Mai sînt cîteva zile pînă la Anul Nou și Ioana decretează ca absolut necesară o plimbare pînă în orașul București pentru cumpărare de lumînări colorate, procurare de cizme, aducerea cockerului Tom și vizita de iarnă la bătrînii ei părinți.

— Nu vin la ai tăi, spun, ca să nu produc confuzii. Bătrînul tău ar fi în stare să creadă că vreau să îi cer mîna ta albă.

— Nici eu nu vin la maică-ta, ridică Ioana din umeri. Mama ta ar fi în stare să creadă că *am acceptat* să-ți ofer mîna mea albă.

Nu e cea mai fericită atmosferă în mașina ARO, recunosc, habar n-am dacă vine din mine sau din ziua scundă, mohorîtă, cu lumină puțină, cu pale uscate de vînt aducînd de nu știu unde, aruncînd în parbriz pale de fulgi mici, seci, rotunzi, care foșnesc stins pe sticla incasabilă.

În astfel de zile gîndurile ies singure din cap, pleacă fără să se lovească în nici un fel de Ioana ; asta se simte, se cheamă incompatibilitate și te duce vîjîind acolo de unde lucrurile se văd exact așa cum sînt ele. E prost cu Ioana că nu gîndim la fel atunci cînd ar trebui să gîndim dureros de la fel, asta îndepărtează. Sau poate într-adevăr vine din mine, dar oricum e la fel de prost. Nu e nimeni de vină, însă eu mai cred că atunci cînd iubești chiar, nimic nu trebuie premeditat. Totul vine de la sine, cînd se iubește din străfunduri. Nu trebuie să te gîndești la ce

faci. Dacă e idealism să crezi că atunci cînd iubești nu trebuie să faci nici un efort pentru asta, atunci sînt un idealist înrăit.

— Mama ta ar fi în stare să creadă că *am acceptat* să-ți ofer mîna mea albă, ridică Johanna din umeri.

— Astea sînt visurile tale, spun.

— Visul meu, face Ioana încet, e un brick din lemn, cu trei catarge. Adică cu totul și cu totul din lemn, de la talpa chilei la mărul catargului, fără nici un pic de fibră de sticlă sau mai știu eu ce rășini sintetice. Cu vergi subțiri și pînze albe întinse pe vergile acelea, chiar dacă are un Diesel de 1 000 de cai putere montat jos în cală...

Ca să facă praf Bucureștiul, fata și-a pus vestita ei scurtă cu guler bogat din blană cu firul lung, și puloverul înalt pe gît, din lînă groasă ; se îngroapă pînă dincolo de bărbie în lînă, în blana oricum amestecată cu părul care azi e aproape negru, nici nu mai știi bine unde se termină gulerul și începe Johanna. ARO toarce din cutia de viteze, depășind o remorcă, încă o remorcă, tractorul roșu care le trage pune o pată de culoare pe ziua cenușie.

— Ascultă, întreabă Ioana neașteptat, tu cam la ce visezi ? Dacă ți se întîmplă, evident.

— A, spun, eu visez Boeinguri strălucitoare, dar mint. Nu visez nimic. Nu mai visez absolut nimic de o grămadă de vreme, dar asta nu se spune. Se întîmplă multe din lucrurile care nu se spun în ultima vreme, anii trec, schimbă, nu știu dacă neapărat în bine. Caiete vechi din școala militară, chiar cele din Academie, sînt pline cu desene, nu foarte proaste, dar nu asta e important, important e faptul în sine că există ceva în mine care încerca să iasă afară și, uite, a ieșit un desen. Corăbii cu vele umflate în vînt, bizoni în preerie, bineînțeles avioane nemaipomenite, cu botul coborît și prize imense de admisie a aerului. Ostași cu coifuri ascuțite legănîndu-se în spînzurători pe ale căror traverse merg la plimbare pisici cu funde din catifea la gît, și motani grași. N-am mai desenat nimic de multă vreme, aparent asta nu înseamnă nimic, dar lucrurile puse cap la cap se leagă neașteptat, nu mai visez, n-am desenat, n-am mai avut lungi discuții în contradictoriu, de mult n-am mai citit toată noaptea, mă mișe greu la ceaiuri, la film, la ziua mamei mele. La ziua

mea personală, cînd Henț, și Tin cu Puștiul au venit, mi-au cîntat „Mulți ani trăiască", și eu mă uitam timpit la ei ; toate astea înseamnă oare anii trecuți ? cei 1500 de neuroni făcuți praf la fiecare 6 luni ? liniște înțeleaptă ? matu-ri-ta-te ? Nu mai știu să mă bucur de MARILE ADEVĂRURI SIMPLE, un cîine blănos, răsăritul soarelui, marea, fire de iarbă între frunze uscate, să mă bucur pentru că sînt cu Ioana atunci cînd sînt, și pentru că nu sînt cînd Ioana e dusă aiurea, toate astea trec pe lîngă mine fără să lase, fără să ia nimic cu ele. Cînd am învățat să fiu atît de pretențios, ce se surpă înăuntru atunci cînd te scoate din tine numai o siluetă perfectă de avion, o cabină admirabil ergonomizată, sau head-up-display-uri care afișează atîtea informații încît minute în șir nu mai e nevoie să bagi capul în cabină ? Au fost ani în care desenam, sîmbătă seara dansam în draci la ceaiuri pînă dimineața, dimineața urcam în mașină, plecam în trombă la Sinaia, la Mike, unde schiam pînă nu mai vedeam pîrtia de atîta întuneric ; și nu eram pilot mai rău decît acum. Aveam o grămadă de iubite chiar dacă nu eram iubit de toate, cu ele dansam pînă duminică dimineața și pe urmă plecam la Mike să schiem. Una din tipele alea era veterinar, purta ochelari și era mereu pe jumătate în altă parte, dar m-a învățat o groază de lucruri despre cai, așa am îndrăgit multă vreme caii ; strînsesem o colecție mare cu tablouri, schițe, capete, coame, crupe, copite de cai întorși pe toate părțile, pictorii mei preferați au fost atunci Gericault, Delacroix, David. Pe masă trona o reproducere după Călărețul de Aramă, dar nu de dragul țarului Petru, ci al calului ; am avut chiar un cal de mare adevărat, uscat, mumificat în nisip fierbinte și ținut cu religiozitate într-o cutie de carton în care înainte fuseseră bomboane de la Capșa. Cutia aceea avea pe capac un carton cu patru capete de cai. A fost atunci cînd cochetam cu ideea să îmbrac ușa apartamentului în scînduri, ca să semene cu o ușă de grajd. Mi-am amintit cum dădeam zahăr cubic cailor, cînd eram mic, ții minte cum veneau țărani cu căruțe și vindeau pepeni pe stradă ? Ții minte cum făceam, în recreația mare, pe din două gustările cu cîinii din curtea școlii ?

Şi acum, toate chestiile astea se duc chiar ? Şi dacă tot se duc, dacă asta *trebuie* să se întîmple, nu lasă nici un fel de urme ? Atunci cînd te repezi în vălmăşagul ăsta căruia i se spune viaţă, n-ai voie să-ţi cari bagajul inutil de cîini, de pisici ? de vise despre cai verzi pe pereţi ? Ţine de profesia mea eroică, dură, necruţătoare, totală, exclusivistă, acest reflux care usucă pe dinăuntru ? de anii care trec, de ce am dat sau n-am dat în anii care au trecut ? De cei din jur, de ce se leagă între mine şi cei din jur ? Cît sînt într-adevăr eu, cît sînt rezultanta frecării la bine şi la rău de semenii mei ? Ce mi se dă, şi cine ar trebui să-mi dea ceva în schimbul a tot ce uit, pierd, las în urmă, simt eu că mi se fură cu trecerea vremii ? Cu creşterea competenţei aviatoriceşti, cu ajungerea la un nivel de adevărat profesionist ? Ştii că într-o vreme nici nu mai ştiam de mine ? exact cînd betonam pe dinafară cumplite goluri dinăuntru ? Cînd mă ştiam eu vinovat la sînge pentru că Aviaţa militară a pierdut un avion ? Cînd eram respins nu din toate părţile, eram respins exact de cine doream fierbinte să *nu fiu* respins, eram alungat, terfelit, smuls şi îmi băgasem într-atîta în cap că sînt un ticălos încît mergeam pe stradă socotind pe degete, Ştefan Voian e prietenul meu, şi Mike Sîrbu mi-e prieten, surorile mele, şi Iurii, Sveta, şi Dan Ganea, ăştia toţi sînt buni, înseamnă poate, totuşi, că nici eu nu sînt chiar atît de al dracului. Cînd mă preţuiam după prietenii mei, şi am aflat într-adevăr ce înseamnă să ai prieteni, mai ţii minte melodia celor patru Beatles, „Nimeni nu-l iubeşte pe cel învins", nu eram nici măcar învins, am fost anulat, zdrobit, împrăştiat de-a binelea, aşa am aflat în adevăr ce înseamnă să ai prieteni, cockerul Tom, pe care nu mă ruşinez să îl pun în şir cu ceilalţi *ai mei* şi despre care nici nu ştiu foarte bine dacă e o compensare, un camarad cu patru labe, cîinele speranţă pe care îl iubesc pentru că iubesc cîinii în general ? Avioanele mele, care pentru mine înseamnă cam totul, oare ce sînt eu pentru ele ? E ceva necesar, plata inerentă pentru ce trăim nefiresc în firescul nostru şi aşa împins foarte departe, faptul că mă înţeleg cu o mînă de prieteni, un cîine şi un avion ? Sau, simplu, mă usuc, tinereţea e o boală care trece, a început într-adevăr să

treacă ? E clar că n-o să mai fiu niciodată mic, n-o să mai merg nicicînd ocrotit între mama și tata ca un băiat cuminte, a trecut primul zbor, primul salt cu parașuta, prima iubire s-a dus și ea, o groază de lucruri care trebuiau să fie pentru prima oară, gata, le-am trăit, acum e Ioana, dar chiar n-o să mai iubesc niciodată caii ? De ce chestiile astea — experiența personală, timpul scurs — ar trebui să ne facă mai îngăduitori dar lucrurile se întîmplă pe dos, aș mai vrea să fiu ca acum 15-17 ani — categoric, rigid, îndărătnic, cu toate consecințele din care cea mai blîndă ar fi că *pierdeam oameni,* cei ce rămîneau exact prietenii pe care mă puteam bizui, și acum nici ei nu mai sînt toți. Nici nu știi cum pierzi un om așa greu cîștigat acum 15 ani, o vorbă spusă cînd se pare că n-ar fi trebuit să fie spusă, o jumătate de oră întîrziere, același lucru văzut cu totul altfel între cum e și cum ar trebui el să fie. Pentru că dacă *atunci* toate astea se rezolvau într-un fel stîngaci, abrupt, limpede pentru amîndoi și rămîneam împreună, acum lucrurile nepotrivite se aranjează cu zîmbete, diplomație, ne-am maturizat, dar după asemenea aranjamente diplomatice nu mai simțim, simplu, nevoia să ne vedem ; lunile se transformă în ani, anii devin obișnuință, așa ne pierdem între noi, zîmbind pe dinafară și plictisindu-ne groaznic pe dinăuntru. Așa am pierdut unii din oricum puținii prieteni rămași din acei ani de sinceritate pînă la os, și uneori nopțile sînt lungi și pustii pentru că Ion e lîngă mine doar de doi ani și ceva, și nimic nu poate înlocui timpul scurs. Timpul curs împreună, vreau să spun, cu cel de lîngă tine, prietenul pe care știi sau nu să îl păstrezi. Poate aveam dreptate acum 15 ani, cînd consideram și prietenia ceva spontan, nu făceam absolut nimic ca să *mențin relația,* lucrurile se adunau simplu, erau sau nu, rămînem sau nu împreună ; gîndeam aproape ca în iubire, așa gîndesc și acum. N-am deprins arta rafinată a cultivării conștiente de amiciții, cum se cheamă asta — relații, se elaborează o știință întortocheată a relației interumane și, culmea, lucrurile țin, se pot întinde pe mulți ani de acum înainte așa, conștientizînd, dar nu mai e același lucru. Nu mai e de departe același lucru, plimbările nesfîrșite prin Bucureștiul de noapte, discuții interminabile — ți-am spus — în care fiecare rămînea la

ale lui, dar asta numai după lungi și încrîncenate dispute în care ne dezvăluiam pînă în străfunduri, ne uitam prin noi fără să știm ce formidabil e să poți privi prin cel de alături, de multe ori ne vedeam în celălalt fără să înțelegem asta foarte bine, e nevoie de niște vreme — toate astea s-au cam dus, preferăm pînă la urmă să ne topim într-un zîmbet sleit, de ce ? să cădem cît mai repede de acord....

Atunci ne întoarcem la caii de pe stradă, la cîinii din curtea școlii și descoperim uluiți că nu mai simțim. nu mai sîntem capabili să simțim nimic nici pentru cîini, nici pentru cai. Uneori nici măcar uluiți, descoperim numai, ridicăm din umeri, de fapt nu știu bine dacă pînă la urmă lucrurile sînt chiar atît de încîlcite cum le văd uneori, de regulă asta se întîmplă cînd nu zburăm mult timp, atunci se adună chestiile întunecate, gînduri nechemate, așa, socoteli tardive cu noi înșine lichidate urgent la prima decolare, fără să ne batem prea mult capul dacă au dispărut într-adevăr sau le-am dat doar la fund pentru o vreme.

Ioana omoară exact genul de singurătate pe care îl poate omorî o femeie, noi n-am ajuns prieteni, e nevoie de anii aceia neînlocuiți de nimic, de ce se umple în acești ani, habar n-am dacă Johanna ar avea cu ce umple anii necesari, chestie de structură, de noi puși față în față, de ceea ce sîntem dincolo de ce am vrea să fim. Ea știe bine asta, privesc pe furiș profilul fetei în dreapta, cufundată în scaunul mașinii, în luxul ei — haina de blană cu guler bogat, știe asta, n-am discutat *subiectul* pentru că după o astfel de discuție ori pleci, ori rămîi pentru totdeauna, și, din cum sau lucrurile între noi, n-ar fi fost de rămas. Ioana știe, e deșteaptă, nu-și face iluzii, constată numai, își dă seama că nu este nimic de făcut și pentru asta o iubesc puțin, doar rar se dezvăluie crîncen și atunci o iubesc foarte tare, dar nu pentru mult timp, și de fapt nu are rost să...

Trece nerușinat de aproape camionul greu Volvo, un TIR afurisit, lung, lat, înalt, purtînd noroi de pe drumurile întregii Europe, ne depășește, clatină mașina ARO, scurtă, pătrată, cățărată pe cauciucuri înalte, gata să ne arunce de pe asfaltul înghețat.

— Dacă n-ai chef să conduci, se oferă fata, lasă-mă pe mine.

— Vreau să ajung săptămîna asta, spun.

Ioana conduce bine, dar groaznic de încet. Pe gheața asta ar cupla tracțiunea față, pe urmă s-ar tîrî cu cel mult 40 de kilometri la vitezometru. Trecem peste podul de pe care a căzut Vasile Ganea cu Fordul, intrăm în satul cu nume frumos Irina deasupra căruia am zburat de cîteva ori, și iar e ca atunci cînd închizi o ușă în urma ta.

— De pe podul ăsta, spun, a căzut în gîrlă Vasile Ganea cu Fordul lui.

— Știu, face Ioana. Îmi spui asta de cîte ori trecem pe aici.

Drumul virează în urcare, nu pot accelera, schimb vitezele, Johanna urmărește manevra cu ochi critic, ea nu schimbă niciodată cu dublu ambreiaj. Și cu șpriț în punctul mort, cînd trec de la viteze mari la viteze mici.

— Era și Rodica cu el ?

— Bineînțeles, răspund. Ea a reușit să iasă prima și...

— Știu și asta, oftează fata. Rodicuța a reușit să iasă prima, pe urmă s-a scufundat din nou ca să deschidă portiera din stînga și să-l scoată pe Vasile.

— Exact, spun. Dacă știi, de ce mai întrebi ?

— Ca să-ți fac plăcere, zise Ioana.

Chiar în capul curbei ocolim o căruță oprită aiurea în șosea, caii au pături soioase aruncate peste hamuri, peste spinări, sînt plini de noroi pe picioare, pe burtă, le tremură mărunt, se zbate pielea pe crupele murdare, văd bine asta pentru că trecem încă încet pe lîngă ei, nu vine nimic din față, din spate, am timp să întorc capul, să mă uit.

— Ascultă, spun, dacă vrei chiar să-mi faci plăcere, povestește cum vezi tu brikul acela.

* * *

Părinții Ioanei locuiesc pe o stradă scurtă, incredibil de liniștită, de plină de grădini pentru o stradă din chiar mijlocul orașului București, pavată cu bolovani rotunzi de rîu între care crește iarba, atunci cînd este iarbă. Opresc ARO în fața casei știute, gardul scund, iat, de zid,

cu țiglă deasupra, coboară o cale de beton la garajul cu poartă din scînduri groase de stejar și clanță din fier negru. Casa în sine e oribilă pe dinafară, o chestie maurogotică cu balcoane florentine, coșmar arhitectonic acoperit îndesat cu zgrunțuri de mortar palid, cu gratii forjate în fel și chip la ferestre înfundate în nișe ogivale, cu stîlpi anemici, sadic răsuciți și cărînd cu greu învolburate capiteluri corintice, în jurul ușii de la intrare. Pe dinăuntru este exact casa în care mi-ar plăcea să locuiesc pînă la adînci bătrînețe, camere mari, luminoase, livingul cu șemineu în care chiar ard trosnind bușteni groși, miroase cald a fum, se răsucesc tainic scări în spirală de pe care Johanna cădea mereu în cap cînd era ea mică. Sus, în penumbra tavanului, scările alea se termină într-o galerie sprijinită pe grinzi negre, groase, cu crăpături adînci. Tot grinzi negre și groase sprijină tavanul de deasupra galeriei, numai că la astea nu se văd crăpăturile ; camera din mijloc, în jurul căreia se învîrte toată casa, este foarte înaltă.

— Salut, spune Ioana, trîntește portiera în drum spre casa copilăriei ei de elevă premiantă, salut, spun, demarez cît poate demara ARO-10, nici nu mă uit cum trece fata printre stîlpii răsuciți. Merg oameni pe trotuar, nu reduc viteza, oamenii aceia se lipesc de ziduri, se feresc de zăpadă lichidă împroșcată de roți. Ți-am spus că astăzi am draci. Pentru că n-am zburat de mult, pentru că ninge mohorît, pentru că nu mă pot înțelege cu fata Ioana pînă dincolo de mine. Pentru că de fapt n-am unde să mă duc la mine acasă, blocul acela albastru în zigzag unde locuiește mama mea, chiar la intrare în Colentina, n-a fost niciodată acasă. E doar locul unde au stat părinții mei împreună ultimii lor ani, acum stă numai mama, și cam atît. Locuința aceea n-a reușit niciodată să fie acasă la mine și, de fapt, nu știu dacă a reușit să devină acasă pentru oricare dintre noi — cei risipiți în patru vînturi din apartamentul vechi aflat în strada Spătarului. Chiar, acasă la mine ar putea fi eventual blocul vechi din Spătarului, nr. 16, apartamentul 51, etaj 5, acolo am fost dus după ce m-au scos de la Caritas, acolo am crescut, primul cuvînt, primul cățărat în pom a fost în dudul din curte, prima iu-

bire s-a consumat tot acolo, sub dud, și nu mai spun cum s-a terminat.

Plimb nehotărît mașina ARO pe străzile înguste dintre bulevardul Bălcescu, bulevardul Republicii și noua Cale a Moșilor, se întîmplă ceva sub capota din pînză groasă, drumul pînă la București cu delirul adevărat despre cai și cîini, casa Ioanei, oamenii aceia împroșcați cu zăpada lichidă, ziua gri apasă, mă scoate din mine, chestie de bioritm, de explozii în soare, de ani trecuți, vreau fierbinte să merg *acasă la mine* și opresc într-o intersecție de unde se deschid în cruce patru străzi, pentru că, simplu, n-am unde să mă duc.

*

N-am terminat încă.

Chiar dacă apartamentul de la etajul 5 al blocului din Spătarului a fost pentru mine casa părintească, luminoasă, care rămîne în amintire cu camera copiilor și restul, oricum nu-mi pot plimba refulările pînă acolo, pentru că acum *acolo* locuiesc oameni străini. Doi moșnegi a căror fată cînta muzică de operă și s-a aruncat îmbrăcată în rochie albă de mătase exact de la balconul unde ieșeam cu tata să vedem cum apune soarele. Blocul era înalt, avea în jur case vechi, negustorești, bine păstrate, de la balcon se vedeau acoperișuri din tablă, coroanele rotunde ale castanilor, doar departe, peste 3—4 străzi, urcau blocurile din piața Rosetti, de pe actuala stradă Galați, mai tîrziu au răsărit Intercontinentalul, hotelul Dorobanți, spre nord, nord-vest se ridicau turnurile Casei Scînteii. Acolo apunea vara soarele, între hotelul Dorobanți și Casa Scînteii, și tot într-un amurg de vară a sărit peste balcon fata aceea, cîntăreața de operă, înfășurată în rochia albă.

E clar că nici apartamentul din Spătarului nu mai poate fi casa copilăriei. Cealaltă casă în care am locuit cînd eram mic, a bunicilor din General Cernat, s-a dus și ea. Cu magazia de lemne, cușca lui Lăbuș, misterioasa gură a beciului înălțată ca un bocaport de pe șlepurile Ioanei, ziduri înguste de cărămidă înconjurau curtea strîmtă, pavată cu dale din pămînt ars, și platforma de beton pe care își punea bunicul scaunul cînd ieșea la soare. Și aici erau

castani. în fața porții care avea o șmecherie, se deschidea pe dinăuntru, băgam mîna între zăbrele, simt și acum în vîrful degetelor scobitura din piatră cu margini roase de atîtea mîini, clapa-cîrlig din metal cu capătul lățit, clinchet fier-pe-fier, pe urmă poarta scîrțîia deschizîndu-se, fața bunicii întrebătoare la geamul întunecat al bucătăriei, toate astea s-au dus, casa veche, castanii, poarta, beciul cu misterele lui, au terminat sub o lamă de buldozer, unde să mă defulez ? Ce amintiri de copil al orașului, aruncate de la balcon, făcute praf sub o lamă de buldozer, să chem în mine ca să mă facă la loc tare, atunci cînd simt eu că am nevoie să fiu tare ? Unde-i rădăcina aceea cumplit de necesară, rădăcina de viață de unde chiar ne tragem, unde ne întoarcem cînd sîntem într-adevăr nenorociți și pe urmă revenim în arenă cu fruntea sus, mirosind a proaspăt, gata de orice, eventual chiar de victorie ? Cum povestește Ștefan de pivnița fermecată de sub talpa casei părintești, lucrurile se întîmplau pe altă planetă, într-un sat adevărat din Apuseni, spunea : „nu știu bine cum am ajuns, eram absolut terminat, am stat trei zile cu tata în pivniță, am mîncat și mai ales am băut pînă nu mai puteam, dormeam răstignit pe butoi, șuncile atîrnau de grindă sub nasul nostru, cînd m-am întors eram alt om, adică eram cel *dinainte*". Așa povestea Ștefan, dar eu nu mai am nici tată, și, chiar dacă ar fi, tatăl meu pe care nu știu dacă am reușit să-l iubesc cum aș fi vrut să îl iubesc, și care habar n-are, acolo unde e, cît de cumplit îmi lipsește și cît regret inutil clipușoarele acelea adunate în ore, luni, ani lungi petrecuți împreună și în care nu ne spuneam ce aveam de spus, niciodată, era *stilul* familiei, chiar dacă tatăl meu ar fi cu mine tot n-am avea pivnița noastră în care să coborîm și să ne pilim crunt trei zile întregi. Dar mă gîndesc în treacăt că, dacă tata ar fi acum lîngă mine, nici n-ar mai fi nevoie de pivnița aia exotică. N-ar mai fi nevoie de nimic.

Vine să zboare la noi Generalul, pentru mine asta înseamnă o grămadă de lucruri, unele bune, altele rele, altele nici bune, nici rele, cele mai multe din lucrurile astea

se petrec de fapt numai în capul meu. Pentru General am fost exact chestia aia cu roata potrivită într-un angrenaj, și atunci cînd roata nu mai merge, gata, o scoți și eventual o pui în altă parte, acolo unde se potrivește. Nu oprești un mecanism întreg de dragul unei rotițe, nu Generalul, are întotdeauna prea multe lucruri de făcut, prea multe răspunderi apasă greu epoleții de aur ca să întoarcă inutil pe dos lucruri oricum limpezi, și acum, uite, vine la noi. Spun că asta înseamnă o grămadă de lucruri pentru că, dacă Generalul a uitat, dacă pentru el am fost o hotărîre între multele hotăriri pe care oricum le ia în fiecare zi, lucrurile s-au răsucit în așa fel încît tot ce am zburat, am gîndit, tot ce *am fost* de atunci s-a întîmplat sub cuvintele împușcate literă cu literă pînă în străfunduri : Acest avion a căzut din cauza ta !

Nu cred că am structură de conducător de oameni, asta e ceva cu care te naști sau nu, se pare că îmi lipsește, mă rog ; dar înțeleg o măsură luată de cei capabili să conducă mii de aviatori, să dea la o parte cu un gest, un cuvînt, în numele a ceea ce se numește simplu — interesul Aviației — să dea la o parte pe cine nu corespunde, nu răspunde cum trebuie așteptărilor, sînt capabil să pricep că a fost nevoie să fiu dat la o parte și chiar să accept asta fără să-mi convină dacă așa e bine pentru Aviația militară, să fie altul mai bun ca mine pe locul meu vechi — e firesc, și faptul că am fost mutat de la avioanele cu geometrie variabilă n-ar fi însemnat tocmai sfîrșitul lumii — însă lucrurile se complică pentru că l-am iubit pe General. Nici nu știu de ce, și exact din cauza asta cred că într-adevăr am ținut foarte mult la el, pentru că de fapt atunci iubești, cînd nu știi foarte bine *de ce*. Poți ști foarte bine *de ce* doar atunci cînd nu iubești pe cineva. Nu numai eu, o grămadă de lume îl iubește pe General ; unii pentru el însuși, alții știu precis de ce, tocmai pentru că e general.

Oricum ar fi, sosește mîine și toată lumea se agită, eu mă învîrt pe lîngă Basil, să nu mă treacă pe planificare, nu prea vreau să zbor în start cu Generalul, asta înseamnă să fiu aproape de el și atunci nu știu ce am de făcut, tac posac ori spun bancuri tîmpite, nu e bine în nici un fel. Adevărul e că *niciodată* n-am reușit să fiu în largul meu

lingă General ; niciodată nu am reușit să îi spun ceea ce era de spus.

Ninsoarea începe cînd sîntem gata cu pregătirea pentru zbor, ninge toată după-amiaza, ninge după ce s-a întunecat, ies cu Tom, noțiunea de întuneric e foarte relativă aici cînd este zăpadă, se cerne nu știu de unde o lumină slabă, albastră-cenușie, din cerul jos, o reflectă fulgii mari care reușesc totuși să rămînă albi, o amplifică zăpada de pe cîmp, cred că așa sînt nopțile albe la Leningrad, la Helsinki, dar alea au o explicație. Amplifică zăpada lumina slabă, se văd limpede tufișuri negre, spinări înguste de pămînt acolo unde vîntul spulberă zăpada, se vede cîinele cocker cum aleargă adulmecînd urme adînci de iepure, urmele sînt violet închis în lumina albastră ; și în tot timpul ăsta ninge mereu.

— Habar n-ai ce noapte formidabilă e afară, îi spun Ioanei, fata a ajuns greu, din oraș pînă aici trenul face de regulă zece minute, azi i-a trebuit o jumătate de oră, oricum nu mă așteptam la vizită ; fata a venit pe jos de la gara noastră, împinsă de vîntul din nord, i-am făcut ceai, i-am frecat mîinile, urechile, picioarele, cizmele italiene nu fac mulți bani iarna, aici, a venit cu picioarele *absolut* înghețate...

— Habar n-ai ce noapte ai pierdut, spun, fata rîde din piept, habar n-ai, n-am pierdut nimic. Noaptea cea formidabilă abia începe.

Are dreptate, nu reușim să dormim, ceaiurile Lipton băute în neștire, ți-am spus „Lipton Yellow Label Tea" adus de doamna lui Mihuți, pe urmă lumina aceea bizară curgînd de peste tot, întîi ne culcăm îmbrățișați, vine Tom peste noi, îl gonim, vine iar, ne afundăm degetele în blănița lui aurie și vorbim molcom despre tot felul de chestii care oricum se discută numai în seri de iarnă ; după asta ne ridicăm în pat cu pătura peste noi, ne uităm pe geam cum ninge pe salcîmi cu fulgi mari, cu secunde nesfîrșite, cu lumină albastră. Și foarte tîrziu, dar nici nu mai e noaptea tîrzie a zilei care a fost, am intrat în noaptea zilei care va începe peste cîteva ore, ne blindăm cu echipament de schi, salopete îmblănite de zbor, coborîm scările cu Tom încurcat între picioarele noastre și ieșim în ninsoarea domoală. E ceasul acela cînd se oprește vîntul, e foarte li-

niște, pînă și lumina cea albastră s-a mulat în tonuri stinse, numai ninsoarea nu s-a oprit. Ne plimbăm mult, ieșim dintre blocuri, traversăm crîngul din spatele școlii, ne strecurăm prin gardul de sîrmă, cîmpul e imens, difuz, albcenușiu, cu margini de ceață tulbure ridicate spre cerul pîclit, nici nu știu unde se termină cîmpul, unde începe cerul. Mergem tăcuți printr-o sferă de lumină incertă, uneori intrăm în zăpadă pînă la jumătatea coapsei, cocker nu, cocker are o tehnică specială de mers prin zăpadă, așază perfect vertical labele groase și uite, nu se înfundă grozav de mult.

— Ne rătăcim, șoptește într-un tîrziu Ioana, nu ne rătăcim, spun, ne întoarcem pe urmele personale. Aiurea, urmele personale durează cîteva zeci de metri, vedem asta la întoarcere, se estompează din ce în ce umplute cu zăpadă mov, mov șters, cenușie, se mai cunosc foarte vag cîteva contururi ovale, gata, nu se mai cunoaște nimic. Cîmpul e la fel oricum ai lua-o, neted, cenușiu, fără repere, e ca atunci cînd te rătăcești pe mare sau zbori în nori.

— Chiar ne-am rătăcit, spune la fel de încet Ioana și face același lucru ca atunci în baltă, cînd ne-am dus la Manafu după ce a expediat cuterul cel alb în Marea Britanie. Se lipește de mine, dar o face așa încît înțeleg tot felul de lucruri cumplit de adînci pe lîngă care altfel trecem nepăsători : ce înseamnă să ai pe cineva lîngă tine. Cît cîștigi, atunci cînd te dai fără rezerve. Ea cîștigă, nu eu. Eu am întotdeauna niște afurisite de rezerve, de asta nu reușesc să cîștig niciodată. Nu reușesc să *mă* cîștig, ceea ce uneori e de-a dreptul neplăcut, neliniștitor, duce la situațiile alea tîmpite în care nu știi foarte bine cine ești, și cam ce ai de gînd să faci cu tine. Așa că o las pe Ioana să se lipească de mine și să cîștige, pe urmă, cînd cred că a cîștigat destul, spun, fata mea, nu sîntem singuri, abandonați pe cîmpul ăsta. Sîntem cu Tom. Avem de partea noastră civilizația umană cu tot ce a creat ea pentru a scoate din impas oameni rătăciți, și îl avem pe cîinele cocker. Putem să ne folosim de mușchiul crescut pe copaci întotdeauna în partea de nord, de busole, de mușuroaie de furnici și de ceasuri ale căror ace obligatoriu vor arată la amiază sudul. Avem radiogoniometre, sisteme

inerțiale de navigație și posibilități de restabilire a orientării prin satelit. Există Salvamontul la munte și Salvamarul la mare, și serviciul portuar care pe ceață lansează din cinci în cinci minute rachete roșii, și sună gros dintr-o sirenă specială. Uită-te și spune dacă vezi vreo rachetă roșie.

— Nu văd, spune Ioana.

— Ascultă, poate se aude vreo sirenă.

— Nu se aude nici o sirenă, spune Ioana.

— Atunci putem spune pe un ton imperativ : Tomiță, acasă ! și n-avem decît să ne ținem după coada lui cocker...

— De unde știe Tom drumul ? întreabă fata.

— Uită-te la urechile lui, spun. De ce crezi că sînt atît de mari ? Crezi că natura risipește inutil materie vie, atît de prețioasă ? Cockerini are în urechi granule de magnetită, care formează un cîmp magnetic permanent ce se interferează cu cîmpul magnetic terestru, și componenta rezultată îi permite lui Tom veșnică orientare. E ca la păsările migratoare.

Ioana se uită la mine, doar atît, nu spune nimic, văd foare bine cum se uită pentru că e destulă lumină venită de nu știu unde în noaptea asta, și tocmai pentru că văd foarte bine *cum* se uită fata la mine, nu pot privi mult timp în ochii ei. Ca să pot privi nesfîrșit în ochii ei ar trebui aceeași privire cu care Ioana se uită la mine, dar asta nu se poate comanda, vine din mine sau nu vine deloc, ți-am spus că uneori nu știu bine ce e de făcut cu mine însumi.

*

N-a venit pentru noi Generalul, a venit pentru gheața de pe Dunăre ; fluviul a înghețat brusc, curgeau sloiuri și se vedeau bine din avion, pluteau vapoare printre sloiuri în susul, în josul apei ; a fost ciudat, pentru că apa era galbenă și sloiurile înghețate din apa aceea au ieșit albe, curate, strălucitoare. Pe urmă a venit o noapte în care, gata, a înghețat fluviul, s-au unit sloiurile între ele, au rămas dungi înguste de gheață străvezie între sloiurile albe, la ultima zi de zbor fluviul arăta ca un coridor pavat cu lespezi uriașe de marmură ; vapoarele au fost prinse

în platoșa dură, unele aruncate pe mal, altul, lung, îngust, cu două coșuri, ca un torpilor din războiul ruso-japonez, e îndoit, zdrobit, ferfeniţit de-a binelea în amonte de Braţul Rău. Toţi cei care am zburat în ziua aceea am făcut turul de pistă mai larg şi coboram mult la virajul trei, să vedem vaporul îndoit. Ce a mai rămas din el, epava. Se vedea o cărare îngustă pe gheaţă, cum a coborît echipajul la mal. Pe urmă Dunărea a îngrămădit sloiurile în bariere, zăgazuri — zăpoare le spun oamenii fluviului, ştiu de la Ioana —, zăgazurile din sloiuri nu lasă alte sloiuri să treacă, se adună, gheaţa oprită din drumul ei apasă groaznic pilonii podurilor de peste Dunăre, cel vechi, al lui Saligny, cel nou, cu cale ferată şi şosea în consolă, intră în canalul Combinatului de la Călăraşi, poate creşte în aisberguri care mătură case, pontoane, vapoare surprinse de îngheţ. Şantierul Ioanei de pe malul fluviului, abia acum îmi dau seama, de asta e aşa interesată fata în materie de fluviu îngheţat. Se adună apa în albia blocată de sloiuri, uneori sparge platoşa de gheaţă, iese urlînd dintre maluri, galbenă, înspumată, groaznic de rece, ducînd aisbergurile imense, strălucitoare — inundaţie. Atunci vin geniştii cu trotil, minează *zăpoarele*, pe urmă apa curge în albia ei, dar ca să se întîmple asta e nevoie de mult explozibil, şi încă, plasat exact în punctele slabe ale acelui stăvilar nedorit, tot de la Ioana ştiu. Desenează frenetic pe o hîrtie cum se încalecă felii de sloiuri *numai în anumite zone*, astupă albia, dar asta nu se petrece la întîmplare, ci după o fizică subtilă, totul se învîrte în jurul acelor puncte misterioase determinate după procedee care mă interesează grozav dar fata nu e în stare să mă lămurească, ideea de bază, şi care entuziasmează la sînge inginerul din ea, este că, plasate exact *acolo*, încărcăturile de explozibil pot spulbera toată construcţia în cîteva secunde. În general nu se poate vorbi cu Johanna zilele astea, şuieră cifre privindu-mă ciudat, desenează scheme bizare şi măsoară presiunea gheţii în newtoni pe metru pătrat.

— E ca la plute, mă lămureşte agitată, cînd se dă drumul la multe lemne pe rîu, şi se înţepeneşte o bîrnă, naiba ştie cum, alta se opreşte în ea, în astea două se mai agaţă trei-patru, care la rîndu-le... ştii tu !

Îi spun că nu știu nimic. Îi explic că n-am văzut în viața mea plute pe vreo apă, nici măcar la cinematograf. Am văzut poze cu plutașii de pe Bistrița, dar asta a fost de mult. N-am văzut cu ochii mei nici măcar o bîrnă plutind pe apă, ca să îmi dau seama de ce s-ar putea întepeni. Am văzut crengi duse de curent, dar astea erau aruncate simplu pe mal și rămîneau liniștite acolo, fără să facă vreo dramă din toată povestea. Pe urmă o întreb dacă *ea* a reușit vreodată să vadă o plută pe apă, sau bîrnele alea cum curg și se încurcă între ele.

— A, spune Ioana, cu tine nu pot discuta ! Iar ești în una din perioadele alea cînd te crezi mai deștept ca toți !

Aici se înșeală, pentru că mă simt mai mic, mai nenorocit și mai inutil ca oricînd. Nu zburăm, e ceață, ninge, s-a înzăpezit pista, turbinele lucrează în draci, toate trei, merg în șir aruncînd trîmbe de zăpadă, cînd ajung la un capăt trebuie să o ia de la început, de acolo de unde au plecat. Însă au venit șase elicoptere borțoase, astea, da, zboară. Duc geniștii cu trotilul lor pe fluviul înghețat, chiar lîngă zăgazul de gheață, după ce trotilul e așezat și fitilul aprins — decolează, așteaptă explozia, constată cam ce s-a rezolvat cu explozia aceea. Treaba pare simplă numai de departe, circulă povești de aerodrom în care se petrec o grămadă de lucruri la care nu te aștepți : gheața nu e netedă, are dîmburi, copci ascunse, crăpături care se deschid brusc. Uneori e nevoie să te bagi cu rotorul elicopterului, elicea aceea mare de deasupra, pînă la cîțiva centimetri de malul înalt, de sălcii, de sloiul acela care adună alte sloiuri unele peste altele. Un genist a văzut sub gheață cu trotil cu tot, de atunci lucrează legați cu cabluri de siguranță. De cîteva ori a fost nevoie să îi care pe geniști așa, suspendați, pe bariera instabilă de sloiuri și acolo să facă minute în șir „punct fix" la jumătate de metru înălțime, pînă se așezau toate lădițele cu trotil. Toată treaba o conduce Generalul : zboară în misiuni dificile, apreciază riscurile, hotărăște ce e de făcut, răspunde pentru ce-a hotărît.

...Seara intru în alarmă, trec prin fața liniei de avioane, santinele în șube monumentale, cu pîslari imenși, prezintă pentru onor arme negre, incredibil de subțiri ; e frig, frigul acela special, alb, cețos, uscat, transformat în lamă

tăioasă la cea mai slabă adiere, acum nu, totul e neclintit, înghețat la paisprezece grade sub zero, mi-au spus meteorologii, zăpada pufoasă scîrțiie sub tălpile OIL RESISTANT. Tom aleargă, trece nepăsător prin fața MIG-urilor husate, trece și de elicopterele ancorate pe platformă lîngă clădirea plată a celulei de alarmă ; se oprește, e ceva în neregulă, se întoarce, adulmecă lucrurile astea cu burți umflate din plexiglas strălucitor și care, uite, miros la fel cu ce știe el că e avion, dar arată cu totul altfel. Se uită nehotărît la mine, ridic din umeri, cocker dă din ciotul de coadă, fuge în casa albă, joasă, la căldură. Băieții de la elicoptere dorm în club, s-au scos mesele, fotoliile, s-au adus paturi, au fost întinse pături în carouri pe canapelele mari, vechi, moi, din piele adevărată. Salut — salut, în aviație toată lumea cunoaște pe toată lumea, mutrele astea sînt totuși suspect de noi, nu îmi spun nimic, tinere, neridate, neasprite în nici un fel. Citesc în priviri politicos mirate că nici mutra mea nu le spune mare lucru, ăștia sînt secunzii, precis, și-au înnoit garnitura cei de la elicoptere, în ultima vreme ; totuși, kinderii ăștia n-au venit aici de capul lor.

— Cine e cu voi ? întreb.

Apariția lui Tom e un succes real, cîteva minute nu se mai joacă table, se schimbă impresii, cocker e cîntărit de ochi competenți, analizat *profesional*, se schimbă păreri, de fapt părerile sînt țipate ca să acopere casetofonul pus la maxim, aflu despre cîinele meu că e prea mare, că e prea mic, că nu face doi bani ca paznic dar poate fi folosit cu succes la tras sănii în Alaska, și că urechile lui pot servi fără nici o grijă ca pale pentru elice din cele mari. Mai aflu că, după unii, cîinele meu e Labrador, terrier, o variantă de Saint-Bernard aclimatizat la cîmpie, tekel cu păr lung, caniche imperial sau, mai bine, un fel de buldog pitic. Se vîntură ideea cumplită că ar fi pe undeva pechinez sau, cum se numesc cîinii ăia cu urechi îngrozitoare, basset. Apare chiar ipoteza veninoasă că ar fi vorba de o corcitură.

— Ascultă-mă pe mine, țipă unul din junii secunzi, îi ard ochii de triumf, cîinele ăsta nu are o *linie* pură în el. Nimic nobil !

Mă uit la el, îl ocolesc încet, măsurîndu-l atent din cap pînă în picioare.

— Nici pe tine nu se înghesuie liniile nobile, spun. Poate să fie ceva pe sub costum, dar pe dinafară nu se vede nimic.

Se rîde, tipul cel lat care doarme sub fereastră nu poate fi decît Gheorghe Cornel, îl fluier pe Tom, porniri într-acolo ; e totuşi greu de mers prin intervalul îngust dintre paturi cînd peste tot sînt aruncate pulovere, port-harturi şi ghete îmblănite înalte, cu tălpi groase şi fermoare late, aşa cum poartă elicopteriştii. Se vorbeşte, se rîde, urlă casetofonul, zuruie zaruri aruncate, tablele sînt mînuite cu virtuozitate, scoate sunete de castaniete lemnul lor pe lemnul cutiei, Cornel doarme legănat de vise secrete, zîmbeşte moale prin somn. Îl trezesc fără multă ceremonie, se uită la mine liniştit, a, spune, salut, m-am gîndit că o să dau de tine aci.

Parcă n-au trecut ceva ani de cînd ne-am văzut ultima oară.

— Salut, spun, şi totul e ca înainte, n-au trecut anii ăştia, chiar dacă au trecut s-au dus aşa, fără să atingă în vreun fel, asta e bine cu prietenul meu, nu contează timpul în sine, contează doar ce s-a petrecut între noi în timpul acela, dacă nu s-a petrecut nimic este ca şi cum timpul n-ar fi fost deloc. Pentru mine Cornel înseamnă înainte de orice aerodromul de pe malul mării şi lucrurile acelea pe care le gîndeam la fel, nu foarte multe dar esenţiale, zborul, cred că şi eu sînt cam acelaşi lucru pentru el, aerodromul de pe malul mării şi cum zburam acolo, întîi el pe MIG-ul 21 şi eu pe MIG-ul 15 cu aripa în săgeată, pe urmă amîndoi pe MIG-ul 21 şi el mă învăţa o grămadă de lucruri despre cum se poartă avionul, pe urmă el a plecat la elicoptere şi eu am rămas să zbor avionul cu geometrie variabilă, şi a mai rămas ce s-a legat între noi cînd zburam împreună. Cască, se întinde, îl mîngîie pe Tom care a sărit pe pătură şi îşi scoate preocupat bulgări mici de zăpadă îngheţată dintre degetele păroase.

— Ai zburat ?

— Am făcut patru ore azi, spune Cornel, şi iar ştim foarte bine amîndoi ce înseamnă asta. Înseamnă exact că

eu stau la sol, iar el a făcut patru ore de zbor. Că a ținut manșa în mînă, zgomotul motorului, cum se desprinde elicopterul de sol și pe urmă e chestia aia de nepovestit și pentru care la urma-urmei sîntem noi făcuți, a văzut pămîntul de sus chiar dacă nu foarte de sus ; iar eu, azi, am citit puțin, am fost pe la hangare, am căscat gura la cum îi schimbau motorul lui 8108, pe urmă l-am luat pe Tom. am venit împreună la alarmă. Asta e. Îl mîngîie Cornel pe Tom, cocker mîrîie, nu-i place să fie deranjat cînd își face toaleta.

— Nu-i place să fie deranjat, explic, cînd își face toaleta. Cum a fost ?

— Nu l-am deranjat, spune Cornel. Am vrut numai să-l mîngîi.

— Pentru el asta înseamnă deranj. Cum a fost ?

— A, face prietenul meu de la elicoptere, ia mîna de pe cocker și cocker nu mai mîrîie, cum vrei să fie ? Mizerie. Ceață. Zăpadă spulberată, nici nu vezi unde pui roțile, la aterizare.

— Și scula — arăt cu capul spre elicopterele IAR zgribulite dincolo de fereastră, se întunecă afară, aerul e violet, mașinăriile bondoace sînt negre, joase, atîrnă palele rotoarelor — cum merge ?

— Păi, răspunde Cornel evaziv, groaznic de instabilă. E ca atunci cînd vrei să ții o bilă pe vîrful unui ac.

— Bilboquet, spun.

— Poftim ?

— Bilboquet. Au francujii un joc, toată șmecheria e să ții o bilă de lemn pe un băț ascuțit.

— Cam așa ceva. Dar după ce te-ai obișnuit începe chiar să-ți placă.

— Mda. Nu i-au pus pilot automat ?

— Unde să-i mai pună ? Celelalte au pilot automat. Cele mari. Pumele.

....S-au liniștit junii piloți, au lăsat tablele, au făcut muzica încet ; unul privește fix o hartă, alții citesc, cei mai mulți dorm. Tom și-a terminat de curățat labele, se întinde în căldura camerei, închide ochii, se revarsă moale pe pătură, începe să sforăie ușurel.

— Cu Puma, spune Cornel, mergem în larg, la platformele de foraj.

— Nu cumva sînt mașinile alea portocalii, cu niște treburi de jur-împrejur, care pleacă cîte două pe mare ?

— Ba da.

— Le-am văzut anul trecut la Mangalia. Eram pe dig și au trecut chiar peste noi.

— Treburile alea sînt flotoare gonflabile, mă lămurește Cornel. Se umflă dacă amerizezi forțat.

— Dacă amerizezi de bună voie, nu se umflă ?

— Ești foarte deștept, spune Cornel pe tonul lui egal. De bună voie nu amerizezi. De bună voie *aterizezi* doar.

— Și la platformă cum e ?

— Cred că ți-ar plăcea. E zgomot, fier mult, umezeală, dar tipii ăia fac tot felul de lucruri interesante. Scot pietre ciudate din fundul mării și au salopete care rezistă o săptămînă în apă, termoizolante, fluorescente, cu stații radio și buzunare pline mereu cu mîncare nealterabilă...

— Cu plăci antirechin din acetat de cupru...

— Da. De unde știi ?

— Am văzut și eu o salopetă din astea. E vorba să ne dea și nouă, pentru zboruri deasupra mării.

Cocker chelălăie prin somn, mișcă labele groase așa culcat pe o parte, gonește cu toate pinzele sus după iepurii din vis. Cornel vrea să-l mîngîie liniștitor, nu-l las.

— E somnul paradoxal, spun. Atunci cînd ai impresia că nu prea doarme, dar de fapt atunci doarme mai adînc ca oricînd, și visează. Dacă îl trezești cînd visează, restul somnului nu mai face doi bani.

— Nu zău ?

— Serios. Au fost cîțiva savanți, n-au lăsat niște mîțe să-și doarmă somnul paradoxal, le trezeau cum începeau să viseze, și mîțele alea au murit de epuizare.

— De unde știi ?

— Am citit. Știi cum e cînd nu se zboară, aproape mă seuz, n-ai chef de nimic, citești cam ce îți cade în mînă.

— Lasă, face Cornel gînditor. Îți prinde bine.

Se uită la băieții care dorm, își scarpină ceafa, îngrijorat :

— Mai au puțin, pe urmă mor și ei de epuizare, ca pisicile tale.

— Ascultă, spun, e chiar atît de obositor să duci niște lăzi cu trotil pe gheață ?

Cornel își îngustează ochii, știi ceva, zice, vino mîine cu noi. O să te lămurești singur.

*

Ajungem lîngă elicopter, motorul e pornit, țiuie strident turbina cît o farfurie care totuși se învîrte de peste treizeci de mii de ori într-un singur minut, cam mult, spun, Cornel ridică din umeri, ce credeai ?! Se deschid portiere bombate din plexi, nu urc, mă uit în jur, nu știu unde e Tom. L-am lăsat la celulă, a deschis ușa zgîriind cu labele groase, a fugit după noi, l-am luat de ceafă și l-am dus înapoi dar a scăpat iar, am văzut cum alerga prin zăpadă.

— Cam cît îți trebuie să te hotărăști ? întrebă Cornel, legîndu-și chingile.

— Mă uit și eu la echipaj, spun.

Oricum, Cockerini n-are ce păți pînă mă întorc.

Sînt așezat pe locul tehnicului, Cornel cuplează elicea portantă, se zguduie pe roți mici, groase, toată construcția. În continuare se fac prezentări, „secundul meu", uite cum se întorc lucrurile, secundul e junele obraznic care a lansat aseară ipoteza că Tom ar fi o corcitură.

Ajunge la turație de regim elicea aceea mare, flutură. În felii șuierătoare aerul cețos tăiat de pale contopite într-un disc difuz, chiar, abia se vede zebra vopsită în pătrate albe, roșii, asta înseamnă cel mult șapte sute de metri vizibilitate dar noi decolăm, trece deasupra pămîntului alb cabina străvezie cu noi trei înăuntru și văd MIG-urile înșirate pe bretea, perdeaua de plopi, acoperișul celulei de alarmă. Totul se derulează lin, așa, numai translații, întîi ne ridicăm absolut pe verticală, parcă am fi cu liftul, pe urmă elicopterul lasă nasul în jos și pornim paralel cu solul la zece-doisprezece metri înălțime, nu trecem peste plopi, trecem *printre* ei, aproape luăm cu roțile antena televizorului în culori din celula de alarmă, toate astea nu numai în cinstea mea, e limpede, lucrurile sînt ceva mai complicate, e vorba de stil, de blazon, de a zbura ca un pilot de vînătoare, chiar dacă nu mai ții în mînă manșa unui avion de vînătoare. E vorba de nostalgie, de a nu

lăsa totuși nici un pic din ce ai fost, e vorba de o grămadă de lucruri care nu se spun, dar asta nu înseamnă că n-ar exista. Facem viraj chiar deasupra Dunării, ne repezim între maluri primind în față, în piept, izbește între ochi nemișcarea albă așa cum am picat și acum zburăm razant cu fluviul înghețat din mal în mal, acoperă zăpada, gheața, malurile, nici nu știi unde începe pământul. Gheața e netedă, sticloasă, sidefie de aproape, unde sînt sloiuri încălecate, zăpoarele Johannei, se văd ochiuri netede de apă neagră, lacuri mititele care n-au înghețat nici acum ; arăt cu degetul lacurile negre, Cornel ridică din umeri, am trecut, s-a spart oglinda netedă într-o furtună strict locală cu valuri mici, dese, învolburate, care aleargă în toate părțile.

Nu înțeleg foarte bine ce se întîmplă pentru că nu am căști, e limpede din cum am decolat singuri, din cum zburăm deasupra fluviului, din cum vorbește Cornel în microfon și secundul nu-i răspunde, adică nu își mișcă buzele, e limpede că se transmit niște lucruri, se primesc ordine prin radio, noi zburăm în amonte executînd manevre cerute de cei de la sol, poate chiar de General, pe urmă îmi dau seama, sîntem într-un fel de sondă meteo.

Pe fondul acestei revelații simt cum mișcă ceva sub scaun, printre picioare ; întind mîna, știu înainte de a găsi ce este acolo. Simt blana moale sub degete, apare capul lui Tom frecîndu-se de ghetele înalte. Îl îndes sub scaun dar e tîrziu, Cornel a văzut, clatină din cap, împinge manșa, elicopterul coboară și o clipă mă gîndesc că, uite ce scurtă a fost plimbarea. Păcat. Se apleacă spre mine Cornel, crunt, ascultă, îmi zbiară în ureche, ce e asta ?

— Asta, țip, e Tomaso.

— Cum a ajuns aici ?

Redresează elicopterul și gata, știu că nu mă mai întorc pe gheață acasă. Ridic din umeri, naiba știe cum a ajuns aici. Cred că s-a ascuns în husă, arăt prelata pusă sub banchetă, țip :

— Cred că s-a ascuns sub husă !

Cornel dă din cap, pe mine inițiativa lui cocker m-a luat absolut pe nepregătite. Pentru că experiența lui Tom în materie de zbor e mai degrabă redusă, și numai cu avioane, cărat clandestin într-o sacoșă sport pe ruta Bucu-

rești—Timișoara într-un IL-18 aparținînd companiei TAROM, plimbat de cîteva ori în brațe așa cum ședeam pe locul pilotului secund în AN-2-uri ale aviației sportive, pe urmă a zburat absolut întîmplător, s-a ivit ocazia, cu un motoplanor — dar niciodată n-a lăsat impresia că s-ar da în vînt după așa ceva. Uite și acum, miroase îndelung, înclină capul, se uită în sus, spre acoperișul cabinei — e limpede, îl deranjează fluieratul turbinei. Și zgomotul rotorului, de aer sfîrtecat.

— Ia-l mai bine în brațe ! strigă Cornel, încă supărat.

Se ridică trîmbe de abur înghețat pe fluviu, alternează cu zone de vizibilitate acceptabilă, cîteva sute de metri, ce înseamnă pînă la urmă *acceptabil* pentru elicopteriști ? Zboară orb IAR-ul, iese brusc la lumină, acum văd gheața frămîntată de sub noi, spartă, răsucită, încălecată, încremenită din nou de ger în construcții fantastice, supendate, cu muchii tăioase, strălucitoare și în lumina mohorîtă, cenușie. Ivite aproape din senin, ridicate la doi, trei, cinci metri înălțime, elicopterul frînează incredibil lăsîndu-se mult pe spate, atîngem aproape cu marginea rotorului o îngrămădire haotică de sloiuri izbucnite din miezul alb al fluviului, suspendate deasupra noastră ca un cozoroc, unde naiba se vîră aiuritul ăsta, urcăm așa, mergînd cu coada înainte și păstrînd cîteva degete de aer între elice și scînteierea dură, brutală, încremenită în fațete zgrunțuroase. Intrăm din nou în ceață, sîntem foarte aproape de fluviu, pentru că văd printre picioare, asta-i, plexiglasul cabinei se curbează pînă sub tălpi, văd foarte aproape de tălpile mele gheața sidefie, cenușie, albă de tot, și în față nu văd absolut nimic, nici în stînga, dincolo de portieră, nici în dreapta, dincolo de Cornel, dincolo de secundul lui înconvoiat într-un stil absolut personal peste manșă, nu văd nimic. Doar un alb difuz, de strălucire grea care face să te doară ochii, dar acum știu ce ascunde albul acela, de aceea nu mă simt grozav de în largul meu. Strîng pe Cockerini în brațe și iar nu e bine, pentru că sînt aici doi piloți aplecați în față, încercînd să distingă ceva prin plexiglasul cabinei, ținînd în același timp elicopterul oricum instabil la punct fix doar la jumătate de metru deasupra fluviului înghețat, asta se vede din cum lucrează manșele, cu mișcări mici, fine, duble, ca la zborul instru-

mental, și mai este un pilot plecat la plimbare. Lucrurile pot fi privite în mai multe feluri, dar așa le văd eu în clipa asta, mă simt *inutil*. Pe urmă IAR se ridică din nou absolut pe verticală și doar sus, la peste două sute de metri, ieșim din trîmba aceea de ceață care, de aici se vede, a luat într-o diagonală lungă albia fluviului, de la sud-vest la nord-est, și apoi se lățește risipindu-se într-un abur irizat, strălucitor, prin care iar nu poți distinge nimic, te ustură doar ochii de atîta strălucire.

Picăm din nou spre fluviu dar să îți explic cum face Gheorghe Cornel treaba asta, întîi își înclină mașinăria aproape la nouăzeci de grade, pe urmă împinge palonierul pînă la fund în partea înclinării și IAR se rotește docil în jurul axului elicei portante pînă ajunge cu botul în jos, adică atîrnăm ameițitor în chingi deasupra întinderii albe, concave, lucrurile se petrec pînă la urmă altfel decît la noi, ăștia se învîrt în toate părțile agățați de elice și forța centrifugă mai mult aruncă afară decît presează în scaun ; așa că trebuie să țin serios de Tom, pe care evoluția n-a reușit să-l încînte peste măsură, zgîrie, se zbate să scape, are el impresia că dacă poate să ajungă sub scaun, lucrurile vor fi din nou așa cum știe el că trebuie să fie. Picăm spre fluviu ca la montagne-russe, redresarea e normală, cu suprasarcină pozitivă, aproape îmi place. Uite un vapor, lipit într-o scobitură a malului, un remorcher-împingător cu două corpuri, masiv, gri, alb, roșu, cu bandă de alamă galbenă în jurul coșului aerodinamic, înclinat înapoi. Sîntem sub nivelul punții, vedem cum s-a ridicat gheața, s-a prelins în sloiuri plesnite ureînd pe bordajul nituit, corpul vasului înspre fluviu, babordul așa cum stă remorcherul cu prova boantă înspre locul acela din Pădurea Neagră de unde pînă la urmă izvorăște Dunărea, e îndoit, apăsat chiar sub nara ancorei. Iese fum prin coșul cu bandă lată de alamă, dar nu apare nimeni pe punte ; fumul acela înseamnă căldură, scări cu trepte zimțate prăvălite în cabina cu banchete înguste, învelite în mușama, de-a lungul pereților metalici ; masa din mijlocul cabinei, dulapurile din pereți, rafturile cu hărți, pavilioane și manuale de navigație fluvială ; totul vibrînd reținut în ritmul unui motor de cîteva mii de cai-putere.

Abia acum îmi dau seama ce frig e, cînd văd fumul ieşit prin coş.

Luăm din nou înălţime, pe urmă aterizăm într-o zonă cu gheaţă netedă, dar aici e înghesuială, sînt aliniate celelalte elicoptere, iese un drum din şosea, au coborît pe fluviul îngheţat maşini militare, cîteva camioane, o autostaţie radio cu antena ridicată. Din camioane se cară în elicoptere lădiţe mici, grele, verzi, suspecte. Oprim elicea, oprim motorul, s-a făcut dintr-o dată linişte, nu mai flutură sacadat nimic, nu mai filfîie pale de lumină ştearsă prin faţa ochilor ; Cornel îşi dezleagă chingile, mă dezleg şi eu, secundul nu, secundul rămîne în scaun, s-a proptit cu picioarele în paloniere, se întinde ; ajunge cu mîinile la tavanul cabinei, acolo unde e un panou cu o grămadă de contacte care n-au mai încăput pe tabloul de bord.

— Cred că e mai bine să îţi laşi ciinele aici, spune Cornel.

— Să nu mă facă bucăţi, se strîmbă secundul.

— Lasă, spun, rămîn şi eu.

— Tu poţi să vii, ridică din umeri Cornel. Oricum nu mergem prea departe.

Chiar, nu mergem prea departe. Mergem pînă la celelalte elicoptere, acolo unde piloţii — tablou clasic — discută în jurul unei hărţi la scară mare ; se vede de aici cum fluviul traversează harta aceea în volute ample, albastru-deschis cum n-a fost el vreodată. Albastru-deschis cum numai cerul poate fi, cînd vrea el să fie într-adevăr albastru deschis. De fapt eu nu ajung nici pînă la elicoptere, se răsuceşte unul din piloţii adunaţi în jurul hărţii, nu e nevoie de ochi de aviator ca să îl recunosc pe General ; mă opresc, salut, Generalul nu pare foarte surprins că mă vede, răspunde la salut, se întoarce iar spre hartă şi spre echipa *lui*.

Vine un ARO vopsit în culori de camuflaj, opreşte lîngă IAR-ul nostru, un căpitan de geniu înalt, slab, cară lădiţe din acelea suspecte, le îngrămădeşte în spatele cabinei ; îl văd pe coeker prin plexiglas, evident în dubiu, să latre, să nu latre, s-au adunat atîtea lucruri nemaipomenite de azi-dimineaţă, pînă la urmă Tom nu latră. Se culcă, se strînge colac în scaun, se preface că nu e nimic

de lătrat. Încerc să îl ajut pe genist, nu mă lasă, material exploziv, spune plin de importanță.

— Dinamită ?

— Trotil.

Nu știu foarte bine care e diferența, dar unele lucruri sînt totuși clare și aceleași, pentru dinamită sau trotil.

— Trotil, spun încet, ăsta ca să explodeze are într-adevăr nevoie de tot felul de capse detonante, fitile, nu bubuie așa, simplu, e nevoie să faci diverse chestii...

Se uită lung la mine căpitanul, îmi pune în brațe lădița pe care o cără ; chiar, sînt foarte grele lădițele verzi. Secundul aranjează trotilul în elicopter, după socoteli de el știute ; pînă la urmă decolăm primii, cu căpitanul și lăzile lui la bord. Ne desprindem, am timp să îl văd pe General cum se uită după noi, ridică brusc mîna cu arătătorul și degetul mijlociu desfăcute în litera V, V de la victorie.

Și nu o să știu niciodată de ce, dar acum îmi pare foarte limpede că semnul acela e special pentru mine.

...De aici lucrurile devin simple, cunosc bine zona, dincolo de Lupul Fermecat fluviul face un cot strîns, nu toată Dunărea, jumătatea care curge prin nord, brațul Borcea, pe harta lui Cornel sînt însemnate cu roșu zăgazurile de gheață văzute dimineața ; ne afundăm în ceață, să mori de rîs, ce faci cu harta în ceață, arde retina strălucirea albă, uniformă, undeva în dreapta e un dig înalt și mai e o pădure de plopi subțiri, fragili, plopii înfrunzesc primii spre primăvară, se vede pădurea de sus ca într-un abur verde, noi sîntem jos pe albia fluviului, vedem printre picioare doar gheața cu dune și cocoașe, rotorul taie perpetuu felii de lumină albă.

— Băi, îmi țipă Cornel în ureche, AICI ! bate cu degetul în hartă, violent, se rupe hîrtia groasă, îmi vine să rîd, chiar rîd, nu rîde, zbiară Cornel dar acum nu glumește deloc, cum ajung AICI ?! Mă aplec spre el, botul rece al cîinelui între noi.

— O luăm spre mal, țip peste zgomotul motorului, încet spre mal, spre sud, pe urmă...

Cornel se îndreaptă în scaun, vedem noi ce facem pe urmă, întîi să găsim malul înalt, se apleacă peste manșă, știu că așa o să îmi rămînă, aplecat pe manșă, privind cu

ochi orbi de strălucire, de ceață, sudul care acum e o chestiune foarte relativă ; mă uit peste umărul lui, 40-50 kilometri pe oră, mai mult decît suficient, crește în față, se alcătuiesc linii albe în albul din jur, ăsta-i digul, plopii sînt bețe nesfîrșite, groaznic de subțiri, cu ramuri și mai subțiri împletite în ceață...

— Paralel cu malul, țip, în jos !

Arăt cu mîna încotro înțeleg eu că ar fi *în jos*. În aval, ar spune Ioana. Cornel încuviințează așa aplecat peste manșă, a înțeles, alunecăm între felii de aer alb și deodată transpir înghețat din cap pînă jos, la degetele amorțite în ghetele de zbor : dacă drăcia aia de stăvilar din gheață nu atinge malul ? Dacă se adună spre mijlocul fluviului, și trecem de el, și zburăm așa, la vale, pînă la Șanticrul Ioanei ? la podul lui Saligny ? Simte Tom spaima mea, se smucește, îl strîng în brațe, cocker, nu acum. Te rog, n-am vreme pentru tine, nici măcar pentru mine n-am timp, și...

N-o să știu cine a văzut, cine țipă primul : uite ! pentru că zbieram cam toți dintr-o dată, elicopterul trece în maniera lui triumfală cu rotorul la cîțiva centimetri de gheața sticloasă, trece prin fața barierei de sloiuri. Din imediata apropiere construcția este într-adevăr impresionantă, izbucnesc absolut pe verticală, adică toată alcătuirea e vertical ridicată dintr-o îngrămădire care face să te cutremuri, plăci imense, ridicate pe muchii sfîrtecate, stau acolo ca într-o fantastică erupție încremenită și asta chiar cred că s-a întîmplat, s-a încovoiat spinarea înghețată a fluviului de atîta apă strînsă sub ea, s-a zdrobit de sloiurile acelea fantastice, a izbucnit o gigantică lamă lichidă de-a curmezișul albiei, s-au solidificat într-un singur tot apa, gheața, bolovanii smulși din maluri, de pe fundul fluviului, fără să curgă nici un centimetru mai departe. Așa s-au ridicat, mugind amestecate îngrozitor între ele, au căzut haotic, și s-au proptit în acea inimă despre care Ioana pretinde că ar susține tot edificiul ; a rămas mugetul peste fluviu, s-a lovit de maluri, a venit înapoi, s-a încrustat pentru totdeauna în forme smulse, aruncate, răsucite în toate felurile și oprite în tăișul știrbit, izbucnit din frămîntarea de nebănuit a apelor sub gheață.

Se bagă între noi genistul, se apleacă peste mine, știi ce se vede prin botul elicopterului ? așa, în față, foarte puțin mai jos, printre picioarele noastre ? Știi că nu sînt cuvinte de spus despre infernul acela mititel, alb, tăiat în fațete de nedescris care oricum prind lumina puțină, o reflectă, o amplifică, o descompun în săgeți de culoare, în sfîrșit altceva decît albul absolut, dar țesătura asta fantastică e înșelătoare, nu se pot aprecia ca lumea distanțele, rotorul agățat în muchii tăioase, asta înseamnă, scurt, trosnetul acela fără seamăn, răsucirea complicată a metalului frînt, tura aceea, ultima, a fuselajului borțos în jurul axului elicei portante, pe urmă izbitura seacă, de-a latul, recepționată *complet*, ne aruncă de-a latul în bariera de gheață, NUMAI SĂ NU IA FOC !

Nu ia, nu se întîmplă nimic am văzut după aterizare, ciupitura aceea a fost fix cît să zboare în cioburi abajurul becurilor din capul palelor de rotor ; atunci de ce totuși defilarea asta la cîțiva centimetri de gheață, mă lămuresc fără să cer explicații, caută căpitanul locul acela unde s-a întepenit sloiul primordial.

— Acolo !

Cea mai urîtă bucată de gheață, pe jumătate amestecată cu pămînt gri, nisip galben, aproape mineralizată, gheață fosilă, tăvălită naiba știe cum, înfigîndu-și colții în fundul albiei și ținînd incredibil toată masa aceea strălucitoare. Țipă căpitanul la urechea lui Cornel, arată cu degetul înmănușat sub noi, nu e loc de pus roțile, totul e ca frămîntat dinadins de mîini obtuze și presărat cu bolovani sticloși albi, albi-verzui, albi-gălbui...

Acum se petrece minunea aceea cu punctul fix, bila lustruită ținută în echilibru pe un vîrf de ac, gliseză portiera din spate, sare jos genistul, își leagă peste mijloc o coardă îngustă, roșie, ca cele folosite de prietenii mei din Salvamont cînd coboară în prăpăstii adînci...

— Ajută-l, strigă Cornel, face un semn cu capul fără să își ia ochii de la reperele alea pe care le folosește el să își țină mașina nemișcată în aer, n-o să înțeleg niciodată cum le alege. Funcție de ce *criterii*. Sar, și căpitanul nu mai face nazuri, îmi prinde și mie o coardă peste costumul de zbor, și chiar e ca la munte. Ducem lădițe grele zece-doisprezece metri, pînă la sloiul cel urît, dar n-am

știut ce mult pot fi zece metri, poate doar oamenii aceia morți în ușa cabanelor alpine, la doi, trei, cinci, șapte, zece metri de cabană, morți în viscol, prăbușiți de epuizare, despărțiți de viață, căldură, iubire, de tot ce înseamnă pînă la urmă oricare dintre noi — departe de toate astea exact cu zece-doisprezece metri —, poate numai ei să știe, de acolo de unde sînt, adevărata scală a distanțelor. Adevărata valoare a ceea ce înseamnă un metru luat o dată, încă o dată, cu lada aceea în brațe, cu picioarele răsucite din primul pas în tot felul de muchii tăioase, cu aerul pompat de rotorul elicopterului apăsînd, răsucind, smulgînd, aruncînd în ochi, în obraji, în mîini prin mănușile îmblănite, ace neînchipuit de fine din gheață usturătoare. Adevărul e că nu se compară căratul lăzilor cu metrii aceia de veșnicie, dar astea sînt gîndurile cu care trec peste bolovanii de gheață, alunec, mă întind lovind dureros bărbia de Dunărea înghețată ; s-a spart lădița verde, a prins dureros degetele între lemn și gheață, pe urmă trosnește, se desface, ies calupuri galbene, inofensive, cu cifre săpate într-un fel de săpun tare, se împrăștie peste tot. Le adunăm, îngrămădim totul în jurul sloiului urît, măsoară căpitanul distanțe, duce trei lăzi într-o parte, trei în cealaltă parte a stivei ; spintecă cu un cuțit grozav, bagă un fel de tub negru într-un calup de trotil, detonatorul, fitilul e lung, subțire, lucios, galben-roșu, îl desfacem după noi așa cum mergem spre elicopter. Cornel se duce mai departe, să nu sufle fitilul cu elicea, alunecă elicopterul, nu mult, în ceața rece, veșnică, opacă, plină de strălucire grea. Momentul solemn e aprinsul brichetei și apropiatul flăcării de fitil ; exact acum consideră Tom că a sosit clipa potrivită să arate ce poate, sare de la doi metri înălțime prin portiera deschisă și fuge pe gheață. Adulmecă, știu ce înseamnă asta, am văzut și eu urme de iepuri, căprioare, care trec fluviul dintr-o parte în alta după mîncare ; îl strig pe cocker, alerg după el, se întinde coarda, mă frînează strîngîndu-se dureros în jurul pieptului. Cad iar, ultima imagine înregistrată e căpitanul de geniu, cum calcă cu talpa foarte neagră, foarte groasă, foarte zimțată a bocancului înalt fitilul, și fitilul nu vrea să se stingă.

— Tomaso !

Cocker fugind pe gheață e un spectacol în sine, și el alunecă, se agață cu ghearele puternice dar gheața e foarte dură, patinează, cade pe o coastă, se ridică, fuge mai departe cu urechile în vînt. Parcă se luminează încotro fuge Cockerini ; chiar, s-a estompat fundalul mat, se subțiază, apare o dungă părelnică, șovăitoare, străvezie — malul.

Știi cine îl ajunge pe Cocker din urmă ? în timp ce eu mă uit fără să cred cum se duce ceața dezgolind digul, plopii, sloiurile acelea urcate pe mal ? Genistul, el nu alunecă pe tălpile speciale, și-a desfăcut coarda, fuge, sare, se aruncă, îl plachează pe cockerini ca la rugby, îl ține așa, sub el, pînă mă apropii și apuc zdravăn cîinele de ceafa moale, caldă, acoperită cu blană aurie.

— Cocker rău și afurisit !

Vine spre noi într-un vîrtej de zăpadă spulberată IAR-ul, chiar din față, vine foarte jos și foarte încet, se vede limpede prin botul străveziu cum echipajul moare de rîs. Sînt împins, tras în mașinărie, cu Cocker cu tot, căpitanul aleargă, ia te uită ce mic se vede de aici, se apleacă, aprinde fitilul, se agață de marginea portierei ; în secunda următoare plutim incredibil în albastru, rămîne după noi o flacără șuierătoare alergînd pe un fir galben întins pe gheață. Am ieșit din trîmba de ceață, se vede fluviul sub noi, se vede spinarea de gheață și mai e un punct închis la culoare care înseamnă sloiul minat. Luăm înălțime spiralînd strîns în urcare la verticala zăgazului, jos lucrurile sînt nemișcate și sé amestecă între ele, pentru că totul strălucește în soare. Îi ard lui Tom una la fund, pe urmă uite ce se vede : explozia e scurtă, mică, înăbușită, nu se întîmplă nimic, poate nu a nimerit genistul *punctul slab*, IAR mai face jumătate din viraj în felul lui, agățat de elice, ne uităm la zidul acela din gheață, deodată apare o crăpătură, cînd eram sigur că nu o să fie nimic, crește rapid o stea cu raze negre, frînte, risipite în toate părțile și care se întind îngrozitor de repede. Unesc malurile razele acelea, le prind într-o rețea din fire fine care imediat devin groase, lichide, clocotind înăbușit de apă închisă la culoare. Izbucnește un val neînchipuit de-a curmezișul fluviului, aruncă incredibil de sus bucăți din sloiuri groase, gheizere de spumă, stăvilarul din sloiuri oscilează, se rupe într-un singur loc, curge fluviul în șu-

voaie galben-negre prin breșa îngustă ; porțile de gheață se leagănă, se clatină nehotărîte, s-au răsturnat *pe spate* într-un vacarm auzit și prin șuieratul sacadat al rotorului, prin zgomotul turbinei. Fluieră palele prin aerul rece sfîrtecat de unda aceea plecată de sub apă, cabina din plexiglas saltă în toate părțile, cade, glisează abrupt spre malul înalt ; mă agăț de mansa lui Cornel, instinct de pilot, și tot instinctul de pilot mă oprește să mișc cumva mansa aceea ciudat curbată, *pentru că aici totuși e altă poveste*. Din nou profilul lui Gheorghe Cornel aplecat peste comenzi, doar după ce totul s-a terminat realizez că m-a pocnit zdravăn, zburîndu-mi mîna de pe mansa lui, și a țipat : lasă-l la mine ! Culeg ciinele cocker aruncat între paloniere și care, e limpede, nu pricepe foarte bine ce vor la urma-urmei tipii ăștia ciudați, atîrnați deasupra fluviului într-o mașinărie cu miros de cauciuc și petrol ars.

*

Vine o scrisoare de la Mike Sîrbu, adusă de Doidoi care de fapt avea treabă la comisia medicală dar bineînțeles n-a răbdat să nu facă un viraj pe la munte, „maiorule, scrie Mike, nu știu cum e la voi, în cîmpia aia, aici e zăpadă cît vrei, cer albastru, se schiază în draci..."

Cad din plic două bilete de telecabină, lasă urme prin aer, ca două mîini desfăcute a îmbrățișare de bun-venit.

„...în draci, ți-am ascuțit canturile, ți-am găsit un arc nou pentru legături, cînd naiba ai de gînd să-mi dai «Topazele» pentru muzeu și să iei niște schiuri ca lumea, în sfîrșit, scrie Sîrbu, te aștept așa cum ești, vedem noi ce se poate face. Vino."

— Ce aiureală, spune Ioana, el te cheamă să schiezi și aici e deja primăvară !

Primăvara vine întîi pe nasul și obrajii Ioanei, se îndeasă în pistruii cafenii, se închide pielea la culoare de vînt, de dezgheț, de soarele încă în spatele norilor ; se desenează liniile acelea foarte fine care nu sînt încă riduri, la colțul pleoapelor, adîncesc marginile gurii și o fac pe Ioana mai interesantă ; șuvițe întregi de păr devin blond-castanii, blonde de-a binelea și toată Ioana miroase ca violetele pe care le vindeau țigăncile cînd am fost eu

copil în orașul București. Pe urmă ieșim la plimbare, pentru treaba asta nu mai e nevoie de scurtă îmblănită, de pulovere, fata și-a pus blugii, cizmulițe scurte de cauciuc și o cămașă groasă cu carouri mari, roșii-negre, gata, ajunge. E chiar prea mult pentru ziua senină, pentru soarele de sus, după ce trecem de primul canal fata își scoate cămașa groasă, merge cu ea aruncată neglijent pe umăr, se proiectează așa pe cîmpia verde — subțire, arămie, cu tricoul negru de bumbac rotunjit peste sîni, iese nasul în vînt de sub apa grea a părului care taie precis obrazul și se adună în cocul cel sever ; pe urmă mai sînt pătratele mari roșii-negre, brațele subțiri, fine, puternice, bronzate și ele de primăvară, mișcarea știută cu care își netezește părul de-a lungul obrazului, cum se încordează fibre prelungi, se topește lin mișcarea sub pielea aurie — toate astea se adună, mă fac să amețesc puțin, așa știu că primăvara chiar a venit. Mai e cocker care își pierde cu totul demnitatea, s-a topit bătoșenia de cîine cu blazonul zdravăn săpat în trunchiul unui arbore genealogic pe lîngă care al meu e doar o scuză umilă, o firavă nuielușă susținută de araci. Tom, Tomaso, Tomaso von Minihoff de Saint-Hubert pre numele dînsului întreg, aleargă peste cîmpul verde, se duce, se face mic, abia distingem, aproape de linia orizontului, o pată de aramă vie în galop frenetic. Mai e cîmpul, de care n-am spus încă nimic, imens, bombat, întins voluptuos în toate părțile sub soare și verde-verde-verde sub cerul albastru, de minunea simplă întîmplată cu boabele semănate din toamnă.

— Haidem.

Ies din drum, o trag pe Johanna după mine, în cîmp. Peste pămîntul adunat în bulgări mărunți, peste fire verzi, ieșite în toate părțile printre bulgării aceia.

— Călcăm grîul în picioare, spuse fata.

Facem cîțiva pași, doar pe urmă îi arăt, mă răsucesc și arăt cu degetul :

— Uite. Nu rămîne nici o urmă.

Trec palma peste firele înguste, moi ; se apleacă, se ridică la loc.

— Vezi, n-au absolut nimic. Sînt elastice. Și nu e grîu, e orz.

— Bah, face Ioana, dacă ăsta e orz eu sînt... sînt...

Ți-am spus că uneori nu-i reușesc unele chestii. Să fie spirituală, exact cînd vrea ea să fie spirituală, și de fapt nici nu e nevoie...

— Să știi că totuși e orz...

— Bine, fata ridică sub tricou umerii ei rotunzi, de fapt nici nu mă interesează grozav ce e...

Vine Tom lîngă noi, gîfîie, i s-a înnegrit jaboul de pămînt reavăn, s-au înnegrit labele, marginile urechilor imense ; îi văd ochii congestionați, răi, s-a transformat cockerul somptuos, cîinele de salon, într-o fiară mică, afurisită, agitată, mereu la pîndă. Aleargă cu nasul în pămînt, miroase preocupat, mișcă frenetic ciotul de coadă ; se tîrîie urechile peste fire verzi, din cum arată știu că a prins o urmă, și...

Vulpoiul țîșnește chiar de sub picioarele noastre, sîntem atît de aproape că am timp să-l văd cum trebuie, nasul mic, negru, încadrat caraghios de păr alb, botul nu chiar atît de lung ca în poveste, urechile ascuțite ; are pe el blana de iarnă, mițoasă și înfoiată pe zăpadă, acum s-a umplut de pămînt, iarbă galbenă, ciulini ; și-a pierdut tot luciul blana de iarnă. E atît de plină de ciulini încît coada lungă e dreaptă, subțire, năclăită, țeapănă, ca o coadă de mătură ; demarează rapid și o ia spre calea ferată, lovind pămîntul cu coada țeapănă, de sus în jos, ca un cangur. Cocker are nevoie de o secundă bună să își revină din surpriză, se destinde ca un arc, reflectă soarele blana lui aurie, lucioasă, de cîine sănătos ; se ia după vulpoi lătrînd scurt, spart, strident, de fapt își punctează drumul cu semnale sonore : aici sînt ! Numai că n-am de gînd să mă țin după el.

— S-a dus gulerul tău, spun.

— A, fata se cutremură, femei cu vulpi moarte atîrnate de gît, ai văzut ceva mai groaznic ? Unele pun și ochi de sticlă, ca totul să pară cît mai natural.

— Da. Lasă labele uscate să atîrne cu gheare cu tot, și boturile mumificate, zbîrcite, între ochii din sticlă...

— Dinții, spune fata. Mărunți, albi, sub buzele negre, pergamentoase. Totul cît mai aproape de realitate. Ai văzut ceva mai scîrbos ?

Îi spun că n-am văzut ceva mai scîrbos, și mă uit după Tom, cum aleargă vulpoiul. Cum iese un nor de praf, mic,

caraghios, acolo unde aleargă. Ioana se lipește de mine în mers, țopăim așa peste cîmp, atingîndu-ne umerii, mîinile, picioarele, prin blugi. Tom ajunge foarte departe gonind vulpoiul lui, abia se disting, puncte roșcate pe verdele cîmpului, l-a ajuns, văd cu ochii mijiți ceva ca un vîrtej, aștia se bat, am timp să spun, și văd cum se desparte vîrtejul în două. Pe urmă se aude un chelălăit lung, ascuțit, disperat, cele două puncte roșcate fugind în direcții diferite...

— A fost Tom.

— Ce-a pățit ?

— Cred că l-a mușcat gulerul tău. Ăla cu labe uscate și dinți mărunți.

— Vulpile sînt purtătoare de virus rabic, spune fata îngrijorată și îmi face plăcere îngrijorarea ei.

— Asta v-au învățat la școala de construit vapoare ?

— Acolo unde te-au învățat pe tine că ăsta e orz. Ce faci, dacă l-a mușcat ?

— I-am făcut Candur, acum două săptămîni.

— Candur, repetă Ioana, sună frumos. Are așa, o sonoritate. Ce-i aia Candur ?

S-a apropiat Tom în trap săltat, văd cum aleargă, calcă normal pe toate labele ; dar capul îl ține neobișnuit, înclinat într-o parte.

— Un vaccin special pentru cîini. Are o groază de virtuți, și e antirabic.

— Ce de lucruri știi, spune Ioana. E o plăcere să iasă omul cu tine. Află tot felul de chestii. Toți sînteți așa ?

— Evident.

— A, face Ioana, chiar, vroiam să te întreb de mult — cum ți-a trecut prin cap să te faci aviator ?

Cocker e lîngă noi, micșorează pasul, trece la mers obișnuit, la mers tîrît ; se freacă cu burta de pămînt, se tînguie înfiorător ; mergem la el, se întoarce pe spate, vislește sacadat cu labele groase prin aer.

— Ce-ai pățit, cățel ?

Cockerini chelălăie sfîșietor, acum văd, cîteva pieături roșii, perfect rotunde, sînge aproape închegat, pe bot, în partea dreaptă. Ridic buza moale, umedă, călduță, se prelinge un abur străveziu dintre colții de cocker...

— Băiete, spun, te-a găurit în lege. Dintr-o parte în alta.

Tom răspunde cu un scheunat lung, în tremolo, ca să fie limpede cît suferă.

— În regulă. Sper că l-ai aranjat și tu !

— Bineînțeles că l-a aranjat, în Ioana s-a trezit spiritul de grup.

Tom geme prelung.

— Las-o moartă, spun. N-ai nimic. Caută. Hai, caută!

Îl bat pe burtă, Tom sare în picioare gata de noi isprăvi, la cockeri e mult mai simplu decît la noi. Se duce pe urmele lui, ale vulpoiului, spre marginea zării, acolo unde pămîntul bate în albastru, și cerul se colorează stins în verde. Mă întorc spre Johanna, ne sărutăm sub soare așa, în mijlocul cîmpului. Nu ne îmbrățișăm, ne sărutăm doar ; Ioana oftează, închide ochii, dar să vezi cum face asta, îi alunecă leneș pleoapele dintr-o dată grele peste lumina dinăuntru. Îmi cuprinde gîtul cu brațe moi și pe urmă nu știu foarte bine ce se întîmplă, niște lucruri în care se amestecă soare, pămînt și firele verzi văzute foarte de aproape, cer și dungile acelea lăsate de soare pe cerul senin atunci cînd te rostogolești cu ochii deschiși ; fața dragă, pierdută, a fetei între mine și soare, pe urmă părul moale împrăștiat pe pămînt, amestecat cu bulgări de țărînă, cu paie uscate, scaieți din toamna trecută, sclipirea dinților între buze mușcate adînc, respirația fierbinte care înseamnă că uiți de tine în brațele Johannei.

*

— Unde am rămas ?

— Te întrebam, spune Ioana, cum ți-a trecut prin cap să te faci pilot ?

— Ți-am mai spus.

— Da, dar de fiecare dată spui altfel.

— Bine. Știam că vin aici și o să dau de tine.

— Vorbesc serios.

— Ție ce ți-a venit să construiești vapoare ?

— Cu mine e altceva, spune fata. Eu știu precis. Mi-au plăcut întotdeauna corăbiile.

— Cu multe catarge și pînze albe desfășurate în vînt ?

— Exact.

— Ce mi-ai arătat mie pe şantier nu păreau a fi corăbii cu multe catarge şi pînze albe desfăşurate în vînt. Semănau mai mult cu şalupe din fier, din acelea cu sonar şi elice înfundate.

— S-a întîmplat, spune fata. N-o să fie aşa la nesfîrşit. O să fac şi corăbii din lemn adevărat, cu catarge şi pînze albe.

— Băi, spun, ştii ce eşti ? şi în clipa asta înţeleg o grămadă de chestii despre Ioana. Eşti o romantică întîrziată.

— Tu eşti numai întîrziat, face Ioana. Te-am întrebat ceva.

— De ce m-am făcut pilot ?

— Da.

— Ca să te întîlnesc pe tine.

— O.K. Ai mai spus o dată asta. Spune şi altceva.

— Ce ?

— N-ai vrut niciodată să te faci altceva ? pompier ? profesor ? căpitan de navă ?

— Păi, şi dacă mă făceam căpitan dădeam de tine.

— Bine, s-o lăsăm moartă.

— Nu, de ce ? Să ne cunoaştem mai bine. Uite, încep eu. O singură dată am vrut să mă fac altceva. Eram la munte...

— Ce-ai vrut să te faci la munte ?

— Doctor.

— Aoleu ! Veterinar ?

— N-ai ghicit, iar dădeam de tine. Doctor obişnuit, de oameni.

Fata mă priveşte lung, neîncrezătoare, se uită în jur, ia ca martori cerul albastru, pămîntul verde, priveşte chiar cîteva clipe în soarele strălucitor, numai la sfîrşit se întoarce iar spre mine, clipind mărunt.

— Cum ţi-a venit ideea ?

— Tîrziu, spun, eram deja aviator şi n-a mai fost nimic de făcut. Am dormit într-o noapte la Refugiul Salvamont, la Mike, dimineaţa m-a trezit cineva de la telescaunul din Valea Dorului, aveau nevoie de Salvamont pentru că un tip matinal reuşise să îşi rupă piciorul. Fractură de femur.

— Timpită poveste, face Ioana, expertă.

— Mai timpit e că nu aveam ce face. Eram singur în refugiu, echipa de noapte căuta un polonez rătăcit prin Vînturiș, asta vine cam înspre sud-vest, nu urcase încă nimeni din ceilalți...

— Și ?

Ridic din umeri.

— L-am chemat pe Mike, prin radio. Mike era jos, în drum spre telecabină, a spus că în jumătate de oră e la refugiu, și a mai spus că în treizeci de minute se pot întîmpla multe. A zis că, după părerea lui, sînt destul de mare ca să mă descurc singur. Pe urmă a zis că, tot după părerea lui, m-a cărat după el în suficiente acțiuni ca să pot coborî Akja pînă în vale și să dau primul ajutor tipului ăluia. Că, de fapt, orice om civilizat, așa a spus, e în stare să dea primul ajutor unui semen de-al său.

— Ce-ai făcut tu prin munți, că Sîrbu are așa o părere bună despre tine ? întreabă Ioana, dar nu răspund. Sînt departe acum, tocmai îmi pun clăparii pentru că știu ce am de făcut...

— Azi folosești tot felul de cuvinte ciudate, constată mai departe Ioana. Candur. Acum spui ceva de Ak... Ak...

— Akja. Un fel de sanie-targă. Un fel de barcă pe uscat. Un fel de...

— Gata, știu, spune fata. Am văzut la T.V. Are patru mînere lungi de tot, ca niște brațe.

— Exact, spun, și eu eram unul singur. Atunci i-am transmis lui Mike că, indiferent de cît de civilizat mă crede el, povestea cu Akja mă depășește.

— Și ?

— A spus să termin cu văicăreala. A spus că se uită lumea pe stradă la el, cum vorbește singur. Știi, avea stația în rucsac și microfonul prins de marginea gulerului.

— Aha. Și tu ?

— Am găsit un sac mic, albastru, am băgat în el fețe, atele, radioul walkie-talkie, fiole de algocalmin, și-am spus că am intrat în clăpari...

— Nu mi-ai spus.

Chiar, nu i-am spus. Am gîndit doar.

— Am intrat în clăpari, mi-am pus schiurile, am luat-o la vale spre pilonul 3, unde era ăla. Se vedea de sus,

pentru că se adunaseră cîțiva oameni acolo și pîrtia era goală, asta ți-am spus.

— Mi-ai spus doar că era foarte devreme.

— Exact. Îți dai seama că eram foarte atent să nu cad, atît lipsea, să mă întind cu tot echipamentul Salvamont pe pîrtie. Ascultă, spun, ai văzut cît seamănă toată povestea asta — cum stau ei la Refugiu, și sună telefoane, sau îi cheamă prin radio, se echipează și se duc, ziua, noaptea, este că seamănă grozav cu ce facem noi aici ?

Ioana clatină evaziv din cap.

— Mie nu mi-a fost niciodată limpede ce naiba faceți voi aici.

Mă sufoc de indignare ; nu trebuia să spună asta.

— Mă rog, poate înțelegi măcar ce am făcut pe munte.

— Poate. Chiar, ce-ai făcut ?

— Am ajuns la tipul ăla și cînd l-am văzut, m-am speriat grozav.

— Sînge ?

— Aiurea. Nu era sînge, dar arăta oribil, era gălbenecenușiu, cred că îl durea foarte tare, și se uita la mine exact ca la Dumnezeu. Eram pentru el Salvamont, salvarea lui, și dacă Mike și compania s-au obișnuit cu chestia asta, pe mine m-a speriat de moarte. Pentru că era vorba de un om care aștepta să îl repar la loc, și eu habar n-aveam cum să fac asta. Mă simțeam răspunzător, dacă înțelegi, pentru ce era de făcut. Față de tipul ăla. Față de Mike.

— Mmda. Înțeleg că Mike Sîrbu e un tip fioros.

— Mike Sîrbu e un tip grozav. Dar mie nu-mi plăcea că sînt acolo, spun, și nu mint deloc, pentru că stăteam în zăpadă, mi-am scos schiurile, cei din jur s-au dat la o parte, „a venit Salvamontul", stăteam în zăpadă și mă uitam la omul acela cum se uită la mine, cred că îl durea cumplit, asta se simte, din cum stătea întins lîngă afurisitul de pilon, cu piciorul sting străin, deja nu mai era al lui, îndoit din genunchi și încă o dată îndoit nefiresc, mai sus de genunchi. Și nu știam ce să fac, așa că mai bine mă făceam doctor, atunci mi-a trecut prin cap.

— Atunci m-am gîndit că mai bine mă făceam doctor, spun tare, și Johanna rîde cum știe ea să rîdă, gros.

— Doctor, spune așa rîzînd, nu te văd.

— Nici eu, dar atunci era singurul lucru pe care îl vroiam, să fiu doctor.

— Totuşi trebuia să faci ceva.

— Bravo, zic. De unde ştii ?

E rîndul fetei să nu răspundă. Zîmbeşte doar cu gura ei mare, mărginită de cute noi-nouţe, foarte fine ; se lasă pe spate în iarba măruntă, moale, am găsit un taluz de şanţ acoperit cu iarbă adevărată de anul ăsta.

— Am făcut un bulgăre de zăpadă, spun, acum nu mai pot să tac, am chiar impresia că de fapt povestesc pentru mine, am spart o fiolă de Agocalmin pe bulgărele acela, i l-am dat să mănînce.

— A mîncat ?

— N-ai înţeles. Mînca orice îi dădeam. Nu ţi-am spus? eram pentru el Salvamont, şaman, Marele Vraci care desfăcea vraja cea rea şi trebuia să facă el ceva, încă nelămurit, dar în orice caz bun. Exact asta era îngrozitor. Cred chiar că avea speranţa vagă că pot să-i lipesc piciorul la loc acolo, pe pîrtie. Cum să nu mănînce ?! A mîncat *cu poftă*, şi în timpul ăsta eu mă uitam în susul văii, dacă nu apare Mike ori unul din băieţii lui. Era foarte devreme, ţi-am spus, telecabina de jos nu mergea încă, tipul dormise la Mioriţa, s-a pus pe schiuri cum s-a luminat de zi... şi la prima coborîre, pac, în pilon.

Fata se cutremură :

— A intrat în pilon ?

— Cum crezi că a reuşit să-şi rupă femurul ?

— Mda. Sper că pînă la urmă l-ai pansat totuşi.

— Întîi am pus atele, apoi le-am prins cu faşă. Adică întîi am îndreptat piciorul, pe urmă am pus trei atele, la 120 de grade, înţelegi ? — fata dă din cap că a înţeles —, le-am legat, şi tot timpul tipul a gemut, se ţinea el tare dar toate au o limită, cred că trecuse de limita asta. N-o să ştiu niciodată, acum chiar îmi spun mie, dacă într-adevăr se frecau capetele rupte de os, sau mi se părea numai, dar asta aveam în vîrful degetelor, prin mănuşă, prin pantalonul lui — senzaţia de os rupt frecat de os rupt...

— Eşti foarte plastic, spune fata.

— Mă rog. Băieţii de la telescaun au adus o foaie mare de placaj pe care l-am cărat pînă jos, în staţie, atunci a

apărut Mike cu Akja, și cu Decebal Mehedinți, și gata, am ieșit din poveste. Dar de atunc'...

— De atunci ce ?

— ...am impresia că sînt mai prieten cu Mike, pentru că am priceput niște lucruri.

— Ce lucruri ?

— A, spun, nu se potrivește. Nu pot fi explicate aici. Trebuie să fii iarna, pe munte, ca să poți înțelege.

Îl fluier pe Cockerini, ne întoarcem acasă, Tom e gri, încîlcit, plin de ciulini, groaznic de murdar ; e băgat în cadă, spălat pînă obținem cockerul adevărat din pedigree, auriu și strălucitor. Săptămînile din primăvara asta trec foarte repede, albastre, verzi, cu zile roșii de zbor, plimbări pe cîmp, am scos capota lui ARO, mergem cu mașina deschisă pe drumul de pămînt la Dunăre, fluviul e înalt, a crescut apa pînă la marginea albiei, ciinele cocker riscă o baie în apa încă rece.

Zburăm a doua zi, decolez cu Basil în formație, el cap, eu coechipier, ne învîrtim în zona trei pînă ametim, încercînd să cădem unul în coada celuilalt ; du-mă acasă, spune Basil, nici nu mai știu unde sîntem ; nici eu nu știu, spun, și nici nu mă interesează, tu ești capul, e datoria ta să mă scoți de aici. Aiurea, știu bine unde sîntem, chiar la verticala locului unde a făcut Tom baie în fluviu și Basil știe foarte bine unde sîntem, dialogul ăsta prin radio e așa, cochetărie de aerodrom.

Vine un AN-26, coboară colonelul Ancuți, mare, cărunt, ochi albaștri, ce e în spatele acelor ochi, unul din oamenii pe care îi iubești pentru tot ce sînt ei ; ne dă parașute mari, comode, din acelea de desant, liniștitoare pentru că au prinse pe parașuta de rezervă cadrane în rame strălucitoare, cu cronometru și altimetru. Și cu deschidere automată, evident. Verifică cum ne-am pus parașutele, decolează AN-ul, ne duce deasupra mării. Închid ochii cînd se deschide huruind trapa uriașă, sărim unul după altul în apa albastră, nesfîrșită, care urcă spre orizont ; jos așteaptă, ne pescuiesc șalupe rapide ale Marinei militare, cu motoare out-bord, cu lupi de mare blazați la mînerele-cîrmă ale acelor motoare.

Bem Pepsi pe plajă, un elicopter PUMA ne aduce acasă într-o manieră greu de descris ; ia uite cine e pilot

prim, Luca, îl rog să lărgească virajul, să trecem peste șantierul Ioanei. O.K., trecem jos și facem o tură întreagă în cinstea constructorilor navali ; se văd două vapoare, unul alb, altul portocaliu, gata de lansare. Seara fata vine tîrziu, obosită, cu ultimul tren, exact cînd credeam că n-o să mai vină. Nu știu ce cretini au trecut cu elicopterul peste noi, spune indignată, a ridicat o grămadă de praf blestemata aia de elice. Zîmbeau, idioții, au trecut jos și s-a văzut clar, știi cum au ăștia afurisitele lor de cabine, plexiglas de sus pînă jos, s-a văzut foarte clar cum rînjeau cu gura pînă la urechi.

La o interceptare în stratosferă văd un OZN, oval, argintiu, strălucitor, cei de la radiolocație îl văd și ei, virînd incredibil și dispărînd cu 6 000 kilometri pe oră ; incidentul e uitat repede, se întîmplă lucruri serioase, după ce vin la aterizare aflăm că s-a blocat pe escamotat jamba dreaptă la avionul pilotat de nea Costică Semeon. Alergăm afară din celula de alarmă, la timp ca să-l vedem trecînd la verticală, ciudat, asimetric, nepotrivit, cu numai două jambe, ieșite : un avion bolnav. Atipic. Instrucțiunile sînt clare, se catapultează, nu stric eu un avion pentru o jambă blocată, spune lt.-col. Semeon, rezolvă dilema în felul lui direct. Fără să se oprească prea mult asupra *riscurilor implicite*. Aterizează pe două roți, jamba principală stîngă, roata de bot, numai cine a văzut un MIG-21 aterizînd poate înțelege ce înseamnă asta. Scorul e lejer, 2-0, pentru că pilotul nu are absolut nimic, iar avionul zboară din nou, după aproape trei săptămîni petrecute la hangar.

Pînă la urmă vine și Generalul să zboare cu noi, iar nu știu ce să fac, ce e bine să fac, mă duc la el, încerc să îi spun ce-ar fi de spus, sau nu mă duc. Nu mă duc, evident, las lucrurile să curgă mai departe. Generalul încearcă o dublă nouă în zbor acrobatic la joasă înălțime, ne înșirăm pe marginea bretelei, ți-am spus că un general într-un avion de vînătoare este, într-adevăr, o priveliște rară. Țîșnește tăcut avionul după radiofarul apropiat, a venit foarte jos, cuplează forțajul, trage în buclă, tunetul motorului se aude doar după ce a parcurs treizeci-patruzeci de grade din traiectorie ; baza inferioară a norilor e la două mii de metri. Ajunge pe verticală dubla, atunci

sare, absolut neașteptat, se smulge brutal de pe traiectorie aruncată pieziș pe o aripă, lateral, în sus, se aduce în poziția aceea ciudată, dispare în plafonul cenușiu. Bag pumnul în gură să nu țip, știu ce înseamnă asta, *am mai văzut* avioane plecate în săritură așa, pieziș, răsucite apoi pe o aripă pînă jos, ca într-un vis copleșitor din care nu reușești să te mai scoli ; numai că ce se întîmplă aici nu e vis. Apare dubla unde nu ne așteptam, perpendicular pe pistă, cu botul sub orizont, condensează la capetele planurilor de atîta manșă trasă și iar știu ce înseamnă asta. Înseamnă că se lucrează exact la posibilitățile limită ale avionului, se arcuiește traiectoria pe curba aceea, ultima, care mai poate deveni zbor orizontal înainte de a lovi pămîntul. La o mie de metri sînt exact pe verticală, cu botul înfipt în pămînt, se albesc pumnii de strîns pe manșă, umple pămîntul întunecat parbrizul, din orizont în orizont. Se întîmplă, ce se întîmplă acum în cabină, cu ce suprasarcină trag ca să curbeze pînă la urmă arcul acela de moarte strîns și întins, după un sumum de legi cărora avionul oricum li se supune, matematică lucidă, neiertătoare, li se supune avionul rupt de voința omului din cabină ? Tremură dubla, direle subțiri de condensare la capătul planurilor înseamnă unghi limită de atac, se aude clar în liniște, dintr-o dată s-a făcut liniște, a încremenit într-o pastă de tăcere sticloasă aerodromul, au decuplat forțajul doar după ce au ieșit de sub verticală, se aude vuvuitul acela inconfundabil, șuieratul zdrențuit al aerului în jurul aripii la unghiuri maxime de atac. Trece avionul incredibil în zbor orizontal la numai cîțiva metri de pămînt, zboară așa, paralel cu solul, cu botul mult ridicat, dar nu urcă, zboară numai paralel cu pămîntul. Doar într-un tîrziu, se vede ca un punct negru cu dîră părelnică, cenușie, fumegîndă, cînd e aproape de capătul din nord al pistei, intră într-o ușoară pantă de urcare. Se aprinde punctul negru de flacăra forțajului, trasează traiectoria unui immellmann oblic și așa îi vedem, un avion mic, negru, îndepărtat, proiectat la nouăzeci de grade pe cerul cenușiu, cu aripile scurte repezite înapoi. Immellmannul acela se termină dincolo de nori, îi vedem cînd ies din nou în spatele radiofarului apropiat în zborul acela lunecat, și lucrează strîns o gamă întreagă de acrobație între nori

gri și pămînt verde, cu dîrele acelea albe mereu la capătul planurilor. După ce aterizează Generalul ne adună, fiți atenți, spune, modelele astea noi au un timp de repriză foarte scurt, motor mai puternic, crește viteza și după ce ați introdus în evoluție. Asta înseamnă că riscați să băgați avionul în regim transsonic cu toate consecințele, pe noi ne-ați văzut, deplasarea focarului pe aripă, și regim de suprasarcină suplimentară cu scoatere la unghiuri supracritice de atac. Nu trebuie așteptat, cum ați cuplat trageți în buclă, nu lăsați viteza la peste o mie de kilometri pe oră. Nu e recomandabil.

...Așa că nici acum nu vorbesc cu Generalul, pentru că nu mai e nimic de spus pe lîngă avionul acela, cum s-a smuls de pe traiectorie și a plecat în săritură pieziș, răsucit pe o aripă.

Cînd zburăm de noapte știu că Ioana așteaptă, dar după zbor mergem toți la Trei Pungași, mai stăm o oră-două, nu pentru sticla aia de bere răsuflată, pentru ce se vorbește în jurul sticlelor de bere, care de fapt sînt doar un pretext. Se învață așa o grămadă de aviație, simplu, direct, de la pilot la pilot, nu abstractizat de manualul de zbor. Argument decisiv : *mie* mi s-a întîmplat *asta*, și dacă *sînt* aici înseamnă că am procedat cum trebuie. Sau că am avut noroc, dar știi ceva, norocul, în aviație, ți-l faci singur. De asta mergem după zbor la Trei Pungași. Pe urmă, cînd ne ducem totuși acasă, constat că nu doar Ioana mea așteaptă : ard lumini la ferestre cu toate că e deja mîine, se desprind în întîmpinarea camarazilor mei umbre tăcute de femei tinere care așteptau lipite de trunchiurile salcîmilor ; noaptea caldă e plină de foșnete, șoapte, gesturi moi, speciale, de soții de aviatori. Și pentru că povestea se întîmplă într-o pădure de salcîmi, toată lumea așteaptă înfrigurată Marele Eveniment al anului : înflorirea salcîmilor.

*

Sună sirena, nu se poate, mă răsucesc în somn, țîrîie stins telefonul, scoală, spune Ioana, cred că e alarmă. Mă împiedic de Tom, chelălăie, sare într-o parte, cad peste telefonul de campanie, caut receptorul pe jos, alo, alo, e

mort, se simte între degete ebonita plesnită, sîrma ieșită prin ebonita plesnită.

— Ce faci ?

— N-am de ales, spun. Mă îmbrac.

— Doamne, mîrîie femeiește Ioana, ce prostie !

— Prostia asta — explic doct, intru în hainele de zbor — este fix rațiunea existenței mele pe acest aerodrom.

— Nu zău, face Johanna sceptică.

Noaptea intră în valuri prin fereastra deschisă, foșnetul salcîmilor, mirosul stins al florilor de salcîm de acum vestede, scuturate, risipite în petale mici, gălbui, pergamentoase. Zgomot de motoare, uși trîntite, claxonul inconfundabil al microbuzului.

— Salut ! țip din ușă.

— Cînd vii ? întreabă fata.

— A, spun, cînd vin, chestia asta n-am de unde s-o știu. De acum sînt al Aviației militare.

— Dacă ești al Aviației, observă judicios fata, ia-ți și cockerul. Eu n-am ce căuta aici cît ești atît de al Aviației. Vin săptămîna viitoare.

Țip din ușă că săptămîna viitoare sînt la vizita medicală, îl fluier pe Tomaso care exact asta aștepta, ne prăvălim pe scări, noaptea miroase stins a florile de salcîm scuturate acum două săptămîni ; deasupra stele, foarte multe, foarte mari, foarte apropiate, fac și mai neagră noaptea fără pic de lună. Alerg pe cărarea dintre blocuri, ies în alee, ghearele lui cocker tipăie pe beton. Ajungem ultimii la microbuz, Tom se aruncă în înghesuiala de mîini, picioare, dacă a venit și cockerul maiorului, spune cineva, înseamnă că sîntem toți. Debarcăm la celula de alarmă, îl plasez din fugă pe Tom în laboratorul foto, pe urmă echiparea, escadrila a doua ia căștile etanșe pentru zbor în stratosferă, eu nu, mă mulțumesc cu casca ZȘ, costumul anti-g și masca de oxigen. Tropăim cu ghetele de zbor pe betonul bretelei, luminile lămpilor de poziție, verde-stins, roșu-stins, în întunericul difuz văd cupola cabinei, deschisă ; se desprinde neagră de sub aripi silueta tehnicului.

— Vă decolează ?

Ridic din umeri, urc în cabină, cuplez radioul, cupla căştii, mă leg în chingi, pînă se încălzeşte staţia verific altimetrul, ARK pe îndepărtată, ARU pe automat, tehnicul îmi cuplează masca, costumul — gata. Apăs emisia: — 1 - 2 - 3, în gradul unu.

Fîşîie eterul, se aud frînturi de convorbiri îndepărtate, pe urmă se aude cum cere Henţ control, şi Vasile cere control, şi Florin Truţă, îi cunosc după voce, după indicative, nu răspunde nimeni, asta înseamnă că nu zburăm. Nu acum. Mă las în chingi, întind picioarele sub tabloul de bord, peste paloniere ; capul pe spate, ochii în stelele de sus, Carul Mare cu Steaua Alcor, cea folosită de beduini pentru verificarea privirii, acolo unde se frînge oiştea. Carul Mic cu Polara, ce ne-au mai învăţat la navigaţie astronomică în şcoala militară — Casiopeea, dar acolo stelele se vedeau mai altfel, pentru că, din zbor totul se vede mai altfel. Erau nopţile petrecute în cupola navigatorului dintr-un IL-14 vechi, scîrţiia cumplit în decolare, eşapamentele lăsau flăcări albastre, scurte cu vîrfuri roşii-galbene ; prin crăpăturile fuselajului vedeam luminile de jos şi, în general, impresia era că desprinderea motoarelor de pe aripi e doar problemă de timp, pe urmă se descurcă fiecare cum poate. Şedeam în fotolii desfundate, rabatam spetezele, atunci hubloul venea exact în dreptul ochilor, trebuia numai să întorci capul ca să vezi o grămadă de lucruri, cum aleargă pămîntul în noapte sub avion. Ne chema pe rînd în cupolă lectorul, un locotenent-colonel mic, negru, uscat, sceptic, umplut la saturaţie cu navigaţie aeriană, cu gloria de zburător pe avioane cunoscute de noi numai din poze ; Hurricane, Savoia, Junkers-88, şi cu încă ceva, o nostalgie pe care atunci nu aveam cum să o înţeleg, ce simte un fost pilot cînd zboară. Într-un avion pilotat de alţii. Era atît de mîndru locotenent-colonelul cel mic, nu cerea niciodată să treacă la manşă ; ne învîrteam cu IL-14 trei-patru ore pe cerul de noapte, după ce treceam prin cupolă şi învăţam să „facem punctul", cupola se bomba din plexiglas deasupra fuselajului, se vedea straniu spinarea masivă de avion, duralul reflecta mat lumina slabă şi totul era ireal pentru că, aşa cum ieşeam de la mijloc în sus în gogoaşa transparentă, parcă zburam desprinşi de avion. A fost o noapte cu lună

deasupra norilor, atunci ne-am îngrămădit cîte trei în cupolă și nu mai vroiam să plecăm, alunecarea deasupra norilor, cerul era negru-argintiu și difuz de raze întretăiate, norii erau albaștri-argintii, albastru-gri adînc, modelat lent în forme nemaivăzute, erau și trene scurte de abur aproape alb în lumina gri-argintie, fuselajul avionului vechi a fost în noaptea aceea din metal scump, palid, prelins tăcut deasupra norilor. Se vedeau flăcările cu mot galben ale eșapamentelor, am văzut chiar și discurile elicelor, tocînd la nesfîrșit spire de lumină argintie, numai zgomotul motoarelor nu s-a auzit. Trepida tabla mărunt, și atît. Mă rog, după ce treceam prin cupolă și învățam să facem punctul, intrăm în cabina piloților ; uneori ne așezam pe locul pilotului secund și strîngeam în pumnii de elevi-aviatori manșa aceea grea, rigidă, ciudată, care nu amintea în nici un fel ce aveam noi în cabinele înguste ale aparatelor noastre — IAK-11, MIG-15. Eram foarte mîndri de blazonul nostru de piloți de vînătoare, priveam într-un fel de sus avionul IL-14, echipajul de transport, numai pe lectorul de navigație nu îl puteam privi de sus. Pentru că zburase ca pilot de război, pentru că ne învăța o grămadă de lucruri și, încă nelămurit pe atunci, pentru că nu trecea niciodată la manșa acelui IL-14. Nu țin minte să îl fi văzut o dată măcar în cabina piloților. Avea în el ceva de om care ține un legămînt crunt făcut cu el însuși, asta ne impresiona grozav. Ne chema pe rînd în cupola de navigație astronomică, aparatul pe care ni-l punea în brațe se cheamă sextant, o lunetă scurtă cu lentile Zeiss culisa pe un sector de cerc gradat, exista un fel de oglindă care fixa orizontul, se lua înălțimea unei stele anume, existau tabele calculate în funcție de oră, dată, steaua aleasă și unghiul făcut de ea cu orizontul, dădeau direct coordonatele locului, cu precizie de secunde. Pe urmă treceam în cabina echipajului, și ți-am spus ce făceam acolo, și chiar dacă nu pilotam stăteam în locul acela vrăjit, iluminarea era după sistem clasic, cu fosfor, nu lumină roșie cum aveam la MIG-uri, totul se întîmpla într-o ceață violetă, foarte subțire, cifrele și ăcele bordului luceau mat, decupate dureros de precis pe negrul adînc al cadranelor. Manetele aveau litere fosforescente sub lupe mititele, uneori literele alea o luau razna singure prin în-

tunericul cabinei, atunci cînd pilotul prim manevra ceva, și comanda dublă repeta singură mișcarea. În nopțile alea am învățat stelele și de fapt cu asta cred că am dat-o gata pe Ioana, are un sextant din bronz lustruit, un sextant marin adevărat, greu, masiv, cu apărătorile lentilelor corodate fin și adînc de apă sărată, m-a întrebat dacă știu ce e, știam, am știut și la ce folosește, și *cum* trebuie folosit, n-o să uit niciodată cum arăta fața cînd am luat corect înălțimea unei stele anemice printre acoperișuri de bloc, pe urmă i-am cerut efemeridele, tabelele acelea calculate dinainte.

...Stau așa un sfert de oră, atîrnat în chingi, număr cel puțin trei curse trecînd pe culoarul din nord ; scînteiază lumini roșii din girofar, flash-uri albe de-a lungul aripii, ultima modă din aviația de transport, în avioanele acelea mari dorm oameni care mîine vor face baie în Marea Mediterană. Pe urmă trecem în gradul doi, mă duc la celula de alarmă, îl eliberez pe Tom din laboratorul foto, sînt privit cu reproș, cine știe în ce locuri nemaipomenite ai fost, spun ochii de cocker, și pe mine n-ai vrut să mă iei cu tine.

Nu se luminează bine cînd trec avioanele acelea, foarte jos, apărute brusc chiar deasupra copacilor, trec în formații de cîte trei, aripă lîngă aripă, avioane grele de bombardament, sure în lumina incertă. Prima formație lunecă lin peste noi, se aude doar un fîșiit stins, aer sfîșiat de mase metalice, aerul violet al dimineții dizlocat brutal, înlocuit de aripi întinse, fuselaje grele, avioanele sure au motoarele plasate ciudat în spate și sus, la baza derivei. Trece lunecînd prima formație, zboară foarte repede, pe urmă tună motoare, curg lungi șuvoaie de zgomot care ne fac să sărim în sus ; apar fețe buimace în ușa celulei de alarmă, noi am stat întinși în iarbă, cocker, Sandu și cu mine, alergăm spre șanțurile-adăpost, de aceea nu auzim în vacarmul acela cum pornesc, nu vedem cum decolează avioanele rămase în gradul unu, cu piloții legați în cabine. Pleacă patru MIG-uri, însoțesc peste două sute de kilometri formația aceea de bombardiere care zboară la rasul solului, pe urmă virează strîns spre est, ies pe mare, acolo de unde azi răsare soarele. Zburau foarte jos, spune Veteranu după ce aterizează, lăsau pe apă dîre lungi, siaje

din aceîea care se fac tot mai late cînd se depărtează de avion, știi tu cum ; știu, și nu îmi face nici o plăcere. Nu e bine dacă zboară așa jos. Asta înseamnă că poți fi surprins la sol, pentru că radiolocația nu face mare lucru cînd țintele sînt aproape de pămînt, de apă ; înseamnă avioane vopsite în culori bălțate, de război, greu de distins pe verdele-cenușiu al cîmpului, pe verdele-negru al pădurilor, decupate mai limpede pe albastrul sur al mării și absolut de negăsit peste pămînturi pustii, galbene, stîncoase. Înseamnă să tragi numai din imediată apropiere, cu tunul de bord, dacă vrei chiar un film acceptabil de fotomitralieră, și cînd tragi de aproape există întotdeauna pericolul intrării în jetul celui din față, și asta poate însemna o grămadă de chestii cînd zbori în jetul celui din față. Poate însemna totul.

— Ai făcut film ?

— Am făcut, Veteranu ridică sceptic din umeri. Nu cred că a ieșit mare lucru.

— De ce ?

— Apa, explică scurt Veteranu, pulverizată de jeturi. Condensa pe parbriz, se usca imediat, lăsa dîre de sare care opacizau geamul, se uneau între ele, abia am aterizat. Pe mare...

Nu termină de povestit, bubuie megafonul, intră în alarmă de gradul unu alți patru piloți echipați pentru zbor în stratosferă, și patru echipaje pentru zbor la înălțimi mici. Decolează în mai puțin de trei minute, toate opt avioane, și cu asta gata, se face liniște. Apare spectaculos soarele, urcă pe cer, se oprește undeva, deasupra aerodromului, împletește raze de lumină albă, prinde ziua într-o țesătură de căldură strălucitoare, căldura aceea încinge cabine prin plexiglasul cupolelor, betonul pistei, usucă și transformă în praf ușor pămîntul cîmpiei, răsucește în tubulețe galben-cafenii frunzele plopilor de lîngă celula de alarmă. Fac o oră gradul unu complet echipat, cu casca în cap, legat în cabină ; s-au încins pulturile, panourile cu contacte, catarama chingilor ; frig, atunci cînd mă dezleg. Trece vîntul fierbinte în pale lungi, moi, cu miros de praf uscat, dar pe mine mă răcorește. Mă dezbracă maistrul cel blond de la celulă, fac duș, zbîrnîie soneriile și megafonul urlă după mine să intru iar în gradul

unu. Trag pe corpul ud costumul de suprasarcină, numai cine a încercat știe ce înseamnă asta. Alerg la avion, bineînțeles Tom se bagă între picioare, îl calc, chelălăie...

— Du-l la foto, îi țip din fugă lui Doidoi și știu bine ce se întîmplă în urmă, Tom e dus fără multă ceremonie în laboratorul foto.

...Alerg la avion, nu singur, fuge după mine Țîu prinzîndu-și masca de oxigen.

— Zbori cu mine ?

— Tu ești cap, gîfiie Țîu. Ce indicativ ?

— 1-2-3, de săptămîna trecută...

— Eu sînt 4-2-6.

Avioanele așteptată pe bretela de rulaj, n-au încăput toate, mai sînt cîteva pe buzunarul din sud, țîșnește o rachetă verde de la zebră, limpede, nu mai pierd timp cu stația radio, cu aprobarea pentru pornire ; cuplez contactele așa, cît mă adun prin cabină, tehnicul scoate maneta din STOP, apasă butonul de pornire, eu mă leg în chingi, mă cuplez la avion, devin brutal, una cu el, ne amestecăm unul cu celălalt. Primele ture ale arborelui compresor-turbină și cum începe să prindă viață metalul mort, becurile, se însuflețesc ace albe pe cadrane indicînd limpede viață de avion, freamătul presiunii în conducte gri, galbene, negre ; curent electric în circuitele normale, de control, de avarie, clipesc becuri albe, galbene, verzi, roșii. Se naște în rotații moi de aer îndesat în camerele de ardere flacăra aceea specială, de metal viu, flacăra esențială care face scrum, arde ce e de ars, urlă lungi vîrtejuri de foc prin ajutaj și exact asta e formidabil, *că nu o să mă obișnuiesc niciodată*. Cu duralul scînteietor care devine el însuși, și cum sînt eu acolo, în cabină, înconjurat din toate părțile de dural scînteietor, și ce se întîmplă cînd închid cupola, zăvorît, ermetizat, în ce fel nu mai sînt același ? Lucește scurt soarele, punct de foc în cabina avionului lui Țîu, a închis cabina, e gata de rulaj. Aprind colimatorul, orizontul limpede, net, e tăiat de crucea luminoasă, gradată în miimi.

— 1-2-3, rulajul cu formația.

— Aprob, spune conducătorul de zbor. Aprob și intrarea la pistă.

Motor, gata să dau drumul la frîne, aici se întîmplă ceva. Tehnicii care nu pleacă de lîngă avion, nu fuge nimeni îndepărtîndu-se cu calele, cu sitele voleților de decolare, cu scara. Nu se întoarce, cu partea verde spre mine, paleta ofițerului tehnic.

Urcă scara, apare lîngă cupola cabinei fața amărîtă, transpirată a maistrului de aviație Guțiu :

— Nu merge, tovarășe maior ; curge pe la rezervorul suplimentar.

Îmi bagă sub nas, spre convingere mîna bătucită, muncită, lucioasă și mirosind îngrozitor a petrol de aviație. Nu opresc motorul, nu desfac chingile, am sărit doar din cabină, mă las să spînzur pe lîngă fuselaj, nu mai pierd vremea cu scara, alerg, urc în cabina avionului de alături. De regulă pornirea, controlul sumar al cabinei iau-cam trei minute ; după două minute rulăm spre pistă, îmi strîng chingile : trec prin fața avionului lui Țîu și coechipierul tășnește după mine în viraj scurt, pe o roată, cum am trecut de el.

*

Pînă la cinci sute de metri aerul e totuși curat, cerul albastru, pămîntul verde ; de la înălțimea asta se intră în pîclă, deasupra cerul e opacizat metalic de lumină argintie, uniformă, strălucitoare, orizontul taie un inel negru de aer stătut, greu de praf, de fum, de ce se mai întîmplă de la 500 de metri încolo ; bate soarele în aerul stătut, îl împletește într-o cupolă de lumină din care pămîntul se vede șters, estompat, uniformizat într-un gri-verde-cenușiu care înghite totul — rîuri, păduri, lacuri, orașe, căile ferate și șoselele dintre orașe.

— Gata pentru dirijare cu formația.

Ne ia în primire Stelică, ne plimbă întîi pe cap-compăs cincizeci de grade, ne scoate undeva pe mare, ne duce mult pe capul ăsta, întîi ne coboară la două sute de metri, rămîne în stînga zona aceea la nord de Cap Midia, mlaștină, nisip, grindul Chituc ; se aud doar frînturi din ce spune la radio, pentru că sîntem jos, și departe de casă, facem două treceri sud-nord, viraj pe stînga pînă pe 180°, nord-sud, din nou viraj. Înțeleg că ținta vine de pe mare

sau se duce pe mare, îi spun lui Țiu să urce mai sus, să facă retranslație radio. Trece un vapor cenușiu cu catarge portocalii, lasă dîre alb-verzi de apă tăiată în elice ; în dreapta, dunga țărmului, cum coborîm spre sud, albă, îngustă...

Fluieră, trosnește, gîlgîie frînturi de cuvinte în căști ; din ce se adună, înțeleg că ținta a trecut exact prin fața noastră.

— Dreapta la comandă, comandă Țiu cu glasul lui dintotdeauna, peste sunetele incerte. Cu înclinare maximă.

Trag de avion, viraj repezit la cutit, defilează botul pe orizontul albastru de mare, se proiectează pe verdele-galben al țărmului jos.

— Scoatem pe vest, comandă Țiu.

— Trebuia să ne dea viraj din timp, spun, am scos pe 270°, coechipierul meu e în stînga, mai sus cu trei-patru sute de metri : îl văd cum scoate și el din înclinare, intrăm pe uscat tot pe la nord de Cap Midia, din nou vijiie în căști cuvinte trunchiate, frînte, întretăiate.

— Spune să urcăm la o mie cinci sute de metri și să mărim viteza la o mie pe oră.

La o mie cinci sute de metri zburăm într-un clopot cu margini din falduri moi, argintii, se dau la o parte, se întretaie, cad la loc în văluri de lumină rotunjită marginile acelea. Aduc orizontul sub botul avionului, sub marginea cabinei, și pe urmă se vede iar la cîțiva kilometri în față, și pe urmă iar nu mai vedem aproape nimic.

— La o mie cinci sute, pe 270° cu formația.

Iar pocnește radioul, iar nu înțeleg nimic.

— Ce vrea ? îl întreb pe Țiu.

Țiu apasă scurt emisia, n-a înțeles nici el.

— Repetă, pentru formația lui 1-2-3.

— Stînga la comandă !

Viraj pe stînga, fulgeră în interiorul virajului pe apa sticloasă o faleză înaltă de pămînt verzui, se întretaie în unghi drept linii vagi de piatră pămîntie...

— Vezi ?

— Ce-i asta ? șuieră Țiu.

— Histria.

— 1-2-3, scoți pe 240°.

— Am confirmat, pe 2-4-0.

Inutil să-ți mai spun că nu se comunică : două sute patruzeci. Se spune sec ; doi-patru-zero. Deci pe cap-compus 240°, la 1500 de metri, 1000 de kilometri pe oră cu motoarele aproape de regim maxim, motoarele rezistă, problema e combustibilul...

— Dacă pot reduce viteza.

Dealurile Dobrogei sub noi, oglinda unui lac în stînga, intersectăm axul pistei de la vecini fără să cerem aprobare. Nici nu e nevoie de aprobare, acum.

— Cum să reduci ? aproape țipă Stelică și din cum vorbește e clar, sîntem toți acolo, pe ecranul lui ; noi, ținta...

— Am depășit vecinii...

— Știu. Fii atent, spune Stelică, nu pare foarte convins, e în față, la 15-16 kilometri... și mai jos...

— Cobor ?

— Îți dau eu coborîrea. Rămîneți aici, să vă am clar măcar pe voi...

— Confirm.

Mă răsucesc în chingi spre coechipier, fața lui Țiu sub cască, zboară aproape lipit de mine, ca la paradă. Arăt doar cu mîna în jos, în față, Țiu înclină capul, a înțeles. Eu caut în stînga, el în dreapta.

— Vezi ceva ?

Aiurea, ce să văd ?! Cum las botul în jos se albește ecranul radarului de ținte false, reflexiile solului.

— Nu.

— Menține viteza, spuse Stelică, vă dau eu coborîrea.

— Confirm.

Ne apropiem de Dunăre, în dreapta, undeva spre Măcin, se ridică din faldurile gri un nor alb, imens, strălucitor ; urcă absolut vertical contraforturi de abur, se înalță foarte sus, la zece, la unsprezece mii de metri, MIG-ul tremură înăbușit scuturat de curenți verticali, coloane de aer încins care urcă, cascade din aerul înghețat coboară de la marginea stratosferei spre pămîntul fierbinte de jos. Apare o topare slabă pe ecran, în față-dreapta, la doisprezece kilometri, viraj pe dreapta, fără comandă...

— Am ceva, la doișpe și în dreapta.

— Ăla e, vezi că a urcat.

— La cît ?

— Ei, face Stelică, nu mult. La cinci-șase sute.

La cinci sute, acolo unde totul începe să se vadă așa cum trebuie.

— Îl am și eu, spune Țiu.

Din nou semnul țintei pe ecran, slab, anemic, printre reflexiile de la sol ; mă uit prin periscop, defilează pămîntul strîmb și în spate, ca atunci cînd lucrurile se derulează invers ; avionul lui Țiu în stînga... Într-un fel e bine că ținta a urcat, o urmăresc mai ușor stațiile de radiolocație, antenele acelea care se rotesc și scormonesc cerul cu tot felul de raze. Numai să rămînă acolo.

— Numai să rămînă acolo, spune Stelică, scurt.

Soarele s-a mutat iar în stînga, și asta e bine, atacă întotdeauna dinspre soare, spuneau piloții care au făcut războiul.

— El ce viteză are ?

— 850-900...

...și în ritmul ăsta înseamnă că avem încă patru minute de zbor deasupra cîmpiei pînă îl ajungem, am trecut Dunărea, am trecut balta dintre brațele despletite, zburăm acum pe 330°, ținta în față la zece, la opt kilometri, cobor în pantă ușoară, să intrăm sub el ; reglez colimatorul, dar așa cum zboară pot trage lejer, de la distanță, cu rachetele... Virează brusc semnul țintei pe ecran, traversează zona de observare într-o diagonală rapidă și în jos, a făcut o semirăsturnare, e nebun, la înălțimea asta, altfel nu ieșea atît de repede din ecran.

— Viraj dreapta, 1-2-3, coboară, scoateți pe...

— Pe cît ?

Viraj dreapta, Țiu a schimbat eșalonarea, îl am în dreapta, cu atît mai rău pentru el, viraj cu coechipierul în interior, picat, coborîm cu 20, 30, 50 de metri în fiecare secundă, ieșim din stratul de pîclă ; s-a deschis orizontul sub noi, se repede în parbriz o pădure cenușie, a trecut...

— Schimbă eșalonarea, 2-6.

— Confirm.

...dar acum replicile sînt scuipate scurt în microfon, gîfîite în laringofoane, lucrurile se schimbă pentru că ținta e aici, undeva lîngă noi, ne știe în spate dacă a manevrat în stilul ăsta, eu ce aș face dacă...

— Pe cît scot din viraj ? Pentru 1-2-3, pe ce cap ?

— V-am pierdut, spune Stelică. Reduceți viteza.

Cade din stînga, de foarte sus, avionul coechipier, se înclină, vine glisat, îmi arată burta, trapele roților, scoate din înclinare, a oprit la cîțiva metri, agățat în văzduh ; casca albă, bate soarele în plexicul cupolei, semnul incert al lui Țiu cu mîna înmănușată : înainte ?!

— Dacă vezi ceva, 2-6.

— Ce să văd ?

Chiar, ce să vadă, și exact asta e înnebunitor, pentru că ținta e aproape, asta *se simte* după niște ani de zbor, din cum ne-a dirijat, din cum ne-am apropiat, am văzut-o pe ecrane, și degajarea aceea cînd eram aproape de încadrare și peste treizeci de secunde o vedeam cu ochiul liber, asta înseamnă aparatură de avertizare, în situația lui exact asta făceam, semirăsturnare, reduceam viteza, pe urmă viram, rămîneam *în urma* vînătorilor, se amestecă gîndul cu șoseaua înălțată, cu podul arcuit peste un rîu galben încolăcit în volute strînse.

— În stînga, țipă Stelică, în stînga voastră, pe 130° !

Motor, viraj la cuțit, acum cad eu peste Țiu, nu e timp de explicații, zburăm cu soarele în față, cad razele de sus, oblic, pe mîini, pe obraz cît iese de sub cască, de sub masca de oxigen. Zburăm o jumătate nesfîrșită de minut spre sud, fără să mai primim nici o comandă.

— Ce a fost pe 180° ?

— Am avut o țopare, explică navigatorul.

Virăm din nou pînă pe 330°, acum chiar că s-a dus ; chestia asta cu țoparea apărută în sud a fost doar așa, un semnal reflectat aiurea ; un OZN, o sclipire pe ecranul din camera de dirijare, singura soluție e să căutăm noi. Aleargă ochii pe solul verde, uscat, cu pete mari galbene, din față-lateral-stînga, pe urmă în sus, măturăm orizontul pînă la botul avionului și din nou coboară în cîmpia aceea pătată. Fulgeră o rază scurtă de lumină reflectată, dreapta-jos, soarele într-o baltă, într-un geam de seră, într-o fereastră deschisă chiar acum ca să-mi trimită lumina în ochi ; într-un plexiglas de cabină ? Aproape răstorn avionul pe dreapta, așa cum zbor deasupra cîmpului, ne ducem pe o curbă prelungă în care sînt numai ochi prin cupola cabinei, rade aripa triunghiulară pămîntul acela mort, galben, cu pete rotunde de sare albă, gri, cafenie, bălți de noroi uscat și insule de iarbă vestedă, exact combinația

de culoare folosită pentru camuflajul avionului. Exact genul de teren deasupra căruia poate zbura în liniște un regiment de bombardiere tărcate, și vînătorul urcat cinci sute de metri deasupra nu vede nimic. Sună radioaltimetrul, s-a aprins becul „Înălțime periculoasă"; iau înălțime în viraj pe dreapta... Întîi văd umbra pentru că, uite, a fost bun gîndul cu „ce aș face eu dacă", și din cît de mare se întinde umbra aceea așa cum zbor spre ea, venim prea repede, cabrez brutal, palonierul împins la maxim, se înfundă glisat, frînează chinuit MIG-ul, am scos frînele și tot mă reped spre avionul acela aflat foarte aproape de sol, de fapt spre umbra lui cea mare, cam pe unde ar trebui să fie, între soare și umbră, mai am un coechipier mereu în stînga, lipit în stînga mea. A redus viteza cînd ne-a simțit în spate avionul-țintă; a coborît lipit cu burta de pămînt, noi trecem deasupra și gata, dacă viram pe stînga în loc să facem viraj pe dreapta, și a fost raza aceea de soare, îl pierdem, nici acum nu sînt sigur că îl prind, am timp să spun căzînd din cer peste umbra aceea înaripată, urîtă, străină, văd acum, avion cu geometrie variabilă dar nu ca cele zburate de mine, alea au fost frumoase și subțiri. Avionul e gros, nu bondoc, e prea lung ca să pară îndesat, l-au vopsit verde-măsliniu, cu pete galbene, gri, cu aripile plecate în săgeată de la fuselaj și frînte aproape de jumătate. Aduse înainte, pentru capacitate mare de evoluție la viteză mică, pentru decolări-aterizări pe piste scurte cu încărcătură de luptă mare. Aripa mea delta nu e făcută să zboare cu performanțe măcar acceptabile la asemenea regimuri, atunci fac un lucru ciudat așa cum ne apropiem în glisada aceea chinuită, cu frînele aerodinamice scoase — cuplez forțajul. Așa obțin un spor de portanță la unghiuri mari de atac, mai există coechipierul care, dacă eu zbor la limita inferioară a posibilităților MIG-ului, poate oricînd nimeri sub această limită, privire rapidă în stînga, avionul lui Țîu acoperă cerul, îmi arată burta uriașă, se leagănă...

— 4-2-6, rămîi la trei sute de metri...

Și pentru că mai e timp :

— Îmi pare rău.

Țîu înțelege, acceptă situația fără explicații.

— Am confirmat. Te acopăr.

Se proiectează pe marginea cerului avionul acela cu aripi frînte, cum strînge virajul la 30-40 de metri de scoarța planetei și mă apropii bizar de el, dansînd pe coadă, cu botul foarte ridicat, legănat pe planurile scurte ; nici nu mă uit la viteză. Mă uit numai la indicatorul unghiului de atac și la colimator, pentru că dacă mai strînge virajul și aripile acelea aduse înainte de la jumătate îl lasă să mai strîngă virajul... Scoate din înclinare și zboară spre soare, urcă în limită de viteză dar nu poate merge așa pentru că de sus îl ia Țîu, chiar, alunecă în jos pe planul stîng și iar începe virajul acela imposibil, schimbă sensul, ăsta preferă virajele pe dreapta, continuă virajul imposibil și sînt două posibilități, ori reușesc să intru în spatele lui și să trag, ori nu îi pot tăia virajul, atunci mă învîrt în jurul lui pe o traiectorie exterioară pînă pleacă, pentru că nu poate sta la nesfîrșit așa, în virajul moale, strîns, asta se cheamă break, ca la box, nu poate roti mult avionul gri-măsliniu în virajul moale, în care avionul scăpat o singură clipă înseamnă glisada pe aripă, cîteva zeci de metri pierdute fără să știi cînd, cîte zeci de metri, sîntem foarte aproape de sol. Atît de aproape, intră în noțiunea de orizont nu marginea pămîntului plat, nu inelul de pîclă ; tubul Pitot taie vîrfuri zimțate de plopi, stîlpi de înaltă tensiune spre est, spre sud, orizontul se pierde în pîcla cenușie ridicată de oraș înspre nord-vest, acolo trebuie să fie aerodromul-școală pe care rulează stîngaci avioane cu aripi lungi, dar asta e altă poveste, altădată, e aceeași poveste, dacă e în aer, unul din avioanele de școală ?! Pot oricînd să îl iau în bot, eu, sau avionul pictat în culori de război, proiectat negru pe fîșia de cer albastru zdrențuit, pentru că așa cum zbor cu botul ridicat, agățat în forțaj, trebuie să stau mai jos decît el. Se furișează cercul colimatorului spre dreapta, sîntem în viraj peste mînă pe dreapta, cercul colimatorului se plimbă în exteriorul virajului, încă un grad, și încă un grad de înclinare, pînă unde se pot împinge totuși lucrurile ! Se leagănă în amplitudini mici acul indicator al unghiurilor de atac spre zona aceea sumbră a cadranului zebrată cu diagonale înguste, negru-roșu. Trece prin stînga cupolei Țîu, atîrnat în cerul curat cu două sute de metri mai sus ; indicatorul e totuși construit cu o marjă de si-

guranță și... Și nimic, ciudat virajul moale, flasc, înclinat aproape la 90° și aproape fără suprasarcină, exact asta creează senzația periculoasă și opusă instinctului de pilot că se mai poate trage de manșă, lipsește legătura aceea subtilă, feed-back, convertită în unități de suprasarcină și care la viteze mari spune pilotului : pînă aici ! Dacă scot flapsul pe poziție de decolare, așa cum ne rotim la nesfîrșit, dar asta trebuia făcut de la început, nu aici, nu acum, prea aproape de sol, prea mică viteza, prea mari legănări pe aripile scurte, trase înapoi, care totuși lucrează bine la unghiuri mari de atac dar cu coeficienți de portanță prea mici, asta-i aerodinamică pură și nu are ce căuta în cabina încinsă mai puțin de soare, mai mult de ce se întîmplă în interiorul cupolei de plexi, curge o apă sărată, tulbure, usturătoare, corozivă, pe obraji, pe gît, pe bărbie. Pe brațele ieșite din mînecile suflecate ale costumului de zbor, ale costumului anti-g, sînt apă tot sub costumul anti-g, acid din acela coroziv, și dintr-o dată e cumplit de nedrept și nu se poate ce se întîmplă acum, *ăla* schimbă virajul, simplu, ușor, ca în vis, la optzeci-o sută de metri în fața mea, scoate lent din înclinare, schimbă sensul de viraj rezemat cu aripile lui frînte de la jumătate pe aerul oricum puțin înghesuit sub planuri de viteză limită, sub viteza limită, *dar lui îi ajunge,* scutură un fior rece cînd alunecă ochii absolut fără voie spre vitezometru, asta-i aproape viteza cu care venim pe panta de aterizare cînd nu folosim sistemul SPS. Lunecă avionul bălțat peste cercul de lumină al colimatorului, dar asta numai așa, o clipă scurtă și absolut fără semnificație, pentru că nu se poate face totuși nimic în clipa aceea, ca și cum nu ar fi. Așa, un gol rotund în timpul scurs, adunat din secunde de flacără și zbor legănat primejdios la marginea căderii neputincioase pe o aripă, pentru că totuși poți păcăli, șterge din tine, împinge mai departe cu dinții strînși, cu mîna sudată pe manșa năclăită de transpirație înghețată, poți depăși și împinge mai departe în aceste secunde de devenire cam tot ce știai despre zborul la unghiuri maxime de atac, poți împărți jalnic în felii sărace de aer teoria zborului cu viteză minimă, să găsești afurisite domenii de relativă siguranță în regimul oricum nesigur al vitezelor mici — asta pînă intervine limpede matematica, lucidă și atît de simplu

neiertătoare. Uite cînd țîșnesc de sub casca albă ore părelnic inutile de lungi formule, grafice urcătoare și diagrame intersectate pe tablă la cursul de aerodinamică. Exact aici, acum, cînd nu e loc de diagrame intersectate pe cîmpul ars, sărat, bălțat, sînt doar două traiectorii roșii, stoarse în limită de performanță. antrenament, cunoștințe și din ce mai e alcătuit pilotul — ghemul acela esențial de *fără cuvinte* pentru care de fapt sîntem noi făcuți și zburăm legați în cabinele avioanelor noastre de vînătoare. De asta e cumplit de nedrept ce se întîmplă, pentru că dacă pînă acum a înțeles avionul, s-a legănat pe coadă în virajul acela alcătuit din oscilații la limita zonei de angajare, cum o să înțeleagă, să accepte schimbarea virajului și să ia de la capăt... Slăbesc mansa, cît se poate slăbi mansa cînd „pînă jos" oricum se măsoară în lungimea unei scări de însurubat becuri pe stîlpi înalți, și, uite, glisează și se îndepărtează pe stînga. Merg după el, atunci tremură dur MIG-ul, străbate scurt metalul încordat, trece prin corpul strîns în chingi făcut una cu metalul, trece lovitura scurtă, seacă, trepidează amplificat, face un salt spre stînga orizontul, se răsucește într-o jumătate de tonou și rămînem spînzurați pe spate deasupra cîmpului ars, aruncați de jetul avionului din față. O luăm în jos așa, pe spate, tubul Pitot se înfige de argint în pămîntul fierbinte, răsucesc la loc avionul dar ăsta e reflex de pilot, aproape înainte de a putea gîndi — răsucesc la loc avionul pe o jumătate de spirală care oricum coboară lunecat, trecem pieziș peste o casă, cîteva tufe. Zvîcnește MIG-ul, mă presează în scaun secundele de zbor orizontal, motorul trage greu aerul fierbinte, puțin, împuținat și mai mult de poziția aiurită a prizei de admisie, gîfîie în jurul cabinei văzduh aspirat lacom de compresor, și-a revenit. Nu se pune problema condițiilor de ochire, tragere, exact acum pot pierde tot ce a fost, tot ce sînt, se duce, uite cum se face mic arcuind o trenă ușoară de fum negru curbat spre exteriorul traiectoriei și lăsată alungit în jos. Se aprinde flama galben-roșie, țîșnește o flacără lungă, albastru aprins pe cenușiul albastru al cerului, a cuplat și el forțajul. A cuplat și fuge, eu *sînt* în forțaj, noi sîntem de la început în forțaj, scot din înclinare dar intrăm greu în viteză...

— 4-2-6, du-te ! Du-te după el !

— V-am pierdut, 1-2-3.

Dacă tu ne-ai pierdut, fără reproș pentru că nu poate exista reproș pentru ce se întîmplă aici, lucrurile sînt sau nu, fără alternative între ele, „ai fi putut să"; nu puteai, limpede, nu se putea și pentru asta nimeni nu poate fi acuzat, condamnat, tras la răspundere, așa cum iar nu se poate — dar acum răcnit, țipat, explodat în ziua fierbinte, deasupra cîmpului, cu tóată ființa de om-avion, așa cum nu poate să scape, e nedrept, ilogic, în nealcătuirea firească a lucrurilor și cobor în pantă întinsă pierzînd metri de înălțime, ultimii, pînă simt cum se încordează avionul sub mine. Cum se adună în el însuși lunecînd din ce în ce mai repede pe lungi straturi de aer fierbinte, intră în viteză, se întărește comenzile șuieră văzduh rupt. despicat, sfîrtecat în jurul cabinei, intră prin parbriz, lovește brutal între ochi sclipirea unui lac mititel, traversat și văzut cît să-mi dau seama că a fost. Dacă e, dacă punctul acela tremurat de lumină pe marginea zării adusă aproape de viteză, de înălțime, de plopii înșirați rapid în lungul șoselei plecate din dreapta și întinsă spre stînga într-o diagonală prelungă, dacă e avionul acela dar altul nu poate fi, îl ajung. Freamătă MIG-ul lansat, șterge cîmpia metalul argintiu, zburăm cu 900, 1 000, 1 100 kilometri pe oră după punctul de flacără tremurătoare, se apropie. E prea mare, intră în viteză mai greu ca noi cu toată geometria lui variabilă care îl ajută să se ridice de pe piste scurte cu o grămadă de bombe galbene sub aripi, sub fuselajul rotund. Se desenează aripile, deriva înaltă, săgeata perfectă a planurilor lungi, înguste, adunate de viteză pe lîngă fuselaj, și toate astea — cum a cuplat forțajul, cum și-a strîns aripile, înseamnă un singur lucru : fuge. Fuge tîrziu, pentru că aici, de la distanța asta și cum mă apropii, îmi pot permite subtilități, rafinamente de profesionist, ușor palonierul presat în stînga, pantă fină de urcare în glisada imprimată, așa cad pe el — cu o mie două sute de kilometri pe oră, trei sute și treizeci de metri în fiecare secundă, din stînga, de sus, dansează scurt cercul de moarte pe cîmpie, taie un canal îngust și luneca pe cocoașa avionului măsliniu, în spatele cabinei, acolo unde se adună, ca două drumuri în sfîrșit întîlnite, aripile lungi. Cam intră în carne fierul

striat al clapetei-trăgaci, gustul de fum, de fier, de sînge uscat nu e numai în gură, se prăvăleşte în ziua fierbinte la întretăierea firelor subţiri de foc, crucea colimatorului, dar astea sînt deja chestii care mă privesc personal. Trecem şoseaua printre vîrfuri de plopi, biciuie cabina arcuirea frenetică a ramurilor lungi, s-au îndoit cînd a trecut ţinta, nu revin pînă trecem noi, se apleacă dureros spre sol strivite sub placa aceea de aer comprimat pe care o tot duc în faţa avionului fără să trec de ea, zidul sunetului. Se subţiază flacăra albastră spre roşu, se scurtează coloana de gaze incandescente, se surpă în ajutajul care dintr-o dată e negru, imens — a decuplat, reduce viteza. Asta rămîne, hăul negru al ajutajului şi trena aceea de fum sleit, uşor arcuită în jos, dar nu s-a terminat. Trag un viraj abrupt, strîns exact peste cabina din plexi, aproape încălecă botul scurt cabina aceea.

— ...2-6, dacă mă vezi...

— Pe tine te văd, 2-3.

Cred şi eu, argintiu, cu soarele care îmbracă literalmente MIG-ul într-o aiureală strălucitoare pe verdele cîmpului. A rămas în stînga oraşul cu aerodromul — şcoala în marginea lui, se vede cum cresc munţii albaştri la vest de oraş.

— E în stînga mea, lateral şi mai jos.

— Confirm, spune Ţiu şi dacă nu îl cunoşti crezi că glasul lui e liniştit. În stînga ta, mai jos.

Zbor aproape în linie cu avionul străin, urît, rău, care acum nu mai e nici străin, nici urît, nici rău. Nu mai e deloc. E doar un avion doborît pe filmul de fotomitralieră, şi aşa cum stau lateral-dreapta am ocazia să văd un spectacol rar, cum atacă Ţiu de sus în jos, argintiu, subţire, cum trece peste ţintă şi virează stînga în urcare, sclipeşte în soare ca o săgeată de lumină şi revine la atac — am ocazia să văd cum se aplică pe viu cursul de trageri aeriene. Cum zboară ţinta în linie dreaptă, nu mai manevrează, a luat cap-compas 20°, se vede limpede casca albă a pilotului din cabină, se văd limpede pe aripi aşa cum zburăm mai sus, aproape de încastrare cu fuselajul, fişii de metal zdrelit, vopsea ştearsă sub tălpi — cum urcă pilotul în cabină, se vede dural argintiu ieşit de sub vopseaua bălţată.

Ușa lustruită are o tăbliță îngustă, litere albe pe plasticul albastru, „Traseu EKG" ; bat, deschid, am baftă, înăuntru e numai asistenta.

— Bună ziua...

— O, spune doamna așezată lîngă măsuța pe care se răsfață o cutie mare cu capacul plin de becuri, butoane, ace negre, lungi, subțiri, încovoiate, au încremenit ca picioare de păianjen pe fîșii late de hîrtie milimetrică ieșite din fante nichelate, lucește un ecran mititel, rotund, ca o grilă de colimator, toată povestea bîzîie stins, mîrîie, foșnește, acele zvîcnesc scurt pe hîrtie și încremenesc din nou. Clipește anemic becul verde „ON", prin benzile de hîrtie trece un freamăt.

— O, zîmbește doamna, sclipesc dinții între albul scrobit al bonetei, gulerul alb al halatului, din nou la noi. Controlul anual ?

Zîmbesc și eu, controlul anual. Știu ce am de făcut, atîrn în cuier bluza albastră cu epoleți, mă întind sub geamul imens pe canapeaua clasică de spital, se lipește de spinare, de umerii goi mușamaua rece. Doamna în halat alb vrăjește electrocardiograful complicat ca un bord de avion ; se amplifică zumzetul, pe ecranul mititel puncte fosforescente trasează dungi drepte, precise, care traversează cercul de sticlă și cînd ajung la margine se șterg, dispar ca să apară din nou în cealaltă parte trăgînd liniile precise după ele. Freamătă sacadat ghearele negre, tremură pe hîrtia milimetrică lăsînd picături lucioase de tuș care sorb lumina și o răsucesc în puncte rotunde, strălucitoare, albastre de la cerul reflectat în picăturile lucioase. Se văd acolo, trasate neînchipuit de fin, ramele albe ale ferestrelor, mă văd și eu cum mă uit în picăturile de tuș. Pe urmă începe ritualul prinderii electrozilor, singur, spun, de cînd vin aici am învățat atîta lucru.

Se uită asistenta, rîde :

— Ai încurcat mîinile cu picioarele !

Pune nu știu ce pastă rece, moale, lipicioasă, pe electrozii plați, mi-i prinde de încheieturi cu benzi din cauciuc flasc. Mă întind, mă relaxez, închid ochii ; mîini pricepute

îmi acoperă pieptul cu o rețea de electrozi-ventuze, parcă s-a lipit un braț de caracatiță.

— Să nu miști, maiorule !

Dau din cap, bine, n-o să mișc ; pe urmă se cuplează contacte, încep să curgă foșnind stins benzile de hîrtie milimetrică, aud cum zgîrie hîrtia acele lungi. Se apropie asistenta, simt mirosul de rufă scrobită al halatului alb.

— Nu mai mișca.

N-am mișcat ; mă las mai moale, mă risipesc pe canapeaua de mușama ca o ameobă, așa cum ne-au învățat la cursul de training autogen ; ochii închiși, privirea fixînd interior punctul vital dintre sprîncene : oul alb. Creierul e o calotă netedă, perfectă, lustruită, goală de gînduri...

— E chiar așa greu să nu miști ? Să nu miști *deloc* ? întreabă cu un început de enervare doamna în alb.

— Pe cuvîntul meu...

— Parcă ați fi copii, spune doamna aceea care oricum nu e mult mai în vîrstă decît mine. Fii cuminte !

Pocnește din întrerupătoare, acele negre desenează din nou zigzaguri complicate, graficul de funcționare al celei mai grozave pompe. Auricule, ventricule. Al unei pompe care...

— Gata ?

— E ceva în neregulă, spune fără intonație asistenta. Verifică delicat electrozii, cablurile subțiri care mă leagă de aparat, pe urmă iar, a treia oară, declicul butoanelor și aud cum curge hîrtia prin fanta nichelată. Iar mișcarea spasmodică a picioarelor de păianjen zgîrind hîrtia în ritmul inimii dinăuntrul meu, acum mișcarea aceea se prelungește nesfîrșit și nu se întîmplă nimic, de obicei la 20-30 de secunde asistenta schimbă regimul de lucru, trece comutatoarele pe alte poziții, ca noi cînd fixăm înălțimea la radioaltimetru ; totul durează două, cel mult trei minute, au trecut de mult trei minute. Simt iar mirosul de halat scrobit ; deschid ochii, văd lucrurile ciudat, de jos în sus, cum se uită asistenta de la mine la hîrtia milimetrică, pe urmă se uită iar la mine. Vede că privesc spre ea, atunci se uită pe fereastră. Pare foarte interesată de ce se întîmplă dincolo de fereastră.

— S-a întîmplat ceva ?

— A, spune, ce să se întîmple ? Ridică din umeri, nu-i nimic, dar eu sînt de mult timp clientul instituției, am auzit suficiente povești cu aviatori veniți sănătoși la controlul anual ca să afle că de fapt nu sînt chiar atît de sănătoși, asta de la un an la altul ; un an de zbor, în care lucrurile curg cu totul altfel decît într-un an obișnuit, trecut cu picioarele înfipte solid în scoarța planetei. L-am văzut pe colegul meu Butnar Cornel care era un pilot foarte bun, și într-o bună zi n-a mai fost deloc pilot, după ce a trecut pe la EKG. A devenit comandant de aeroport, primește pe aeroportul lui avioane pilotate de alții. De aceea întreb încă o dată :

— S-a întîmplat ceva ?

— Nimic. Ce să se întîmple ?

Chiar, ce s-ar putea întîmpla, și simt cum începe să o ia Pămîntul din loc...

— Ai dormit bine azi-noapte ?

— Da, spun. Cred că da.

— Relaxează-te cîteva minute.

Mă relaxez pe dinafară cîteva minute, înăuntru se strîng gînduri, creierul nu mai reușește să fie calota netedă, netulburată. Mă relaxez pînă cred eu că intru de tot în mușamaua canapelei, numai capul e un glob greu și fierbinte, care nu vrea să se relaxeze.

— Mai bine chem doctorul, spune asistenta.

— De ce să chemați doctorul ?

Deschid ochii, dintr-o dată mă regăsesc gol pînă la brîu pe canapeaua tare, legat prin fire subțiri de aparatul acela care scormonește prin mine și scoate afară, pune pe hîrtie lucruri nebănuite și care de fapt nici n-ar trebui să se întîmple.

— De ce doctorul ? Mai încercăm o dată.

...numai că asta e doar așa, o amînare, e limpede. Din cum s-au întîmplat lucrurile pînă acum, din cum vorbește asistenta cu mine, fără să mă privească, răspunde uitîndu-se mereu pe geam :

— Bine.

Partea cea mai tîmpită în toată povestea, așa cum văd dintr-o dată lucrurile, este că nu se poate face nimic. Nu e de împotrivit, luptat, țipat, dat din mîini și din picioare. E numai de constatat. De lăsat doamna asta în hai-

nele ei albe, care pînă acum zece minute nici nu era și acum, uite, deodată devine hotărîtoare, esențială, dă buzna în viața mea cu ce îi spune îngrozitor și lucid cardiograful, plimbînd gheare încovoiate pe hîrtie milimetrică, de lăsat deci doamna asta să își facă treaba ei de care depinde atît de simplu ce o să fie cu mine, și exact asta face lucrurile cumplite, că nu am cui să mă împotrivesc. Și ieșit de nu știu unde, abia acum, alt gînd foarte limpede, foarte departe de liniște : nici măcar nu îmi dau seama ce se întîmplă de fapt. Lucrurile cu adevărat mari se întîmplă atît de simplu, nici nu-ți dai seama că s-au petrecut, doar după ce trece un timp... Prinde brusc contur, se învîrte amețitor strîngînd într-o spirală scurtă din care scapă întrebarea țîșnită, lucrul cel mai mare care se poate întîmpla cu adevărat:

— N-O SĂ MAI ZBOR ?

— Mă duc după doctor, spune asistenta, chiar se duce, aud așa cum stau întins tocurile pe parchet, pe urmă nu mai aud nimic, pe urmă din nou tocurile pe parchet și alți pași, apăsați ; întorc capul, a venit medicul-șef, cel mai mare specialist în boli interne.

— Salut, spune. Ce mai faci ? Se apleacă peste mine, rîde. Gata, ne-am plictisit de aviație ?

Risc un zîmbet care iese aiurea, chinuit, mic, schimonosit.

— Să vedeți, eu...

— Ei, spune colonelul doctor, fii liniștit. N-ai nimic, vedem imediat...

Vedem imediat ce ? Încerc să mă ridic, îmi apasă capul pe perna canapelei.

— Maiorule, ai încredere în mine ?

Ridic din umeri așa întins, vreau să spun că nu e chestie de încredere, nu spun nimic. În clipa asta nu e nimic de spus. Colonelul îmi prinde încheietura cu gestul clasic, ia pulsul, sîngele meu sub degetele lui, nici măcar nu se uită la ceas ; numără așa, privindu-mă în ochi, mișcă ușor buzele sub mustață.

— Ai cam luat-o razna, spune.

— Mă mir că n-am murit deja.

— Și eu mă mir, colonelul îmi lasă mîna, zac sub ochii lui înfășurat în electrozi. Știi ce puls avea Armstrong cînd a coborît pe Lună ?

— 160.

— Ei, spune colonelul, tu n-ai coborît încă pe Lună, dar nici mult nu mai ai. Mai ţii minte ce ţi-am spus eînd te-am lăsat să zbori pe supersonice ?

Ţin minte, dar asta se întîmpla de mult, eram locotenent, dumneavoastră eraţi maior, ceilalţi internişti nu vroiau să mă lase pe supersonic, nu plec de aici pînă nu scrieţi „apt" în carnetul medical, am spus. V-aţi dus la şeful Centrului Medical, nu ştiu ce aţi vorbit cu dînsul, pentru mine sfertul acela de oră a fost foarte lung, păstos, fără culoare, aţi venit, te-am luat pe socoteala noastră, aţi spus. Amîndoi.

— Ţin minte, spun cu glas tare. Închidem cercul ?

— N-o lua aşa, face colonelul. Întîi să vedem.

Manevrează butoane, închid ochii peste spaima din mine ; îi ţin închişi pînă nu mai aud cum bîziie cardiograful. S-a făcut linişte, liniştea aceea care înseamnă orice ; doar tîrziu deschid ochii, aşa o să-mi rămînă şi doctorul, cum îl văd proiectat pe tavanul alb, pe lumina zilei, cu mustaţa lui neagră cunoscută în toată aviaţia, cu puţină durere în privirea atentă, cu interesul profesional pe care îl înţeleg dar nu îl accept, pentru că e vorba de mine.

— Fii liniştit, spune pe tonul lui special, dar ăsta e mai mult reflexul anilor de practică, şi dintr-o dată îmi amintesc cum am vrut fierbinte cîteva clipe să fiu doctor, atunci cînd eram încă pilot.

Colonelul îmi scoate electrozii plaţi de la mîini, de la picioare, şterge cu un prosop alb pielea umedă sub benzile de cauciuc, sub plăcuţele nichelate ; apasă ventuzele, îmi ridică maldărul de electrozi de pe piept. Pe urmă măsoară ceva cu o riglă lată din plexiglas pe banda de hîrtie milimetrică, rigla aceea e gradată absolut aiurea, în unităţi care nu-mi spun nimic, văd bine pentru că sînt încă întins pe spate şi colonelul măsoară chiar deasupra mea, în lumina geamului imens. Prin grosimea plasticului gradaţiile acelea apar mult mărite, efect de lupă, apare mărit şi caroiajul fin al hîrtiei translucide, şi liniile acelea frînte desluşit în tuş negru, nu-mi spun nimic liniile frînte dar pe colonel se pare că l-au impresionat grozav. Se uită la mine peste marginea hîrtiei, măsoară iar cu

rigla, se aplecă, caută îndelung, îmi pune pe piept un singur electrod din mănunchiul de ventuze ; porneşte iar aparatul, iar aud cum fîşîie obsedant banda de hîrtie, cum aleargă dintotdeauna peniţa cu tuş trasînd linii frînte pe hîrtia curgătoare, bătăile de viaţă ale inimii mele. Şi iar faţa colonelului doctor măsurînd bătăile de viaţă ale inimii mele, aşa, din mersul maşinii, şi faţa asistentei aplecată peste umărul lui ; cum îşi duce asistenta mîna la gură, cu gestul acela definitiv pe care îl au uneori femeile.

— Ascultă, doctorul încreabă peste bîzîitul aparatului, se uită la mine cu o privire pe care nu o înţeleg, tu — atinge cu vîrful degetelor pieptul, lîngă electrozi — simţi ceva ? aici ?

— Mi-e frică, spun.

— Poftim ?

— Mi-e frică, repet, şi privesc în ochii colonelului de jos în sus. Corect ar fi : mi-e groaznic de frică. Nu mi-a fost niciînd aşa frică. Uite ce simplu se întîmplă lucrurile mari.

— Ştii ce, spune doctorul, opreşte pentru totdeauna aparatul cu gheare de păianjen şi smulge electrodul-ventuză care pocneşte umed, înţeleg foarte bine că ţi-e frică — spune doctorul în crescendo, lucrurile se petrec bizar în afara mea, e limpede că în chiar momentele astea se întîmplă lucrul acela îngrozitor dar nu realizez, nu înţeleg nici revolta din glasul colonelului, împotriva *cui* se revoltă —, e normal să-ţi fie frică, ai toate motivele — aruncă electrodul în maldărul de sîrme —, ce nu înţeleg eu — vocea colonelului doctor coboară brusc aproape de şoaptă — este cum ai reuşit să zbori *pînă acum.*

Brian Moynahan era corespondent de presă la „Sunday Times", a făcut o grămadă de ore-zbor ca pasager la bordul unor aeronave aparţinînd cîtorva zeci de companii aeriene, pînă la urmă s-a întîmplat inevitabilul : Brian s-a îndrăgostit de aviaţie, avioane, aviatori, unii spun că s-ar fi despărţit de prima soţie şi s-a căsătorit cu o stewardesă dar asta nu e sigur, sigur este că a luat licenţa

ca pilot pe avioane ușoare, iar prin 1983 cocheta cu ideea obținerii licenței și ca pilot de elicoptere.

Uite ce scrie foarte concis Brian Moynahan în cartea sa „Airport International" : „...fiecare pilot este supus unui număr de patru teste, anual. Eșecul la unul din aceste teste înseamnă sfîrșitul imediat al carierei sale. Două sînt controale periodice în zbor. Celelalte sînt controale medicale foarte riguroase. Stressul e mare ; cariera sa depinde în întregime de trecerea acestor teste. Pilotul nu e chiar tipul încrezător în el, senin și strălucitor pe care ne-am obișnuit să îl vedem în cabina avionului."

Ca mine, acum.

După cardiograma aia amărîtă fac trei zile pe cobaiul — analize, consultări în grup, mi se ia tensiunea în toate pozițiile imaginabile, sînt băgat în tot felul de aparate care privesc prin oameni ca prin bucăți lustruite de sticlă. Merg la un profesor universitar cu barbă care se uită lung la mine, clatină din cap, mă trimite la ASCAR, la Fundeni și în alte locuri unde un aviator n-are de fapt ce căuta. Mă cheamă șeful Centrului Medical Aeronautic, cel care m-a lăsat să zbor pe supersonic, îmi spune că aviația nu se termină cu MIG-21, *mai există totuși șanse*, în timpul ăsta mă gîndesc la Love Story și la alte povestiri gen Love Story în care nici nu se mai pune problema să ai șanse. Mă gîndesc la Cornel Butnar, la Chioru, la alți colegi opriți mai mult sau mai puțin definitiv de la zbor. Mă gîndesc la mine ca pilot în cabina avionului de vînătoare, dar asta concret, reușesc chiar să fiu cîteva secunde crispate în avionul meu așa cum șed pe fotoliul din cabinetul spațios ; simt chingile de umăr, mirosul de cabină, aștept să intru la pistă, încinge soarele cum bate prin cupolă din dreapta, de sus, și nu reușesc să merg cu gîndul mai departe. Vreau să spun nu reușesc să mă văd în altă cabină. Pilotînd un avion de transport, un elicopter sau mai știu eu ce.

— Asta-i partea proastă, spun încet, cred că pentru mine aviația se termină exact cu MIG-ul-21.

Uite ce spune neașteptat colonelul doctor, șeful Centrului Medical :

— Dumneata, maiorule, crezi că sîntem aici special ca să te oprim de la zbor. Ne *gîndești* așa, și vii aici

decis să îți smulgi aptitudinea de zbor, nu să colaborezi cu noi.

E dintr-o dată obosit, i-au căzut umerii, vorbește cu amar, îmi dau seama că nu-mi spune numai mie. Nici nu se uită la mine cum vorbește. Se uită în el.

— N-ai înțeles nimic. Zbori de 15 ani supersonicul pe răspunderea mea, și n-ai înțeles nimic...

Tace, și, cînd tăcerea se prelungește prea mult întreb :

— În ce sens să colaborez?

— La stabilirea posibilităților reale de a pilota sau nu o categorie de avion.

Ridic din umeri :

— Nu mi-a trecut niciodată prin cap.

— Exact asta mă deranjează, spune colonelul doctor, și pe urmă, cînd plec, am ajuns în ușă, salut, colonelul mai spune : joi se întrunește comisia ; să văd ce pot face pentru dumneata.

Azi e vinerea aceea în care aflu ce s-a hotărît joi, găsesc greu un loc pentru ARO-10, în fața Centrului Aeronautic Medical s-au strîns mașinile tuturor aviatorilor din țară. Urc pe trotuar, ARO încalecă expert cu roțile groase bordura, opresc, las mașina exact unde scrie că n-am voie să opresc și să las cumva o mașină. Fac cîțiva pași, mă întorc, urc la loc, pornesc motorul, cobor de pe trotuar, fac o tură, încă o tură în jurul întregului cvartal fără să scot din viteza a doua, asta înseamnă bare de protecție împinse pînă în bara mea, claxoane veninoase, mîini agitate prin parbriz, luciri scurte cu farurile în retrovizor, complexul ARO acționează din plin ; știu foarte bine ce înseamnă claxoanele, luminile din retrovizor.

Atît doar că puțin îmi pasă.

Tom privește impasibil de pe scaunul din dreapta, toată agitația îl lasă oricum rece ; se uită senin după un tip care s-a dat de ceasul morții să ne depășească cu „Dacia" lui și acum, uite, a reușit. Doar cînd opresc, la a treia trecere găsesc loc, aproape de poartă, opresc și rămîn în mașină fără să știu foarte bine ce ăm de făcut, doar atunci cocker ridică laba groasă, îmi atinge brațul, pe urmă căscă, se întinde, se strînge ghem pe scaunul din vinilin, s-a lămurit. În două minute doarme deja ; sforăie ușor, oftează, clănțăne, se aranjează pentru somn, își strînge labele

sub el. Se încinge aerul sub capota din pînză decolorată, e prea cald pentru începutul verii, trec tot felul de plimbăreți fără treabă, se holbează la ARO cel alb și pătrat, la bara de protecție ranforsată, împinsă înainte, la parașocul din țeavă groasă de oțel. La mine, cum stau în mașină fără să știu ce am de făcut. Pentru că mă simt exact ca atunci cînd știi foarte bine cine ești, te sprijini pe ceea ce știi, și deodată descoperi că lucrurile s-au dus, n-a rămas mare lucru din ce știai. Ca atunci cînd știi apăsat, pînă dincolo de tine, că ești pilot de vînătoare, adică gîndești, privești, vorbești, simți în tine și pe dinafară că ești pilot de vînătoare, spui asta prietenilor, colegilor cu care nu te-ai văzut de mult, milițienilor care opresc mașina ARO, le spui și tot ce faci pe asta e clădit, că ești pilot de vînătoare — și deodată gata, nu mai ești. Ca în cartea lui Brian Moynahan, dar una e să citești, alta să trăiești personal povestea asta. De aceea stau în mașină, încerc să pun lucrurile la punct cu mine însumi, descopăr cutremurat că nu prea am cu cine discuta. Că sînt în continuare mai mult pilot de vînătoare decît restul, cel care ar trebui să fiu. Că, dacă extrag pilotul din mine, nu rămîne mare lucru. Așa că, pînă la urmă, ce a mai rămas din mine coboară nesigur din mașină și o ia spre clădirea Centrului Medical.

Ce urmează e un vîrtej de priviri înțelegătoare, mîini strînse, voci pline de compasiune, nu poți pretinde oamenilor care oricum au viața lor personală să-i doară durerea ta, dar exact asta se întîmplă aici, lucrurile nu se opresc la mîini strînse și cuvinte, se cunoaște după ochi, se mai cunoaște ceva care răbufnește cald și cade la loc, tipii în halatele lor albe se simt într-un fel vinovați pentru ce se întîmplă, dar de toate astea îmi dau seama mai tîrziu, acum nu știu cum să îi ocolesc pe toți tipii aștia plini de bunăvoință, nimeni nu spune nimic precis și exact asta e înnebunitor. Ajung în sfîrșit la fișier, îmi primesc Carnetul medical de personal aeronavigant din mîinile unui adjutant scund, care se miră grozav : cum, nu mă uit ce scrie acolo ?

Nu mă uit.

Întîi ies în stradă, e cald, pe trotuare sînt pete cenușii de umbră, știi cum e umbra copacilor din București pe

asfalt, cînd începe să fie cald, și mai sînt pete albe de lumină ; merg, încerc să calc numai în petele de lumină. Nu mă duc la mașină, traversez și beau la chioșcul din stația troleibuzului o sticlă de Pepsi, care de fapt n-are nici un gust. Doi puști beau Pepsi lîngă mine, se uită la carnetul ținut sub braț, nu știu ce pricep ei din inscripția aceea cu „personal aeronavigant", se uită topiți de admirație cum sorb din sticlă. Cumpăr ciocolata cu lapte pentru Cockerini, abia acum mă duc la mașina ARO. Tom mă primește cu obișnuitele fasoane, de ce, adică, l-am lăsat să aștepte ; îi dau ciocolata, i-a trecut supărarea. Sare jos din mașină, miroase îndelung fire de iarbă rare, subțiri, gălbejite, crescute în crăpăturile bordurii.

Abia acum deschid carnetul medical.

Îl filez, îl răsfir, îi desfac într-un fel de floare foile lungi, înguste ; îl închid la loc.

Îl fac să filfîie ca un fluture mare, cu o grămadă de aripi.

Îl pun pe bordul încins, mă uit cum scrie cu litere negre pe copertă : Centrul Medical Aeronautic.

Îmi fac vînt cu el, parcă ar fi un evantai chinezesc.

Pe urmă deschid carnetul exact la ultima pagină, acolo unde e rubrica „hotărîrea comisiei asupra capacității pilotului".

Uite ce citesc :

„Apt zbor, zi, noapte, pînă la înălțimea de 12 000 metri, pe aeronave cu echipaj".

*

— Ce înseamnă „aeronave cu echipaj" ? întreabă mama.

— Adică, trag mai mulți de un avion ca să-l facă să zboare. Pilot prim, pilot secund, navigator ca să știi pe unde ești, mecanicul de bord...

— Asta știam, mama face un gest complicat cu mîna. Ce înseamnă *pentru tine*.

— Trei lucruri : aviație utilitară, elicoptere sau TAROM.

— Ia-le pe rînd, spune mama, și nu te grăbi. Fă-mă să înțeleg lucrurile astea pe care, ai tu impresia, ar trebui să le știe toată lumea.

Îndoi un deget :

— Aviația utilitară.

— Ascult, spuse mama.

— Stropesc cîmpul din avion, să moară tot felul de gîngănii. Împrăștii îngrășăminte. Transport sînge pentru oameni bolnavi și aduc bolnavi de la țară în orașele mari, unde sînt doctori pricepuți.

— O treabă bună, spune mama mea. Cu elicopterele ce e ?

Îndoi următorul deget.

— Nu mă dau în vînt după ele. Îmi place să zbor o dată cu elicopterul, încă o dată, dar nu mă dau în vînt.

— De ce ?

— Fără „de ce". Chestie de obișnuință. Nu-mi place să stau agățat într-o elice.

— Și TAROM-ul ?

Strîng toată palma, pumn :

— Asta e singura treabă care mi-ar place, dar nu am șanse.

— De ce ?

— Înghesuială mare, și fără mine. Și nu pot merge de capul meu acolo, e nevoie să mă trimită Aviația militară.

— Păi, să te trimită.

— Nu-i așa ușor. Generalul meu, cel care de regulă face lucrurile astea, nu mă trimite. Nici nu întreabă unde vreau să merg, o să mă repartizeze unde e nevoie.

— Du-te și spune-i că vrei la TAROM.

— Asta-i, că nu pot. Nu *mai* pot să mă duc.

— A, face mama, e același cu cel care... povestea de acum trei ani ?

— Yes, ma'am.

— Uite, mama se îndreaptă solemnă în fotoliu, cred că e timpul, deși n-am găsit momentul cel mai potrivit să-ți spun ceva — e limpede că mama își măsoară efectiv cuvintele, deși asta se întîmplă atît de rar —, cred că e timpul să îți dai seama foarte bine ce reprezinți singur, fără aviație. Să lămurești odată pentru totdeauna lucrul ăsta pentru că, oricum, nu poți zbura toată viața. Pînă la urmă tot rămîi fără jucărică, și mai bine ca asta să se întîmple cît ești încă tînăr.

— Mulțumesc.

— Nu mă întrerupe. Cît ești încă tînăr și te poți apuca de altceva.

— Altceva ce ?

— Ei, spune mama, dezgroapă și tu certificatele, diplomele, cea de subinginer, de Academie Militară, precis găsești ceva.

— Cam ce mă vezi făcînd ?

— Vezi, se aprinde mama mea, de fapt exact despre asta e vorba, să-ți demonstrezi ție însuți că exiști și în afara cabinei de pilotaj. Că *ești*, pricepe, că exiști în sinc, nu doar așa, ca tip care însuflețește avioanele...

— Frumos spus.

— Vezi ?

— Am zis ce frumos sună : un tip care însuflețește avioane. Nici nu vreau să fiu altceva, spun, decît un tip care însuflețește avioane ; și îmi amintesc, nu știu de ce, dar asta nu mai spun, că în tinerețile ei mama scria poezii și basme la reviste pentru copii.

— Du-te naibii, se supără mama, vorbesc serios și tu răstălmăcești...

— Nu răstălmăcesc, raportez la mine ce îmi spui. Nu-i același lucru.

— Nu, hotărît.

— Atîta doar că *efectiv* nu-mi dau seama ce pot face, în afară de avion. Nu mă văd făcînd nimic altceva. Să stau în birou, sau mai știu eu ce.

— O, mama desface larg brațele, să stai în birou, ăsta e un ideal !

Mă uit lung, totuși e vorba de mama mea ; ori glumește, dar nu prea cred, sau vorbește serios și atunci chiar nu mă cunoaște deloc, ceea ce iar nu cred. Așa că spun, evaziv :

— Ce mai ideal...

— Ideal, pentru mine — se grăbește mama să pună lucrurile la punct.

Doar acum gîndesc, scurt, că poate nu e foarte comod să fii mamă de aviator.

— Știi ce mi-e frică, spun, că nu prea am mare lucru de demonstrat în afara cabinei de avion.

— De ce ?

— Așa simt. Chestie de structură.

— Ce structură, face mama, și eu, și tata, Dumnezeu să-l ierte, am fost cu picioarele pe pămînt...

Așa i-a spus mama tatălui meu, tata. Iar el îi spunea mama, dar nu e adevărat că au fost mereu cu picioarele pe pămînt ; uneori erau de-a binelea duși de pe lumea asta, și atunci îi iubeam foarte mult. Cînd nu știau *să explice* niște lucruri ale lor, atunci erau grozavi și lucrurile astea fără explicație au fost întotdeauna minunate. Ca atunci cînd tata a cumpărat un caiac din lemn de mahon, lung, îngust, lustruit, ușor ca o vioară și care n-a putut fi urcat nici măcar pe scări, atunci locuiam în Spătarului, l-au tras cu frînghia prin balcon, din stradă. L-am pus în hol, n-a încăput decît pe diagonală, bineînțeles trebuia ocolit, sau sărit peste el, și mama a izbucnit în plîns cînd a aflat cît costă caiacul acela. A dat cu piciorul în lemnul lustruit, arcuit minunat, a întrebat aproape cu ură :

— Și ce facem cu el ?

— Cum ce, a spus tata, nu vezi ce frumos e ?

Într-adevăr, era foarte frumos.

Noi pe vremea aceea nu aveam foarte mulți bani, nu aveam nici mașină, locuiam exact în centrul Bucureștiului, ți-am spus ; era foarte greu de ajuns cu caiacul la vreun lac. Dîmbovița era atît de mizerabilă, nici nu intra în discuție. Eka, sora mea cea mare, a propus să ne mutăm la Timișoara, pentru că acolo curge Bega. Sora mijlocie, Toia, a povestit parabola cu omul care cîștigase un elefant la loterie, și ne-a lăsat să o răstălmăcim fiecare după capul nostru. Problema a fost rezolvată de un prieten al tatii care a dormit o noapte la noi, s-a dus la baie pe întuneric, bineînțeles că a uitat de caiac, a călcat pe el și l-a făcut praf. A călcat în două locuri, pentru că după ce a trecut prima oară cu piciorul prin învelișul subțire s-a speriat îngrozitor, a sărit în sus de spaimă și a căzut cu toată greutatea chiar pe chila atît de îngustă. Lemnul fin, arcuit, a țipat foarte tare frîngîndu-se, ne-a trezit pe toți. Eu am plîns, Toia și Eka au plîns și ele, chiar mama plîngea și mă întrebam de ce plînge, doar tata s-a ținut tare. A ieșit chiar atunci, noaptea, a coborît scările cu cîte o jumătate de caiac sub fiecare braț, cînd s-a întors a zîmbit și ne-a trimis la culcare.

— Gata. a spus, nu mai e. A fost frumos și acum nu mai e deloc. De ce să plîngem ? Să ne amintim și să ne bucurăm că a fost.

I-a zîmbit și prietenului care s-a dus să își termine somnul pe divanul din sufragerie, numai că de atunci nu l-am mai văzut pe prietenul acela.

Pe urmă, mama cea calculată în tot ce făcea a venit cu o cățeluș, asta s-a întîmplat la șase-șapte ani de la moartea lupoaicei Peggy pe care o țineam minte ca un bot imens, deja albit, aplecat din cer deasupra căruțului meu, și la doi ani după noaptea aceea în care tata a coborît scările cu o jumătate patetică de caiac sub fiecare braț. Cățeluș cea nouă a fost botezată Pufa, era grasă, se rostogolea pe labe scurte și chiar avea blana aceea moale, pufoasă, de cîine mic, prima ei ispravă în casa noastră a fost un pipi pe covorul din hol. Dacă mă gîndesc bine, s-au întîmplat o grămadă de chestii în holul apartamentului din Spătarului — a fost cea mai încercată cameră din casa noastră. Mă rog, atunci cînd proaspăta Pufa a început să facă pipi uitîndu-se nevinovată în ochii mamei nu s-a speriat nimeni, pentru că un pipi de cățel oricum nu poate însemna mare lucru ; aici ne-am înșelat, Pufa a fost toată viața ei o mare campioană în privința asta, și de fiecare dată ne-a uluit cu cît putea să scoată din ea. A făcut atîta pipi încît nu mai știam cum s-o oprim ; în cele din urmă s-a terminat, am șters, a rămas pe covor o pată roșcată cu contur incert. Atunci tata a întrebat :

— La ce, explică-mi și mie, ce-ți trebuie pacostea asta ? La etajul cinci ?

— În locul caiacului, a spus mama, am rîs și lucrurile au fost iar minunate, și au ținut așa, minunate, douăzeci și unu de ani. Șapte ani cît a trăit Pufa, și încă paisprezece ani cît a trăit fiul ei, Pufi, de la care am învățat cu adevărat ce înseamnă să ai un cîine cu tine. Pe urmă a venit tot balamucul cu mutatul, de atunci n-a mai fost bine deloc. Vreau să spun, niciodată nu ne-am mai simțit așa cum a fost cînd eram noi toți împreună, în casa veche din strada Spătarului.

— ...Ergo, spune mama, dacă nu și nu poți fi cu picioarele pe pămînt, du-te la șeful tău și convinge-l de asta.

Și, zic eu, meriți un loc mai călduț după ce ai fost cinci-sprezece ani pe cîmpul ăla...

„Cîmpul ăla" este, pentru mama, aerodromul meu.

— Problema e următoarea, spun, cum să mă duc la un om *care m-a izgonit de lîngă el*, să îi cer ceva ? O repartiție bună, în cazul ăsta ?

Mama se gîndește, îl scarpină pe Tom între urechi. Cockerini se întinde cu nerușinare, mă privește superior, închide ochii.

— Ți-a făcut vînt pe drept, sau pe nedrept ?

— Cred că a procedat corect.

— Ei, zice mama, oamenii mari sînt și ei tot oameni, chiar dacă au ajuns sus. Adică, pe lîngă minte luminată și restul, au slăbiciunile lor, care îi ajută să fie și buni. Nu poți fi tot timpul încrîncenat, chiar dacă ești șef.

— Așa crezi ?

— Da, spune mama. Cred că îți faci probleme de pomană. Cred că poți merge fără grijă la generalul tău.

— Fără să calc peste mine ?

— A, deci despre asta e vorba. Fără să calci peste tine, și știi de ce ?

— De ce ?

— Păi, spune mama, amîndoi sînteți aviatori și aveți felul vostru sucit de a gîndi. Sucit, dar gîndiți *la fel*, pînă la urmă. Și mai e ceva, ai spus : cum mă duc la *un om* care m-a izgonit etc. Deci îl gîndești întîi ca pe om, nu ca pe general. N-ai spus : cum să mă duc la un șef, sau la un general. Ai spus om. Asta e foarte rar, și îmi pare bine că se întîmplă cu tine și cu generalul acela. Ascultă-mă pe mine, sînt femeie bătrînă, chiar dacă nu-mi place să recunosc asta, și știu ce spun.

— Pot să te întreb ceva ?

— Te duci, sau nu te duci la general ?

— Mă duc, spun, dar încă nu știu dacă o să merg.

— Ți-a venit mintea la cap, suspină mama. Întreabă.

— Nu te superi ?

— A, spune mama, cine știe ce tîmpenie vrei să întrebi. Nu mă supăr. La vîrsta mea, e greu să mă mai supere ceva.

— Exact asta vreau să te întreb, dacă te-ai obișnuit cu chestia asta.

— Ce chestie ?

— Vîrsta.

— Vezi, spune mama, cînd te-ai obișnuit cu asta chiar nu mai e nimic de făcut.

— Atunci, de ce pomenești mereu că ești bătrînă ?

— Păi, spune dureros mama mea, nu sînt ?

Uite-o chestie la care nu se poate răspunde. Uite cuvinte care sfîșie tăcut, se strîng fierbinți înăuntru și nici măcar nu poți răspunde. Așa că mă strîng în mine, și pe dinafară mă fac că îl mîngîi pe Tom.

— Ești încă crud, constată mama, aproape amuzată. Nu te-ai obișnuit să primești totul în față, fără să închizi ochii.

Nici la asta nu se poate răspunde.

— Să-ți mai spun ceva, zice mama, legat de oamenii mari.

— Da.

— Pro-por-ți-o-na-li-ta-te. Asta nu trebuie uitat niciodată, înțelegi ?

— Nu.

— Ei sînt tot oameni, dar ce fac, în bine sau în rău, se întîmplă, fac la altă scară. Unde tu rupi o creangă, ei doboară un copac. Unde pui tu o cărămidă, ei au clădit un bloc cu șaptesprezece etaje. Limpede ?

Mai mult frumos decît limpede, dar nu spun asta. Spun da, și dau din cap că am înțeles.

. . . . . .

— Vezi, spune mama, ce simplu a fost, dar asta se întîmplă a doua zi după ce am fost la General, și Generalul n-a avut foarte mult timp pentru mine, a zis doar : îmi pare bine că te văd, pe urmă i-am arătat Carnetul medical, l-a răsfoit, a citit, s-a uitat la mine peste carnetul acela și a zis iar : mi-ar fi părut mai bine să vii fără nici o treabă. De fapt cam de aici n-a mai avut Generalul timp pentru mine, ce vrei, a întrebat, cum pot să te ajut ? Eu tăceam, așa am tăcut întotdeauna, chestia cu „mi-ar fi plăcut să vii fără nici o treabă“ m-a dat gata, nu pentru ce se întîmpla chiar atunci, pentru toți anii de *pînă* atunci. Vreau să spun, pentru tot ce s-a întîmplat între

mine și General și, uite, lucrurile s-ar fi putut întîmpla cu totul altfel. De aceea tăceam, pe urmă Generalul a spus ; dar acum avea vocea *dinainte* : cred că știu, așa cum te cunosc eu, dacă te mai cunosc, ai avea chef să zbori la TAROM. Am făcut semn din cap că da, asta a fost tot ; adică a mai fost strîngerea aceea de mînă, nici Generalul n-a mai spus nimic, a fost doar mîna mea în palma uscată, caldă, mare, simt și acum căldura aceea.

Pe urmă am oprit mașina ARO la Băneasa, la aeroport, m-am uitat peste gard la avioanele acelea mari și iar am știut că nu realizez ce se întîmplă. Pentru că avioanele acelea, AN-24, AN-26, nu sînt mari decît pe lîngă MIG-ul meu, care acum nici nu mai e al meu. Pentru piloții de cursă lungă AN-24 e un avion mic, piloții de cursă lungă s-au obișnuit cu IL-62, Lockheed 1011 Tristar sau Boeing 747, care în unele variante duce peste 500 de pasageri.

— Vezi, spune mama — eu mi-am strîns boarfele, îl fluier pe Cockerini, vreau să ajung la aerodrom încă pe lumină —, vezi ce simplu a fost ?

A fost simplu doar văzut pe dinafară, dar nu-i spun asta. Nu spun nimic.

Îmi iau sacul de pașaută, ies pe palier.

— Ce-a fost greu s-a dus, declară mama cînd mă sărută în ușă pentru drum, așa știe ea că e bine, și iar nu spun nimic, pentru că de fapt urmează lucrul pentru care n-ai cum să te pregătești niciodată, despărțirea.

*

Cel mai simplu pleacă totuși Johanna.

Levis își cîntă melodia cu un sfert de oră mai devreme, mă uit la cristalele lichide, șase, l-am pus să sune la șase și un sfert, s-a paradit, spun. Firmele astea americane își garantează producția o veșnicie și veșnicia durează doar cîțiva ani.

— Eu l-am pus să sune la șase, face Ioana :

Se întinde, mîrîie de plăcere, îi cad brațele ; mă privește liniștită de jos, așa cum stă cufundată în pernă.

— De ce ?

— Păi, spune fata, am o grămadă de treabă. Să îmi adun lucrurile, să îmi fac bagajele, să nu pierd nici autobuzul...

Uite cum e Ioana în dimineața asta : grozav de bronzată, cu părul arămiu curgînd leneș pe gîtul puternic, pe bumbacul negru spălăcit al tricoului.

— Nu se poate — spun cu voce înăbușită.

— Uite că se poate, fata mă privește în lumina ochilor, vorbește simplu, exact pe tonul dimineților de acum un an. de doi, de trei, chiar, s-au adunat cam trei ani de cînd sîntem împreună, nu se pleacă așa după trei ani petrecuți împreună, e limpede. Fata sare din pat, rămîn culcat cu ochii în tavanul alb, azi va fi o zi frumoasă, e soare, e senin atît cît văd printre crengile salcîmilor. Curge apa la baie, pe urmă nu mai curge, apare Ioana, proaspătă, pieptănată, îmbujorată sub pielea bronzată ; miroase așa cum știe ea să miroasă cînd iese de sub duș. Asta-i noutatea, nu-i învelită în prosop sau cu halatul meu de baie ; e gata vîrîtă în blugi, în tricoul ieftin din bumbac, tălpile goale calcă fără zgomot podeaua vopsită. Se mișcă ușor și camera se face mai mare, mai spațioasă, mai pustie cu fiecare fleac dispărut în sacoșa PANAVIA — cărțile Ioanei, revistele Ioanei, puloverul Ioanei aruncat în fotoliu. Casetofonul Sanyo a cărei clapă PLAY trebuie blocată cu un băț de chibrit, ca să stea apăsată. Fata strînge casetele risipite cam peste tot, pe scîndura lată de la capul patului-canapea, se apleacă peste mine să ajungă la casetele aflate pe scîndura lată, tricoul negru, subțire, uzat, decolorat sub brațe, asta, spun, nu se poate. Nu e așa simplu să pleci, după trei ani. Nici nu știu dacă am spus, dacă am gîndit doar — cuprind corpul subțire al fetei, strîns, Ioana își pierde echilibrul, cade peste mine, o țin în brațe, mă răsucesc deasupra...

— O, face Ioana, vocea ei e senină, rece, foarte departe — iartă-mă. Am alunecat.

Se desprinde calmă din îmbrățișare, se ridică, netezește tricoul, blugii, doar acum pricep ce înseamnă trei ani petrecuți împreună. Înseamnă să știi foarte bine cînd chiar nu mai are rost să insiști.

Fata se uită prin camera care mie îmi pare groaznic de pustie fără fleacurile alea ale ei, pare mulțumită de

ce vede : n-a rămas nimic care să amintească de ea. Afară de timona lustruită din lemn de stejar, atîrnată lîngă sabia bunicului, dar timona aceea e un dar, și darurile nu se iau înapoi. Darurile rămîn dăruite, orice s-ar întîmpla. Orice s-ar întîmpla, exact prin asta rămîn și mai mult ale celui care le-a dăruit, afurisită treabă. Pentru că nu poți scăpa de ele oferindu-le la rîndul tău. Nu poți să le vinzi, să le faci bucăți, să le pierzi, să te faci că ai uitat de ele. Poți doar să te convingi că te-ai obișnuit cu ideea, cu toate că și asta e foarte greu.

— Unde e cockerul, se interesează politicos fata.

— A ieșit azi-noapte. Cred că e o nuntă de cîini lîngă siloz.

— Aha. Ei, spune Ioana cu aceeași voce senină, din nou pricep dureros ce înseamnă trei ani curși împreună, înseamnă să știi exact ce se zbate de fapt în vocea aceea senină, ei, spune Ioana, am plecat. Salut.

Are ceva de lucru pînă reușește să iasă pe coridor, cu sacoșa umflată agățată de umăr ; tot timpul ăsta stau în pat, mă uit la ea cum trage de sacoșă. Nu se aud pașii desculți pe carpeta groasă, se aude doar bufnetul înăbușit al sacoșei PANAVIA și din nou știu că Ioana își pune adidașii. Pe urmă deschide ușa de la intrare, clinchetul metalului înseamnă cheia scoasă de pe inel, obicei tîmpit, Ioana și-a adunat pe un inel gros toate cheile, a făcut rost de o carabinieră bulgărească, mare, nichelată, strălucitoare, cînd nu sîntem împreună umblă cu cheile atîrnate de blugi ; asta-i, de acum o să umble mereu cu cheile atîrnate de blugi. Cu mîinile în buzunare, vîslind cu coatele prin aer și cu cheile acelea clincănind, agățate de carabinieră.

— Salut ! țipă Ioana de pe palier, trîntește ușa, gata.

— Salut ! mîrîi din pat, mă răsucesc cu nasul în pernă fără să îmi dau bine seama ce mă așteaptă și în clipa următoare mă afund în Ioana moale, fierbinte, cu brațe puternice și ușoare agățate de gîtul meu, așternutul miroase a Ioana, îi păstrează înnebunitor forma, căldura, sugrumă blînd gheara fierbinte ieșită de nu știu unde, și poveștioarele alea ude din ochi adunate sub pleoapele strînse, *never*, aici e deja chestie de blazon, una din situațiile în care trebuie să fii bățos exact în fața ta, încerc să fiu,

adică nu urlu, nu fac ghem cuvertura, perna, cearşaful, nu le arunc în mijlocul camerei pustie de spaţioasă, cum s-a făcut dintr-o dată. Nu arunc brutal gînduri, gesturi, cuvinte care încă răsună în timpane şi încep fără voie să devină, să fie amintiri, fără să ceară îngăduinţă. Nu smulg geamul din locul lui ca să iasă pentru totdeauna mirosul de femeie tînără din camera mea de încă pilot. Nu ţip, nu gem, nu mă tăvălesc pe jos, astea nu sînt lucruri pe care le faci faţă de martori, e cineva care mă priveşte necontenit, eu însumi, desprins de mine, cît timp mă pot privi dinafară e O.K., indiferent de ce se întîmplă. Nu merg să ridic colţul perdelei, nu-i nevoie să ridic nimic, se vede perfect şi prin perdea, cărarea dintre blocuri, iarba, fîrele uscate de salcîm rămase din mai, cum merge fata spre staţia de autobuz pe cărarea dintre blocuri. Chiar, e mai bine să te uiţi prin perdea, nu se observă de afară cum te uiţi din casă, de fapt n-are cine să observe, doar dacă Ioana s-ar uita înapoi, peste umăr, n-o să se uite, sînt convins. Şi la ea e chestie de blazon. Chiar mai mult decît la mine, pentru că e fată, se pare că pe fete le loveşte mai tare cînd rămîn singure.

Fac patul, scutur cuvertura, întind cearşaful, bat perna aşa cum m-am învăţat încă din liceul militar, tot ce păstra aşternutul din faţă trece nechemat în mine. Ştiu ce o să urmeze, timpul acela lînced în care te obişnuieşti din nou să nu mai ai pe nimeni lîngă tine, cînd gîndeşti „noi" şi spui „eu", cînd cumperi obişnuit două tricouri, două perechi de şosete deşi ai nevoie de o singură pereche de şosete, de un singur tricou. Cînd stai la coadă şi iei două bilete la film, şi pe urmă te uiţi mai mult la scaunul gol de lîngă tine, decît pe ecran. Cînd toată lumea *vă* invită, şi *te* duci singur. Asta se cheamă perioada de adaptare, sau de dezadaptare, ia-o cum vrei, de fapt e acelaşi lucru, ore goale, locuri goale, pînă la urmă te întregeşti iar, încetul cu încetul, numai cînd redevii, cînd eşti la loc tu, te-ai obişnuit şi nu mai priveşti în jur după Johanna, *poţi chiar să vezi pentru ce s-a dus*, doar atunci afli brutal sensul ireversibil al cuvîntului „niciodată" şi îţi dai

seama, cutremurat, că de fapt ai fost poate cel mai mare imbecil.

*

...O singură dată m-am întîlnit iar cu Ioana, dar asta a fost mult mai tîrziu, atît de *după aceea* încît anii nu mai contau, a fost o întîlnire absolut specială, purtam uniforma TAROM bleumarin închis, cu trei galoane de aur pe mînecă, pilot secund, am aterizat pe Heathrow, nu eram cu pasageri, am tras la aerogara de mărfuri, adică întîi ne-am plimbat un sfert de ceas pe bretele betonate urmărind săgeți luminoase, semnalizatori cu palete și mașina portocalie Follow Me, răsunau sacadat în căști indicațiile dispecerului de la radiolocatorul pentru circulație la sol, ziua a fost caldă, albastră de cer și verde de iarba crescută între căile de rulaj, a fost tot vara. Anglia cea umedă, cețoasă, cenușie, era plină de lumină limpede, Chioru a deschis parbrizul în stînga, a culisat lin plexiglasul gros în glisiere, intra aer de afară cu miros de gazon englezesc. Inginerul de bord a oprit motoarele, au bătut văzduhul străveziu elicele, din ce în ce mai încet, s-au închegat pale mari, negre, cu vîrfuri galbene, din discurile fumurii. S-a făcut liniște după trei ore de zbor și cincisprezece minute de colindat pe sol, tăcerea aceea căzută sec în cabină cînd se opresc motoarele, și care încetinește mișcările, face cuvintele să sune spart, încă trei ore de zbor, trei ore de viață duse — a filozofat Chioru scoțîndu-și căștile ; s-a întins cu gestul acela știut al coechipierului de demult, eram în elicopterul lui Gheorghe Cornel, pe gheața Dunării.

Am oftat, ne așteptau pămînturi noi, cu aterizam prima oară pe Heathrow, promisiunile lui Chioru cuprindeau plimbarea prin Londra pe imperiala unui autobuz roșu, anticariatul unde se găseau săbii și junghere de acum trei secole, pe urmă coborăm fluviul într-un vapor și ad-

miram porțile-stăvilar imense pe care le-am văzut din aer, împlintate în albia Tamisei pentru a feri Londra, pe londonezi, de inundații îngrozitoare.

Chiar așa am făcut, la început Londra, absolut imprevizibilă pentru că era foarte puțin cenușie, a fost de fapt verde, portocalie, roșie ; pe urmă am văzut săbiile vechi, pumnale înguste, ce mai era pe acolo, armuri, buzdugane, un coif cu pene de struț, dar astea nu m-au interesat foarte tare. Pe urmă am coborît pe Tamisa spre porțile-stăvilar, ca să ajungem la debarcader am trecut printre clădiri cățărate pe piloni, înalte, cu fațade înguste, erau ulicioare pietruite între clădirile acelea. Debarcaderul era din scânduri late, groase, vopsite generos în alb lucios, o punte îngustă din stinghii lega debarcaderul de vapor. L-am recunoscut imediat, era unul din vaporașele făcute de șantierul Ioanei ; după ce zarva îmbarcării s-a potolit și pluteam pe fluviu, m-am dus la pupa, unde o familie cu pleduri cadrilate pe genunchi ocupa banca în potcoavă de-a lungul parapetului. Nu puteam să-i dau la o parte ca să citesc plăcuța cu numele constructorului prinsă în șuruburi cu cap îngropat de lemnul parapetului ; eram într-o uniformă străină pentru ei, oricum s-au uitat ciudat la mine, poate încălcam o regulă de politețe englezească fără să știu, poate pur și simplu vroiau să fie între ei și nu aveau chef de străini, fie ei chiar piloți de cursă lungă. Așa că am mormăit un salut și m-am retras.

N-am văzut stăvilarul care apără londonezii de inundații pentru că am coborît la mașini unde nu era nimeni, manevrau motorul de pe puntea de comandă, am căutat, am găsit chiar pe chiulasa motorului Diesel eticheta ștanțată cu „Made in Romania", atunci m-am întîlnit cu Ioana ; eram iar pe malul acelui brat de Dunăre, vedeam sălciile negre dincolo de apă, amurgul de toamnă târzie în pădurea de sălcii bătrîne, s-a răsucit o clipă ceva fierbinte și pierdut și pe care îl credeam uitat, cum se chema casa aceea albă, la Manafu.

Afară se termina într-un apus roșu ziua caldă, cît am buchisit scria motorului, am aflat ce putere are și cît cîntărește, vaporul Ioanei a trecut de porțile-stăvilar, iar cînd ne-am întors împinși de flux era deja întuneric: n-am mai văzut nimic.

*

N-am nevoie nici de două zile ca să predau echipamentul de zbor, documente, hărți, rigla de navigație, pistolul, cam tot ce am luat de la Aviația militară, și acum, uite, dau înapoi. Binoclul și barca pneumatică primite pe semnătură de la nea Romică Grasu, și cu asta chiar s-a terminat.

Scot mașina din garaj mergînd cu spatele, ARO-10 iese din penumbră spre lumină fără capota de pînză, seamănă cu o cutie mare de pantofi pusă pe roți negre. Frînez, trec în viteza întîi, toate lucrurile astea făcute foarte atent, ca pentru a le încrusta în mine, așa cum faci ultima oară lucruri făcute de atîtea ori încît mîinile merg singure, și picioarele merg singure, și uite, de acum înainte n-o să le mai faci. Am băgat în viteza întîi, cotesc scurt spre blocuri, așa a rămas garajul, cu porțile de scîndură deschise larg, să aștepte.

N-am spus la revedere, am spus rămas bun celor două camere și coridorului dintre ele. Scările din ciment tocit, numai eu le-am urcat și coborît în toate felurile 15 ani. Am aruncat în caroseria deschisă sabia bunicului, cerga, sacul de parașută burdușit cu haine. Timona Johannei, din lemn lustruit. Am încercat cu vîrful pantofului cauciucurile de la roțile lui ARO, am ridicat mai mult piciorul, am încercat și roata de rezervă. Pe urmă l-am fluierat pe Tom și am pornit printre blocuri, cu mîinile în buzunare.

Încercam să mă conving că totul e ca de obicei.

Că merg la Alimentara, la nea Călina, să iau bomboane sau salam Poiana.

Că merg la celălalt negustător de la noi, nea Petcu, să cumpăr baterii, detergenți sau mai știu eu ce. Că merg spre unitate, să intru în alarmă.

Nu m-am întîlnit cu nimeni, adică nu m-am întîlnit cu nimeni care să-mi spună mai mult de bună ziua și eu să spun la fel, bună ziua.

Era ca la țară, unde toți se cunosc și se salută.

De fapt asta a și fost, am mers și m-am salutat cu toți cei întîlniți.

N-a spus nimeni mai mult de bună ziua.

Doar cîțiva țînci au strigat : uite-l pe Tom, au alergat spre noi, alergau nehotărîți cînd s-au apropiat, nu știu cum arătam eu dar ziua era caldă și Tom arăta foarte distant, și țîncii aceia n-au mai venit lîngă noi. S-au oprit și s-au uitat cum trecem.

A ieșit Tom din alee, alerga exact în același trap nehotărît, să miroasă salcîmii.

Să pleci vara, asta e una din cele mai nenorocite chestii.

Se pleacă cînd e frig, plouă și toți stau în case.

Aiurea.

Erau geamuri deschise, se auzea muzică, am auzit voci lenețe, peste salcîmii verzi se boltea *efectiv* cer albastru adînc, pe betonul aleii, plăcile acelea mari scoase din pista veche dansau pete calde de lumină filtrată, pete de umbră. Treceau puștii de pe aerodrom, neveste, moșnegi veniți la copiii lor aviatori, cu ei mă salutam spunînd bună ziua. Spunînd sărut-mîna doamnelor. Copiilor le spuneam, ca de obicei, salut.

Am ajuns pînă aproape de poarta unității, acolo m-am întors.

Nu avea nici un rost, și de fapt plecasem doar într-o plimbare scurtă.

M-am întors acasă, spre blocul 4, și acum n-am mai luat-o pe aleea dintre blocuri.

Acum am mers pe șoseaua mare.

Cu blocurile și salcîmii în stînga, cu pista departe în dreapta, dincolo de cîmp și dincolo de liziera săracă din corcoduși țepoși.

Dincolo de calea ferată.

Am văzut ampenaje de avioane, cocoașele hangarelor, zebra veche, antenele radiolocatorului de aterizare vopsite în roșu și alb. Antenele acelea se roteau.

Puteam să mai văd o grămadă de lucruri dacă mă uitam atent, dar nu m-am uitat.

Mi-a ajuns pînă în gît ce vedeam ; totul se întîmpla în lumina limpede, în căldura specială, uscată, numai aici întîlnită. În vîntul uscat, și cald, și care, totuși ciudat, răcorea.

Tom alerga prin iarba din șanț, s-a oprit, a lătrat spart, scurt, cum latră el cînd găsește ceva important.

Un arici, cred.

Un arici bolnav, pentru că aricii sănătoși stau ziua în vizuina lor răcoroasă.

Ies doar seara tîrziu, cînd s-a întunecat bine și nu mai e foarte cald, atunci ies după mîncare pufnind supărați, făcînd iarba să foșnească. Știam foarte bine cum latră cocker la arici, și cum pufnesc aricii.

Știi cu cine nu m-am întîlnit, cu colegii mei : cu Florin, cu Hent, cu Sandu. Cu Veteranul, nici pe Țîu nu l-am întîlnit, nici pe Ion Anechitei. Nici pe Dodo, care sînt convins că nu era plecat la vînătoare. Era pe undeva, pe aproape, și ar fi venit dacă aș fi lăsat să înțeleagă că am eu nevoie să vînă.

Toți erau undeva aproape și ar fi venit dacă aș fi avut nevoie.

Numai că nu aveam nevoie.

Adică doream fierbinte să fie lîngă mine, dar n-avea nici un rost.

Nu mai eram *noi*.

Erau ei care rămîn, iar eu plecam împreună cu cîinele Tom, cu mașina ARO, cu ce poți duce în tine atunci cînd

pleci și știi foarte bine de unde pleci și ce lași în urmă, și habar n-ai ce te așteaptă acolo unde te duci.

Nici nu știam unde mă duc.

M-am uitat din nou la ampenajele avioanelor, dincolo de cîmp, de liziera săracă din corcoduși țepoși, dincolo de calea ferată.

Luceau mai în soare de la distanța aceea, și ți-am spus că acrul era foarte limpede, se vedeau cocardele tricolore de pe derive.

De fapt erau ampenajele avioanelor de la escadrila Castorului, dar nu avea nici o importanță.

Erau tot avioane.

Am văzut de departe și cabinele husate, și dacă mă uitam bine cred că vedeam și tehnicienii cum lucrează la avioane, dar nu m-am uitat bine. Nu mai vedeam foarte bine, vreau să spun. Se întîmplau tot felul de lucruri care mă împiedicau să văd foarte bine.

Întîi a fost Tom, a observat că mă uit departe și a luat-o la fugă încotro mă uitam, unde credea el că vreau să ajung.

Pe urmă a fost o pală din vîntul acela fierbinte și uscat și care totuși răcorea, a adus praf în ochi și zgomot de aviație, bătea dinspre pistă, se auzea clar zgomotul de metal lovind metal, și cum fluiera un motor încercat la cale dincolo de hangar, la reversoarele de jet.

Pe urmă, era faptul că nici eu nu aveam de gînd să văd foarte bine.

L-am fluierat pe Tom și am luat-o spre blocul meu.

Spre mașina albă, decapotată, care aștepta în fața blocului.

O să mergem altădată la avioane, i-am explicat cockerului care tipăia spăsit cu ghearele boante pe beton; încerca să își țină capul prelung, elegant, îngust, în umbra mea.

Am urcat în ARO, am răsucit cheia în contact, motorul a pornit simplu, fără nazuri, s-a înecat puțin la început, cum se îneacă motoarele cu benzină cînd e cald afară, pe urmă a mers rotund, fără poticneli.

Am accelerat în gol, acul de la turometru a urcat, a coborît brusc cînd am luat piciorul de pe accelerație.

Nu exploda nimic.

N-a explodat nimic nici cînd am băgat în viteza întîi și am mers încet prin iarba din fața blocului, am traversat șanțul, am ieșit în șosea.

N-a explodat nimic nici cînd am trecut în viteza a doua, pe urmă a treia, pe urmă a patra.

Mergeam cu optzeci de kilometri pe oră, douăzeci și trei de metri în fiecare secundă.

S-a amestecat vîntul cald cu viteza, a ieșit ceva care aducea răcoare în spatele parbrizului înalt.

Am trecut de vile, am ieșit în șoseaua mare ; drumul din dreapta ducea la mare, drumul din stînga se pierdea la orizont în munții albaștri, drumul din față ducea la București, la TAROM, unde oricum nu știam că o să fie. Știam doar că o să fie ceva.

Am trecut pe lîngă gară, mergeam încet, am claxonat, a ieșit din clădirea de cărămidă roșie șeful gării, în bluză albastră cu șapca lui specială pe cap.

M-a salutat cu două degete la cozoroc.

L-am salutat și noi, am claxonat o dată lung, de două ori scurt, ta-ti-ti, linie-două puncte ; „D" în Morse ; „D" de la despărțire. „D" de la drum, departe, dilemă, dracu. „D" de la datorie. De la dezolare. Cred că a înțeles, era ceferist, știa știu Morse.

Am claxonat „D" în Morse, pe urmă am apăsat iar accelerația.

Cockerul ședea solemn pe scaunul din dreapta, îi flutura în curent jaboul, i-au fîlfîit urechile lungi ca două drapele de luptă, în clipa aceea l-am iubit foarte mult. Pentru că eram împreună.

A simțit asta, s-a întors spre mine, m-a privit liniștit cu ochii negri, s-a uitat iar la drum.

La plopii care alergau în urmă cu douăzeci și trei de metri în fiecare secundă.

Am înțeles, nu era momentul potrivit să îl iubesc foarte mult.

Erau alte lucruri de făcut, infinit mai importante.

Întîi, trebuia menținut blazonul. Lustruit, neîntinat, albastru cu auriu, strălucitor în soare.

Apoi erau ciinii de lătrat, caii înhămați la căruțele depășite, ciori care se ridicau alene de pe șosea și trebuiau mîriite amenințător.

Mai era în capul de cîine amintirea plimbării aceleia spre avioane, care n-a mai avut loc. Amintirea drumurilor spre celula de alarmă, cînd mirosea trenuri de aterizare și trecea în revistă linia de avioane, MIG-uri aliniate pe bretela de rulaj.

— O să mergem altădată la avioane, am spus din nou. N-am mai fost niciodată cu Tom la avioane.

N-am fost, să-mi plimb ultima oară mîna pe bordul lor lucios. Să lovesc cu palma conul ascuțit, să mă înalț pe vîrfuri atingînd capătul nichelat al tubului Pitot. Să verific jamba de bot, etc. Să las ceva din pilot pe ce ating cu mîna, cu ochii. Am făcut odată prostia asta, cînd am terminat cu MIG-ul-23, și îmi era de ajuns. Știam bine ce înseamnă, și eram ultimul idiot dacă mă băgam din nou în așa ceva.

Trebuia să fii acolo.

Trebuia să fii măcar o parte din avioane, măcar o parte din mine, ca să ai o idee vagă din cum a fost. Dacă spun că a fost îngrozitor, sfîșietor, că se smulgea pentru totdeauna ceva cu fiecare nit atins de palmă, cu fruntea apăsată pe metalul plin de nituri, încă nu spun nimic. N-am crezut că o să fie așa. Știam că o să doară, dar a fost dincolo de durere. A fost prima oară cînd am aflat cum poți rămîne undeva așa, ducîndu-te mereu înainte pe picioare care nu mai vor să meargă. A fost sfîșierea aceea dinăuntru, după care singurul lucru formidabil este, simplu, faptul că mai exiști. Că mai ești capabil *să-ți dai seama.*

Toate celelalte despărțiri din viață, adunate la un loc și ridicate la misterioasa putere „n" din manuale de matematici speciale, au fost un nepăsător „la revedere"

aruncat în fugă peste umăr, pe lîngă despărțirea de avioane.

Lucrurile aveau să se întîmple exact la fel mai departe, dar fără mine.

A fost ca atunci cînd se întîmplă lucruri îndelung aminate, știute bine că pînă la urmă oricum or să fie dar mereu alungate, înghesuite fierbinte într-o margine de conștiință întunecată care își strecoară lin otrava în tot ce faci, ești, rîzi, gîndești. A fost ca atunci cînd te rupi sfîrtecat în două jumătăți niciodată întregite, cicatrizate, nu poți împinge în uitare o jumătate din tine care încă se plimbă prin lume, și nici nu știi prea bine în care jumătate ai rămas.

Partea a treia

Aterizăm pe New Delhi Airport, vremea este închisă, împîclită, Delhi Approach recomandă apropierea după schema pentru IFR, zbor instrumental, astă facem cu toate că la 5 000 de picioare, unde sîntem noi, e soare și cer albastru. Navigatorul mîrîie ceva despre gazul pe care îl mîncăm cu ocazia asta, se bagă în fața noastră zborul 471, un DC-8 de la JAL, ăștia vin direct, după VFR, reguli de zbor în condiții bune de vizibilitate.

Sub trei mii de picioare intrăm în pîclă deasă, dintr-o dată se albește în jurul cabinei, IL-18 zboară într-o sferă alb-gălbuie de praf, lumină difuză, cum naiba vin japii direct la aterizare, cred că au mai fost pe aici, de multe ori, încearcă navigatorul o explicație. Cred că vin des la Delhi, de asta își permit să intre direct la aterizare, pe vremea asta. E foarte cald, motoarele avionului mare, alb sînt aproape la regim maxim după ce scoatem flapsul pe poziția de aterizare. Trecem radiofarul îndepărtat la 2-3 mile în spatele Douglas-ului de la JAL, acum încep convorbirile rapide între Delhi Precision și echipajul japonez, de fapt vorbește numai Delhi Precision, întreabă o dată, și încă o dată, au pierdut avionul de pe ecran. Pe noi ne-au văzut, sîntem întîi la cinci, pe urmă la două mile, o milă jumătate, o milă de pragul pistei și nu știm nimic despre cel din față — a aterizat, a degajat pista ? Mă uit la Chioru,

în stînga mea, își mușcă buzele aplecat spre tabloul de bord în poziția aia a lui doar mai tîrziu îmi dau seama că de fapt Chioru a știut ce se întîmplă. Din ce spunea operatorul de la Precizie, din *cum* spunea, ceea ce este mult mai important : eu nu, încă nu m-am obișnuit cu avioanele mari, cu dialogurile în engleză, cu schimbatul frecvențelor de trei ori pe direcția de aterizare. Chioru a știut ce se întîmplă, de aceea continuă apropierea fără să îl mai preocupe avionul de la JAL, și doar foarte tîrziu, cînd avem pista la vedere, se întoarce o clipă spre mine, spune :

— O.K., nu-ți mai bate capul. Aterizezi tu ?

Cum să nu aterizez, apropierea cu pista la vedere e scurtă, ți-am spus că am văzut pista tîrziu, redresez și reușesc să pun avionul destul de lin pentru felul brusc în care s-a înfundat, gata, sîntem în India. Aterizăm în India, la cîteva minute după ce zborul 471 a intrat în pămînt, la două-trei mile de pragul pistei. Asta dintr-o grămadă de motive care luate separat sînt atît de insignifiante, mărunte, neglijabile, meschine de-a binelea, și înlănțuite unul după celălalt, curgînd unul după altul și combinate între ele după legi care încă ne scapă, au băgat în pămînt un cvadrireactor de cursă lungă, cu 86 de pasageri la bord. Dar lucrurile astea le aflăm mai tîrziu, după ce mergem la hotel și eu dorm într-un pat înconjurat de tot felul de voaluri, se leagănă tăcut unduind în valuri ample aerul din cameră, se leagănă mut, chiar sub tavan, un evantai uriaș ; cad în pat și dorm ore în șir ca un lemn negru, ars, gol pe dinăuntru. Chioru nu, merge la brieffing, vine mult după noi, m-am trezit, am mîncat ceva, adorm la loc și numai cînd mă trezesc a doua oară vine Chioru. Povestește scurt, zgîrcit, *numai pentru că trebuie,* se limitează strict la ce s-a întîmplat, la ce s-a putut afla că s-a întîmplat, nu comentează, nu trage concluzii, de fapt ce spune comandantul meu de echipaj în noaptea aceea se confirmă. După ce se constituie comisia, se efectuează ancheta care seamănă de fapt cu o istorie polițistă plină de neprevăzut, pe urmă se publică concluziile, așa știm pînă la urmă ce s-a întîmplat. A fost întîi faptul că JAL

și-a restructurat echipajele, așa au ajuns să zboare împreună un secund proaspăt promovat ca pilot-prim și un pilot neexperimentat, abia uns secund ; a fost vremea aceea tulbure, și cu toate că Delhi Approach a recomandat zbor după IFR, echipajul japonez a preferat apropierea în condiții VFR, pentru un aeroport cu care de fapt nu era familiarizat ; a fost temperatura mare, 47° C, care influențează comportarea avionului, tracțiunea motoarelor și uite cum s-a terminat pentru totdeauna zborul acela, în malul rîului Yamuna, la 3 mile de pragul pistei.

— Știi care e cea mai tîmpită chestie, a spus Chioru, în toată istoria nu e nimic fatal, lanțul ăsta nenorocit putea fi întrerupt în multe locuri, dacă nu făceau tot ce au făcut.

— Bravo, ce superb sună, dacă nu făceau tot ce au făcut...

— Uite, se aprinde comandantul meu de echipaj, dacă în echipaj era măcar *un* pilot antrenat pe funcția lui, pentru că...

— Pilotul-prim avea ore bune de zbor pe DC-8. Cîteva mii.

— Da, dar ca secund, spune Chioru care știe cum stau într-adevăr lucrurile atunci cînd treci de pe scaunul secundului pe cel al comandantului de aeronavă. Uite cum se întîmplă, au respectat de fapt tot ce e scris în regulamente ; faci sute, mii de ore ca secund, pe urmă ești numit comandant, primești la rîndu-ți alt secund și pleci cu el la Delhi, aparent totul e în regulă, sînt respectate prevederile, de fapt în cabina echipajului sînt doi piloți care nu prea știu ce au de făcut. Trimiți un căpitan tînăr, dar cu un secund antrenat, exact așa n-au făcut japii. Combinat cu situația proastă meteo, temperatura mare, încrederea excesivă în ce credeau ei că pot face, uite cum s-au împletit lucrurile între ele...

— Ascultă, întreb, de cînd îmi spui toate astea ?

— Păi, spune comandantul meu de echipaj, ca să știi și tu cum stau *de fapt* lucrurile în aviația de transport.

Duminică dimineața fac cursa de Timișoara, tot Chioru e comandant de echipaj, mă lasă să zbor pe scaunul din stînga și la dus și la întoarcere, ziua e limpede, verde, albastră, munții păstrează cute de zăpadă murdară care, uite, de la înălțime pare totuși albă. Platoul Bucegilor e imens, galben-cenușiu, ușor înclinat de la nord-est la sud-vest și mărginit abrupt în est de Caraiman, Coștila, exact acolo e un plafon argintiu, liniștit, strălucitor, ce a rămas dintr-un front secundar care a trecut azi-noapte munții, ies din apa netedă a norilor cîteva piscuri, vîrful Caraiman, se vede crucea dar trebuie să înțelegi foarte clar cum se întîmplă asta — brațele mici, negre, zăbrelite, proiectate pe fondul alb. Pe urmă releul de la Coștila, un fel de jucărioară alb-roșie, înaltă, îngustă spre vîrf, ca o rachetă care tot așteaptă să decoleze ; spre sud plafonul se destramă în brațe lungi, sidefii, sfîrtecate, prelinse prin funduri de văi înguste și adînci ; zbor pe locul din stînga, de aceea văd bine toate chestiile astea. De la Otopeni facem aproape o oră pînă în oraș, ARO refuză să pornească, aprinderea electronică nu face multe parale, treci pe clasic — propune Chioru, niciodată n-am avut încredere în lucruri prea noi ; chiar, trec pe aprindere clasică și motorul pornește fără fasoane. Comandantul de echipaj debarcă la Eva, găsesc greu un loc în parcajul din spatele Universității, strada îngustă, pietruită, strînsă între zidurile Universității și ale Institutului de arhitectură e barată de porți metalice vărgate alb-roșu, cu un M negru vopsit în centru : metrou. Așa că după ce înghesui automobilul alb, pătrat, cu bara de protecție împinsă înainte ca o falcă de buldog, îi fac greu loc între un Oltcit și o Dacie pe care nu sînt sigur că nu am atins-o puțin, abia deschid portiera, mă strecor printre mașini, după asta trebuie să o iau înapoi pe Academiei, ies în bulevard, merg bineînțeles la ceas, acolo mă întîlnesc cu copiii mei. Îi văd de departe cum vin, nu este foarte multă lume, atîrnă ziduri vechi, întunecate, masive peste ei în ziua senină și ei nu se sinchisesc de asta ; uite cum afli, simplu, o grămadă de lucruri despre copiii tăi, despre tine în raport cu copiii tăi. Uitîndu-te la ei cum vin pe trotuarul lat de la Universi-

tate, în ziua de vară. Se zbate ceva în mine, neașteptat, așa cum îi văd venind pe sub zidurile Universității. Se ridică niște lucruri fierbinți, se înnoadă între ele sugrumînd blînd, pe urmă gata, cad la loc, nu au fost niciodată. Ștefan merge încruntat cu mîinile înfundate în buzunarele blugilor, e la vîrsta cînd lucrurile sînt foarte clare, negre sau albe, nu se admit nuanțe intermediare, gîndurile lui sînt limpezi, tăioase, cu muchii ascuțite de lumină strălucitoare. Tropăie zeloasă în urma lui Irina, Pisica, Pisica are cea mai fericită fire din familie, lucrurile trec pe lîngă ea fără să o atingă, totul depinde de *cum* are ea chef să se întîmple ceea ce oricum se întîmplă. Recunoaște o singură autoritate, pe fratele ei mai mare, un amestec de tovarăș de joacă, prigonitor, oracol atoateștiutor, instanță supremă — un dumnezeu personal, absolut, tiranic, neîngăduitor, ceea ce nu înseamnă că n-ar putea fi manevrat din cînd în cînd. Relația lor e atît de complicată, nici nu încerc să o descurc. Ce mi se pare limpede însă este că pînă la urmă alcătuiesc o echipă. Uite o băltoacă pe trotuar, de unde apa puțină, murdară, cu pete irizate de ulei, pe asfaltul uscat, o pun în subtilă legătură cu ce se întîmplă dincolo de panourile vărgate alb-roșu, cu M la mijloc ; Ștefan trece prin băltoacă, e acolo un pietroi, băiatul sare, atinge piatra, gata, e dincolo. Irina ocolește băltoaca, pe urmă nu, se întoarce, merge înapoi cîțiva pași, își face vînt, sare cam în aceeași manieră ca fratele ei.

— Salut, spune crunt Ștefan, fără să scoată mîinile din buzunarele blugilor.

— Salut, spune Pisica, dar ea zîmbește.

— Salut.

— Cum a fost ? se interesează grav fiul meu.

— O.K., spun. Vreme frumoasă, cînd am plecat de pe Otopeni vizibilitatea era scăzută dar nu punea probleme...

— Am văzut, spune scurt Ștefan.

— A pus ceasul să sune la șapte, cînd ai decolat — explică Irina.

— Te-a întrebat cineva ? se răsucește fiul meu spre Pisica.

Pisica nu răspunde, vine lîngă mine și gata. Lucrurile se opresc aici.

— La ce film ai luat biletele *alea* ? întreabă Ștefan, exact pe același ton.

— Biletele alea, spun, sînt pentru filmul „Amintiri despre viitor".

— După Däniken ?

— Afirmativ.

— Ți-am spus eu — se întoarce Ștefan spre Pisica.

— Ce ți-a spus ? mă interesez.

— Că ne duci la cine știe ce porcărie de film, în loc să mergem la Sinaia, spune Pisica.

La Sinaia, la Mike-Sîrbu ; din iarnă fiul meu a făcut o pasiune pentru ski, pentru Salvamontul sinăian, pentru șeful Salvamontului sinăian.

— Porcărie de film, spun, asta nu vine de la tine. Nu e stilul tău.

— Eu am spus că e porcărie, intervine Ștefan, căruia atunci cînd era mic i se spunea și Pepsi.

— De unde știi ?

— Atunci n-am știut, dar acum știu precis.

— Ce naiba știi, izbucnesc, pentru că am citit toți trei cartea lui Erich von Däniken, și ne-a plăcut grozav. Am întors-o pe toate părțile, pînă la urmă am convenit că, într-adevăr, e posibil ca lucrurile să se fi petrecut așa cum pretinde autorul elvețian că s-au petrecut. Și numai eu știu cum am făcut rost de bilete de Cinematecă.

— Știu că poate fi un film grozav sau o porcărie, explică fiul meu care întotdeauna are argumente pentru ceea ce spune. Poate vedem chestii nemaipomenite, sau poate ne arată doar peoni răvășiți care plimbă două ore lame costelive pe platourile Anzilor.

— De ce răvășiți ?

— A, spune Ștefan, veșnica sfîșiere între gloria trecută a incașilor și condiția lor actuală, cam mizerabilă. Mestecă toată ziua frunze de coca și se gîndesc cum au fost ei incași.

— Tu ce spui ? mă întorc spre Irina.

— Eu vreau înghețată, spune Pisica, nu o să știu niciodată dacă vrea chiar înghețată sau e o manevră diplomatică.

Așa că mîncăm înghețată, pe urmă vedem filmul care nu e grozav, dar nici chestia aia cu peonii nu stă în picioare. Lucrurile sînt pe undeva, pe la mijloc. Mergem spre mașină, nu e foarte cald, ne împingem, sărim, coborîm de pe trotuar, traversăm, urc bordura într-un salt lung, perfect, elegant. Facem praf filmul, comentăm teoriile elveţianului amestecîndu-le îngrozitor cu „Dacia preistorică" a lui Densușianu, cu istoria învățată la școală, cu toate cărțile despre OZN-uri pe care le-am citit. Urc din nou o bordură de trotuar în maniera aceea elansată, plutesc în aer, descriu o traiectorie întinsă prin ziua albastră ; adevărul este că mă simt foarte bine, ceea ce se întîmplă atît de rar.

— Parcă ai fi o babă care se grăbește — comentează Ștefan și gata, se termină ziua cea albastră. Adică rămîne mai departe caldă și senină, dar nu mai e același lucru.

Scot mașina dintre Dacia albastră și Oltcit, se urcă Irina, se urcă Ștefan, se așază amîndoi în față, pe scaunul din dreapta.

— Ai văzut ce a făcut Fae ? întreabă Ștefan după ce am plecat, am ieșit în Calea Victoriei, de acolo la stînga pe 6-Martie spre casă.

— Ce a făcut ?

— A zgîriat aripa din spate a Daciei.

Fae e ARO-10, de la faeton, nu fiul soarelui, chestia aia trasă de cai. De cînd au apărut plozii, au crescut, toate au căpătat un nume, s-au făcut persoane, se mișcă absolut neprevăzut, acționează de capul lor lucruri de altfel socotite obiecte moarte — casetofonul, ceasul electronic, calculatorul Pakard cumpărat de la Singapore și care știe despre noi mai mult decît ținem noi minte — cînd ne-am născut, bioritmul, numărul de la pantofi al soției mele, și cum ne cheltuim banii. Astea, cu numărul de la pantofi și talia, au fost introduse special pentru mine, sclipesc roșu pe display înainte de a pleca în cursele din apusul Europei. Ajungem acasă, blocul din Pantelimon, înalt cu șapcă albă ; ne întîmpină cockerul Tomaso ajuns la vîrsta

înțelepciunii cockerești, i-a albit botul; dar asta nu înseamnă că e într-adevăr înțelept în sensul pe care îl dăm noi noțiunii ; a rămas sprinten, subțire, rău, e legendă că un cîine se atașează de soția, copiii a ceea ce de regulă se numește stăpîn, Tom în orice caz nu se dă în vînt după copiii mei. Îi mîriie cînd ce fac ei contravine codului cockeresc oricum foarte încîlcit, pe urmă fuge sub canapea și mîriie mai departe. Acolo e imperiul lui, sub canapea, e locul unde găsești cam tot ce se pierde prin casă, numai că trebuie prins momentul în care Tomaso lipsește din sufragerie, ca să poți umbla sub canapea. Dacă te prinde, treaba ta, fiecare se descurcă cum poate.

Mîncăm, pe urmă ne îmbarcăm toți cinci în Fae, mergem la forturi, vechile forturi care trebuiau să apere Bucureștiul, pierdute, în păduri anemice crescute la marginea orașului. „Bateria 3", scrie cu litere anevoie citite pe betonul lepros, mîncat de vreme, îngălbenit de licheni ; ziduri din cărămidă lucitoare de timp, au rămas în locul bateriei 3 lăcașuri de turele ruginite cu coroane dințate imense, oxidate, intrate în beton, fărîmițate de aer umed izvorît din întunerîcul misterios al galeriilor de fort. Acolo ne fîțîim, printre copaci subțiri și tufe înalte cu flori galbene în loc de frunze ; cocker aleargă lătrînd spart după animale sălbatice numai de el văzute, se conduce după lungi fîșii de miros atîțător unduite printre copaci, face baie în lacul mititel, limpede, aproape acoperit cu lintiță, apărut chiar acolo unde se aliniau înainte soldați artileriști. Venim acasă, sună telefonul, cu tine vrea — spune Ștefan, aeroportul. Așa aflu că plec mîine la Amsterdam, cu marfă, iar trebuie să fiu la Otopeni cu noaptea în cap.

— Cu cine sînt în echipaj ? întreb, asta e o întreagă poveste, echipajul. Cum depinzi dintr-o dată de patru oameni care și ei depind de tine, asta fără să mai pierzi vremea gîndind cum de fapt fiecare dintre ei este un întreg univers, nici ei nu mă văd ca univers, mă văd ca pe un tip în uniformă de pilot-secund. Care stă pe scaunul din dreapta în cabină, face o grămadă de treburi combinate în fel și chip cu ceea ce face oricare din ceilalți patru, și gata. Nu-l văd pe Ștefan în mine, pe Pisică, pe soția mea

blondă sau pe cockerul Tom. Doar cînd cumpăr jucării, îşi spun : ia uite, secundul are copii, şi cînd i-am cumpărat lui cocker o zgardă antipurici au spus : ia uite, are şi un ciine, şi pe urmă cred ce au ei chef despre mine în afara cabinei, despre copiii şi ciinele meu. Aşa se întîmplă lucrurile, e caraghios să ai tot felul de pretenţii, că n-ar trebui să se întîmple aşa. Cum spunea Alvin Toffler : omul-modul. Din care cunoşti fix părticica care te priveşte direct. De asta mă interesează grozav cu cine o să fiu mîine în cabina avionului mare, alb, cu patru motoare, echipajul. Pentru că nu e ca la vînătoare, cu asta m-am obişnuit cel mai greu, unde zburam singur, îmi făceam zborul numai eu şi ţi-am spus, asta este condiţia pilotului de vînătoare, faptul că zboară singur. Acum nu, nu mai depind doar de mine. Asta schimbă lucrurile într-un fel ciudat, nu neapărat în bine, nici în rău, le schimbă şi gata. E *altceva*. Dar mi-e bine cînd zbor în echipaj cu Chioru, pentru că amîndoi am fost piloţi de vînătoare şi asta înseamnă ceva, într-un fel nelămurit. Vreau să spun că vedem avionul, ce se întîmplă între noi şi avion, zborul — altfel decît un pilot care n-a zburat în viaţa lui singur. Care n-a decolat, băgat trenul, urcat în albastru singur cu el însuşi. N-a rostogolit nicicînd pămîntul, soarele, într-un cerc întunecat, într-un cerc de lumină în jurul avionului. N-o să ştie niciodată dacă chiar ar putea de unul singur săvîrşi minunea ridicării unui avion în aer — ce mişcă ascuns în străfundul fiecăruia din noi desprinderea de pămîntul mai mult decît condiţie firească, ce naşte în noi faptul că te ştii singur în aer, stăpîn deplin pe tine, pe avion, au fost unii care au clacat, au fost unii care au reuşit să aterizeze dar n-au mai încercat niciodată treaba asta, să zboare, şi sînt cei care nu vor şti niciodată dacă ar putea zbura singuri. Dar noi avem garanţia anilor de zbor ca piloţi de vînătoare, Chioru şi cu mine — *noi ştim* — de aceea e bine cînd sînt cu Chioru în echipaj.

Mă culc devreme, nu ştiu cînd adorm, ştiu doar cînd „Levis" cîntă strident un marş triumfal, afară e întuneric, mă scol, alunec tîmpit de somn din patul lung, larg, bineînţeles calc peste Tom. Restul se întîmplă după un algoritm precis, cockerul chelălăie, sare, loveşte casetofonul

lăsat pe jos lîngă pat, se trezește soția mea care geme, vrea liniște, vrea să doarmă, pe urmă se ridică înfășurată în cearceaf, indignată, răvășită de somn, merge la baie trăgînd cearceaful după ea. Tom se răsucește cu burta în sus, e un ritual foarte strict, așa spune el bună-dimineața; după asta sare plin de entuziasm, mă linge, zgîrie cu labele groase, parcă nu ne-am văzut de o săptămînă. Parcă nu ne-am văzut de un an, așa se bucură Cockerini, uită că doarme noaptea în pat, i se face lui cald, pleacă trăgînd pătura de pe noi, cînd crede că s-a răcorit urcă din nou călcîndu-ne fără pic de respect. Face asta de trei-patru ori pe noapte, dimineața se întoarce cu labele în sus și se bucură că ne vedem.

Aprind veioza, Maria se întoarce înfășurată în cearceaful ei, țipă scurt lovită de lumină; închide ochii, se prelinge șeîncind de-a lungul peretelui, înapoi în pat, cu asta gata, ne-am spus tot ce era de spus.

*

Nu aterizăm la Amsterdam pentru că plouă foarte tare, a scăzut vizibilitatea sub un sfert de milă, a coborît plafonul la o sută douăzeci de picioare, patru sute metri vizibilitate, patruzeci de metri plafonul, traduc automat în unitățile știute, n-are rost să mergem acolo. Prestigiul companiei nu e în joc, nu avem pasageri, numai marfă, containere nichelate, mici, dreptunghiulare, cu margini rotunjite. Au umplut la refuz cala de bagaje, au pus ce a rămas printre rîndurile de fotolii, pe fotolii, fetele abia au reușit să ajungă la noi pe la sfîrșitul Ungariei, începea Austria cînd au intrat în sfîrșit în cabină cu sandvișuri și cafele. Sînt două stewardesse cu noi, la întoarcere venim cu pasageri, „el nu bea cafea" — Chioru m-a arătat cu bărbia, a luat Gică cel mare, navigatorul, și cafeaua mea.

— Trebuie totuși să bei ceva — a spus Lena, ți-am povestit, Lena blondă, rezervată, subțire, a făcut școala de stewardesse cînd eu învățam să zbor pe AN-24. Ne urcam zece piloți-elevi, șapte-opt stewardesse-eleve, duceau tăvi

cu farfurii din plastic și fripturi de polistiren expandat, sosul era apă roșie, să se vadă cînd curge. Duceau tăvile printre scaune, avionul se legăna în toate părțile pentru că zburam fără pilot automat, ele exact asta învățau, să se plimbe cu tava prin avion fără să verse apă din aceea roșie.

— Trebuie totuși să bei ceva, a spus Lena, s-a dus la oficiu, m-am uitat peste umăr și am văzut pentru că ușa era deschisă, m-am aplecat în scaun să văd mai bine — parcă era la cursa cu obstacole, cum trecea peste containerele acelea. S-a întors cu o sticlă de Pepsi, bineînțeles s-a lovit, i-a zbîrniit fluierul piciorului în mînerul uneia din lădițele metalice ; s-a adîncit sub genunchi o zgîrietură urîtă, roșie, lungă, cu margini zdrelite.

— N-o să mai poți ieși la plimbare prin Amsterdam, a spus Chioru, uite că acum nici unul dintre noi nu mai merge să se plimbe prin Amsterdam. Luăm legătura cu Schiphol Approach, ne spune că ne-am gîndit bine, acolo au ratat aterizarea mai multe avioane, unele din ele cu aparatură mai sofisticată ca a noastră. Ne trimit să aterizăm la Spijkerboor, Chioru cunoaște locul, a mai fost acolo, un fel de bază militară amestecată cu aeroport civil atunci cînd traficul la Schiphol e prea aglomerat. Navigatorul își desface hărțile, schimbă frecvențe la radiocompasuri, la ILS, întind mîna după hartă, ți-am spus cum arată hărțile de navigație aeriană, culoare, radiofaruri, aeroporturi, radiobalize, contururile terenului sînt trecute foarte vag, cenușiu șters, verde abia zărit, apele mai mari, litoralul — mă uit la hartă, limpede, de unde sîntem noi se poate veni aproape direct la aterizare, doar un viraj schițat pe dreapta...

— Lasă-mă pe mine, spun, Chioru stă cu căștile pe urechi, ascultă un fir de melodie venit de nu știu unde. Apăs butonul de intercomunicație :

— Lasă-mă pe mine să aterizez.

— Nu zău, face Chioru fără să întoarcă privirea spre mine ; stă țeapăn în scaun, cu ochii țintă în parbriz. Cu ochii în nori, aburul cenușiu de dincolo de parbriz, de la

Budapesta am zburat numai în nori. Singur-singur, să simți numai tu avionul ? Ca la vînătoare ?

— Ca la vînătoare, spun.

Aterizăm, adică iau o pantă lungă, de departe, intru în fasciculul ILS și țin crucea la mijloc pînă ieșim din plafon ; la o sută de metri înălțime vizibilitatea chiar nu e strălucită, trecem radiofarul îndepărtat așa, la o sută de metri, am coborît prea mult, Chioru nu spune nimic. Trenul scos, flapsul de poziție de aterizare, se văd, anemice, luminile roșii de apropiere, dar astea le observ cînd mai am vreo doi kilometri pînă la capul pistei. Se mișcă ritmic ștergătoarele de parbriz, rîcîie pelicula de apă...

— Vezi, comentează Chioru în căști, sînt unii piloți care vin sub pantă, au teoriile lor cu avantajele pantei întinse, și riscă să nu mai găsească pista.

Pînă termină sînt cu pista la vedere, aterizăm totuși lin pentru cît am stat în aer și pentru cît trag de manșa-semivolan ca să țin botul ridicat. Vine mașina Follow me, un station mic, portocaliu, cu litere negre scrise pe acoperiș.

— Autobianchi, spune Chioru, în timp ce rulează atent pe breteaua nu foarte lată.

— Volkswagen Passat, spune navigatorul.

— Dacie 1300-Combi, lansez în criză de inspirație, dar nici unul nu avem dreptate, o să vedem după ce coborîm din avion, e o drăcie autohtonă, DAF, cu schimbare automată a vitezelor. Vedem în rulaj o linie întreagă de F-16 vopsite cafeniu, cu pete mari, verzi, rotunde.

— Au zbor, face Chioru, întinde gîtul să vadă mai bine avioanele de luptă care sînt pe partea mea. Cînd nu zboară, le țin acolo — arată indecis spre o pădure aproape ștearsă de ploaie.

— Poate avem noroc să le vedem cum zboară, spun.

— Ce mai noroc, se miră navigatorul care toată viața lui asta a făcut, navigație aeriană pe avioanele companiei TAROM.

Oprim pe platformă, lîngă un Boeing 727 SAS, dincolo de Boeing se vede un ampenaj de DC-9 austriac, se mai

văd două-trei avioane mici, strălucitoare, nichelate, Falcon, Mystere, jucării cu performanțe grozave și care costă cam cît un avion din cele mari. Potrivesc ceasul după ora locală, „Levis" nu e de acord cu ora locală, cade sub scaun, alunecă printre conductele, tevile alea multe, subțiri, încrucișate de lîngă paloniere ; pierd o grămadă de vreme pînă reușesc să îl scot de acolo. Cobor zgribulit sub ploaia rece, cu geanta TAROM pe umăr ; ceilalți au luat-o înainte, spre aerogară, a rămas mult în urmă, șchiopătînd, o siluetă subțire, cu mîinile înfundate în buzunarele fișului bleumarin : Lena.

— Te mai doare ?

Lena își privește plasturele :

— Nu doare. E mai mult neplăcut.

— Dacă îți pui blugii, nu se vede. Sau o fustă lungă, peste genunchi.

Lena nu răspunde ; se uită numai la mine, într-un fel care poate însemna orice.

— Uite, spun, trag aer olandez în piept și îi dau drumul dintr-o dată, dacă diseară îți face plăcere să ieșim împreună...

Trecem prin fața liniei de F-16, bubuie motoare, se mișcă o derivă în șirul de derive aliniate ; zvîrnește un avion lung, subțire, cu priza de aer plasată neobișnuit sub cabina largă, bombată. Rulează pe jambe subțiri din titan, în cupola străvezie pilotul iese pînă la brîu din fuselaj. Fac semn cu mîna, ridic brațul cu degetul mijlociu și arătătorul desfăcute în „V", pilotul din cabină zîmbește, se aprind sub aripi farurile de aterizare, o clipă orbește lumina albă, puternică, în ziua cenușie.

— E o chestie, spun, că zboară pe vremea asta.

— Ce avion e ?

— F-16.

A trecut F-16, ne învăluie cald, mirosind usturător, jetul motorului ; flutură fișul, flutură fusta Lenei, se lipește de picioarele lungi. Ne întoarcem după avionul străin, ne uităm după el cum intră la pistă. Cum cuplează forțajul, decolează, în cîteva secunde e înghițit de ploaie, de nori,

rămîne zgomotul motorului, nu mult, se subțiază, se pierde...

— O.K., spune Lena neașteptat, ne vedem diseară la bar.

— Care bar ? întreb, pentru că trebuie întrebat ceva.

— Al hotelului.

— De unde știi că o să fie și un bar ?

— A, spune Lena, face un gest cu mîna, aici toate hotelurile au bar. Și aeroportul are bar. Pînă iese comandantul de la brieffing, poți să bei un whisky scutit de taxe vamale. Ești ud leoarcă.

Aiurea, nu e rost de whisky scutit de taxe vamale ; apare Chioru, ne comunică posomorît că mîine nu avem prea multe șanse să decolăm : frontul de ploaie a cuprins toată Europa, în Austria, Ungaria, România, mîine nu va fi nici un aerodrom deschis.

— Hai s-o întindem acum.

— Ce deștept ești ! Și ceilalți ? !

Ieșim, pe dinafară clădirea aeroportului aduce mai mult a gară de provincie, joasă, din cărămidă roșie, cu rame albe, late, lucioase, la geamuri, la uși, cu flori ude, lalele, cam peste tot unde pot fi puse lalele. Urcăm la noroc într-un autobuz mic, albastru, pe portieră scrie cu litere de aur „Peter Stuywesent", tot asta scrie înăuntru pe parbriz, deasupra șoferului, pe spetezele scaunelor.

— Stuywesent, face Chioru, știam că asta e o marcă de țigări.

— A fost și un olandez, spune Mariana, cealaltă stewardessă. A înființat New-York-ul fără să își dea bine seama ce face, sau cam așa ceva.

— A înființat New-York-ul, pe urmă a inventat țigările, hotărăște Gică. Banii cîștigați i-a trimis rudelor sărace din Lumea Veche, ca să-și facă un hotel lîngă aeroport.

Hotelul nu-i chiar lîngă aeroport, mergem un sfert de oră pe străzi înguste, casele sînt toate din cărămidă, cu bîrne groase traversînd zidăria în diagonală și cu ramele

acelea late, albe, la geamurile care se deschid ciudat, culisînd în sus. Oprim în fața unei clădiri care nu se deosebește cu nimic de celelalte, doar tăblița de alamă groaznic de lustruită, pe tăbliță scrie cu litere săpate tot Peter Stuywesent, ne reflectă ondulați atunci cînd intrăm. Înăuntru e cald, liniște, holul imens e îmbrăcat tot în lemn întunecat, are tavanul jos și, în general, nu aduce a hol de hotel. Seamănă mai mult cu o casă în care îți place să intri cînd afară e rece și plouă. Mai sînt fotolii imense, niciodată n-am văzut așa fotolii, moi, din catifea groasă, strînse la taifas cîte trei-patru ; mai e un pătrat de dușumea dezgolită, scîndură adevărată, nevopsită, lustruită numai, aici se dansează seara, spune Chioru. Sper să nu dansăm de prea multe ori. În fața ringului e barul unde mă întîlnesc diseară cu Lena, caut privirea fetei, Lena se uită în toate părțile, numai la mine nu. Mă sprijin de tejgheaua lungă, îngustă, lemn adevărat, gros, cu muchii roase, știi ce îmi place ? nu sînt aici scaune din acelea înalte, oribile, nichelate, cu un singur picior. E un aparat de făcut cafea, vechi, respectabil argintat, s-a dus argintul în unele locuri, se vede alama galbenă dedesubt.

Ne trece în registru o cucoană dolofană cu șorț alb, se miră politicos de numele noastre. Chioru se folosește de prilej ca să dea pe gît un pahar cu nu știu ce drăcie, băutură națională olandeză. Eu beau Pepsi dintr-o cutie de metal roșu, pe urmă mergem la culcare, urcăm în camera noastră, în penumbra perdelelor trase sînt două paturi înalte, umflate, groaznic de moi ; Chioru se întinde și, gata, nu mai e, a dispărut în mormanul de puf, pînză, în lina cuverturilor.

Trag mult aer în piept, plonjez în patul meu, pe urmă am probleme serioase cu ridicatul brațului, bîjbîitul după întrerupător. Răsfoiesc revista de aviație cumpărată în holul aeroportului, se cheamă bineînțeles „Olandezul zburător", nu înțeleg nimic, dar absolut nimic din cuvintele tipărite pe hîrtia lucioasă ; răpăie ploaia pe acoperiș, în pervazul ferestrei, adorm cu impresia vagă că olandeza scrisă e o limbă în care se repetă relativ des grupuri de

cîte două vocale. Cînd mă scol e întuneric, trag perdelele, aiurea, afară e ploaie, beznă, s-a făcut tîrziu, Lena aşteaptă probabil jos în hol, ceea ce nu e frumos din partea mea. Îmi pun blugii, jacheta veche de zbor moştenită din Aviaţia militară, deschid încet uşa...

— Unde mergi ? întreabă Chioru.

Aş fi preferat să doarmă.

— Merg să mă plimb prin Olanda.

— Nu zău, face Chioru, pe ploaia asta. Şi cu cine ai hotărît să te plimbi pe ploaie prin Olanda ?

— De ce crezi că am nevoie de cineva să...

— Las-o moartă, se strîmbă plictisit comandantul de echipaj. Îţi spun eu : cu Lena.

— Cu Lena, spun. Şi ce ? Nu e voie ?

— Eram sigur. Chioru se întinde, e foarte lung, picioarele în pantaloni bleumarin de uniformă ies din aşternut, fac un unghi ascuţit, spînzură pînă jos de o parte, de cealaltă parte a patului înalt.

— Vin şi eu, spune Chioru.

— Nu ştiu dacă e nevoie.

— Noroc că ştiu eu, spune Chioru. Precis e nevoie. Tu n-ai experienţă şi habar n-ai ce se întîmplă prin Olanda, cînd pilotul secund iese să se plimbe prin ploaie cu o stewardesă.

Chiar vine, se adună din pat, se ridică nesfîrşit, îşi scutură uniforma care vine ca turnată, are *linie*, parcă nu s-ar fi tăvălit cu ea în pat toată după-masa. Coborîm scara din lemn închis la culoare, roşcat — ăsta-i tek, spune Chioru atotştiutor ; se opreşte după două trepte, zgîrie cu unghia balustrada — tek sau mahon, spune concesiv — scara din lemn roşcat e lată, lustruită, coboară foarte lin, are un covor în care picioarele se afundă. Pe urmă coteşte în unghi drept, te catapultează în hol, ultimele trepte sînt înalte, abrupte, vor să scape cît mai repede de noi. Acolo e barul în unghiul făcut de scară ; dor ochii de sticle, de etichetele de pe sticle, băuturi scumpe prind lumina puţină, o răsucesc în şerpişori aurii, în inele străvezii, o aruncă înapoi ; joacă în scîndurile groase, înnegrite de timp, joacă puncte de lumină reflectată. Chioru mă trage spre bar, uite, spune, au un whisky grozav aici.

— Credeam că ți-ai băut whisky-ul pe ziua de azi.

— Știi ce, Chioru mă privește foarte de sus, lasă-mă să îmi țin singur socoteala.

— O.K., spun. Cît mai poți.

Ne ascultă barmanul, placid, gras, palid, părul negru în care a turnat o grămadă de briantină îl face și mai palid. A turnat un bidon întreg de briantină în păr, l-a pieptănat, s-au lipit firele negre de piele în lungi linii paralele, fine, parcă are o placă de patefon mulată pe teasta rotundă.

— Whisky, cere Chioru în esperanto.

Apar două boluri uriașe, străvezii, groaznic de însetate. Apare și o sticlă cu personajul acela în pantaloni strîmți pe etichetă, Johnny Walker.

— Eu nu beau, întind mîna, acoperă paharul.

Johnny Walker rămîne suspendat deasupra paharelor însetate.

— Nu te mai iau niciodată cu mine, declară Chioru. Mă faci de rîs peste tot. De ce nu bei ?

— Nu-mi place barmanul.

— A, Chioru ridică din umeri, ăsta nu-i un motiv. Nici mie nu-mi place.

— Ba da, spun.

— Și ce nu-ți place, mă rog, la el. Uite ce drăguț e. Uite ce ten curat are, chiar dacă e puțin cam galben pentru gustul meu. Uite ce frumos s-a pieptănat în cinstea noastră !

— Exact asta nu-mi place. Nu arată a barman.

— A barman olandez, precizează Chioru.

— Asta am vrut să spun și eu. Parcă eram în Olanda...

— Un barman olandez e tot gras, umflat de bere, dar are fața roșcovană, păr blond și rîde tot timpul.

— Exact.

— Iar ăștia nici n-au bere aici.

— Exact.

— De unde știi ? întreabă Chioru dintr-o dată bănuitor. De unde știi toate astea ? N-ai mai fost în Olanda.

— Am citit în cărți, spun. Ai uitat de cărți. Acum patru sute de ani ăștia au bătut armatele ducelui de Alba, barmanii olandezi.

— Încep să îmi aduc aminte, se entuziasmează Chioru. Pe atunci se numeau hangii.

Mă uit prin sală, abia acum, uite-o pe Lena, pierdută într-unul din fotoliile imense.

— Să bem pentru hangiii olandezi, spune Chioru.

— Nu e frumos să lași o doamnă să aștepte, spun. Chioru nu pricepe imediat :

— Ce doamnă ?

O arăt pe Lena, mergem spre ea, rămîne barmanul cu sticla „Johnny Walker" ridicată deasupra paharelor imense din sticlă fragilă.

— L-am adus și pe comandant, simt nevoia să explic. E tocmai seara aia în care se simte singur. Așa că l-am adus să stea cu noi.

Spun *noi* și dintr-o dată mă simt foarte bine.

— În regulă, zîmbește Lena. Salut, comandante.

— Salut. Ce bei ?

Lena se uită la paharul pătrat din sticlă neagră așezat în echilibru fragil pe brațul fotoliului :

— Coniac. Au un coniac grozav.

— Atunci beau și eu coniac, anunță Chioru. Tu ce iei ?

— Eu nu iau nimic, spun. Eu o să sorb cuvintele tale.

Chioru rîde, face o tură pe la bar, se întoarce cu coniacul, și cît durează asta — cît s-a dus, a discutat cu barmanul, așteaptă să-i toarne în paharul negru dintr-o sticlă cu etichetă sobră, vine spre noi — mă uit la Lena fără să scot un cuvînt, și nici Lena nu spune nimic.

— Noroc, Chioru ridică paharul, miroase coniacul din el. Dacă e după mine, zice, beau ca să nu facem prea mulți purici aici.

— Se aprobă, spune Lena.

— Tu nu spui nimic ? întreabă Chioru, ridic din umeri, mie îmi place locul ; îl văd pe comandant cum rămîne cu mîna înălțată, a tăcut, urmărește din ochi ceva care se întîmplă în spatele meu. Mă răsucesc, a coborît scara o fată înaltă, traversează holul, se așază cu spatele la noi într-un fotoliu întors spre geamul oricum acoperit cu perdele din acelea groase. Lena urmărește privirea lui Chioru, întreabă fără să zîmbească :

— Îți place, comandante ?

— A, spune Chioru, bea puțin coniac, se uită după fata aceea. Nici n-am văzut-o ca lumea.

— Vrei să-ți fac cunoștință cu ea ?

— O cunoști ?

— E vecina mea de cameră, spune Lena. Dar n-o să-ți placă.

— De ce ?

— Păi, spune Lena încet, e așa, ciudată. N-am putut nici să dorm, a povestit toată după-masa despre stafii.

— Despre ce ?

— Despre stafii.

— Cheam-o aici, să ne povestească și nouă.

— Stai puțin, spune Lena, nu-i așa simplu. Nu e vorba de stafii clasice, din alea cu lanțuri ruginite și halate albe.

— Păcat, spun.

— Nu ? ! se miră sincer Chioru.

— Nici un pic. Tipa e suedeză, tot stewardessă, pe Boeing-ul ăla SAS din dreapta noastră...

— 727 ?

— Da, cel cu trei motoare. Spune că...

— Uite că pleacă ! aproape țipă Chioru.

— Și ce vrei să fac ?

— Spune-i să nu plece. Spune-i că n-are unde să se ducă. Spune-i că afară plouă și o invităm să stea cu noi.

Se ridică Lena, aleargă încă șchiopătînd, taie drumul suedezei. Vorbesc amîndouă ceva, rîd, suedeza ne face semn cu mîna ; Chioru se ridică, răspunde zîmbind cu gura pînă la urechi ; eu le văd așa cum stau în lumină, Lena, oricum nălțuță, pare pe lîngă tipa de la SAS o copilă care mai are ceva de crescut. Pînă la urmă se urnesc spre noi, mă ridic și eu, scutur camaraderește mîna în care palma mea încape fără probleme. Fata de la SAS e în uniforma companiei, și nici măcar nu trebuie să ți-o descriu — du-te la orice agenție de aviație, răsfoiește oricare din pliantele alea viu colorate, o găsești acolo. Plimbîndu-se prin avion ca la ea acasă, zîmbind, servind cafele, încurajînd pasagerii. Făcînd cu ei exerciții pentru folosirea vestelor de salvare ori măștilor de oxigen. Subțire pentru cît e de lungă. blondă, bronzată, alcătuită exact din liniile prelungi, foarte

ușor curbate, pe care le foloseau vikingii la corăbiile lor zvelte. Se recomandă, nu înțeleg cum o cheamă, nu înțeleg nimic din ce spune, umflă vocalele, graseiază, șuieră, îndulcește ciripind consoane dure, sunetele clocotesc, fierb o clipă mică în gura ei, pe urmă izbucnesc rotund, foarte puțin nazalizate, se leagă între ele ca salve de baloane irizate și pleacă fără să-mi spună ceva.

— Ce limbă vorbește, pentru Dumnezeu ?

— Engleza, șoptește Lena.

— Atunci de ce nu înțeleg ce zice ?

— A, spune Lena, tu chiar ai impresia că știi engleza ?

Așa că mă retrag modest în fotoliul meu, urmăresc ce pot din conversație ; imediat e foarte limpede că și comandantul de echipaj are nevoie de interpret, dacă într-adevăr vrea să priceapă ce se vorbește.

— Întreab-o de cînd e stewardessă, Chioru se dă bătut, o folosește pe Lena ca traducătoare, și, uite, ce spune Lena înțeleg foarte clar, însă răspunsul suedezei e absolut ininteligibil. Totul sună al dracului de familiar, dar ce reușesc să înțeleg e doar faptul în sine, că se vorbește engleza.

— Spune că ei nu prea folosesc termenul de stewardessă. Ei spun însoțitoare de zbor, sau cam așa ceva. *Flight attendent.*

— Bine. Întreab-o de cînd e însoțitoare din asta, de zbor.

— De cinci ani. A mai zburat la Air France și la Swiss Air.

— De unde știi ?

— Nu ți-am spus că m-a ținut de vorbă toată după-masa ?

— Aha. Întreab-o ceva despre Boeing-ul ei.

Lena întreabă, și iar înțeleg tot ce a întrebat, fără să pricep nimic din răspuns.

— Spune că oficiul e cam strîmt, traduce Lena. Înainte a lucrat pe un DC-9, și acolo avea mai mult loc.

— Ce chestie, face Chioru. Eu nu mă gîndesc niciodată la bucătăria aia a voastră, cînd vorbesc de avion.

— Să-i traduc și asta ?

— Tradu tot, spun. Să știe cu cine are de-a face.

— Doar dacă crezi că i-ar face plăcere, spune Chioru.

— Nu-i face plăcere, spune Lena, gînditoare.

— Atunci, nu-i tradu.

— Nici mie nu-mi face plăcere cum ai spus asta.

— Te rog să mă ierți. Am zis doar că, atunci cînd vorbesc de un avion, nu mă gîndesc în primul rînd la oficiu.

— O.K., face Lena, te-am iertat.

— Ascultă, întreb, chiar așa a zis — că *a lucrat* pe DC-9 ? Sau traduci liber, așa, în general ?

Lena ciripește ceva cu fata de la SAS, uite ce răspunde :

— Așa spune ea, că lucrează. Y am working. Nu-i nimic de făcut.

— Eu, cînd mă gîndesc la ce fac în avion, spun că *zbor*.

— De asta ziceam că nu-i nimic de făcut.

Suedeza urmărește conversația noastră, surîde politicos cu dinți mai mult decît perfecți.

— Aș da orice să știu ce pastă de dinți folosește, îmi comunică Chioru.

— Încearcă, spun, poate reușești să afli. Vezi ce șansă ai. Poate reușești și tu să folosești aceeași pastă, mîine dimineață.

Pe urmă tăcem în patru, s-au epuizat întrebările ; mă gîndesc cum era la mine pe aerodrom. Cum erau serile din celula de alarmă, fără stewardesse SAS.

— Tu de ce taci ? se repede la mine Chioru, în criză de conversație.

Ridic din umeri.

— Te las pe tine să vorbești. Parcă spuneai că știi engleza foarte bine.

— Gudrun vorbește dialectul din insula Man, se scuză Chioru. E un dialect foarte special.

— Gudrun, mă cutremur, pe ăsta de unde l-ai scos ?

— Cum de unde ? Stai cu ea de vorbă de o jumătate de oră și nu știi cum o cheamă ?

— Diosa e *Gudrun* ?

— Bineînțeles, zîmbește Lena.

— Ce nu înțeleg eu la nordici, spune Chioru, este că dau nume de bărbați fetelor.

Gudrun se uită la noi cum vorbim, se apleacă spre Lena, îi spune ceva.

— Ce vrea, întreabă Chioru, căruia în seara asta nu-i scapă nimic.

— Începe iar cu stafiile ei. A zis să vă întreb dacă nu v-au apărut stafii la bord, sau dacă n-aţi auzit poveşti de genul ăsta...

— Stafii în avion ? N-am auzit.

— A, exact, face Chioru. Întreab-o *ce-i* cu stafiile alea.

Lena întreabă, Gudrun se scaldă cinci minute în engleza ei atît de grozavă încît nu înţeleg nimic, uite ce poveste traduce Lena : pe avioane aflate în zbor ale companiei Eastern Airlines apar uneori membri ai unor echipaje care au murit în accidente...

— Spune-i că...

— Ascultă, Lena ridică din umeri, ce-ar fi dacă ai întreba-o singur ? Cred că *ea* te înţelege.

— Eastern Airlines, face Chioru în engleza lui care mie oricum îmi sună foarte bine, ăştia au stewardesse drăguţe. Nu stewardesse, însoţitoare de bord. Am cunoscut una la Atena, nu prea aducea a stafie.

Gudrun susură răspunsul, Lena traduce :

— Fetele de la Eastern, aşa, ca medie, nu sînt mai grozave ca cele de la SAS. Dar prietena ei Marsha, care i-a spus poveştile astea, într-adevăr e frumoasă.

Suedeza rîde cu dinţii ei superbi, adaugă ceva.

— Uite, rîde şi Lena, fetele de la Eastern nu sînt cu *nimic* mai grozave nici ca cele de la TAROM.

— Marsha, clatină Chioru din cap, îţi dai seama cum trebuie să arate fata asta ?

— Ştii ce înseamnă „marsh" în engleză ?

— În engleza mea, spun, înseamnă mlaştină.

— Ţi-am zis că ăştia dau nume ciudate fetelor, precizează Chioru.

— Marsha, continuă Lena, a văzut apărînd în hublou, în plin zbor, chipul unui inginer de bord care a căzut cu Tristarul cîteva luni mai înainte, lîngă Miami Airport, Florida, zborul 401.

— Tristar, spune Chioru, Lockheed 1011.

— Aşa-i.

— N-am spus pentru tine, am spus pentru fata.

— Dacă nu vă interesează, se supără Lena, de ce mă lăsați să vorbesc ?

— Tipul se uita înăuntru pe geam, face Chioru împăciuitor. Și ce a făcut fata cu nume de mlaștină ?

— Ce vroiai să facă, se miră Lena, a țipat. Atunci a venit o colegă de-a ei, a țipat și ea. Pe urmă a venit inginerul lor de bord, el n-a țipat. El a încercat să vorbească cu aparițiа aceea. A încercat să afle ce caută acolo. Știi, se cunoșteau *dinainte*.

— Și ?

— Inginerul mort de cîteva luni a spus : „atenție la incendiu, pe acest avion".

— Ce aiureală, face Chioru. Cum s-a auzit, dacă era dincolo de hublou ?

Chioru a vorbit în engleză și suedeza răspunde, vorbește rar, răsucit în ea, crispat, ca atunci cînd te tot întrebi știind bine că n-ai ce răspuns să găsești.

Lena folosește exact tonul ei cînd traduce :

— Nu știe cum s-a auzit. Știe numai că, după nu foarte mult timp, unul din motoarele avionului a luat într-adevăr foc, la o decolare oricum dificilă de pe aeroportul din Mexico City.

— De ce : oricum dificilă ?

— Aeroportul ăla e cam la o mie opt sute de metri altitudine.

— Aha !

— Formidabil, Chioru se adună în el, s-a ridicat în picioare, o ia de mînă pe Gudrun. Mă interesează grozav povestea asta. Hai să dansăm.

Merg ținîndu-se de mînă. uite ce au olandezii aici, un tonomat. O rablă nichelată cu capac bombat din plexi, cu multe butoane, becuri, manete, amintire nostalgică și deloc potrivită aici — epoca rock-ului, a firmelor de neon, a blondelor oxigenate à la Marilyn. De cînd ne dădeam noi în vînt după tonomate, asta-i. De cînd *mă* dădeam în vînt după tonomate, pentru că Lena nu cred să fi văzut vreodată așa ceva. Lena s-a dat în vînt de la bun început după casetofoane — și nici măcar, după discuri cu citire laser, deck-uri, videocasetofoane cu cap rotativ. Cred că Lena nici nu știe ce e un tonomat, și la ce folosește. Nu-i nimic, o să vadă acum.

Se scotocește comandantul prin buzunare, ce bani au în Olanda, guldeni, Chioru schimbă o bancnotă la bar, sună monezile nichelate în palma lui, și tot timpul ăsta suedeza Gudrun așteaptă, rezemată de carcasa bombată din plexi. Seamănă cu o cabină de avion carcasa aceea. Vine Chioru spre tonomat, saltă monezile în palmă, le adună în pumn, le aruncă din nou, bagă una în fantă, se aprinde un bec anemic.; capul lui se atinge de capul suedezei, așa cum s-au aplecat peste lista cu melodii. Au găsit, formează un număr la claviatură dar mie toate astea îmi amintesc, nici măcar sfîșietor, de mine cum formam numărul la tonomat ; așteptăm să se întîmple ceva, întîi este exact ca atunci cînd am minat gheața cu Gheorghe Cornel, nu se întîmplă nimic, cînd reușesc să mă conving că într-adevăr n-o să mai fie nimic, doar atunci explodează cutia nichelată în lumini de toate culorile ; fulgere mititele roz, albastre, verzi, traversează penumbra holului, se înfig în spetezele fotoliilor, în lambriurile pereților, se învîrte o rază galbenă orbitoare, sună ascuțit o sîrenă, numai după demonstrația asta începe muzica și nu știi ce să crezi, cum poate ieși o melodie blîndă din orgia de becuri colorate. Cum se poate auzi o melodie molcomă, între fulgere de lumină stridentă.

— Simplu, spune Lena, închizi ochii și gata.

Închide ochii, fotoliile noastre sînt alăturate, dacă reușesc să mă dezgrop din pernele moi și întind mîna, ajung pînă la ea. Reușesc, întind brațul și îi acopăr degetele cu palma mea. Și Lena nu își retrage degetele.

* * *

De foarte mult n-am mai dansat așa, cu ochii închiși, cu nasul, cu gura în părul fetei pe care o strîng în brațe, și Lena se strînge în mine, totul se petrece legănat în muzica aceea calmă, cînd Chioru pune o melodie aiurită în sensul de acum cincisprezece ani al noțiunii, ne legănăm așa îmbrățișați — și gata.

S-a pierdut, s-a subțiat suedeza cea nesfîrșită absolut fermecată de comandantul meu, cînd deschid iar ochii, după un sfert de oră, nu mai sîntem singuri — se mișcă pe scîndura lustruită, printre fotolii, se leagănă cîteva

perechi, recunosc pe mecanicul de bord cu Mariana, pe navigatorul Gică cu o blondă, tot de la SAS. Hotărît, sîntem un echipaj închegat.

— Sîntem un echipaj închegat, şoptesc în părul Lenei.

— O echipă, răspunde Lena, cuvintele ei mă gîdilă pe gît.

Ne legănăm îmbrăţişaţi încă un sfert de oră, pe urmă constat că a dispărut Chioru.

— Hello, spun încet. Ce mai faci ?

— Salut, spune Lena fără să se dezlipească de mine. Ce mai e pe sus ?

— A dispărut comandantul.

— A dispărut şi copila de viking ?

Mă uit prin jur, nu se vede nimic blond. Suedeza lui Gică e mai mult roşcată, ca o irlandeză.

— Cred că s-au retras să lămurească în linişte povestea cu stafiile.

— Posibil.

— S-o întoarcă pe toate părţile.

— Posibil. Noi ce facem ?

— Ce-ar fi, spun, să lămurim şi noi între patru ochi chestia asta, şi imediat îmi pare rău, dar nu mai e nimic de făcut. Pentru că Lena se desprinde de mine, s-a trasin ea.

— Negativ.

Nu e genul de situaţie în care te apuci să întrebi : de ce. Singurul lucru care se poate face e o retragere onorabilă, asta se simte.

— Bem ceva ?

N-am chef de băut, dintr-o dată nu mai am chef de nimic, eu care acum o clipă eram gata de orice ; dar aşa cum se întîmplă lucrurile, retragerea onorabilă trece pe la bar.

— Da, spune Lena, cred că da. Cred că vreau să beau ceva.

Mergem la tejgheaua aceea lustruită, lucirea scurtă din ochii barmanului îmi spune că m-a recunoscut. Nici nu e greu, am stat toată seara sub nasul lui.

— Coniac, spune fata încet.

— Coniac; oer în esperanto, ca să fiu mai limpede decît două degete. Aici coniac se bea în pahare groase din

sticlă neagră, îi-am spus. Barmanul cel gras nu pierde vremea, toarnă băutura aurie din două sticle deodată.

— Salut.

— Skäl, spune Lena. Se uită la barman, ridică paharul spre el : skäl.

— Skäl, răspunde barmanul, placid.

Bem, sînt gata să mă înec, păstrez băutura în gură fără să știu bine ce am de făcut mai departe, scuip ? înghit ?; îmi clătesc gura cu ceaiul rece din pahar, tare, aromat, incontestabil ceai, nici măcar dulce. Mă uit la barman, barmanul se uită fix la mine cu o privire de piatră cenușie, doar după cîteva secunde lungi încuviințează complice din cap ; lumina se adună în cercuri concentrice pe freza lui cea lucioasă, pe urmă se frînge în cioburi mititele. Am fost întotdeauna sensibil la sugestii din afară, beau pînă la fund ceaiul neîndulcit. Lena soarbe coniacul cu înghițituri mici, i s-au înroșit obrajii. Îi lucesc ochii, oricum strălucitori. Se uită la mine cu ochii cei strălucitori, așa cum n-am fost privit de mult. Cum o să mai fiu privit cine știe cînd de acum înainte. Poate n-o să mai fiu privit niciodată așa, de acum înainte. Nu prea mai e timp. Așa că îi mulțumesc în gînd barmanului ticălos care, uite, mă cunoaște mai bine decît m-am cunoscut vreodată, a priceput cum stau lucrurile înainte ca eu să le înțeleg într-adevăr, și o amețește pe fată cu alcool, în timp ce eu rămîn lucid și mă umplu cu ceai rece.

— La ce te gîndești, Lena își flutură degetele prin fața ochilor mei.

— A, spun, la o grămadă de lucruri. Cum ai turnat peste mine zeama aceea roșie, cînd te antrenai pentru plimbatul tăvii prin avion.

— N-am turnat peste nimeni zeamă din aceea roșie.

— Atunci nu mă gîndeam la asta.

— Știu, spune Lena, se uită în ochii mei, te-ai supărat pe mine...

— Tu, ce ?

— Că... nu vreau să discutăm în liniște despre stafii ?

— Nu, pentru asta nu te superi. Bărbatul încearcă și gata, e de la Dumnezeu. Pe urmă vii tu, și spui da sau nu.

— Am spus nu.

— Am auzit. Las-o moartă. Hai să vorbim despre altceva.

— Despre ce, întreabă fata încet, și iar mă înfășoară de sus pînă jos cu privirea aceea care mă scoate din mine.

— Despre.. comandant. Ce dracu are azi comandantul?

— E irascibil ?

— Irascibil, inegal, indiscret. Agresiv. Nedrept. Scîrbos de-a binelea.

— N-ai mai fost cu el cînd e reținut din cauza timpului ?

— Negativ.

— Așa e întotdeauna cînd nu poate ajunge unde trebuie, *atunci cînd vrea el* să ajungă.

— Ia te uită, spun, Chioru. Credeam că toanele astea merg numai la piloții de vînătoare.

— Asta-i, Lena se joacă cu paharul din sticlă neagră. El a rămas pilot de vînătoare.

— După atîta timp...

— E o boală care rămîne, explică Lena. Uită-te la tine.

Mă uit la mine, reflectat printre sticle de oglinzile care căptușesc rafturile, nu văd mare lucru.

— De fapt, cam ce știi tu despre piloții de vînătoare?

— Nu foarte mult, Lena ridică din umeri. Tipi misterioși care zboară pe aerodromuri pustii în avioane foarte greu de înțeles. Din cînd în cînd vin la aviația de transport, dar asta nu înseamnă că devin mai puțin misterioși.

— Mda. Mai luăm unul ?

— O.K., spune fata. Unul mic.

— Încă două, cer în engleză, barmanul repetă trasă la xerox figura cu turnatul din două sticle, mă uit la el cum nu m-am uitat vreodată la cineva, mă uit la sticlele absolut identice, la șuvițele aurii prelinse în pahare din

șmecherii nichelate, cu căpăcel, înfipte în gîtul sticlelor, totul e la fel pînă dincolo de amănunt, aproape ca în viață. Cînd două lucruri par absolut la fel, și de fapt sînt absolut deosebite.

— Skäl, spune Lena.

— Skäl. Ridicăm paharele spre barman : skäl.

— Skäl, răspunde barmanul.

Îmi beau ceaiul, pe urmă fac paradă de ce știu eu :

— Skäl se zice în suedeză.

— Afirmativ, răspunde fata. Am *făcut* mult timp Stockholmul, am rămas cu un tic.

— Ia te uită. Și cum a fost la Stockholm ?

— Multă apă, multe stînci, copaci, din cînd în cînd cîte o casă. Ce mai vrei să știi ?

— Nimic. Tu trebuie să afli niște lucruri.

— Nu zău, se amuză Lena. Ce lucruri ?

— Bea puțin din paharul meu.

Lena ia paharul, miroase ce e înăuntru, agită lichidul auriu, se uită la barman, la mine, din nou la barmanul care nici nu clipește.

— A, spune, chestia cu ceaiul rece. Nu mă așteptam, într-un orășel atît de liniștit.

Pune jos paharul, îmi întinde coniacul ei :

— Ca să știi cum stau *de fapt* lucrurile.

Lucrurile nu stau în nici un fel, am știut asta exact cînd mi-a întins paharul : tot ceai. Și urma caldă a buzelor, acolo unde a băut.

— Atunci ?

— Atunci, spune Lena, avem patru ceaiuri de plătit la preț de coniac fin ; și chiar plătim nemțește patru coniacuri. Nici nu știu dacă e de rîs, de plîns, o întreb pe Lena cînd urcăm scările :

— E de rîs, e de plîns ?

— E de încredere, spune Lena scurt. E de teamă. De neputință. E de noapte-bună, spune fără să mă privească, deschide ușa, intră în camera ei, închide ușa, gata. Uite cum se termină o seară începută totuși bine.

Pînă la urmă chiar văd Olanda pe ploaie, nu pot dormi, mă plimb pe străzile înguste, negre, lucioase de ploaia măruntă, mă gîndesc la Lena și la cum a fost cînd eram totuși pilot de vînătoare. La colegii mei care la ora asta dorm în celula de alarmă, și la avioanele de lîngă celula de alarmă, ghemuite sub huse bălțate. La avionul cel mare care mă duce de colo-colo pe scoarța planetei, și cum încep să simt avionul cel mare. Cum n-am simțit avionul de vînătoare, cu o grămadă de cheștii amestecate care pînă la urmă s-ar chema duioșie. Avionul de vînătoare nu avea nimic duios. Era o sculă perfectă și care nu putea fi gîndit în afara ta, și atunci nu era duios, pentru că nu te poți gîndi cu duioșie la tine însuți. La tine însuți te gîndești încrîncenat, nedumerit, sau nu te gîndești deloc. Pe urmă îmi amintesc de pilotul acela olandez care rula azi-dimineață cu F-16, cum i-am făcut semn cu mîna și mi-a aprins farurile în ochi, ca răspuns. Mă gîndesc neașteptat la General, cum au fost pînă la urmă lucrurile între noi, și cum ar fi putut ele să fie de fapt. Mă gîndesc, mergînd prin ploaia olandeză, la soția mea, la copii, la cockerul Tom care acum doarme în orașul București, cu toată diferența de fus orar. Îmi trece prin cap, aparent fără legătură dar trebuie totuși să fie ceva, pentru că altfel nu s-ar isca așa, ca din senin, gîndul, și de fapt undeva toate lucrurile se leagă între ele — îmi trece prin cap cum nu trebuie niciodată să mai calci pe unde ai călcat cînd ai fost mic, dacă vrei cu adevărat să păstrezi în tine locuri unde totul se întîmplă ca nicăieri, unde copacii sînt într-adevăr uriași, verzi, și cerul albastru chiar printre zăduri sure. Cum țineam eu minte curtea din Spătarului, i-am dus acolo pe copiii mei, să le arăt, și dudul verde, înalt, era de fapt prăfuit, schimonosit, înăbușit de oraș; bolnav, aproape uscat. Și cum zidurile sure desenau un pătrat de cer tulbure deasupra dudului uscat.

Merg probabil multă vreme prin Olanda, pentru că ajung pînă la aeroport, mă opresc lîngă gardul din sîrmă împletită, dincolo e liniște, ard balize, alcătuiesc un drum strălucitor cu becuri verzi și roșii la pornire, și care se pierde undeva, foarte departe, în șiruri-șiruri de lumini aurii.

Mă scoală Chioru, nu e nici lumină, nici întuneric, e auireala cenușie dinaintea dimineților senine, ura, spun, amețit de somn, plecăm. Era și cazul. M-am săturat de țara asta, unde ceaiul rece costă cît cel mai fin coniac.

— Plecăm pe dracu, mă pune comandantul la punct, în toată Europa de răsărit nu e nici un aeroport deschis. De la Viena încolo nu se mai zboară, gata, Europa e ca în evul mediu, cînd nici nu visa cineva că se poate zbura. Ca în epoca aceea sumbră, cînd nu exista nici măcar ideea de avion. Numai aiuritul ăla, Leonardo da Vinci, care oricum trăia pe altă lume... Ia ascultă, Chioru devine brusc interesat, ce vrei să spui cu ceaiul plătit ca cel mai bun coniac ?

Îl las să-și bată capul, hotelul are o baie de abur cu pereți căptușiți în lemn, scîndură îngustă de brad, sauna, acolo merg să mă purific după seara de ieri. Să las un rînd de piele, frigul strîns în plimbarea prin ploaie, gîndurile adunate în plimbarea aceea. Cu cine mă întîlnesc pe coridor, bineînțeles Lena, proaspătă, nu știu cum umedă, mirosind stins a rășină fierbinte, abur izbucnit din pietre încinse peste care se aruncă apă rece ca gheața din hîrdaie de lemn de mesteacăn. Lena miroase în dimineața incertă a nord și a orgii tainice petrecute în căsuțe din bîrne galbene cățărate pe picioare subțiri deasupra lacurilor încremenite, ascunse în păduri neumblate ; în rest, prosop aruncat pe umăr, tricou, blugi decolorați, îi ies picioarele desculțe de sub mansete scămoșate. Lasă urme argintii pe mocheta verde, gri-verde, culoare nemaivăzută, parcă e iarbă cu rouă într-o dimineață înnourată. Iarbă cu ploaie mărunță într-o dimineață înnourată, pentru că atunci cînd sînt nori nu e rouă. Asta-i, mocheta are o culoare care de fapt nici nu există. Mocheta are o culoare care nu există, dar care ar putea exista foarte bine, tocmai asta o face nemaipomenită. Lena calcă pe mocheta nemaipomenită, zîmbește cînd mă vede, trece mai departe, mă uit după ea pînă se pierde în soarele în sfîrșit izbucnit dintre acope-

rișurile ascuțite ; peretele din capătul coridorului e întreg din sticlă și Lena merge spre răsărit așa, lăsînd urme argintii, prin peretele de sticlă se văd pe cerul roșu, galben, portocaliu, se văd negre acoperișuri ascuțite. Pe urmă izbucnește soarele dintre acoperișurile acelea, asta se întîmplă exact cînd mă uit după Lena, văd lumina cum iese, s-a adunat rotundă în aerul încă rece, cum privesc după fată lumina lovește drept în ochi, și văd cum Lena se subțiază, se pierde în lumină.

...Las aburul să țîșnească prin robinete nichelate pînă termometrul imens explodează în lacrimi argintii de mercur, se încovoaie suspinînd scîndura de brad, se despică în lungul fibrei de atîta căldură umedă ; pe urmă stau sub o cascadă de apă înghețată, mă frec în draci cu un prosop de cînepă aproape scandinavă și tot nu reușesc să ies pur din sauna aceea — cu privirea senină, limpede pe dinafară și pe dinăuntru.

— Ce facem ?

— A, spune Chioru, tu faci ce vrei. Eu mă culc să dorm. Tu nu poți să dormi, pentru că bei prea mult ceai. După ce mă scol merg la aeroport, și n-ar fi rău să vii cu mine. Dăm un telex acasă, pe urmă vedem ce facem. Poate reușim să plecăm. Luăm pasagerii de la Schiphol, și la noapte dormim în paturile noastre.

Chiar se culcă, ies, tropăi pe scări, iau în piept dimineața olandeză, fresh, lustruită, luminată puternic de soare ; beau un ceai, de data asta fierbinte, cu zahăr, la restaurantul mic, cochet, de vizavi. E ora cînd lucrurile încep să se pună la punct, ies aburi din bălți mititele rămase de la ploaia de ieri, din pietrele ude ; strada îngustă se lărgește, se varsă într-un fel de Corso lat, asfaltat, plin de mașini, autobuze și oameni grăbiți. Văd un film la singurul cinematograf pe care îl găsesc deschis, o poveste petrecută pe planete străine, Făt-Frumos are costum de scafandru, se bate cu balauri electrici de sute de metri lungime ; calul e o rachetă albă, cochetă, discoidală, un fel de farfurie zburătoare cu trei picioare telescopice, neescamotabile în zbor. Doar cînd ies de la film văd placa

de marmură, mică, modestă, prinsă chiar lîngă casa de bilete, scrie acolo în olandeză și engleză că cinematograful a fost lovit spre sfîrșitul războiului de o rachetă V-2, au murit toți cei două sute cincizeci și patru de spectatori.

Cumpăr pentru plozii mei jucării electronice, din acelea cu multe butoane, cînd apeși butoanele se întîmplă tot felul de chestii ; pe urmă dau aproape toți banii care mi-au rămas pe un album cu absolut toate avioanele participante la al doilea război mondial, ale Axei și ale Aliaților. Fiecare aparat e prezentat cu un scurt istoric, cînd a fost proiectat, realizat, seria zero, și cam ce isprăvi a făcut el în război ; așa aflu, răsfoind în treacăt cartea aceea mare, că un avion purtat F-1 Wildcat a decolat în grabă mare de pe portavion cu aripile pliate, și a reușit totuși să apunteze în siguranță. Uite o chestie cu care îl încui pe Chioru, și nu numai pe Chioru. S-a făcut cald, nu zăpușeală — așa, cît să mă simt bine în jacheta veche de zbor ; nimeni nu umblă în tricou, femeile tinere poartă bluze albe și fuste în carouri strînse ameților pe șolduri, pe urmă fustele acelea o iau razna evazîndu-se în pliseuri late care desenează în mers linia piciorului și se opresc undeva, în dreptul genunchiului. Asta-i, pentru Maria iau o fustă în carouri, rezolv o grămadă de lucruri cu fusta asta, și nimeni nu va putea spune că soțiile de taromiști se îmbracă la Paris. Se îmbracă la Spijkerboor, ceea ce este cu totul altceva. Aproape îmi cer scuze. Vreau să spun, faptul că Maria se îmbracă la Spijkerboor e ceva ce poate fi încă iertat. Așa că, înainte de a merge la aeroport, o rog pe Lena să facem un viraj prin oraș, poate mă ajută să găsesc o fustă în carouri pentru soția mea.

— Seamănă cu mine ? se interesează Lena.

— Cine ?

— Soția ta.

Nu seamănă. Adică se potrivesc pe din afară, o fustă cumpărată pe Lena cred că îi vine foarte bine Mariei, dar asemănarea se oprește aici. Mai departe, fiecare vede lumea cu alți ochi, de fapt asta este esențial. Îmi amintesc de Maria, cum a venit ieri-dimineață din baie ferindu-și

ochii de lumină, și cum scînceа de lumina aceea. Pe urmă Lena, cum era azi-dimineață pe coridorul hotelului în blugii decolorați, cum îi ieșeau picioarele desculțe din mansetele scămoșate. Nu seamănă deloc, pentru că fiecare vede lumea în felul ei, asta se întoarce împotriva lor, le face să nu fie deloc la fel acolo unde încep deosebirile dintre oameni ; le depărtează atît de mult, încît asemănarea se oprește la talia și numărul fustei. Nu vreau să spun că una din ele ar fi mai grozavă decît cealaltă, nu asta e problema ; vreau doar să arăt cît sînt de diferite. Însă o fustă cumpărată pe Lena se potrivește foarte bine pentru Maria, atîta tot.

— Seamănă cu mine ?

— Cine ?

— Soția ta.

— Seamănă foarte bine, spun. Ajungem la prăvălia de fuste, mă întorc spre ușa din cristal gros, deschizînd-o, semănați atît de bine, spun, încît uneori nici nu știu foarte bine care e una, care cealaltă. Așa de bine semănați.

* * *

N-o să crezi dar plecăm, Otopeni e deschis, prognoza — aproximativ satisfăcătoare pentru următoarele ore. Pentru cît avem noi nevoie să ajungem de aici acasă fără să mai aterizăm la Frankfurt. Chioru se întoarce de la briefing cu toate hîrtiile, gata, decolăm. Între timp a venit restul echipajului de la hotelul Peter Stuywesent, aduc și bagajele noastre, cîte sînt, decolăm în trombă, ca o bandă de pirați îmbrăcați pestriț, fiecare cu ce a avut pe el ; doar sus, în aer, ne dezmeticim, ne schimbăm pe rînd în salonul cel mic, din coadă. Sîntem gata să aterizăm pe Schiphol, acum chiar arătăm ca un echipaj din pliante, uniformele noastre bleumarin cu trese aurii, rochiile fetelor, roșii-corai, într-adevăr frumoase, dar mie îmi plac mai mult bluzele, albe, cu mîneci scurte și inscripții mititele TAROM albastre-roșii, risipite cam peste tot pe blu-

zele albe. Aterizarea la Amsterdam e o chestie foarte complicată ; cu toate că aeroportul are o grămadă de piste, ne învîrtim în aer, urcînd și coborînd tot timpul, vreo cincizeci de minute. Pista pe care ni se aprobă pînă la urmă să venim are cea mai aiurită schemă de venire la aterizare, tot felul de viraje, porțiuni de zbor rectiliniu, iar viraje, cînd ieșim în sfîrșit pe direcție trebuie să o luăm hotărît pe dreapta, avem în față un DC-10 de la TWA, îl vedem cînd sîntem pe finală, după ce trecem radiofarul îndepărtat. Am scos flapsul, atunci mi-l arată radiotelegafistul, s-a sculat de la locul lui, a venit în spatele meu, uite, îmi arată cu degetul, cum naiba nu-l vezi ? Atunci îl văd, dîre lungi, negre-cenușii de fum, avionul e masiv, alb-argintiu, se proiectează pe fîșia verde din capul pistei. Aterizăm, Gică a pregătit schema de rulaj la sol, știi cu ce seamănă dirijarea radiolocatorului care controlează circulația pe suprafața imensă a aeroportului, cu felul în care eram duși la interceptare, cînd am fost pilot de vînătoare. Aceleași comenzi scurte, fără nici o marjă de siguranță și care cer execuție foarte precisă, pentru că altfel intri pe o bretelă greșită și pînă la urmă ajungi cu avionul mare, greu, cu patru motoare, exact acolo unde nu te-ai gîndit niciodată să ajungi. Mă rog, rulajul e o treabă care ține numai de Chioru, are în stînga un volan mititel, alb, caraghios, cu care întoarce roata de bot, tot avionul se duce scîrțiind după roata de bot ; îl ajută mecanicul de bord mărind turajul la motoarele din exteriorul virajului, e o adevărată istorie cum ne strecurăm pe căile de rulaj, uneori trecem pe lîngă aparate care așteaptă cu motoarele pornite să intre la pistă, ne strecurăm pe sub, trecem cu aripa, cu ampenajul, la centimetri de alte aripi și ampenaje. Aștia de aici nu-și pierd vremea cu mașinuțe portocalii „Follow me".

— Să vezi ce ne așteaptă la decolare, mormăie Chioru după ce am trecut pe lîngă un cîrnat de avioane groase, transoceanice, trepidează reținut IL-ul nostru de jeturi fierbinți, elicele nu taie aerul olandez, nu îl răsucesc în spirale strînse, palele late din metal negru vîslesc ostenite la

turaj de relanti prin jeturi fierbinți de gaze arse, scuipate de motoare care bagă în ele zeci de metri cubi de aer în fiecare secundă. Întoarcem scurt, pe o roată, atît de scurt încît manetele motoarelor din dreapta sînt împinse aproape de poziția „regim maxim" ; se agită un finișor cu salopetă portocalie și cu șapcă albă pe cap, face semne absolut disperate cu două palete imense, mai mari decît rachetele de tenis, una roșie, una verde. Dansează intersectîndu-se violent culorile aprinse, „parcă ar fi unul din ăia de la circ" — mîrîie Chioru. Individul își cunoaște meseria, ne dirijează la centimetru între un C-130 Hercules vopsit în culori mohorîte de război, și un Boeing din cele noi, 737, cu aripa joasă și două motoare cu ventilatoare mari sub aripa joasă. Oprim motoarele, chestia cu elicele care se învîrtesc din ce în ce mai încet, se transformă din discuri fumurii în roți cu spițe multe, pe urmă încremenesc în axe oblice unind cerul cu pămîntul și care se intersectează cîte două, toate lucrurile astea știute, răsștiute, trăite de o mie de ori și care vor mai fi de mii de ori, de ce răscolesc blînd, dureros, fierbinte, de fiecare dată, elicele încremenite ?

Chioru se descarcă înjurînd epoca paradoxală în care trăim, a ieșit din flegma lui obișnuită, lucrurile sînt ceva mai complicate și nu se reduc la faptul că am dormit o noapte în Olanda, mă rog ; de data asta paradoxul incriminat constă în aceea că am avut nevoie de zece minute ca să ajungem pînă la Amsterdam, și pe urmă ne-a luat mai mult de un ceas ca să aterizăm pe Schiphol.

— Să vezi ce ne așteaptă la decolare, Chioru se agață de profeția lui sumbră dar nu are dreptate, îmbarcarea pasagerilor e rapidă, au așteptat o după-amiază întreagă, au dormit noaptea la hotel pe spezele companiei TAROM, și-au petrecut dimineața tîrîndu-se de colo-colo prin sala imensă cumpărînd de la free-shop ciocolată Toblerone, scoth-whisky și casetofoane japoneze atît de imense, încît abia le cară după ei.

Exact acum consideră comandantul meu de echipaj că e necesar să mă pregătească pentru viață, după ce primim aprobarea de pornire a motoarelor și începe tot ritua-

lul acela cu check-list-ul, știi, întreabă Chioru printre întrebările și răspunsurile scurte care în ultimă instanță însemnă securitatea zborului nostru și al celor cincizeci-șaizeci de pasageri — ai tu habar, pilotule, în ce constă deosebirea dintre scotch și bourbon ? Dumnezeule, m-a încuiat, nu știu. Nu știe nimeni ? întreabă comandantul. Ascultă, spun, dar asta i-o spun direct, nu prin intercomunicație — oprim numărătoarea inversă, ne deslușești tu problema asta crucială, pe urmă o luăm de la început.

— Nu fi bleg. Chioru mă liniștește, lucrurile sînt atît de simple și nu le cunoaște multă lume, scotch-ul se face din secară, iar bourbonul e whisky fabricat din porumb...

Cuplăm giroverticala, busolele, radiocompasurile, VOR-ul, pînă la urmă parcurgem check-list-ul, sîntem gata să cerem aprobarea de rulaj...

— Sau invers, mîrîie Chioru preocupat în continuare de problemă, și bineînțeles izbucnim în rîs.

Decolăm neașteptat de repede, aproape ca la aviația de vînătoare — porneam, rulam, intram la pistă, decolam — și zburăm fără probleme pînă la Frankfurt, deasupra unei Europe limpezi. Dincolo de Frankfurt lucrurile încep să se strice, apare întîi un abur ușor, se estompează pămîntul, se face plat, uniform, neinteresant, în jurul soarelui se închide un colac strălucitor de lumină gri-argintie. Otopeniul e tot deschis, vești bune din țară, s-au închis Timișoara, Aradul, Satu-Mare, cu condiții pe care prefer să nu le aud.

— La Kogălniceanu cum e ?

— A, întreabă mecanicul de bord, ți s-a făcut de mare?

Nu spune nimeni cum e la Kogălniceanu. Radarul de bord indică un plafon compact, undeva, la optzeci-o sută de kilometri în față. S-a îndesit aburul ușor, se transformă în pîclă gri-albastră, gri, se închide cerul în jurul cabinei, soarele rămîne doar un disc gălbui, alburiu, se amestecă cu ziua cenușie. Dispare, și habar n-am cînd o să mai văd soarele. Trec pe lîngă cabină fîșii lungi, sfîrtecate, gri-cenușii, se încheagă în nori adevărați, clăbuci crescuți din văzduhul întunecat de sub noi, zburăm la șapte mii de

metri și norii urcă încă o mie cinci sute-două mii de metri deasupra, mă uit la Chioru exact la timp ca să îl văd cum se uită la mine, nu e bine ce se întîmplă afară. Un singur lucru e bine, că nu givrăm. Din cum vedem noi lucrurile de aici, din avion, jos e frig și plouă în draci. Se tîrîie cu burta pe pămîntul înecat în apă nori negri-cenușii, zdrențe de straţi despre care nici nu știi bine ce sînt — nori joși sau ceață care se tot ridică.

— Cerem schimbarea eșalonului ?

— La ce, întreabă Chioru, nu ți-e bine aici ?

Mi-e bine ; se înalță plafonul ca un zid compact și, ce să facem, ne strecurăm cît putem printre norii groși, căutăm porți, ferestre de lumină strivită, laminată, anevoie strecurată în fîșii anemice, alburii, dintre masele compacte de abur negru. Uneori înclinăm prea mult pentru avionul cel mare, nici vorbă de pilot automat, muncim din greu la manșele-semivolan, înclinăm prea mult și atunci alunecăm pe o aripă, pierdem cîteva sute de metri înălțime. Redresăm, ne cățărăm la loc, elicele toacă aer dens, sur, întunecat. Pînă la urmă renunțăm, zburăm drept spre radiofar, luăm plafonul întunecat frontal, se prăvălește tăcut peste avion, se închide orizontul în geamurile cabinei — gata. Surpriză, în plafon e liniște, nu scuturi, trepidează mărunt, aproape uniform, nu se poate numi scuturat. Nu se poate numi în nici un fel, pe lîngă ce ar putea fi. Așa că zburăm liniștiți, doar duralul tremură ușor, ca atunci cînd rulezi pe o pistă zgrunțuroasă. Din acelea cu adîncituri fine, transversale, special făcute, foarte apropiate și foarte puțin adînci, piste antiderapaj.

Vine Mariana în cabină, aduce cafea fierbinte, sandvișuri și prăjituri din acelea rotunde, cu cremă, învelite în celofan și care se găsesc numai la bordul aeronavelor TAROM.

— Secundul bea Pepsi, proclamă Gică, se întinde după cafeaua mea, îl pocnesc peste mînă, o cafea fierbinte e exact lucrul de care am nevoie. Pentru restabilirea moralului, dar asta nu se spune. Spun doar că e frig și simt eu nevoia să beau o cafea fierbinte.

— Roag-o pe Lena să-i aducă un Pepsi, nu se lasă navigatorul ; Mariana clatină din cap, zîmbește, Lena, spune, e ocupată cu pasagerii.

— Exact, face Chioru, ce mai e prin spate ?

Fata ridică din umeri, liniște. În spate e liniște, cei mai mulți pasageri dorm, unii citesc. Alții dau pe gît coniac Mioriță, spun că le place foarte mult. E și o tipă de înaltă clasă, actriță sau cam așa ceva, fetele au invitat-o în salonul mic, din coadă, dar ea nu a vrut să meargă acolo, are picioare așa lungi că nici nu le poate ține între scaune, le-a întins pe culoar, toată lumea se împiedică în ele și bineînțeles bărbații au înnebunit.

— M-am lămurit, spune comandantul. Olandeze frumoase, astea aduc numai necazuri.

— Spune-mi o singură olandeză frumoasă care ți-a adus necazuri, rîde Mariana.

— Mata Hari, se încruntă Chioru ; Mariana zîmbește, iese din cabină, s-a dus la pasagerii ei.

Știi ce e bine, că nu fulgeră. Doar îndepărtat, spre nord-vest, prin grosimea plafonului se luminează norii difuz, violet, dar asta nu înseamnă nimic, nu avem ce căuta acolo. Trecem pe VOR, ARK-ul e mai puțin precis, se leagănă acul în amplitudini largi, asta combinat cu pîrîitul din căști înseamnă plafon ionizat.

Începe să se întunece, pentru că zburăm cu șapte sute de kilometri în fiecare oră în întîmpinarea nopții care urmează ziua ploioasă, asta iar poate însemna orice în bine sau în rău, noaptea reperele luminoase, balizele pistei, oricum se văd mai bine decît ziua — sau nu se văd deloc. Și e *noaptea*, dacă înțeleg.

— Hello, Budapesta-Radar, cheamă Chioru plin de speranță, nu e treaba lui dar sînt situații în care comandantul meu preferă să își facă singur fonia, și Budapesta-Radar spune lucruri absolut îngrozitoare, de dimineață n-a mai decolat, n-a mai aterizat nici un avion în toată Ungaria. De fapt e liniște în aer, de la Frankfurt încoace, deasupra Austriei n-au fost multe avioane, ultima convorbire auzită era o cursă AUA care a ratat de trei ori la Viena, și tocmai intra în legătură cu Linz-Approach pentru aterizare acolo. Trecem pe frecvența Otopeni pregătiți să auzim orice, de fapt auzim că acasă e tot deschis, prin

nu-știu-ce-minune, și sîntem așteptați Se scoală Gică de la locul lui, se întinde, îi pune comandantului în față un bilețel alb, îngust ; Chioru citește, încuviințează din cap.

— Grăbiți-vă, spune Otopeni-Radar, e deschis la limită...

Intrăm în spațiul nostru aerian zburînd într-o sferă tulbure. roz-murdară, pe urmă se strîng, se închid într-un vînăt metalic pereții bilei de văzduh murdar, gata, e noapte. Trecem munții, începem o coborîre prelungă în noapte : stingem lumina albă din cabină, trecem pe fosforul aparatelor și noaptea de dincolo de parbriz se face neagră-neagră cu neașteptate ape verzi, părelnice, veninoase. De la verticala radiofar Florești radiotelegrafistul schimbă canalul, luăm legătura cu Otopeni-Approach exact la timp ca să aflăm că vizibilitatea scade rapid. Ce voce are dispecerul de fapt dispecera, asta-i Nicoleta. Nicole cea roșcată, subțire, sportivă, cheltuiește tot salariul pe echipament de schi care oricum se face praf într-un sezon, dar dacă vrei într-adevăr să știi ce mai e nou în materie de legături, schiuri, bețe, clăpari, evident hanorace, salopete, ochelari, cu fante din sticlă polarizată, pălărioare din acelea nostime, care stau pe creștetul capului și costă o grămadă de bănet — dacă vrei să știi toate astea, atunci trebuie să vezi cum arată Nicole pe pîrtie. Cînd e de serviciu la dirijare fata scoate de nu știu unde o voce suavă, caldă, învăluitoare, convingătoare, indiferent de ce spune. Înfășoară așa, ca un abur cald vocea ei și, uite, credem dintr-o dată că nici nu mai avem ce căuta la Otopeni. Nici la Băneasa nu avem ce căuta, ne convinge foarte repede approach-ul prin vocea fetei și nechemat îmi amintesc ce însemna în aviația militară un conducător de zbor care *te simțea,* își dădea el seama, din *ce* spuneai, din *cum* spuneai, că e ceva în neregulă la bord, și ce se întîmpla după aceea. Exact astea erau situațiile în care se alegeau conducătorii de zbor, înțelegi în ce sens, și de fapt lucrurile stau cam tot așa și în aviația civilă, contează enorm cine e la stație. Și iar, îmi amintesc în mișcarea aceea cu care redresăm avionul greu, îl punem

la orizontală, avem aproape două mii de metri și lucrurile se întîmplă exact ca dincolo, sus, la șapte mii — bezna lipită de parbriz, hăul negru-verzuliu dincolo de geamurile cabinei, însă aici e mai cald și mai la adăpost decît în avionul de vînătoare, unde cupola de plexiglas îți atingea umerii, creștetul, ștergeam norii cu fruntea, cu umerii strînși în costumul anti-g. Și aici nu ești singur, ceea ce iar este foarte important, e cel mai important, aici e Chioru, e Gică, sînt ceilalți băieți, e Lena în cabina pasagerilor, dincolo de ușa nituită, mai sînt pasagerii... Uite cum pricep adevărata condiție a pilotului de vînătoare, nu intuită ca atunci cînd îmi frecam umerii de plexiglasul cupolei, ci privită, văzută în toată, deplina și încrîncenata ei înțelegere dinafară, pentru că așa se văd lucrurile limpezi și complete, numai dinafara lor, și mai e povestea aceea cu profetul, nimeni nu e profet în țara lui.

Din nou se petrece lucrul acela încă nelămurit, cum se ridică Gică de la locul lui, masiv, umple cabina, îi strecoară comandantului altă hîrtioară îngustă, verde în aerul verde din cabină. Chioru încuviințează din cap, nu spune nimic, ca atunci cînd îți vine din afară un lucru despre care știi foarte bine că oricum trebuia să se întîmple și atunci ce vine din afară nu e ceva nou, e doar o confirmare.

— Ce facem ? Chioru nu răspunde, încovoiat spre tabloul de bord, așa stătea și Gheorghe Cornel în elicopterul lui, și colonelul Adam a stat tot așa, aplecat peste mașă, cînd am aterizat la Atena cu AN-ul după ce traversasem într-un singur motor Marea Egee ; poate așa e bine, poate așa se stă în avioane grele cînd nu e totul în regulă și începe pilotul să treacă în avion, se scurge în inteligența lucidă și insuficientă de metal inteligența fierbinte, subiectivă, schimbătoare, pătimașă, minunata inteligență simplă de om, iscată nici nu știm bine cum din niște celule lungi, cenușii, foarte subțiri, cu marginile ramificate în toate felurile. Poate și eu stăteam așa în cabina supersonicului meu de vînătoare, dar acolo nu era timp să îți dai seama cum stai, și nu era nimeni care să mă admire, să îmi spună după aceea : știi, stăteai așa, aplecat peste mașă...

— Bucureşti-Approach, dă-mi totuşi condiţiile.

— Ploaie, plafonul la 60-70 de metri. Vîntul din est cu şapte-opt metri. Vizibilitatea sub trei sute de metri, scuipă scurt Nicoleta, vocea ei nu mai e deloc învăluitoare. E de-a dreptul scîrboasă. Seacă, spartă, foarte străină. Parcă nici nu ne cunoaşte. Parcă ne-am cunoaşte de mult, şi pe urmă nu ştiu ce i-am făcut, şi de atunci, gata, nu ne mai cunoaşte.

— Ce facem, întreb, pentru că sîntem totuşi aproape pe direcţia de aterizare şi mai sînt pasagerii aceia care dorm, sau citesc în spate, beau coniac Mioriţa şi o admiră pe Mata Hari.

— A, spune Chioru într-un tîrziu, se întoarce spre mine, parcă ar fi afară soare şi lumină, şi uite, pista la vedere, prin parbriz, cum ce facem, se miră comandantul, aterizăm.

Aşa că din nou coborîm, aliniem de departe avionul cel mare în axul unor fascicule radar intersectate care pînă la urmă ne vor aduce exact în capul pistei, păstrăm direcţia asta, singura valabilă, coborîm în noapte pe un fir invizibil care...

— Plouă.

Nu întotdeauna plouă în nori. De fapt plouă rar în nori, şi rar de tot cu picături mari, rotunde, care răpăie înăbuşit pe avion. Care se strivesc nelămurit pe parbriz, luminate difuz de fosforul din cabină, se desfac într-o meduză tremurătoare, verzuie, strălucitoare, alunecă meduza în lungi şerpi din apa aceea verde undeva, în spate. Dacă aici plouă aşa poetic, jos curg şiroaie.

Ne ia în primire Otopeni-Precizie, radiolocatorul de aterizare, noi ţinem ăcele de la ILS în cruce perfectă, panta, direcţia, bine că vîntul e pe direcţie, lucrurile seamănă iar pînă la identitate cu ce se întîmplă în cabina avionului de vînătoare. Comenzi scurte, confirmări nu nervoase, încordate, cum se clatină avionul greu, cum menţinem cu mişcări neaşteptat de fine pentru aparatul mare,

greoi, alb și acum, în noapte — cum ținem avionul pe firul acela care de fapt nici nu există și pînă la urmă ne duce totuși fix în capul pistei, citit pe acele indicatorului ILS...

— Trenul, comandă Chioru, înăbușit.

— Trenul, confirmă mecanicul de bord, dă comanda, se zguduie cabina, IL-18 glisează pe plan, bufnesc înfundat verinele, s-au zăvorît ; se sting becurile roșii, ard cele verzi pe tabloul trenului, mai ții minte de ce a căzut acel Lockheed 1011 Tristar la Everglades înainte de aterizare pe Miami International Airport, exact pentru că nu s-a aprins becul verde al jambei de bot, și tot ce a urmat după aceea — ard becurile verzi pe tabloul trenului, exact în asta constă deosebirea, iar mă întorc fără să știu la condiția pilotului din cabina avionului de vînătoare, eram singur, făceam singur ce facem aici cinci oameni. Și la viteză mai mare, timp mai scurt de observare-decizie-acțiune, nu îmi scotea nimeni trenul, flapsurile, nu îmi citea nimeni viteze, înălțimi, citeam singur bordul exista încă un ochi pentru busolă-radiocompas, încă unul pentru aparatele control-motor, pentru privitul totuși afară în spargerea aceea de plafon care ducea avionul rapid, cu aripi scurte, repezite înapoi, ne ducea pe pista pierdută în cîmpie, acolo unde fluviul face un cot strîns.

— Am interceptat panta.

— Văzut. Flapsul pe prima poziție.

— Ne ducem în dreapta, comandante, spune navigatorul cu voce plată, albă, parcă am fi la simulator. Parcă faptul că ne-am dus în dreapta nu ar însemna de fapt nimic.

— Mult ?

— Un grad... două grade.

— 400 metri, cu 320 la viteză, comunică mecanicul de bord.

— Confirm. Flaps complet, spune încet Chioru, ca și cum ar împărtăși un lucru tainic.

— Stînga două grade — comandă operatorul de la

radiolocatorul de aterizare, uite cum se înclină avionul cel alb în noapte, stînga două grade, ducînd în fuselajul lung șaizeci de pasageri adormiți, mutîndu-i cu două grade la stînga în somnul lor încrezător și dintr-o dată apasă gheara aceea crîncenă, răspundere. Pentru pasagerii din spate. Cu coniacul, somnul, pledurile de voiaj desfășurate peste picioare. Uite cum se schimbă oameni, gînduri, aviatorii crispați pe comenzile avioanelor minunate în nopți hotărîtoare, fără să știe măcar că sînt nopți hotărîtoare. Uite cînd se convertește, nepotrivit și fără să mă găsească pregătit, prețul singurătății din cabina avionului de vînătoare în răspundere pentru șaizeci de pasageri încrezători. Fără să mă găsească pregătit, pentru că niciodată nu ești gata să renunți la tine însuți făurit din convingere.

— Sîntem bine pe direcție, spune Gică, iar nu aflu nimic din glasul lui.

— În ax. În pantă. La doi kilometri, cu 130 de metri. ...adică aproape deasupra șoselei care duce la Ploiești. La Sinaia. La munte. La frații Sîrbu. Aiurea, nu mai există șosea, munți, frații Sîrbu. Nu mai există nimic. Există doar universul cabinei reci de încordare, și ghemul fierbinte a șaizeci de vieți în fiecare din cei aflați în cabina rece.

— 270 la viteză, citește mecanicul de bord; cu 120 metri înălțime...

— Bine reglat, mîrîie Chioru în stilul lui, și, uite, acum o să mă gîndesc : eu, cînd am fost pilot de vînătoare și aterizam în nopți din astea...

Nu mă gîndesc.

Nu mă *mai* gîndesc, dar nu am timp să îmi dau seama ce înseamnă asta.

— Sîntem în ax, în pantă...

— 270 kilometri pe oră cu 80 de metri...

— La 1 200 metri, măsoară pe ecranul lui distanța operatorul de la sol.

Avem șaizeci de metri înălțime, pe parbrizul negru se lipesc tot șerpii aceia verzi, groși, orizontali, din apă pe care ștergătoarele de parbriz nu reușesc să o curețe.

— În ax, spune Gică. Puțin peste pantă.

Se macină trei, patru, cinci secunde în urultul motoarelor ; se pierd în noaptea lichidă de afară.

— Trebuia să vedem balizajul, spune navigatorul, pînă termină de spus am coborît la nici douăzeci de metri după radioaltimetru, fața lui Chioru redusă la fălci încleștate sub marginea rotundă a căștilor radio, am trecut pragul pistei fără să vedem nimic...

— Pragul pistei, anunță în căști operatorul de la Precizie.

— Mulțumesc, spune Chioru. Ratăm.

Chiar ratăm, își pune palma peste mîinile mecanicului de bord oricum strînse pe manetele de gaze, împing amîndoi înainte. Sar ăcele turometrelor la valori maxime, noaptea de dincolo de cabină e zgomot de motor, halourile îndepărtate ale lămpilor de poziție, felii de lumină roșie de la girofar. Și dintr-o dată înțeleg ce sîntem noi în cabina asta. Ce eram cu avionul meu de vînătoare, un echipaj. Mai pricep, cutremurat, că nopțile hotărîtoare nu schimbă de fapt nimic, doar adaugă. Nu se pierde nimic, nu se renegă nimic, rămîne tot ce a fost, se mai adaugă niște lucruri, atît. Devin ale tale, văzute dinăuntru, lucruri pînă acum văzute numai dinafară. Asta-i.

— Mai încercăm o dată ? întreb după ce am băgat trenul, flapsul, sîntem în pantă de urcare.

Chiorul spune fără să apese intercomunicația :

— Gazul !

Dau din cap, de la Spijkerboor am alimentat cu rezervă de navigație pentru Otopeni, la Otopeni e limpede, nu se poate ateriza. Trebuie mers în altă parte și uite, încep problemele cu combustibilul, astea erau biletele pe care le pasa Gică lui Chioru pe fîșii înguste de hîrtie.

*

București-Control ne trimite la Kogălniceanu unde avem cel puțin un kilometru vizibilitate, dumnezeule,

spune navigatorul, mai bine ne trimiteau de la început acolo. Mai bine...

— Mergem pe culoar ?

— Nu știu dacă are rost, spune Chioru, cerem Controlului aprobarea să mergem direct pentru aterizare și Controlul aprobă, oricum sîntem singuri în aer. Se bagă pe frecvența noastră și București-Approach, numai ca să ne ureze drum bun și felul în care vorbește Nicole mă trimite urgent la un lucru de demult, cum a fost cînd am aterizat la Almo, la Turex cum se cheamă mai recent, s-a schimbat denumirea ; orașul, oamenii din oraș au rămas aceiași. Înainte de a fi Almo s-a chemat Izvit, dacă asta are vreo importanță. Mă rog, exista și acolo o doamnă, tot la Approach, o doamnă-dispecer cu voce învăluitoare, joasă, ieșeau cuvintele cu oftaturi scurte, șoptite limpede din adîncul pieptului, așa vorbea dispecera aceea, după trei-patru curse la Izvit—Almo-Turex pilotul-comandant a spus : eu nu mai rezist, îți dai seama cum trebuie să arate o femeie cu asemenea voce ?

Îmi dădeam, de aceea ne-am cheltuit misia de zbor cu taxiul pînă în oraș, șoseaua tăia cîmpia, pe urmă mergea de-a lungul fluviului, așa am aflat că de fapt cîmpia poate fi mai imensă decît marea, pentru că marea e oricum nemărginită dar cîmpul e ceva firesc, care oricînd se mărginește cu ceva, un șanț, o colină, unduie blînd, aproape imperceptibil, pămîntul, dar pînă și asta schimbă ceva pe orizont — numai că stepa aceea nu avea margini. Nu unduia absolut nimic, nu era nimic gen hotar, limită, pînă la orizontul întins atît de uniform în toate zările, așa am aflat cît de nemărginită poate fi cîmpia. Am mai aflat că, de fapt, orașul mare e un fel de șarpe întins în lungul malurilor înalte, pentru că toată cîmpia imensă era de fapt nisipoasă, stearpă, cu zone imense de tufe țepoase fără culoare ieșite din solul sărac, cu suprafețe întinse de nisip pe care te așteptai să întîlnești cămile mergînd în șir una după alta ; dar nu erau nici măcar cămile.

Orașul — nu, orașul era neașteptat de mare, zgomotos, plin de fîntîni arteziene, parcuri, monumente convin-

gătoare în bronz veșnic. Timpul era foarte scurt, noi am cumpărat un buchet imens de flori, încă un buchet imens de flori, trandafirii au fost galbeni, mici, cu multe petale înghesuite între ele, garoafele roșii, albe, erau exact ca la noi. Nu exista nici o deosebire. Așa am dat buzna la dispecerat, cu florile acelea în brațe, și cu o cutie de bomboane de ciocolată care pe cuvîntul meu avea un metru pătrat — a fost cea mai gigantică cutie de bomboane văzută vreodată. Și cum n-am mai văzut de atunci, nici măcar la New-York unde se spune că poți găsi cam orice există pe lume, am căutat special, am pierdut o grămadă de vreme prin tot felul de prăvălii, erau cutii mari de bomboane, nici una nu se apropia măcar de cea cumpărată la Almo, dar în ziua aceea nu știam asta. În ziua aceea am dat buzna la dispecerat, am urcat scările, un tip blond cu banderolă la mînă a țipat după noi dar noi nu ne-am oprit, noi ne-am dus, am izbit ușa de perete intrînd așa, cu mîinile mai mult decît ocupate...

Era un fel de broască mare la pupitru, o femeie imensă cum erau toate lucrurile acolo, se pierdea microfonul în mîinile umflate, avea spinarea rotundă, grasă, arcuită, piept imens, îi plesnea rochia înflorată pe umerii plecați direct de sub urechi ; se zbătea sub bărbie o gușă albroz, flască, cu dungi oribile, semicirculare, în lungul cărora se tîrau picături tulburi de sudoare, am văzut cînd s-a întors spre noi. Cerea un avion pista și condițiile de aterizare, a gîlgîit oribil, s-a zbătut înăbușit gușa roză, a ieșit aerul în valuri umede, fierbinți, imunde, s-a alcătuit în cuvinte spuse cu glasul acela știut, fermecat, șoptit, care se răsucea, pătrundea direct în tine așa șoptit — în stînga, unde-i inima — știi cum era, ca o voce foarte caldă venită de foarte departe. Era ca atunci cînd găsești o pistă după un zbor greu și istovitor, după ce ai trecut toată Europa sub aripi și te întorci în sfîrșit acasă.

A fost exact cum trebuia să fie.

Noi am lăsat florile și bomboanele nepotrivit, le-am lăsat pe pupitrul acela în consolă acoperind ecrane, bu-

toane și difuzoare. Am sărutat amîndoi mîna umflată, albă, îngrozitor de moale. Am privit o clipă ochii între pleoape roșii, umede, aproape fără gene, și am primit, de data asta numai pentru noi, vreau să spun — pentru noi înșine, nu pentru ceea ce reprezentam ca instituție — am primit un "thank you" spus cu vocea aceea de neînchipuit. Și încă un „thank you gays" — spus cu aceeași voce. Aproape îți părea rău pentru cum se duc cuvintele.

Știi ce mi-a spus gîfîind colonelul Adam cum fugeam spre avion, ne făceau semne disperate ceilalți, țopăind în jurul AN-ului, aveam deja aprobare de pornire, a spus:

— Ai *văzut* ce voce are?

...Mă scutur, nu e bine ce se întîmplă în noaptea asta în cabina de IL-18. Se adună, ies nechemate la suprafață lucruri adormite pe care le credeam uitate, pierdute, lăsate în urmă, de fapt n-am prins încă o asemenea noapte, neagră, uniformă, cabina e plină la refuz de întuneric verde-fosforescent, de zgomotul motoarelor care de fapt nici nu se aude, se simte, trece prin metal, prin aerul cu miros de petrol, de cauciuc, se oprește în noi. Chioru stă la manșă turnat în uniforma bleumarin, a decuplat de mult pilotul automat, pilotăm pe manual, așa vom pilota pînă la aterizare, nu înțeleg de ce face asta. Luăm legătura cu Constanța-Control și Controlul ne spune cumva stingherit, ca și cum totul s-ar întîmpla din cauza lui, că la Kogălniceanu lucrurile sînt suficient de încurcate pentru ca aeroportul să poată fi considerat închis. Din nou atîrnă în cabina fosforescentă întrebarea ce facem, aia facem, spune Chioru, mergem la Kogălniceanu, unde oricum condițiile sînt mai bune decît la Otopeni, aterizăm acolo. Avem gaz pentru un ceas întreg de zbor, ratăm o dată, încă o dată, pînă la urmă prindem pista. Ce voce nouă are Chioru, metalică, distantă, uscată, autoritară, ratăm o dată, încă o dată, dacă pînă la urmă totuși nu prindem pista, asta se ascunde în spatele vocii autoritare; atunci spun, nu știu de unde vine gîndul, au trecut totuși niște ani:

— Hai să aterizăm la aerodromul nostru.

— Care e aerodromul nostru, după părerea ta ? se interesează comandantul cu vocea aceea înghețată.

— Pe care am zburat cînd eram la vînătoare. Și tu ai zburat, cînd erai la vînătoare, dar asta nu spun tare, asta o gîndesc numai.

— Ești nebun, face Chioru.

— Nu sînt, și chiar, pe măsură ce vorbesc îmi dau seama că nu sînt nebun deloc. Știi cum e, cotul fluviului, acolo întotdeauna lucrurile se întîmplă aiurea, altfel decît în jur. Întotdeauna aveam probleme cînd celelalte aeroporturi din zonă erau închise, și la noi era timp de zbor...

Trece un minut nesfîrșit, în timpul ăsta ne apropiem încă zece kilometri de radiofarul de la Kogălniceanu, pînă comandantul cere radiotelegrafistului să treacă din nou pe București-Control ; după încă șase minute avem aprobarea de aterizare pe aerodromul din cotul fluviului, unde într-adevăr condițiile sînt aproape bune, ploaie, cu vizibilitate la pragul pistei 800-1000 de metri, cu plafon peste 100 de metri. Noi în timpul ăsta am acordat radiocompasul pe frecvența știută, și zburăm la 2 000 de metri înălțime spre radiofar. N-am crezut niciodată că o să trec radiofarul, o să zbor pe condiții în cabina de pilotaj a avionului mare. Ajungem la viraj, lucrurile se întîmplă exact ca *înainte*, intrăm pe direcție, tren, flaps, dar nu mai fac eu treburile astea, eu de fapt nu fac mare lucru, agățat de mansa-semivolan. Coborîm în pantă abruptă pentru IL-18, ne ia în primire radiolocatorul de aterizare care nici nu se mai cheamă Precizie, se cheamă altfel, și uite nu mai pot să îmi dau seama, după voce, cine dirijează. Venim cu corecție mare, vîntul e lateral, din dreapta, în rest lucrurile se întîmplă exact ca la Otopeni — cititul altimetrului, vitezometrului, flaps complet. La 100 de metri ieșim din plafon, adică dispar halourile de la vîrful planurilor și palele de lumină roșie, cețoasă ; le înlocuiesc bice sourte de lumină verde-argintie în dreapta, roșie-argintie în stînga, așa cum bate ploaia. Asta înseamnă că am ieșit din plafon. La un kilo-

metru de prag nu se vede pista, un kilometru e mult, avem nevoie de 15 secunde întregi pentru un kilometru, în atitea secunde se pot întîmpla o grămadă de lucruri. Lucrurile se întîmplă cînd radiolocatorul de aterizare comunică 700 de metri pînă la pistă, licăresc lumini roșii de apropiere, se desfac într-un culoar punctînd întunericul proiectoare care ne duc pe o cărare de lumină în capul pistei. Noi aprindem tîrziu proiectorul de bord, pentru că ploaia frînge lumina în dîre argintii, o sparge în explozii de pulbere strălucitoare, se amestecă ploaia cu lumina într-o ceață difuză care lipește plesnind de parbriz un orizont fals opac, strălucitor. De asta aprindem tîrziu farurile de bord, știi cum e betonul ud în lumina puternică ? alb, alb sec de calcar abia dezgolit, alb bolnav ca un perete din cretă, alb difuz de oboseală, triumf amorțit, speranță care a fost, s-a spulberat, a venit iar și acum nu mai e nevoie de ea ; alb clătinat de avion mare pus pe pista albă în chelălăitul strident al cauciucurilor atît de groase.

O visez toată noaptea pe tipa aia grasă, dispecera de zbor cu voce nemaipomenită, numai că în visul meu se potrivește cu vocea — e frumoasă, subțire, bălaie, ne aprobă aterizarea pe aeroporturi înecate de apă, cu piste blocate. Mă scoală pași apăsați pe coridor, soneria telefonului, intră prin geamurile deschise zgomot de motor Diesel de la o mașină puternică ; ascult nedezmeticit glasuri spunînd lucruri de neînțeles. Crește zgomotul de Diesel, pe urmă se strecoară, se amplifică, vine de undeva un sunet cumplit de bine știut, urcă din mine supraputs cu ce se întîmplă dincolo de geam, doar acum recunosc pulsația axului compresor-turbină. Se comprimă aerul dimineții în motorul de avion, bufnește înfundat în camera de ardere flama de la blocurile de pornire, iese norul acela de fum cafeniu prin ajutajul rotund, atunci sar din pat, zbor afară prin geamul deschis, așa desculț, în chiloți și

maieu ; ciment ud, iarbă udă sub tălpi, ocolesc celula de alarmă și sigur, știam, am văzut atîția ani și *făceam parte* din ce văd acum, se pornesc avioanele din serviciul de luptă. Linia de MIG-uri pe care nu am putut să o văd azinoapte, ziua e joasă, cenușie, ca o cîrpă udă, se răsucește în neguri coborîte cu burta pe pămînt și, uite, simplu, sfîșietor, linia de avioane, santinela, tehnicii, mașinile de pornire, de oxigen, cisterna, pompierii, avionul pornit la nici treizeci de metri. Cu toți specialiștii de la escadrilă roind în jurul lui, au aerul acela de neimitat, lucrurile se întîmplă totuși atît de *altfel* decît în aviația de transport unde avioanele sînt foarte mari, și nu participi la pregătirea aparatului, nici nu știi bine cine îl pregătește. Uite și IL-ul, avionul meu de acum, mare, alb, departe, pe bretela de la săgeată, și cisterna aceea de treizeci de tone care îl alimentează.

Fac un pas, încă un pas spre MIG-ul încercat la cale, mă oprește santinela, știi ce spune ? Ferm și politicos, dar asta nu schimbă cu nimic cuvintele, spune că persoanele străine nu au voie să treacă. Ar fi niște lucruri de discutat dar n-are rost, nu discut cu un om, mă confrunt cu o instituție — și dintr-o dată știu că de fapt nu e nimic de discutat ; uite ce face santinela ferm și politicos, reconsideră niște lucruri, le aduce la valoarea lor reală, de persoană străină. Mă întorc, aproape mă izbesc de Chioru care zîmbește, neîncrezător în felul lui, he-hee, spune, ai ieșit de dimineață să-ți vezi avioanele ? O revedere nostalgică ?

— Nici tu n-ai ieșit pentru o gură proaspătă de aer.

— Eu, face Chioru, am motivele mele. Eu vreau să văd cum e timpul.

— Chiar, cum e ?

— Cum se vede, mă lămurește Chioru. Putem pleca.

— La Otopeni ce condiții sînt ?

— Curat dezmăț, spune Chioru, dar nu se uită la mine. Se uită peste capul meu la linia de MIG-uri, la zebra vopsită în pătrate alb-roșii, la avionul pornit. Zbiară, ca să îl pot auzi : Au doi kilometri vizibilitate, o sută cincizeci

plafon. Și Băneasa primește. Numai la est de București se păstrează mizeria asta...

— Bine.

— Dacă vrei, spune Chioru, acum nu mai țipă și abia îl aud — pînă vin fetele cu pasagerii din oraș, dă o raită pe la băieții de aici...

Nu vreau. N-are rost. Nu îți iei de două ori rămas-bun de la aceiași oameni, aceleași locuri, avioane. Cum mi-am luat eu, cînd am plecat cu Tom în mașina ARO. Ne-am despărțit atît de definitiv, încît acum, cînd m-am întors-totuși, e ca și cum am venit într-un loc în care n-am mai fost niciodată. Chiar dacă azi-noapte i-am spus lui Chioru „aerodromul nostru", dar asta e altceva. Și Chioru a zburat aici, și uite, nici el nu vrea să vadă pe nimeni. Așa că spun tare :

— Nu vreau.

*

Am pornit motoarele, întîi motorul interior-stîngă, pe urmă interior-dreapta, după aceea motoarele exterioare ; IL-18 se încordează pe jambe, trepidează gata să plece în rulaj.

— Știi ce, Chioru mă bate pe umăr, treci tu pe locul din stînga. Mai mult nu pot să fac pentru tine. Să creadă ăștia că ești pilot-prim.

— Care „ăștia" ?

Îmi arată comandantul de echipaj prin parbriz, vine în trombă un ARO kaki, oprește icnit, țîșnesc prin portiere piloți, unii în uniforme albastre, alții în costume de zbor cu o grămadă de buzunare, fermoare și ecusonul „Aviația militară", pe mîneca dreaptă. Florică Truță, și Vasile Ganea, Țiu-Livache, și Ion, și Veteranul, Țuțu Acăr, mai sînt cîțiva pe care nu îi cunosc, tineri de tot.

Stau acolo, pe marginea bretelei, se uită la avion. La ce pot să vadă din noi, prin ferestrele întunecate ale cabinei.

Unii flutură mîinile, Chioru a început rulajul și el flutură mîinile.

Cîțiva țipă nu știu ce, dar nu se aude ce țipă.

Se văd numai gurile deschise.

Chioru face semne cu mîna liberă, prin parbriz; nu știu ce se vede afară prin plexiglasul întunecat.

— Deschide geamul, spune comandantul.

Deschid, alunecă în glisiere unse ferestruica, se duce undeva, în spate.

Fac și eu semne cu mîna, prin geamul deschis, și mă simt foarte nenorocit.

Nu știu bine de ce, dar așa mă simt.

Pe urmă uite ce se întîmplă: în timp ce avionul se întoarce încet spre dreapta, Florică ridică mîna cu arătătorul și degetul mijlociu desfăcute în „V".

„V" de la victorie.

Atunci și Ion salută cu „V" de la victorie.

Și Țuțu Acăr.

Și cîțiva din piloții cei tineri, pe care nici măcar nu îi cunosc.

Și Veteranul.

Chioru se apleacă peste scaunul meu, salută și el cu degetele în „V".

Și navigatorul, de la locul lui.

Și mecanicul de bord, pe consola dintre scaune, se apleacă în spate să fie văzut, ridică și el degetele în „V" spre geamul cabinei.

Trece avionul mare cu aripa albă, groasă, nituită, peste MIG-urile escadrilei întîi, parcă le mîngîie.

Acum scot și eu mîna pe geam, cu degetele desfăcute în „V" de la victorie.

Numai că eu țin degetele în jos.

Stau cu încheietura sprijinită incomod de rama cabinei, simt sub degete dural rece, umed, lustruit.

Pe urmă întoarcem lent spre stînga, intrăm pe bulevardul din sud.

Exact aici eram cînd a dat Birlic bontul ăla care l-a scos din pistă, l-a așezat în dreapta la 20-30 de metri, pe pista naturală.

Aici eram în simbăta aia tîmpită, cînd a venit plafonul la cincizeci-şaizeci de metri, şi în aer au fost doar începători, fiecare în avionul lui, şi pînă la urmă au reuşit toţi să vină la aterizare.

Tot pe bretela din sud eram, mergeam spre celula de alarmă, cînd a venit avionul lui Bill la aterizare, s-au ridicat păsările acelea negre din iarba crescută în capul pistei, a bufnit scurt, înfundat, motorul, de păsările nimerite în difuzor ; s-a făcut dintr-o dată linişte.

Liniştea aceea nefirească de motor oprit în zbor.

S-a clătinat avionul, a picat, a redresat cu roţile la firul ierbii ; nu o să înţeleg niciodată cum a zburat metrii aceia, ultimii, pînă la pista de beton.

Nu numai eu, nimeni n-a înţeles.

S-au întîmplat o grămadă de lucruri pe buzunarul din sud, oricum.

— Scoală, spune Chioru. Mişcă violent mînşa, înainte-înapoi, şi mă scol. Intrăm la pistă, doar acum bag mîna în cabină, închid cu degete amorţite ferestruica laterală.

Pista e îngustă, văzută din postul de pilotaj de la IL-18.

Crudat de netedă fără capacele mititele, rotunde, cu fante, balizele acelea sofisticate, îngropate în beton, şi care noaptea transformă pista, oricum luminată, într-o orgie de lumină.

Şi balizele de pe margine sînt puţine şi sărace faţă de ce m-am obişnuit în ultimii ani să văd pe laturile unei piste în materie de balize.

Asta-i.

Aliniem avionul cel mare în axul pistei, cu botul pe orizontul apropiat şi mohorît, şi mă gîndesc la toţi camarazii mei, piloţi de vînătoare, care şi-au aliniat vreodată aparatele în axul pistei de aici, singuri în cabinele mai mult sau mai puţin blindate ale tuturor acelor IAR, Messerschmidt, IAK, MIG.

Mă gîndesc, şi dintr-o dată ştiu fierbinte — asta vine de foarte departe, nici măcar nu ţine de mine, se prelinge

ca o despărțire definitivă îndelung amînată — știu că e ultima dată cînd mă gîndesc cum am fost pilot în cabina avionului de vînătoare.

Cum îmi aliniam MIG-ul cu geometrie variabilă între balizele puține, în diminețile alea care totuși au fost. Mă uitam ca aripile să fie deschise pe șaisprezece grade, mă uit acum la aripile groase cu motoare mari pe ele, și gata, nu mai sînt pilot de vînătoare.

Se rupe țiuind firul acela oricum foarte întins ; îl văd pe Chioru cum stă cu căștile pe urechi, vorbește cu turnul, și aud în căști ce vorbește el cu turnul.

Cum cere decolarea.

Pînă capătă aprobarea de decolare, am timp să mă gîndesc la ai mei.

La Maria.

La Pepsi, băiatul meu neînduplecat.

La Irina.

La cockerul Tom, care își trece viața așteptîndu-mă.

Pe urmă gîndul alunecă singur spre Lena, dar îl opresc urgent.

Botul avionului se proiectează negru pe nori joși, trîmbe de ploaie și fîșii alburii din lumina izbucnită de dincolo de nori.

Din cerul albastru, soare, unde o să fim noi peste cîteva minute.

Întotdeauna e soare dincolo de nori, cam asta am reușit să învăț în douăzeci de ani de zburat.

Sună șablon, dar așa stau lucrurile, să știi : soarele e oricum acolo.

Pe cerul foarte albastru.

Trimite fîșii late de căldură, de lumină.

Atît de multe, ajung pentru toată lumea.

Aviatorii știu asta.

Întîrzie aprobarea pentru decolare, atunci încerc să mă gîndesc la cei șaizeci de pasageri.

— Aprob decolarea !

Mă uit la Chioru, cum privește drept înainte, și pe urmă își pune mîna dreaptă peste mîinile mecanicului de bord, încleștate pe manetele motoarelor.

Se albesc mîinile de strînsoare, încep să împingă manetele înainte.

Se zguduie, trepidează, urlă motoarele, se încordează duralul sub mine.

Atunci pun și eu mîna, peste palma mare a lui Chioru, peste mîinile mecanicului, împingem împreună manetele înainte.

Și decolăm cu avionul cel mare drept în soarele despre care știm noi că trebuie să fie dincolo de nori.